FONTES
TRADITIONIS

Colecția *Fontes traditionis* este coordonată de prof. univ. dr. Eugen Munteanu.

Redactor: Cerasela Cirimpei
Tehnoredactare: Luminița Răducanu
Copertă: Manuela Oboroceanu

ISBN Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași: 978-606-714-909-8
ISBN Editura „Mitropolit *Iacov Putneanul*”: 978-606-8962-44-3

© Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2025
© Editura „Mitropolit Iacov Putneanul”, Mănăstirea Putna, 2025

FONTES TRADITIONIS

Mitropolitul Dosoftei

Octoih, Iași, [1683-1686]

Ediție, studiu și glosar de
Iosif Camară și Mădălina Ungureanu

Cuvânt înainte de Eugen Munteanu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte Calinic,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI

EDITURA „MITROPOLIT IACOV PUTNEANUL”, MĂNĂSTIREA PUTNA

2025

Lucrare tipărită cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Octoih : Iași, [1683-1686] / Mitropolitul Dosoftei ; ed., studiu și glosar de Iosif Camară și Mădălina Ungureanu ; cuv. înainte de Eugen Munteanu ; carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfinţitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuţilor. - Iași : Editura Universităţii „Al. I. Cuza” ; Putna : Editura Mitropolit Iacov Putneanul, 2025
ISBN 978-606-714-909-8
ISBN 978-606-8962-44-3

I. Dosoftei, mitropolit al Moldovei, sfânt (trad.)
II. Camară, Iosif (ed.)
III. Ungureanu, Mădălina (ed.)
IV. Munteanu, Eugen (pref.)

CUVÂNT ÎNAINTE

Un act de restituire necesar

Eugen Munteanu

Denumit, în tradiția bisericească, și *Osmoglasnic* (împrumut din limba slavonă), *Paraclitichi* (împrumut din neogreacă) și *Anghilest* (explicat de B. P. Hasdeu ca o refacere a singularului după pluralul *angheleşti*, 'cântece îngereşti', împrumut după rus. *anghelischia*), *Octoihul* este, alături de *Liturghier*, *Molitvenic* și *Psaltire*, cartea fundamentală a desfășurării cultului liturgic ortodox. Cuprinde cântările „pe opt glasuri" care însoțesc liturghia zilnică (*Octoihul mare*) sau doar cântările de sâmbătă și duminică (*Octoihul mic*). După cum atestă *Catalogul manuscriselor românești* elaborat de Gabriel Strempel și *Bibliografia românească veche* de Ioan Bianu și Nerva Hodoș, *Octoihul* este una dintre cele mai circulate, copiate sau tipărite cărți în limba română. O lucrare de sinteză asupra detaliilor și semnificațiilor acestei circulații încă ne lipsește.

În epoca în care în Biserica Ortodoxă Română limba de cult a fost exclusiv limba slavonă (aprox. sec. XI – aprox. sec. XVII), textul în limba slavonă al *Octoihului* a circulat intens în formă de manuscris. Primele ediții tipărite ale acestei cărți bisericești elaborate în spațiul românesc sunt *Octoihul* lui Macarie (Târgoviște, 1510 și, probabil, 1535), *Octoihul* lui Coresi (Brașov, 1557, 1574, 1575 și 1578) și *Octoihul* tipărit de diacul Lorinț (Brașov, 1567 și Alba Iulia, 1580).

Cea mai veche versiune în limba română are structura *Octoihului mic*, deoarece cuprinde doar cântările osmoglasnice de sâmbătă seara și duminică dimineața. Este un ms. de 90 de file, păstrat în prezent în Biblioteca Județeană din Brașov (cota 2872). Cântările sunt în limba română, iar canoanele în limba slavonă. Date sintetice despre acest text avem în lucrarea: Ion Gheție/ Al. Mareș, *Originile scrisului în limba română*, București, 1985, p. 270 și urm. Aplicând metoda de datare a hârtiei prin filigran, propusă de cercetătorul francez C. M. Briquet în 1907, Gheție și Mareș propun ca datarea hârtiei manuscrisului să se refere la intervalul 1595-1610. Din punctul de vedere al dialectologiei istorice, limba textului cuprinde trei straturi relativ distincte, unul nordic, maramureșean-moldovenesc, unul sudic, muntenesc, și unul bănățean-hunedorean, ceea ce indică faptul că textul existent a fost copiat și re-copiat în timp de copiști din zone dialectale diferite. După trecerea în revistă a diferitelor opinii exprimate în timp, cei doi autori ajung la următoarea concluzie: „Prima traducere românească a *Octoihului* se păstrează într-un manuscris databil în intervalul

1595-1610, a cărui scriere poate fi localizată în sud-estul Transilvaniei-Hunedoara, eventual chiar în Brașov. Întemeiată pe un text slavon, traducerea pare a se datora mișcării românești calvine din Banat-Hunedoara. Concretizarea ei într-o ediție tipărită la Brașov în a doua jumătate a secolului al XVI-lea constituie, deocamdată, o simplă ipoteză. În deceniul al cincilea al secolului următor, această traducere a circulat, după cum ne încredințează copiile manuscrise, în regiunea Hunedoarei" (*op. cit.*, p. 373). O cercetare monografică a acestei problematici (circulație, copiști, aspectele confesionale, cele lingvistice și cele traductologice etc.) rămâne încă de întreprins.

Octoihul tipărit de către Mitropolitul Dosoftei la Iași pare să reprezinte, până la proba contrarie, prima formă tipărită în limba română a acestei importante cărți bisericești. Existența acestei tipărituri a fost semnalată de episcopul cărturar Melchisedec Ștefănescu al Romanului, într-un erudit studiu intitulat *O vizită la câteva mănăstiri și biserici antice din Bucovina (I),* în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie", 1883, p. 245-281. La mănăstirea Putna, episcopul călător a avut în mână un coligat care cuprindea trei dintre tipăriturile dosofteiene, *Molităvnic de-nțăles* (1681), *Parimiile preste an* (1683) și *Liturghierul* (1683), alături de care era legată (între paginile, notate cu creion, 399-443) și o versiune a *Octoihului* care, deși lipsită de foaia de titlu, avea toate atributele unei tipărituri dosofteiene. Coligatul descris de Melchisedec Ștefănescu a dispărut la un moment dat din Biblioteca Mănăstirii Putna, a reapărut în 2010, fiind înregistrat cu nr. 2505 în această bibliotecă.

Sunt destule indicii care ne conduc spre concluzia că avem în față nu o formă finală a tipăriturii, adică nu un exemplar dintr-un tiraj oarecare, ci un fel de „șpalt", adică un material de lucru, datând din etapa finală a tipăririi. Un prim indiciu pentru această ipoteză ar fi faptul că paginile păstrate la Putna reprezintă unicul exemplar conservat. Un alt indiciu în același sens ar fi faptul că lipsește o foaie de titlu propriu-zisă, prima pagină începând cu inscripția bilingvă *Ἀρχή συνθεῷ ἁγίῳ τῆς Ὀκτωήχου – Începătură cu Dumnădzăul Svînt de Osmoglasnicul*, iar ultima pagină sfârșindu-se brusc după primele fraze ale unei cântări. În privința datării acestei tipărituri dosofteiene, cea mai probabilă ipoteză ne-ar indica perioada între 1683, când au apărut ultimele tipărituri importante, și 1686, anul plecării în exil a mitropolitului.

Nu îmi este cunoscut vreun studiu care să stabilească anumite legături de filiație între această tipăritură dosofteiană și următoarele ediții tipărite în limba română ale *Octoihului*. Lansez ipoteza că o contaminare textuală este posibilă între versiunea dosofteiană a *Octoihului* și cele două tipărituri ale acestei cărți efectuate la Buzău în anul 1700 de către ucenicul său Mitrofan (ediție bilingvă, slavono-română și, separat, ediție românească). În secolele care au urmat, *Octoihul* românesc a fost tipărit de zeci de ori, în centre și de către cărturari diferiți, sub îndrumarea ierarhilor și cu suportul domnitorilor vremii. Mi se pare instructiv să menționez, după *Bibliografia românească veche*, edițiile de până la 1830. La Iași, au existat ediții tipărite ale *Octoihului* în anii 1726, 1742, 1749, 1786, 1790, 1804, 1818. De la București avem ediții ale *Octoihului* din anii 1720, 1730, 1731, 1736, 1746, 1774,

1792. În alt centru important al culturii ecleziastice românești, Râmnic, au apărut ediții ale *Octoihului* românesc în anii 1706, 1742, 1750, 1763, 1776, 1788 și 1811. De la Târgoviște, o ediție datează din 1712, de la Sibiu avem ediții din anii 1808 și 1826, iar de la Brașov, din anii 1805 și 1810. Și ierarhii greco-catolici de la Blaj au susținut tipărirea *Octoihului*, mărturie stând edițiile de acolo din anii 1760, 1770, 1783, 1792 și 1825 ale acestei cărți. În fine, să mai menționăm edițiile tipărite de la Cernăuți (1804 și 1823) și Buda (1811, 1826, 1830), în realizarea ultimei ediții fiind implicat și cunoscutul cărturar bănățean Constantin Diaconovici Loga. Un *Octoih* este tipărit și la Mănăstirea Neamț, în anul 1816.

Cât privește acum semnificațiile speciale ale operei lui Dosoftei și specificul creativității sale lingvistice și poetice, m-am pronunțat în repetate rânduri, așa încât îmi permit să îl trimit pe cititorul interesat la contribuțiile mele cele mai recente pe această temă: *Dosoftei, reformator și creator de limbă*, text tipărit ca prefață la ediția Dosoftei, *Molităvnic de-nțăles*, din 2024, ediție coordonată de Mădălina Ungureanu, și studiul *Dosoftei, primul și cel mai mare poet român de până la Eminescu*, tipărit ca introducere la audiobook-ul Dosoftei, *Psaltirea pre versuri tocmită*, Uniev, 1673. *Psalmii* Mitropolitului Dosoftei, în lectura lui Eugen Munteanu, București, Editura Trinitas, 2025. Reiau, în loc de concluzii, un pasaj din ultimul text indicat mai sus: „Poezia lui Dosoftei, ca și, în general, marea poezie, nu este facilă. În plus, avem de a face la el cu un salt spectaculos, Dosoftei fiind creatorul primului și, până la Eminescu, al singurului limbaj poetic românesc autentic”.

***

Prin ediția pe care o prezentăm astăzi publicului, pentru care realizatorii ei, Mădălina Ungureanu și Iosif Camară, merită toată recunoștința noastră, se îndeplinește unul dintre cele mai vechi obiective ale filologiei românești, editarea integrală a operei în limba română a marelui ierarh-cărturar Dosoftei. Dacă exceptăm încercarea nereușită din 1887 a lui Ioan Bianu de a edita *Psaltirea în versuri*, procesul acesta de recuperare a operei celui mai important autor din perioada veche a literaturii române a durat peste șaizeci de ani. Menționez pe scurt aceste ediții moderne, indicând autorul și anul realizării fiecăreia: *Psaltirea pre versuri*, Uniev, 1673 (ed. N. A. Ursu, 1974 și 1978); *Liturghierul*, două ediții, Iași, 1679 și 1683 (ed. N. A. Ursu, 1980); *Psaltirea de-nțăles* (slavo-română), Iași, 1680 (ed. Mihaela Cobzaru, 2007); *Molităvnic de-nțăles*, Iași, 1681 (ed. Mădălina Ungureanu et alii, 2024); *Parimiile preste an*, Iași, 1683 (ed. Mădălina Ungureanu, 2012); *Viața și petreacerea svinților*, 4 vol., Iași, 1682-1686 (ed. Rodica Frențiu, 2002), *Carte de rugăciuni*, 1673 (ed. Cristina-Ioana Dima, 2023). Se poate spune că toți cei interesați de vechea cultură ecleziastică românească, de la specialiști și până la cititorii cultivați, au acum posibilitatea accesului direct la opera marelui ierarh, textele fiind transpuse integral din grafia chirilică originară în (orto)grafia actuală pe baze latinești. Trebuie totuși menționat că, în absența unui consens general între filologi privind interpretarea unor slove chirilice, precum și aplicarea unor norme critico-filologice (suprascrierea,

prescurtările, notarea accentelor, punctuația etc.), edițiile menționate prezintă sensibile deosebiri și inconsecvențe. De aceea, în finalul acestor sumare considerații, îmi exprim părerea că inițierea unui proiect național de editare științifică integrală a operei lui Dosoftei, pe baza unor norme filologice unitare, ar fi nu doar binevenită, ci chiar necesară. Academia sau Biserica, eventual ambele împreună, ar fi instituțiile cele mai autorizate să inițieze și să sprijine un asemenea proiect.

STUDIU INTRODUCTIV

Un Dosoftei necunoscut și Octoihul său

Iosif Camară

1. Preliminarii

Puține sunt cărțile cu o asemenea prezență în cotidian precum este Octoihul. Dar cu mult mai puține sunt cărțile de poezie care cunosc răspândirea Octoihului în timp și spațiu la toate nivelurile societății. Importanța ei de căpătâi, care îi explică prezența istorică, stă întâi de toate în funcția liturgică: o „carte carea este mai trebuincioasă besericilor pentru sfintele slujbe precum lumii lumina soarelui”, cum o numea episcopul Iosif al Argeșului (Oct. 1811, pref.). Dar această poezie imnică, născută în vârsta de aur a literaturii grecești creștine, folosind din plin achizițiile poeticii și retoricii antice, face parte deopotrivă din acele cărți care secole de-a rândul au cultivat gustul estetic în lume. Prezentă în educația de bază, ea era sedimentată în cultura scriitorilor de altădată, cu reflexe vizibile în marea literatură. Intrarea ei într-un con de umbră, după ce odinioară era cunoscută deopotrivă de erudiți și de cei rămași la alfabetizarea de bază, este cauzată de faptul că s-a tradus în proză. Aceasta nu îi diminuează bogăția stilistică, dar îi ocultează caracterul poetic.

Angajându-se la traducerea acestei cărți, Dosoftei făcea pentru prima dată gestul de a da în limba română o carte de cult indispensabilă stranei și deopotrivă o pagină din marea poezie a umanității, pe care o traduce în metrică bizantină. Un gest prin care face un pas hotărât spre adoptarea limbii române în cea mai conservatoare parte a ritualului – cântarea bisericească –, ce îi dezvăluie măiestria artistică și statura teologică, așezându-l în prelungirea scrisului bizantin.

1.1. Octoihul mic – veșmântul imnografic al duminicii

Cântarea din cadrul serviciului divin este organizată pe opt glasuri (ehuri sau tonuri). Fiecare glas dispune de un set propriu de cântări, care se execută pe durata unei săptămâni, glasurile alternând săptămânal începând cu ziua duminicii. Această colecție a cântărilor necesare principalelor laude ale zilei (Vecernia și Utrenia) și Liturghiei, organizată pe opt glasuri, se numește Octoih. Octoihul este structurat potrivit zilei liturgice, care, după tradiția biblică, începe seara și se încheie în următoarea seară (Braniște 2002, 109). Prin urmare, succesiunea slujbelor aferente unei zile liturgice, așa cum apare în Octoih, este: Vecernia mică, Vecernia mare,

Miezonoptica, Utrenia și Liturghia. Aceeași organizare o au slujbele zilelor săptămânii, din care lipsesc însă Vecernia mică și Miezonoptica.

În prezent, Octoihul este de două tipuri: Octoihul mare, care cuprinde slujbele pentru întreaga săptămână, și Octoihul mic, care reproduce partea duminicală din Octoihul mare, însoțind-o totodată de rânduiala integrală a slujbelor, prezentă și în alte cărți de ritual. În vechime, Octoihul mic nu avea acest conținut detaliat, el prezentând strict cântările aferente zilei de duminică aflate în Octoihul mare. Octoihul care cuprinde numai rânduiala duminicii (cântările de sâmbătă seara și duminică dimineața), mult mai răspândit de-a lungul secolelor, corespunde nevoilor liturgice din bisericile de mir, așa cum observă istoricul pr. Paul Mihail (1964, 301)[1].

Cântarea bisericească își are începuturile în Biblie, iar nucleul Octoihului originează în cântarea creștină a Antichității târzii, din care se păstrează până azi elemente în ritual[2]. Corpusul imnografic s-a dezvoltat pe parcurs, evoluând de la o structură dinamică la una fixă. În primul mileniu creștin, întreaga imnografie forma Tropologhionul, organizarea pe glasuri având la bază modurile grecești antice (*tropoi*); din acesta s-a desprins apoi Octoihul, organizat și completat de Sfântul Ioan Damaschin, autor cert al unora dintre creațiile poetice; alți mari imnografi bizantini și-au adus contribuția la scrierea canoanelor: Cosma de Maiuma, Andrei Criteanul, Gherman al Constantinopolului, Iosif Imnograful, Mitrofan al Smirnei etc. (Bălan 2023, 16-19). Din structura părții imnice a Vecerniei și Utreniei duminicii (ibid., 16-17) se poate observa caracterul poetic al acestor laude. Astfel, slujba Vecerniei cuprinde trei stihiri anastasime, patru stihiri anatolice, dogmatica (stihira Maicii Domnului), stihira stihoavnei, trei stihiri alfabetice și stihira Născătoarei de Dumnezeu. Slujba Utreniei include două rânduri de sedelne, ipacoi, treptele antifoanelor, trei canoane (al Învierii, al Crucii-Învierii, al Născătoarei de Dumnezeu), svetilne, stihirile laudelor și voscresne; Miezonoptica are în centru, de asemenea, un canon imnografic.

1.2. Carte de poezie și învățătură

Născuți în umbra culturii și spiritualității Bizanțului, românii au stat în legătură neîntreruptă – prin limbile de cultură greacă și slavonă – cu cea mai înaltă literatură medievală, cea greacă creștină. Este cât se poate de firesc, prin urmare, gestul lui Nicolae Cartojan de a-și începe a sa *Istorie a literaturii române vechi* cu o privire asupra literaturii bizantine (Cartojan 1980, 9-16), făcând totodată constatarea că aceasta a precedat cu multe secole literaturile romanice apusene: în vreme ce Occidentul abia își căuta drumul, Bizanțul „devenise farul celei mai strălucitoare civilizații care a luminat evul mediu european” (ibid., 11, 13). Dintre formele sale literare, observă același specialist, „genul în care literatura bizantină s-a ridicat pe

[1] Mulțumim doamnei cercet. șt. princ. I dr. Zamfira-Eugenia Mihail pentru această completare, precum și pentru sugestiile oferite pe parcursul cercetării.

[2] O prezentare cuprinzătoare a istoriei Octoihului, însoțită de o bibliografie bogată, a dat monahul Filotheu Bălan, v. Bălan 2023, în special 1-34.

culmile cele mai înalte e poezia religioasă, menită să însoțească serviciul divin: imnografia" (ibid., 13).

Într-o incursiune prin lecturile omului medieval, istoricul Dimitrie Bogdanović – fin cunoscător al scriptoriilor de slavonie din Serbia medievală și Muntele Athos – subliniază bogăția artistică a bibliotecii din vechime, prea puțin cunoscută cercetătorilor care o exclud din arealul formelor literare relevante:

> „Mai nimeni nu știe azi că Octoihul conține cea mai frumoasă poezie din lume pentru acea epocă, extrem de bogată în figuri de stil, în lexic și în ritmul versului; că în Prologar sau Pateric se găsește un repertoriu de proză medievală de prim rang [...], adevăratul model literar și cadrul nașterii prozei medievale sârbești; că un Zlatoust [i.e. Sbornic de omilii hrisostomice – n.n.] conține creații ale retoricii prebizantine și bizantine care pot și azi intra în antologiile de literatură universală..." (Bogdanović 1997, 10).

Cu Octoihul ne aflăm în fața uneia dintre marile creații poetice ale literaturii universale, pagină de poezie imnică ce urmează în popularitate psalmilor. Deprinderea acesteia prin practica liturgică era o cale propice de cultivare a gustului pentru poezie. Nu este de mirare că Octoihul constituie sursa de inspirație pentru primele opere originale sârbești, cu un impact semnificativ asupra dezvoltării poeziei imnografice în acest areal, cum arată medievista Tatjana Subotin-Golubović (2011).

Carte de cult care împodobește duminicile și actualizează Învierea, dar cu multiple valențe formative sub raport religios, moral și artistic, Octoihul se află între cele mai comune manuale din trecut. În spațiul elenofon, alfabetizarea cu Octoihul a mers până în zorii modernității. Vechile ediții ale Octoihului grecesc, începând cu cea din 1549, includeau o xilogravură reprezentând o scenă școlară: o sală de clasă unde clericul învățător îl ascultă pe un elev, în timp ce restul elevilor stau în bănci și citesc (Layton 1994, 70); se admite chiar că formatul de buzunar – in-8° – al unei ediții indică destinația ei școlară (ibid., nota 63).

Aceeași situație se înregistrează în spațiul românesc, fapt dovedit de numeroasele însemnări ale elevilor făcute pe manuscrise. Pe Octoihul slavon de la Bisericani – important manuscris ctitoricesc din 1525 – încă se învăța carte la jumătatea secolului al XVIII-lea: un nepot de preot își lasă iscălitura – „de când am fost de am învățat Osmoglasnița la Bisericani" (f. 222); mai multe nume de învățăcei apar în însemnări, mărturisind „de când au învățat carte la Bisericani" (f. 223r-v)[3]. De bună seamă că secole de-a rândul lucrurile au stat la fel cum le descria Ion Ghica în rememorarea școlii de la 1830: „Dimineața buchile, Oftoicu și Psaltirea, după prânz psaltichia"; din aceste școli erau aleși preoții, cântăreții, băieții pe procopseală din casele boierești, dar tot acolo au învățat carte diecii de visterie și scriitorii de cancelarie, precum și viitori scriitori ca Văcărești, Anton Pann, Mumulean etc. (Ghica, 152). Școala îl învăța pe elev citirea și scrierea frumoasă, tipicul și cântarea psaltică.

[3] RGB fond 98, ms. nr. 15. Pelin, *Manuscrise*, nr. 66, p. 90-91

Dar Octoihul servea deopotrivă unui nivel superior de instrucție. Capodoperele literaturii imnografice se studiau în școală ca lecții de limbă literară și poetică, dând naștere unor bogate comentarii teologico-literare pe seama lor (v. infra). Numeroase sunt manuscrisele grecești cu pagini de poezie imnografică provenite de la academiile domnești, unde au fost folosite pentru învățare, fapt ce se desprinde din parcurgerea catalogului acestui fond de la Biblioteca Academiei Române (v. CMG). Un manuscris grecesc din secolul al XVIII-lea, adus de la Colegiul Sfântul Sava (ms. gr. BAR 733), ilustrează direcția preocupărilor care priveau Octoihul: manuscrisul este intitulat, în traducere, *Vocabular gramatic, istoric și teologic al Octoihului* (CMG, 483) și, judecând după titlu și incipit, el reproduce o lucrare publicată la Veneția în 1643 (Lex.Oct.). Acest lexicon tâlcuiește concepte și explică forme gramaticale, inventariind totodată personalitățile biblice menționate de imnografi în Octoih. Tipărit și difuzat prin manuscrise datorită importanței sale, el ilustrează locul Octoihului în educație.

Că lucrurile mergeau mai profund ne-o arată legătura dintre poezia imnografică și primele atestări ale cântecelor de stea, fiind dezvăluită totodată rațiunea poetică pentru care au fost adăugate ele acolo. Astfel, cea mai veche înregistrare a cântecelor de stea în limba română (*Steaua sus răsare*) vine din Catavasierul tipărit la Râmnic în 1747 (f. 157v-159v): „Aicea la sfârșitul cărții pusem și stihirile ce le cântă copiii când umblă cu steaoa în seara Naşterii lui Hristos; şi, cetitoriule ce vei ceti şi cu poetica vei socoti şi de nu vor veni la număr, bine să ştii că noi precum le-am găsât aşa le-am şi tipărit, dupre cum s-au obicinuit a să cânta, iar n-am mai umblat a le număra” (Catav. 1757, 157v). Autorul acestei inserții – preotul Mihai Atanasievici sau poate ieromonahul Lavrentie, ucenicul Episcopului Damaschin Dascălul – anticipează că destinatarii cărții au noțiuni de poetică și, găsind versurile imperfecte sub raport prozodic, sunt înștiințați că au fost reproduse după cum circulau, fără a interveni în metrică. Această asociere între poezia imnografică și cântecele de stea este grăitoare pentru funcția didactică a creației bizantine, dar, de vreme ce aceasta este un fapt demonstrat, atragem atenția asupra altui aspect: preocupările pentru versificație, mergând până la creații populare, s-au aflat în strânsă legătură cu asemenea cărți de poezie liturgică scrise în metrică.

Orice posesor și cititor al unui Octoih lua contact cu noțiuni de poetică – iambul, acrostihul –, precum și cu toată terminologia privitoare la poezia cu formă fixă ce constituie acest corpus imnografic. Noțiunile respective erau cu grijă păstrate în cărțile de cult chiar și când unele dintre ele – precum acrostihul alfabetic – își pierdeau relevanța în traducere. Orizontul cultural al cuiva care învățase carte cu Octoihul sau care cânta de pe Octoih cuprindea, prin urmare, scheme metrice și noțiuni de poetică venite din marea poezie elenă. Ea se dezvăluia însă în toată plenitudinea sa celui care o citea și o cânta în grecește. Entuziasmul specialiștilor în fața acelui „Cicero eloquentissimus” pe care Ieremia Movilă îl pomenește într-o scrisoare (v. Panaitescu 1965, 206), dovadă implicită a spiritului său umanist, nu ar trebui să fie mai puțin manifest la constatarea că orice om din epocă instruit în limba greacă

lua nemijlocit cunoștință de versul homeric al Sfântului Ioan Damaschin, care pusese în poezie metrică dublă, putând fi scandată potrivit prozodiei antice sau cântată după metrica bizantină (v. Stănuș 2024, LXVIII). Iată de ce formarea unei perspective corecte asupra creației artistice pe care o avea la îndemână omul din vechime și a funcției acesteia în viața culturală din epocă constituie singurul punct de plecare just în interpretarea primelor versificări în limbile naționale.

1.3. Locul Octoihului în scriptoriile românești și în tipar

Atât prin vechime, cât și prin numărul de manuscrise și ediții, Octoihul se prezintă drept una dintre cele mai prețuite cărți de-a lungul istoriei. El împodobea deopotrivă stranele lavrelor voievodale și pe ale celor mai modeste biserici de mir, fără această carte neputându-se săvârși serviciul divin. Îl găsim între primele daruri cu care sunt înzestrate noile ctitorii și între cele mai intens copiate manuscrise. Unul dintre cele mai vechi manuscrise slavone de pe teritoriul României este o asemenea lucrare datând dintr-o epocă anterioară întemeierii statelor românești: *Octoihul de la Caransebeș*, un manuscris pe pergament scris în Moldova secolului al XIII-lea[4]. Ilustrativ pentru importanța sa este un Octoih în două tomuri, alcătuit probabil la Mănăstirea Putna în a doua jumătate a secolului al XV-lea[5]: scris pe pergament și împodobit cu frontispicii și inițiale împletite, realizate în aur sau chinovar, este o capodoperă a artei moldovenești. Comanditarul arată și el importanța acestei cărți: după zidirea Mănăstirii Războieni, domnitorul Ștefan cel Mare dă poruncă să se scrie un Octoih pentru a înzestra această ctitorie a sa; lucrarea s-a realizat pe pergament, în cel mai strălucit scriptoriu al vremii, la Putna, prin mâna monahului Ghenadie[6].

După descoperirea tiparului, dacă în Occident imprimarea a început cu Biblia, în Commonwealth-ul bizantin au avut prioritate cărțile care slujesc oficierii serviciului divin, Octoihul numărându-se astfel în categoria incunabulelor. Prima carte chirilică tipărită din lume – la Cracovia, în 1491, de către Schweipoldt Fiol – era un Octoih slavon, a cărui legătură ipotetică cu Moldova ștefaniană încă așteaptă să fie investigată[7]. În aceiași ani, când Gheorghe Țernoievici aduce tiparul în Balcani, instalându-l la mănăstirea din Cetinie, sunt tipărite trei cărți de către Macarie: Molitfelnicul și Octoihul în 1494, respectiv Psaltirea în 1495, după care invazia turcilor oprește activitatea. Peste câțiva ani, Radu cel Mare îl aduce pe Macarie în

---

4 Ms. rom. BAR 450. Descrierea în CMS II, 271-272; pentru un studiu asupra acestui manuscris, v. Djamo-Diaconiță 1982.

5 Ms. RGB fond 256, nr. 287 și 288. Descrierea la Pelin 2017, 83-84, nr. 57, 58.

6 Ms. RGB fond 209, nr. 156. Descrierea la Pelin 2017, 70-71, 43.

7 Panaitescu (1971, 309-311) amintește această teorie lansată de paleograful A. I. Sobolevski, sub rezerva că nu se cunosc exemplare din tipăriturile lui Schweipoldt Fiol care au circulat în Țările Române. Între timp a fost semnalată existența unei asemenea tipărituri, Triodul din 1491, ajuns în secolul al XVI-lea, prin Moldova, la Biserica Sfântul Nicolae din Șchei (v. Schatz/Stoica 2007, 18, nr. 368); cf. Eșanu/Eșanu 2017, 205-218.

Țara Românească și achiziționează o tiparniță nouă, din care vor ieși Liturghierul (1508), Octoihul (1510) și Evangheliarul (1512). Trei decenii mai târziu, când se reia activitatea tipografică în Țara Românească prin venirea din Serbia a lui Dimitrie Liubavici, urmează câteva ediții. Acestea sunt scoase de Coresi, respectiv Lorinț (1557, 1567, 1574-1575, 1578, 1580)[8]. Din secolul al XVII-lea lipsesc edițiile slavone ale Octoihului, dar explicația trebuie să stea în faptul că tipografiile rutene, în spatele cărora se afla mitropolitul Petru Movilă al Kievului, deserveau și spațiul românesc (v. Mihail 2010).

O atenție specială trebuie acordată Octoihului tipărit la Liov, în 1630, de Frăția Ortodoxă care funcționa pe lângă biserica moldovenească fondată la Liov de Alexandru Lăpușneanu, refăcută integral de Miron Barnovschi (Panaitescu 1929, 1-7). Era prima carte de cult scoasă în această tipografie; ea apărea sub patronajul lui Miron Barnovschi, al cărui herb este imprimat pe unele exemplare, iar în spatele apariției se afla Petru Movilă, al cărui herb apare pe altă serie de exemplare (BH IV, 125-126). Potrivit prefeței, textul a fost colaționat cu Octoihul rusesc din 1594, Octoihul de la Derman din 1604, un text trimis de patriarhul Constantinopolului și un manuscris de la Mănăstirea Neamț – dus acolo de către mitropolitul Varlaam (Panaitescu 1996, 49-50). Alegerea ediției de la Derman are o semnificație aparte în context: este prima carte liturgică scoasă în tipografia ce fusese mutată acolo de la Ostrog și totodată se prezintă drept rod al unor legături culturale cu spațiul grecesc și cu Frăția Ortodoxă din Liov (v. Mycko 1981, 51-53). Ediția atestă o revizie după textul grecesc, fără însă a îndrăzni să inoveze sub raport tipiconal. Altfel stau lucrurile în ediția Barnovschi: cum am putut constata dintr-o sumară confruntare a acesteia cu sursele tipărite (Derman și Moscova) și edițiile liovene ulterioare, tipicul pe care îl urmează nu este est-slav, ci reflectă tradiția grecească; textul este reprodus la Liov în 1639 și apoi în 1644, această ultimă ediție aducând noi modificări pe baza colaționării cu textul grecesc. Este de reținut, așadar, că Octoihul liovean de care și-au legat numele voievodul Miron Barnovschi și mitropolitul Petru Movilă aduce înnoiri substanțiale de ordin tipiconal în spațiul est-slav, ce vor culmina cu reforma liturgică a patriarhului Nikon.

Primele ediții ale Octoihului grecesc ilustrează în cel mai înalt grad importanța acestei cărți, retipărită frecvent din pricina epuizării rapide a tirajelor. Astfel, începând cu 1520, Octoihul mic cunoaște 18 ediții până în 1600, mai mult de două reeditări într-un deceniu. Octoihul mare (Paraclitichi) a văzut, la rândul său, 14 ediții între 1522-1600 (Layton 1994, 133-136).

[8] Pentru edițiile coresiene, v. Gheție/Mareș 1994, 141-151; BRV IV, 6.

2. Octoihul lui Dosoftei

2.1. Numele cărții: Angherest, Osmoglasnic, Octoih

Această carte de cult a fost cunoscută sub mai multe denumiri în spațiul românesc, reflectând mai mult sau mai puțin situațiile de diglosie slavo-română și greco-română. În limba greacă s-a produs o distincție între Ὀκτώηχος (ὀκτώ 'opt' + ἦχος 'glas, ton'), rezervat duminicii – i.e. Octoihul mic, și Παρακλητική ('mângâietoare', cu trimitere la rugăciunile de invocare specifice fiecărei zile[9]), când conține rânduiala de peste toată săptămâna – i.e. Octoihul mare. Ambii termeni au fost împrumutați în slavonă ca **ѻхтаикъ** (cu circulație largă, sub mai multe forme) și **параклитикъ**, cele mai vechi atestări venind din secolul al XII-lea (SJS, s.v). În paralel cu împrumutul **ѻхтаикъ** a circulat calcul său **ѻсмогласникъ**, care de fapt reprezintă norma lingvistică slavonă. Sub titlul **Осмогласникъ** vede prima dată lumina tiparului Octoihul slav, în 1491. Totuși, în spațiul est-slav, această carte de cult este numită **Ѻхтаи** în epilogul ediției rusești din 1594, iar în ediția scoasă la Derman în 1604 se observă deja o restaurare a formei literare **Октоихъ**, explicabilă prin orientarea inițiativei respective către originalul grecesc.

Cea mai răspândită formă în spațiul românesc este *Osmoglasnic*, un reflex al cultului în limba slavonă. Forma circulă ca titlu pentru Octoih în tipărituri și însemnări până în secolul al XIX-lea[10].

În toată epoca veche, în Moldova avea curs denumirea *Angherest* (cu variantele *Anghelest*, *Anghilest*). Primele însemnări slavone din secolul al XVI-lea în care apare termenul – fără îndoială românesc – dau forma *Angherest*, cea mai veche datând din 1558[11]. Cea mai veche atestare într-un text românesc se găsește în Catastiful Mănăstirii Galata (1588), cu forma neașteptată *Anghiriate* (**Ѧнгирѧте**) (DÎR, nr. LXXII; 400), pe care Hasdeu o citește *Anghirete* și o ia ca formă de bază pentru celelalte (HEM II, 72-73), ceea ce nu pare justificat, în lipsa altor atestări pentru aceasta. Dincolo de etimologia incertă, dar legat probabil de gr. ἄγγελος, termenul arată, cum observă același Hasdeu, că în română existau semnele constituirii unei terminologii muzicale bisericești proprii. Răspândirea de care se bucura în popor pe vremea lui Dosoftei este ilustrată de următoarea mențiune pe care acesta

---

9 V. DECR, s.v. *Octoihul*.

10 Pe baza înregistrărilor din BRV și CMR; termenul apare și la Ion Creangă (v. DLR, s.v.).

11 Cele mai vechi atestări, toate moldovenești, sunt următoarele: însemnarea copistului unui Octoih slavon din 1558 (ms. sl. BAR 716, f. 335; v. CMS III, 151); două însemnări de inventar pe un Tetraevanghel slavon de la Mănăstirea Neamț (înc. sec. al XVI-lea): prima din secolul al XVI-lea, cealaltă din 1615 (RGB fond 205, nr. 32, f. 205v, respectiv 184v); v. Pelin 2017, 144-145, nr. 122. Cu forma *Anghelest*, apare într-o însemnare din 1641 pe *Octoihul de la Caransebeș*, pe vremea când manuscrisul încă se afla în Moldova (v. CMS II, 272).

o face în cuprinsul Parimiarului, când ține să consemneze norma populară locală: „Osmoglasnicul, adecă Octáihul, ce-i dzâcem noi Anghilestul” (DOS.PAR., 227).

Cu rezerva că edițiile slavone tipărite de români în secolul al XVI-lea pe care le-am consultat sunt lipsite de incipit, Octoihul slavon patronat de voievodul Miron Barnovschi, tipărit de Petru Movilă la Liov în 1630, este prima tipăritură românească ce folosește termenul **Октоихъ** în titlu. Octoihul din 1700 al lui Mitrofan îl dă în românește sub diferite forme, punându-l în legătură cu norma lingvistică a vremii: „Octoih ce să zice Osmoglasnicul” (titlu), „Paraclitichí ce să numească și Ohtoih” (pref.); *Ohtoih* (299r), *Octoih* (299v). Deja prima ediție românească, din 1712, folosește sistematic numai forma *Octoih*, în titlu, prefață, sumar și prima secțiune (f. 1). Etapa de constituire a normei durează însă câteva decenii, cum o arată Octoihul din 1742 (124v), care notează: „ce să chiamă elinească Octoih, sloveneaște Osmoglasnic, iară rumânească Opt glasuri”.

Pe lângă această formă literară, în popor și în scrierile literare apar variantele *Ohtoic*, *Ohtoih*, *Oftoic*, *Oftăic* (DLR). Se cuvine amintită și o serie care conservă accentul etimologic, neînregistrată în DLR, dar care a avut o largă răspândire. Este vorba de *Octáih*, cum apare la Dosoftei (DOS.PAR., 252), și *Ohtái(u)*, formă atestată adesea în însemnările de pe manuscrise. Ea caracterizează, se pare, graiurile nordice, întrucât o găsim în diverse însemnări moldovenești și ardelenești[12].

În secolul al XVIII-lea, în paralel cu *Octoih* și *Osmoglasnic* circulă grecismul *Paraclitichi*. Episcopul Iosif al Argeșului arată, în prefața Octoihului din 1811, că această carte „de obște să numește *Octoih*, iară deosebit și mai ales grecește să numește *Paraclitichí*, adecă mângâitoare”, consemnând totodată distincția pe teren românesc: „voind cineva a face deosebire, *Octoih* va înțelege numai slujbele Învierii ale duminecilor, iară *Paraclitichi*, adecă mângâitoare, pre slujbele celoralalte șase zile ale săptămânii, pentru cuvintele cele de umilință”, distincție care nu a fost reținută de uzul lingvistic.

Introducerea limbii române în biserică și unificarea limbii române literare prin tipăriturile muntenești răspândite în toate teritoriile locuite de români au fost decisive în impunerea ca normă a formei *Octoih*, limitând circulația celorlalte variante.

Aflat la începuturile traducerii serviciului divin în românește, Dosoftei dispunea, așadar, de un termen consacrat în românește (*Osmoglasnic*), de doi termeni populari cu circulație îndeosebi în graiurile nordice (*Angherest* și *Ohtaiu*) și de neologismul *Octoih*, care pare mai popular în sud (dar statutul acestor termeni sub raport diatopic și diastratic necesită o investigație mai amănunțită). Chiar dacă nu manifestă rezerve față de inovația lingvistică, este de notat că Dosoftei nu-și intitulează traducerea *Octoih*, ci reproduce acest nume în grecește (cu slove chirilice): Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἁγίῳ τῆς Ὀκτωήχου, ca apoi să dea forma consacrată în toate provinciile românești: *Osmoglasnic*. Tot astfel îl denumește în celelalte texte ale sale (DOS.VS, 67; DOS.PAR., 227), unde se înregistrează, în plus, derivatul *Osmoglasniță*

[12] V. ms. rom. BAR 4214 (CMR IV, 379), ms. sl. BAR 41 (CMS I, 61) și 716 (CMS III, 152).

(DOS.PAR., 173), confirmat de o însemnare contemporană pe Octoihul de la Bisericani (v. supra). Consemnând forma locală din Moldova, cunoscând deopotrivă forma neologică ce avea să se impună ca normă, Dosoftei optează pentru o variantă comună tuturor românilor.

2.2. Data tipăririi *Octoihului* și cronologia lucrărilor lui Dosoftei

Nu se cunoaște data imprimării lucrării, întrucât exemplarul păstrat nu prezintă foaia de titlu. Monahul Alexie Cojocaru (2010, 60), care s-a ocupat de această problemă, plasează tipărirea Octoihului în intervalul 1679-1686; termenul *a quo* (15 august 1679) este reprezentat de scrisoarea mitropolitului Dosoftei prin care îi cere o tiparniță patriarhului Ioachim al Moscovei; cu această tiparniță a fost imprimat Octoihul. Termenul *ad quem* (7 septembrie 1686) este dedus din biografia lui Dosoftei: la această dată trupele lui Constantin Cantemir se întorc în Iași, iar mitropolitul este silit să părăsească Moldova. Autorul (în nota 74) amintește cu această ocazie și o scrisoare din 1683 – publicată de Silviu Dragomir – în care Dosoftei menționează cărțile deja lucrate, între care nu se află Octoihul, ceea ce sugerează că la data respectivă nu era imprimat. Că lucrarea a fost tipărită în aceiași ani o arată și hârtia folosită: monahul Alexie Cojocaru (2010, 58) găsește trei filigrane în aceasta, toate trei prezente și în Parimiarul din același coligat; unul dintre ele a mai fost identificat în Molitfelnicul din 1681 și în *Psaltirea de-nțăles* (1680).

Etapele de lucru nu coincid cu cele de tipărire[13], așa încât se pune întrebarea dacă a lucrat efectiv la Octoih în intervalul în care este plasată imprimarea acestuia. Deși un răspuns sigur la această întrebare nu poate fi dat în absența informațiilor directe, câteva indicii sugerează că Octoihul a fost pregătit în perioada în care lucra la Parimiar și Prologar. În Parimiarul din 1683, Dosoftei face o referire la Octoih care ar putea fi interpretată drept un indiciu că în aceeași perioadă era preocupat de traducerea acestuia, deoarece ea pare rodul reflecției asupra intertextualității biblice din Octoih: „Cine-i dăruit de la Dumnădzău cu priceapere, citească și tâlcuiască acela psalom; de iaste slab la priceapere, citească Osmoglasnicul, adecă Octaihul, ce-i dzâcem noi Anghilestul, că va afla toate cuvintele acestuia psalom răș̦chirate tâlcuite prin canoane, prin stihire, prin slave” (DOS.PAR., 227). De asemenea, în Prologar vorbește explicit despre meșteșugul poetic al lui Ioan Damaschin și Cosma Imnograful, subliniind dificultatea de a traduce creațiile lor (DOS.VS, 67, 172). Ar putea fi invocate apoi particularități de traducere. De pildă, termenul ἄϋλος ‘imaterial’ este redat în suplimentul Psaltirii în versuri (DOS.RUG., 19r) prin sintagma (pl.) *ce nu-s din lucru*, pe când în Parimiar (III 97v) și în Octoih (20v), unde apare frecvent, găsim un echivalent nou, *nelutatece*, care sugerează o altă etapă de lucru.

Informația relevată de Silviu Dragomir, citată într-o notă de monahul Alexie Cojocaru, ar restrânge intervalul când poate fi datat Octoihul: potrivit acesteia, se pare că până la 1683 Octoihul nu a fost tipărit. Lipsa comentariilor și a trimiterilor

[13] Alin Mihai Gherman (2008); Iosif Camară, Mădălina Ungureanu, în DOS.MOLIT., 12-13.

biblice la glasul al treilea din Octoih credem că reprezintă o dovadă pentru stadiul puțin avansat în care se afla Dosoftei cu lucrul la această carte, ceea ce pledează pentru datarea lui chiar spre finalul activității sale din Țara Moldovei.

2.3. Sursa traducerii și reforma liturgică a lui Dosoftei

Tipicul slav al Octoihului, folosit în trecut și în spațiul românesc, prezintă unele deosebiri de amănunt în comparație cu cel grecesc, datorate faptului că el conservă practici bizantine anterioare uniformizării liturgice. Unele dintre aceste deosebiri persistau încă în secolul al XVIII-lea, din care pricină cântarea antifonică în română și greacă la cele două strane se realiza cu unele erori, ceea ce a impus o nouă revizuire sub raport tipiconal a Octoihului în 1792, „ca să nu să facă hazmodie când în partea dreaptă să va cânta grecește și în cea stângă românește”[14].

Octoihul slav are o structură relativ stabilă până către jumătatea secolului al XVII-lea, când se constată o apropiere tot mai mare de Octoihul grecesc standard (Bulaev 2020, 353). Odată cu reforma patriarhului Nikon, cum o arată Octoihul moscovit din 1666, textul standard slavon îl urmează fidel pe cel grecesc.

Față de edițiile mai vechi (1594 – Moscova, 1604 – Derman), ediția din 1630, patronată de Miron Barnovschi și lucrată cel puțin parțial de Petru Movilă, aduce un set de înnoiri, pe care le constatăm apoi în edițiile ulterioare rutene și moscovite. Văzută prin prisma Octoihului, reforma liturgică patronată de patriarhul Nikon a fost anticipată, prin urmare, de Petru Movilă. Ilustrativ, în acest sens, este finalul cântării a șasea a canoanelor Utreniei de la glasul al doilea. În tradiția slavă de sud și românească (Oct. Putn., Oct. Macarie, Oct. 1578, dar și Oct. Derman), se trecea direct la cântarea a șaptea. Tradiția slavă de est (Oct. 1491[15] și Oct. 1594) prezintă aici condacul și icosul Mineiului, iar în lipsa acestuia, pe cel al Maicii Domnului. Începând cu ediția Barnovschi, se adoptă condacul și icosul duminical, după Octoihul grecesc tipărit. În spațiul est-slav, primul pas hotărât către armonizarea Octoihului slav cu practica liturgică grecească îl face, așadar, Petru Movilă, iar acest început de reformă liturgică este difuzat în veacul al XVII-lea, prin tipăriturile sale, și în spațiul românesc.

Angajându-se la traducerea serviciului divin în românește, Dosoftei era pus în situația de a opta pentru una din cele două tradiții liturgice: cea locală slavonă, care deja trecea printr-o transformare sub influența edițiilor movilene, și cea grecească. La o primă examinare a textului, monahul Alexie Cojocaru (2010, 60-63) a demonstrat că textul este tradus din limba greacă.

Într-adevăr, aspectul general al lucrării sugerează o legătură cu edițiile grecești contemporane ale Octoihului: maniera în care sunt redate indicațiile tipiconale, inițiala mărită de la fiecare tropar, indicația pentru tropare, toate trimit către una din

[14] Informații date de episcopul Iosif al Argeșului în prefața Octoihului din 1811.
[15] Fără icos în această ediție.

edițiile contemporane, fără a dispune de indicii care să ne poată conduce către una anume. Conținutul trimite, de asemenea, la o ediție grecească.

Luăm ca exemplu Vecernia mică de la glasul al doilea. În edițiile slavone, inclusiv în Octoihul de la Buzău (1700), Vecernia mică se prezintă identic, prin reproducerea stihirilor Învierii. În Octoihul grecesc acestea nu mai sunt reproduse, ci, după ce sunt menționate în indicațiile tipiconale, se trece direct la stihira dogmatică. Dosoftei urmează întru totul acest model, inclusiv în textul indicațiilor, ceea ce înseamnă că o asemenea ediție a fost modelul pe care l-a urmat (7r).

La Vecernia mică, stihira Născătoarei de Dumnezeu (θεοτοκίον) se numește Δογματικόν în Octoihul grecesc (2v). Octoihurile slave transpun simplu, **богородиченъ** (Oct. 1578, 79v, Oct. Barn., 35r). În schimb, în Oct. Liov 1644 (46r) și în Oct. 1700 (38r) apare **богородиченъ догматикъ**.

Octoihurile grecești de până la Dosoftei prezintă însă o deosebire: stihira Născătoarei de Dumnezeu de la stihoavnă poartă și ea numele de Δογματικόν (e.g. ed. 1671, 2v), dar numai la glasul I. Față de alte ediții slave, care dau varianta obișnuită, această particularitate este preluată și de ediția din 1644 a Octoihului lui Petru Movilă (1v): **догмати́къ**, dar și ulterior, v. Oct. Nikon (2r: **догма́тикъ**). O găsim întocmai apoi în traducerea lui Dosoftei: **догма́тиконъ**. Forma aleasă sugerează că el a urmat o ediție grecească și nu pe cea movileană.

În Vecernia mică de la glasul 2, versiunile locale (Oct. Putn., Oct. 1578) trec direct la dogmatică; Oct. 1644 și Mitrofan indică *Lumină lină* și prochimenul *Domnul a împărățit* (de trei ori). În Octoihul grescesc însă succesiunea e următoarea: dogmatica, prochimenul – cu indicarea celor două stihuri intercalate – și stihoavna. Dosoftei urmează riguros această formă a indicațiilor liturgice.

După irmos, Octoihul grecesc introduce troparele în aceeași manieră, prin termenul τροπάριον. Dosoftei urmează și aici modelul grecesc, echivalând prin *tropari* (15r) sau *tropare* (37v), iar într-un singur caz transcriind întocmai termenul grecesc: *troparion* (14r). Rezultă că Octoihul grecesc a stat la baza pregătirii ediției românești de către Dosoftei.

Sursa grecească nu este exclusivă. Se constată în traducerea lui Dosoftei practica de a da irmoasele și acolo unde acestea nu se află în originalul grecesc. Această practică se găsește însă în Octoihul lui Nikon și își are poate explicația în faptul că revizia textelor bisericești a adus modificări de traducere la aceste strofe cunoscute pe de rost. Este posibil ca ediția rusească să-i fi sugerat lui Dosoftei traducerea acestora – făcută, evident, din greacă.

O particularitate de traducere indică folosirea unui Octoih slavon: secvența „mână de putearnic” (19r) este glosată de Dosoftei „ca de la fiară putearnică”, cu efect stilistic, echivalare sugerată de textul slavon (**ꙗ̀ко ѿ звѣ́рѧ держа́вна**) pe care îl va fi avut la îndemână, fără a exclude o familiaritate cu acest text liturgic care merge până la memorare.

Uneori, secvențele slavone din Octoih nu sunt preluate din texte anterioare, ci reprezintă traducerea dată de Dosoftei. Astfel, acrostihul slavon al canonului Miezonopticii de la glasul al 3-lea este o traducere originală dată de Dosoftei: **Пожѫ троицѫ тѧ̀ ѥ҆ди́нѡ бг҃ѡнача́лїе** (*Cânt, Troiță, Tine, o una Dumnădzău-începătorie*). Octoihul moscovit dă aici: **Хвалю̀ тр҃це тѧ̀ ѥ҆ди́нѡ бг҃онача́лїе.**

De asemenea, Canonul Crucii-Învierii și cel al Născătoarei prezintă același irmos în greacă: Ἆσμα καινόν..., acrostih având numai cel al Născătoarei de Dumnezeu: Ἄγω τρίτον μέλισμά σοι, Θεοτόκε. În versiunile slave mai vechi (Oct. Putn., Oct. 1578), Canonul Crucii-Învierii are irmosul **Пѣ҃н новѫ**..., cu acrostihul: **Приношѫ̀ тре́тїе пѣ́нїе тебѣ̀ Бж҃їисло́ве** și precizare **съ їрмосы** după termenul *acrostih*. Canonul Născătoarei de Dumnezeu are irmosul ’**Иже во́ди дре́вле**... În etapa ulterioară (versiunile de la Liov și Moscova), situația se prezintă ca în textul grecesc: Canonul Crucii-Învierii are **Пѣ҃н новѫ**..., iar al Născătoarei dă precizarea *același irmos*. Totodată, acrostihul apare doar la Canonul Născătoarei, sub forma: **Творю̀ тре́тїе пѣ́нїе тебѣ̀ Бц҃е** (Liov). Oct. Nikon revizuiește și traducerea acrostihului: **Пою̀ тре́тїе пѣ́нїе тебѣ̀ Бц҃е** (Mosc). Dosoftei nu dă niciun irmos la primul canon, în timp ce la al doilea dă irmosul după originalul grecesc, iar acrostihul îl transcrie din original, îl retraduce în slavonă și apoi dă echivalarea românească: ˜**Ѧгѡ трїтѡн ме́лїсма со̀ Ѳеото́ке** / **Приношѫ̀ третопѣ́нїе тебѣ̀ Богоро́дице** / *Aduc a treia cîntec ție, Dumnădzău-Născătoare*.

La irmosul **Стра́нное и҆ несказа́нѡ** (39r), Dosoftei nu urmează nici tradiția slavonă (**Стра́нное и҆ неизрече́нное**: Oct. Putna, Oct. 1578, edițiile liovene, continuată de Mitrofan și Antim), dar nici textul înnoit de la Moscova (**Стра́нна и҆ неизрече́нна**). El dă, prin urmare, o retraducere originală din greacă. Tot aici trebuie remarcat că în original apare un termen poetic homeric, βροτός ‘muritor’. Acesta este echivalat în slavonă simplu, prin **чловѣкъ**. Dosoftei traduce *pământean*, termen ce apare, de asemenea, în Vechiul Testament din versiunea „Milescu” revizuită (ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj Napoca a Academiei Române) și în Parimiar.

Un alt exemplu arată că Dosoftei examinează critic textele avute sub ochi. Astfel, dacă Octoihurile vechi dau **Ѿ непостоѧ́нннѣмъ о҆́гнѝ** (tradiție continuată de Mitrofan), ediția moscovită revizuiește la: **Нестерпи́мому о҆́гню̀** („Nesuferitului foc”). Dosoftei păstrează aici opțiunea tradițională.

Obiceiul de a corecta textul slav se întâlnește și în alte texte ale sale: în Parimiar, la irmosul Cântării I a primului canon de la Cincizecime, unde Penticostarul târgoviștean din 1649 (352v) dă **въ пꙋчинѣ**, Dosoftei retraduce dativul grecesc πόντῳ, oferind în slavonă o variantă mai fidelă originalului: **пꙋчинѡѫ̀** (III 106r).

Câteva particularități tipiconale pun în lumină noutatea liturgică pe care o aduce Dosoftei prin traducerea sa.

O diferență între Octoihuri se constată la sedealna de la Cântarea a 6-a a canonului Miezonopticii, glasul al 2-lea. Nu am inclus în tabel Octoihul din 1491, care pentru canoanele Miezonopticii are un set radical diferit de texte.

	Podobia	**Strofa 1**	**Strofa 2**	**Strofa 3**
Oct. grecesc	Εὐσπλαγχνίας (ὑπάρχουσα πηγή)	Εὐσπλαγχνίας τὸ πέλαγος ἡμῖν ὑφαπλώσας	Εὐσπλαγχνίας κυήσασα πηγήν	-
Oct. Nikon	**Блгоѹтровїѧ**	**Блгоѹтровїѧ пучинѹ**	**Блгоѹтровїѧ рождьши источникъ**	-
Dosoftei	**Милосръдїѧ сѫщи и҆сто́чникь**	De milostivire luciu	A milostivirii ce născuș izvor	-
Oct. 1706	**Милосердїѧ сѹщи**	**Блгоѹтровїѧ пѹчинѹ**	**Блгоѹтровїѧ рождши источника**	-
Oct. Liov 1644, Oct. Mitrofan	**Вышнихъ ища**	**Хе҃ Бе҃ едине превлгїи**	**Блгоѹтровїа пѹчинѹ**	**Блгоѹтровїа рождши**
Vechea tradiție	**Вишнихъ ища**	**Хе҃ Бе҃ едине прѣвлгыи**	**Дво҃ чт҃аа помлоуи рабы своѧ**	-

Din comparația efectuată se conturează două practici distincte: 1) Vechea tradiție slavonă (reprezentată de versiuni sud-slave, românești și est-slave: Octoihul putnean, Oct. Macarie, Oct. 1557, Oct. 1578, Oct. Derman, Oct. 1594, Oct. Liov 1630, 1639 și 1671), întemeiată poate pe un alt tipic grecesc, are podobia și cele două strofe deosebite. Ediția lioveană elimină a doua strofă și le adaugă pe cele două din Octoihul grecesc tipărit, rezultând trei strofe; pe această ediție se bazează Octoihul lui Mitrofan de la 1700. 2) A doua tradiție este cea reprezentată de Octoihul grecesc tipărit. Reforma lui Nikon o recuperează integral în Octoihul din 1666, la fel procedând și Dosoftei. Deosebirea este că Dosoftei pare să dea o traducere proprie podobiei. Toate edițiile muntenești, în slavonă sau română, continuă în acest punct tradiția grecească, adoptată deja și de tipăriturile moscovite, și nu ediția buzoiană a lui Mitrofan. Primele ediții românești (1712, 1720, 1742), care încă dau podobiile și irmoasele în slavonă, surprind însă prin introducerea podobiei **Блгооутровїѧ сѹщи** așa cum apare în ediția rusească. Neașteptat este și faptul că Octoihul slavon din 1706 nu concordă cu acestea și cu cel moscovit, ci cu versiunea originală dată de Dosoftei. În concluzie, Dosoftei urmează tradiția conservată de Octoihul grecesc tipărit.

Cele două rânduri de sedelne de la Utrenia glasului al 2-lea cunosc unele variații de-a lungul timpului, cum se poate vedea în tabelele de mai jos.

I	Sedealna 1	Sedealna 2	Sedealna 3
Oct. grecesc (cf. Oct. Nikon, Oct. 1706)	Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ	Ταῖς μυροφόροις Γυναιξί	Ὑπερδεδοξασμένη ὑπάρχεις, ... ὑμνοῦμέν σε
Oct. 2003	Iosif cel cu bun chip	Mironosițelor femei	Preabinecuvântată ești, ... pe tine te lăudăm
Oct. Dosoftei	Acel cu bun chip Iosif	Mironosițelor femei	Suprăproslăvită ești, ... cântămu-te
Oct. 1630, Oct. 1644, Oct. Mitrofan	Благоѡбразный Іѡсифъ	Камени гробномꙋ	Препрославленна еси ... поемъ тѧ
Vechea tradiție slavonă[16]	Благоѡбразный Іѡсифъ (2x)	-	Препрославленна еси ... поемъ тѧ
Oct. șch.	Un dulce chip Iosif (2x)	-	Preaproslăvită ești...
Oct. 1491	Благоѡбразный Іѡсифъ (2x)	-	Ктѡ видѣили кто слыша мт҃рь без мꙋжа... (2x)

Tipul 1 este reprezentat de tradiția slavonă românească, sud-slavă și est-slavă, ilustrată deopotrivă de Octoihul șcheian. În secolul al XVII-lea apare tipul al doilea, reprezentat de Octoihul Barnovschi, preluat în 1644 și de acolo de către Mitrofan. Tipul al treilea, cel grecesc, este adoptat de patriarhul Nikon, mitropolitul Dosoftei, Oct. 1706 și următoarele ediții, până azi. Octoihul tipărit la Cracovia în 1491 face notă distinctă, ca în multe alte situații, având o istorie neclară.

II	Sedealna 1	Sedealna 2	Sedealna 3
Oct. grecesc (cf. Oct. Nikon, Oct. 1706)	Τὸν λίθον τοῦ μνήματος	Τῶν Μαθητῶν σου ὁ χορός	Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις
Oct. 2003	Piatra mormântului	Ceata ucenicilor Tăi	Preabinecuvântată ești
Oct. Dosoftei	Piatra mormîntului	A ucinicilor Tăi ceată	Suprăblagoslovită ești
Oct. 1630, 1644, Oct. Mitrofan	Мꙋроносицамъ женамъ	Оучн҃къ твоихъ ликъ	Законѡвъ оутаившисѧ
Vechea tradiție slavonă[17]	Мꙋроносицамъ женамъ (2x)	-	Законѡвъ оутаившисѧ
Oct. șch.	Mironosițele muierile	-	Leage ascunsă cu hirea

Tipul 1 este reprezentat prin aceeași serie de versiuni ca mai sus. Cea de-a doua sedealnă care apare aici se află azi în primul rând de sedelne din Utrenia zilei de marți a Săptămânii a treia după Paști („De legile firii tăinuindu-te...”). Tipul 2

[16] Oct. Putna, Oct. Macarie, Oct. 1578, Oct. Derman, Oct. 1594.
[17] Oct. Putna, Oct. Macarie, Oct. 1578, Oct. Derman, Oct. 1594, Oct. 1491.

reprezintă o încercare de armonizare a tradiției slavone cu cea contemporană greacă. Tipul 3, reprezentat de Octoihul grecesc, este adoptat de Nikon, Dosoftei, Oct. 1706, până azi.

Din prezentarea de mai sus se desprinde concluzia că Dosoftei a tradus pentru prima dată în românește Octoihul din limba greacă, după o ediție contemporană, ceea ce marchează totodată trecerea de la tipicul slav la cel grecesc. Folosirea sursei grecești nu este exclusivă, pentru unele precizări terminologice recurgând la textul slavon. Text de mică întindere în forma conservată până azi, Octoihul nu atestă folosirea unor surse multiple, ca în cazul Liturghierului și Molitfelnicului – cercetările recente întreprinse de Mihail Qaramah (2024 și 2025) au scos în evidență faptul că acestea nu reprezintă traduceri ale unor lucrări similare grecești ori slavone, baza constituind-o modelul grecesc contemporan, la care s-au adăugat alte surse grecești, rutene și rusești (niconiene și pre-niconiene). Corpusul imnografic constituit de Octoih nu putea fi tradus decât din greacă, ceea ce ilustrează importanța pe care Dosoftei o dă veșmântului său poetic.

2.4. Traducerea în metrică bizantină

Multă vreme, opera poetică a lui Dosoftei s-a identificat cu monumentala *Psaltire în versuri*, însumând peste 8000 de stihuri. Cu timpul, s-au scos la lumină și alte versuri răspândite în scrierile sale, care au fost adunate și studiate de Al. Andriescu și N. A. Ursu în remarcabilul volum de *Opere*, publicat în 1978 la Editura Minerva. Toate aceste versuri sunt caracterizate de prezența rimei. Într-o cercetare exemplară asupra *Psaltirii în versuri*, Mihai Dinu (2007, 16-83) a demonstrat însă că Dosoftei urmează riguros *două* principii prozodice: rimarea și izometria.

Era de așteptat ca cel care a urmărit cu rigoare măsura în 8000 de stihuri psalmice să o facă și în alte scrieri ale sale[18]. O simplă confruntare a unor stihuri din Prologarul dosofteian cu originalul grecesc confirmă această bănuială, cum arată următorul exemplu în dodecasilab: „De podoaba lui Porfirie să miră/ Îngerii veștit în de sânge porfiră” (f. 103r). Creațiile poetice din Molitfelnicul dosofteian, reținute în volumul *Opere* din 1978 pentru rima lor, sunt și ele traduceri în metrică. Așa este cazul rugăciunii la împărtășire scrisă în versuri anacreontice de Sfântul Simeon Noul Teolog, pe care Dosoftei le traduce urmând riguros octosilabul originalului („Nu s-ascund de cătră Tine,/ Tvorețul mieu, Doamne Svinte,/ nice picul cel de lacrămi,/ nice de suspin vro parte”) (f. 98). O altă rugăciune pentru împărtășire, scrisă de Simeon Metafrastul în dodecasilab, este tradusă urmărind izometria („Curăț’, limpedzează-mă și mă tocmează,/ Dereage, -nțălepțeadză și mă lumíně”) (f. 102v).

[18] Aceste observații ne-au fost prilejuite de editarea Molitfelnicului lui Dosoftei (2024), la invitația Mănăstirii Putna; le-am prezentat într-o scurtă comunicare pe care am ținut-o în cadrul Colocviului anual „Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – monahia Benedicta”, găzduit de lavra ștefaniană, pe 20 august 2024.

Dacă rima, luată ca reper în stabilirea corpusului poetic dosofteian, este folosită riguros de către poet în *Psaltirea în versuri*, ea apare prea puțin în restul operei sale. De altfel, rima nici nu este proprie poeziei imnografice bizantine, care se definește prin metrică[19]. Față de poezia clasică, întemeiată pe distincția dintre vocale lungi și scurte, distincție pierdută ulterior, poezia bizantină ține seama de ritmul tonic. Cu toate acestea, există imnografi care scriu poezie clasicizantă, ce poate fi scandată, exemple în acest sens fiind canoanele iambice la Nașterea Domnului, Bobotează și Cincizecime ale Sfântului Ioan Damaschin, de o mare măiestrie și complexitate[20]. Pe aceasta o cunoaște Dosoftei nemijlocit în limba greacă, o transpune în metrica originală și îi descrie cu uimire frumusețea în mai multe pasaje din opera sa.

Întreaga poezie imnografică tradusă de Dosoftei ilustrează efortul său de a păstra metrica originalului grecesc[21], rezultat prezent în cel mai înalt grad în canoanele praznicale. Vom reține mai jos doar trei exemple, care pun în lumină creativitatea dosofteiană în scopul atingerii izometriei:

Canonul Buneivestiri (DOS.PAR., 291)	
Ἀδέτω σοι Δέσποινα, κινῶν τὴν λύραν τοῦ Πνεύματος, Δαυὶδ ὁ Προπάτωρ σου· Ἄκουσον θύγατερ, τὴν χαρμόσυνον, φωνὴν τὴν τοῦ Ἀγγέλου· χαρὰν γὰρ μηνύει σοι, τὴν ἀνεκλάλητον.	Cânte-ţ, Despuitoare, trăgându-ş vioara duhului, Davíd, părintele tău: Ascultă-mă, fiică, bucuratecul glasul arhanghelului: bucurie-ţ vesteaşte – acea negrăită.
Canonul Sâmbetei Mari (DOS.RUG., 29v)	
Κύματι θαλάσσης, τὸν κρύψαντα πάλαι, διώκτην τύραννον, ὑπὸ γῆς ἔκρυψαν, τῶν σεσωσμένων οἱ Παῖδες, ἀλλ' ἡμεῖς ὡς αἱ Νεάνιδες, τῷ Κυρίῳ ᾄσωμεν· Ἐνδόξως γάρ δεδόξασται.	Cu valuri de mare ce-au ascuns pre-atuncea, pre gonaciul muncitoriul: supt țărnă l-ascunsără a spăsâțâlor ficiori, ce noi ca otrocovițele Domnului să-i cântăm slăvit ce să proslăvi.
Canonul Paștilor (DOS.PAR., 213)	
Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν Λαοί, Πάσχα Κυρίου, Πάσχα ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωήν, καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν, Χριστὸς ὁ Θεός, ἡμᾶς διεβίβασεν ἐπινίκιον ᾄδοντας.	A de împviere dzuă, oameni să ne luminăm, Pasha Domnului, pashă Că din moarte cătră trai şi de la pământ spre ceri Hristos Dumnădzău pre noi ne-au trecutu-ne de biruire ce-i cântăm.

19 Pentru o introducere în poezia imnografică bizantină și bibliografie, v. Stănuș 2024.

20 A se vedea, pentru detalii, Stănuș 2024, XVIII, LXXXVI-LXXXVII.

21 Pentru această problemă, v. Iosif Camară, Mădălina Ungureanu, *Dosoftei – traducător din poezia imnografică bizantină* (textul comunicării susținute la Simpozionul Internațional „Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei. 400 ani de la naștere”, Iași, 12-13 decembrie 2024, în curs de publicare la Editura Doxologia).

La data publicării Octoihului, Dosoftei avea, așadar, o experiență semnificativă în transpunerea poeziei imnografice în metrica originalului. Cu toate că textul este tipărit în proză și nu stihografic (cum erau reproduse poemele din Molitfelnic), stihurile sunt delimitate prin punct median. Uneori, poate din scăparea tipografului, în locul punctului apare virgula. În traducere se constată același efort de a urma schema metrică a originalului. Rezultatul nu este însă același, variind de la izometrie la o libertate mare față de original sub raport prozodic.

În irmosul Canonului Învierii pentru Utrenia duminicii de la glasul al 2-lea, chiar dacă segmentarea prin punct median nu se face riguros, paralelismul este aproape perfect:

Octoihul grecesc	**Octoihul lui Dosoftei (24v)**
Ἐν βυθῷ κατέστρωσέ ποτε, τὴν Φαραωνίτιδα, πανστρατιὰν ἡ ὑπεροπλος δύναμις, σαρκωθεὶς ὁ Λόγος δέ, τὴν παμμόχθηρον ἁμαρτίαν ἐξήλειψεν, ὁ δεδοξασμένος Κύριος· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται.	Într-adânc au polignit pre-atunci pre-acea faraonească toată oaste-acea suprarmată puteare; iară deacă Să-ntrupă Cuvântul, pre tot căznitoriul păcat au curățât preaslăvitul Domn, că Să proslăvi.

Opțiunea pentru *atunci* în context este impusă de schema prozodică, fapt demn de remarcat, întrucât forma trisilabică *atunce* este cea normală în Octoih (e.g. 20v, 28v). De asemenea, prin eliziuni se obține măsura impusă de original.

Soluțiile de traducere găsite de Dosoftei sunt caracteristice pentru scriitura lui. Schema prozodică impusă de original, iar nu autoimpusă, este o provocare mai mare pentru poet decât versificarea psalmilor, iar din aceasta se nasc soluții neașteptate. Chiar dacă schema metrică nu coincide pe deplin cu cea din original, expresia poetică nu este mai puțin remarcabilă într-un tropar (29v) din care extragem exemplul următor: „Unință-n trei număruri, Troiță de o-mpreună ființă” („Μονάδα τρισάριθμον, Τριάδα ὁμοούσιον”). Stihul „Tresorateca cântăm puteare” (35r) este rezultatul efortului său de a respecta schema metrică a originalului („Τὸ τρισήλιον ὑμνοῦμεν κράτος”), pe care o atinge strălucit.

Din cele de mai sus se impune observația că înfățișarea limbii lui Dosoftei este dictată în aceste traduceri de necesitățile ritmice și metrice. Toate constituie resursele stilistice prin care Dosoftei respectă metrica, procedee discutate pe larg de prozodistul Mihai Dinu (2007, 84-141) pentru *Psaltirea în versuri*, dar care pot acum să fie studiate în întregul corpus imnografic lăsat în românește de Dosoftei.

2.5. Poezie cântată pe podobie

Un alt aspect al tehnicii versificării la Dosoftei care trebuie urmărit este finalitatea muzicală a poeziei pe care o traduce. Poetul însuși face referire la aceasta când vorbește despre creațiile poetice ale lui Ioan Damaschin, reliefând totodată

dulceața cântării psaltice printr-o sinonimie contextuală – *izvor de stride* [fagure] și *de zăhar* –, ceea ce dezvăluie legătura sa intimă cu psalmodia, dimensiune a biografiei sale rămasă necunoscută până în prezent:

> „Atunce deaciia începu Ioan aceale de izvor de stride cântări și de zăhár psălmodii, cu carile atâta au luminat Svânta Besearică, întru carea totdeauna viers curat de prăzniceani să aude. Că nu numai canoane și tropare în viersurile musichiii și pre podobii[22] au încheiat, ce încă și de praznice multe cuvinte la sărbători dumnădzăiești și în pofală Preasvintei Dumnădzău-Născătoarei și altor svinți mulți" (DOS.VS, 197r).

Atrage atenția aici referirea la versurile muzicii și la podobie. Față de schemele prozodice din *Psaltirea în versuri*, unde Dosoftei și-a stabilit un sistem propriu pe care l-a urmat riguros, metrica imnografiei bizantine îi asigură acesteia posibilitatea de a fi cântată pe melodia originală. Afară de cazurile când are melodie proprie, poezia imnică este scrisă pe podobie, adică respectând structura ritmico-melodică a unui model. Acest model, numit *podobie* (automelă) în cazul strofelor izolate sau *irmos* în cazul canoanelor[23], este indicat într-o formă prescurtată întotdeauna în fața compozițiilor respective.

Podobiile celor opt glasuri se găseau adunate la finalul vechilor Octoihuri, dar melodia lor nu se deprindea decât pe cale orală. Acestea, textul și muzica, erau învățate pe de rost în cadrul instrucției de bază. Numeroase însemnări ale unor elevi din secolul al XVIII-lea atestă prezența lor pe lângă dascăli pentru memorarea podobiilor. Astfel, pe un Octoih din această perioadă, copistul Vasile Marcociu lasă însemnarea: „Și eu am scris, că atunce învățam la podobie [...] când șidem la Prăjești"[24]. Un alt exemplu este cel al lui Bucur Grămăticul, care din Țara Făgărașului a mers la București în 1704 pentru a învăța cântări la dascălul domnesc Coman (HEM, 662)[25]. Nu altfel stăteau lucrurile în epoca lui Dosoftei, când podobiile erau cunoscute în slavonă, fără ele neputând fi executată cântarea. Incipitul podobiilor în slavonă pe care îl dă Dosoftei – practică prezentă, de altfel, până târziu în veacul următor – nu înseamnă folosirea limbii slavone acolo, ci are rolul de a semnala modelul cântării, singurul existent la data respectivă fiind cel în slavonă. În vremea lui Brâncoveanu, promotorul cântării în limba română după aprecierea muzicologului Sebastian Barbu-Bucur, aceste podobii sunt traduse în românește de Filothei sin Agăi Jipei, de la care datează și cele mai vechi compoziții românești puse pe note (Barbu-Bucur 1981, 27-28).

Nu avem nicio îndoială că Dosoftei cunoștea podobiile atât în slavonă, cât și în greacă – prin educație și deopotrivă prin experiența liturgică slavonă și grecească –, ceea ce a făcut posibilă traducerea meșteșugită în metrică urmând schema oferită de

---

22 Ediția Frențiu (Dos.VS, 175) citește greșit: *prepodobnii*.

23 Pentru aspecte terminologice și importanța în ritual, v. Qaramah, 2018, 113-114; cf. Moldoveanu 2010, 552. Pentru originea siriană a podobiei, v. Bălan 2023, 5.

24 Ms. rom. BAR 160, f. 64, v. CMR, 49.

25 Semnalare pe care o datorăm monahului Filotheu Bălan.

podobie. Sunt însă exemple care demonstrează că Dosoftei urmărește fraza muzicală, cum găsim în următoarea strofă (10r), dedicată Fecioarei Maria. Ea este inspirată de Cântarea Cântărilor, de unde imnograful își ia și sintagma πηγὴ ἐσφραγισμένη. Acest fapt este cunoscut de Dosoftei, care introduce în text o trimitere la pasajul biblic respectiv (4:12).

Σὲ ἐσφραγισμένην ἀληθῶς, χορὸς Προφητικός, πηγήν, καὶ κεκλεισμένην πύλην ὠνόμασε, τῆς παρθενίας τῆς σῆς Πανύμνητε, τηλαυγῶς τὰ σύμβολα, ἡμῖν διαγράφοντα, ἣν ἐφύλαξας καὶ μετὰ γέννησιν.	Pre tine pecetluită adevăr horiul prorocesc fântână încuiată și ușe te-au numit, a ficioriei tale, Totcântată, luminat seamnele scriindu-le, carea o feriș și după naștere.

Originalul și traducerea prezintă un paralelism aproape perfect ca număr de silabe. Dislocările sintactice, abuzul de hiperbat, se justifică strict din rațiuni prozodice: sintagmele *fântână pecetluită* și *ușă încuiată*, marianice sub raport tipologic, sunt greu identificabile în acest tropar care imită tehnica originalului bizantin. Însă aparenta abatere de două silabe în versul al treilea, care în original numără 11 silabe, pune într-o lumină mai clară motivația traducătorului. Termenul πηγή este redat constant de Dosoftei în Octoih prin *izvor* (5 ocurențe), aceeași opțiune lexicală regăsindu-se în traducerea Cânt. 4:12 din ms. 45 (*izvor pecetluit*) – fapt relevant dacă admitem și acolo prezența lui Dosoftei. Selectarea de către traducător a termenului *fântână* doar în acest pasaj reclamă o explicație de ordin prozodic. Într-adevăr, silabele deschise (*fântână pecetluită*) oferă mai multe posibilități metrice, iar în cazul de față opțiunea pentru feminin clarifică raporturile seriei de adjective cu regenții lor în condițiile folosirii hiperbatului.

Troparul nu are melodie proprie, ci se cântă după podobie, ceea ce înseamnă că modelul melodic este oferit de o altă strofă, indicată la locul potrivit în Octoih. Modelul melodic în cazul de față este irmosul Ὁ μόνος εἰδώς. În secvența muzicală καὶ συμπαθῶς αὐτὴν μορφωσάμενος (Anastasim., 25), care corespunde versului în discuție, silabei -τὴν îi este asociată o combinație de semne (oligon, chendime și psifiston), realizarea ei muzicală fiind în realitate bisilabică și, ornamentată, poate deveni chiar trisilabică[26]. Cu alte cuvinte, versul al treilea poate ajunge la 13 silabe, așa cum a tradus Dosoftei în românește. Aceasta dovedește că traducătorul urmărea muzica atunci când traducea.

Cele arătate demonstrează că nu este suficient doar a compara traducerile cu originalul, ci trebuie urmărită fraza muzicală pentru a cunoaște tehnica traducerii la Dosoftei. Traducătorul caută să respecte podobiile originale, adică structura muzicală a acestor creații poetice, scopul lor fiind cântarea. Este demn de amintit aici și că abaterile de la schema metrică originală în poezia bizantină sunt conștientizate de imnografi, iar psaltul, prin modularea vocii, este chemat să le gestioneze, cum observă Ilie Stănuș (2024, XCI). Aceste lucruri îi erau cunoscute lui Dosoftei atât

[26] Explicația o datorăm monahului Filotheu Bălan.

datorită instrucției, cât și din anii de practică, toate indiciile sugerând intimitatea sa cu muzica psaltică. Publicarea recentă a Canonului pascal tradus de Dosoftei, așezat pe note psaltice potrivit melodiei originale de Constantin-Cornel Coman, specialist în muzica bizantină (v. Coman 2024), confirmă întru totul observațiile de mai sus.

2.6. Tâlcurile poeziei liturgice

O caracteristică a textelor dosofteiene este armătura exegetică cu care autorul își însoțește traducerea. Această dimensiune a operei sale a fost amintită în câteva rânduri[27], fără ca până în prezent să beneficieze de o cercetare sistematică. Tâlcurile sunt prezente doar în textele care conțin poezie liturgică, nu și în celelalte traduceri ale lui Dosoftei. Ele apar în *Psaltirea în versuri* și în *Cartea de rugăciuni* tipărită ca supliment al acesteia, apoi în Parimiar – unde sunt cel mai bine reprezentate – și, în cele din urmă, în Octoih. Se poate observa de aici că Dosoftei a urmărit anume exegeza poeziei liturgice, preocupare ce nu l-a părăsit pe tot parcursul activității de traducere a acesteia. Reflecția asupra conținutului ei teologic o dezvăluie când, în Prologar (DOS.VS, 67), se referă la „adâncul bogosloviei” ce se află în „canoanele Osmoglasnicului ș-a praznicilor și canoane troicinice și stihire în tot fealiul și tropare” compuse de Ioan Damaschin. Prezența tâlcurilor în Octoih este în măsură să întregească imaginea asupra acestui capitol al scrisului dosofteian prea puțin cunoscut, deschizând un câmp de cercetare extrem de fertil și totodată necesar pentru cunoașterea staturii intelectuale și teologice a cărturarului moldovean.

Tâlcurile din textele sale sunt de două tipuri. Le găsim ca glose de dimensiuni reduse sau extinse, marginale sau în text, cel mai frecvent în Parimiar; în mod deosebit ele apar în Canonul Înălțării din această carte de cult, canon care prin înlănțuirea de tropare și interpretări are înfățișarea unui text comentat clasic, din care se desprinde imaginea lui Dosoftei de veritabil scoliast. O altă serie de tâlcuri se prezintă sub forma trimiterilor biblice; acestea sunt notate fie simplu, fie însoțite de un îndemn: „Caută-ţ tâlcul la Matthei 26, 29, Luca 21, 18” (DOS.PAR., 214). Este deasupra oricărei îndoieli că ele țin locul comentariilor și constituie împreună cu acestea o exegeză a imnografiei. Scopul lor este dezvăluit de Parimiar. Astfel, Dosoftei arată la un moment dat că sursa de inspirație a unei strofe este Ps. 44 și continuă: „Cine-i dăruit de la Dumnădzău cu priceapere, citească și tâlcuiască acela psalom; de iaste slab la priceapere, citească Osmoglasnicul, adecă Octaihul, ce-i dzâcem noi Anghilestul, că va afla toate cuvintele acestuia psalom răschirate tâlcuite prin canoane, prin stihire, prin slave” (DOS.PAR., 227). Cu alte cuvinte, cel capabil este îndemnat să meargă la locurile respective din Scriptură pentru a aprofunda exegetic textul scripturistic.

Tâlcurile din Octoih constau dintr-un comentariu și 22 de pasaje care conțin trimiteri biblice, cu o singură excepție, acestea venind din prima parte a lucrării

[27] Andriescu, în DOS.OP., LXI-LXII; Munteanu 2008, 180-181; Ungureanu, în DOS.PAR., 29-30; Dima, în DOS.RUG., 66.

(glasurile 1 și 2). Primele 21 sunt la glasurile 1 și 2. Glasul al 3-lea are unul singur, chiar la începutul secțiunii (32v), care este adăugat de mână marginal. Judecând după frecvența acestor comentarii și trimiteri în Parimiar, dar și după dispunerea lor în primele două secțiuni din Octoih, concluzia este că Dosoftei nu a avut timp să dezvolte lucrul în această direcție, încă un argument pentru a socoti Octoihul un proiect în faza de lucru.

Comentariul singular care apare în Octoih însoțește cea de a doua sedealnă a Învierii de la glasul al 2-lea. În aceasta, imnograful zugrăvește un dialog între înger și mironosițele venite cu aromate la mormântul lui Hristos, în care acesta le atrage atenția că mirurile se aduc celor muritori, pe când Hristos s-a arătat străin de putrejune. Artist fin, Dosoftei realizează că receptorul poate rata sensul subtil al acestei strofe, strecurat cu măiestrie de imnograf, ceea ce îl determină să lase un comentariu: el subliniază funcția practică a mirului în context funerar, amplificând mesajul acestei creații dedicate învierii (f. 23r-v):

> Mironosițelor femei lîngă mormînt astătînd îngerul striga: Mirurile la morțîi [τοῖς θνητοῖς] iaste de treabă, iară Hristos de stricătură [διαφθορᾶς] s-au arătat strein. Ce să strigaț: Sculatu-S-au Domnul, dînd lumii acea mare milă.
> **Tîlc:** Adecă pre oamenii mare, ca și acmu, ungea trupul la moarte cu valsam și cu zmirnă și de alte scumpe, să nu putredească, nice să să strice. Pentr-aceaea, și mironosițele, ca nește durioase, dusără să mai ungă svîntul trup a Domnului Hristos.

Trimiterile biblice, câte una sau mai multe pentru același pasaj, sunt prezente în 22 de pasaje din Octoih, aducând un adaos exegetic diverselor creații incluse în această carte de cult, atât la canoane, cât și la stihiri. Ele trimit la următoarele cărți biblice: Facerea, Numerii, Judecători, Estera, Iov, Psalmi, Cântarea Cântărilor, Isaia, Ieremia, Daniel, Osea, Luca, Evrei, 1 Petru și Apocalipsa. Ele sunt date de obicei în dreapta, imediat după strofele la care fac referire (e.g. 3v, 4r etc.). Într-un singur caz (13v) secțiunea de referințe biblice este extinsă, având următoarea formă:

> Tâlcul izvorului: Num. 20:6; Jud. 15:19; Est. 10:6; Ps. 35:10; Cânt. 4:12; Apoc. 21:6.
> Tâlcul raiului: Fac. 2:8, 9:10; Cânt. 4:12; 8:9, 10; Luca 1:34.

Erudiția comentariilor a fost subliniată de Alexandru Andriescu (în DOS.OP., XVII-XVIII, LXI-LXII), care, referindu-se la cele din *Psaltirea în versuri*, observă că ele dezvăluie un cărturar ce s-a documentat riguros, „citind tot ce se putea citi atunci, pentru a pătrunde [...] înțelesul textului pe care îl traduce și, când e cazul, îl interpretează”. Oprindu-se asupra acestor comentarii, Eugen Munteanu (2008, 180-181) evidențiază cursivitatea limbii lor în contrast cu caracterul greoi sub raport lexical și sintactic al textelor traduse, socotindu-le „redactări originale ale lui Dosoftei sau, cel mult, prelucrări libere după diferiți Părinți ai Bisericii și alți scriitori ecleziastici”, subliniind totodată că ne aflăm în fața unora „dintre cele mai vechi comentarii de teologie superioară din cultura românească”. La rândul său, Mădălina Ungureanu (în DOS.PAR., 29-30) observă că Dosoftei redă printr-o traducere fidelă

litera textului – inevitabil ermetică –, prin aceste tâlcuri urmărind să recupereze textul în spiritul său, restituind astfel ambele dimensiuni ale originalului.

Sursele comentariilor nu au fost căutate până în prezent. Un scurt sondaj pe care l-am efectuat în *Psaltirea în versuri* relevă concordanțe între comentariile lui Dosoftei și interpretarea Sfântului Atanasie cel Mare la Psaltire[28] (e.g. comentariul marginal la Ps. 15), cea mai populară exegeză a psalmilor în vechime. Însă această relație este identificabilă într-o măsură foarte mică; de pildă, comentariul de la Ps. 21:22-23, unde prin *singură-născută* înțelege pe Eva și Biserica, nu-și mai are explicația în această sursă. De bună seamă că asemenea interpretări sunt rodul erudiției, documentării și reflecției teologice. În mod cert, unele nu pot fi decât creațiile sale originale. În acest sens pot fi amintite actualizări – precum cea din comentariul la Ps. 86, în care sancționează obiceiul contemporan de a căuta înnobilări fictive. La fel, imagini plastice care îl dezvăluie pe autorul *Psaltirii în versuri*: așa este, de pildă, contrastul pe care îl creează când, comentând sursa scripturistică (Ieș. 15:1) a unei strofe din Parimiar, Dosoftei opune, pe de o parte, puternica oaste a lui Faraon – „teleagele ceale de her cu harmată cum era pre-atunce, de ieşiia la război cotigă pre 2 roate, coşul de oţăl cu 2 cai, şi din coş zvârliia cu fuşturi ascuţâte viteajii de trecea prin platoşe” – și, pe de altă parte, pe „mişeii [i.e. săracii] izrailteani pedestri şi fără arme și cu croșnele [i.e. sarcinile] în cârcă” (DOS.PAR., 225).

Inițiativa lui Dosoftei de a tâlcui imnografia nu este fără precedent în cultura răsăriteană. Dimpotrivă, ea se înscrie într-o veche tradiție cărturărească bizantină, rămasă puțin cunoscută cercetării românești, dar care azi se bucură de o lucrare de pionierat datorată clasicistului Ilie Stănuș (2024). Cum s-a văzut, poezia imnografică se studia în școală, întrucât ea valorifica toate achizițiile poeticii și retoricii grecești, încifrând în expresia artistică știința despre Dumnezeu. Valoarea sa teologică și literară a impus alcătuirea unor exegeze care să faciliteze înțelegerea tehnicii artistice și a conținutului ideatic. Astfel, canoanele au fost comentate sistematic, tropar cu tropar, ducând la nașterea unei bogate literaturi exegetice (ibid., XXV-XXVI). Canoane precum cele ale lui Ioan Damaschin se aflau pe aceeași masă cu Iliada și Odiseea, cum o arată gestul lui Eustatie al Tesalonicului de a alcătui comentarii masive atât la Homer, cât și la Canonul iambic al Cincizecimii scris de Ioan Damaschin[29].

Pentru Octoih se cunosc două exegeze – informații pe care le datorăm lui Ilie Stănuș (2024, XLI-XLIV): o tâlcuire la canoanele Utreniei, alcătuită de Ioan Zonaras în secolul al XII-lea, important exeget al imnografiei, deopotrivă imnograf și canonist (ale cărei începuturi le pusese Nichita al Tesalonicului); cealaltă este o tâlcuire la antifoanele lui Teodor Studitul din Utrenie, datorată lui Nichifor Calist

[28] Vezi Sfântul Atanasie cel Mare, *Tâlcuiri la Psalmi – cuprinzând și fragmente atribuite altor scriitori bisericești*, traducere de monahia Parascheva Enache, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și bibliografie de Dragoș Mîrșanu, Iași, Doxologia, 2021. Cea mai veche versiune de pe teritoriul României este Psaltirea cu tâlc din 1346, a lui Branko Mladenovici (ms. sl. BAR 205), înrudită cu sursa Psaltirilor rotacizante.

[29] Pentru detalii, v. Stănuș 2024, VIII-IX, LXXXII.

Xanthopoulos – între altele, autor a 2800 de versuri iambice consacrate vieții și minunilor Sfântului Nicolae. Ambele tâlcuiri au o bogată tradiție manuscrisă, uneori fiind înregistrate împreună.

Prin urmare, în această literatură creștină ce respiră clasicismul grec trebuie căutat modelul comentariilor și trimiterilor biblice cu care Dosoftei își îmbogățește traducerea poeziei liturgice. Se pune întrebarea în ce împrejurări a ajuns să o cunoască Dosoftei. O asemenea educație temeinică și contactul nemijlocit cu literatura exegetică greacă se puteau face în puține locuri. Asemenea tâlcuri au circulat în grecește și pe teritoriul României, legate mai ales de activitatea academiilor domnești. La Biblioteca Academiei Române, din secolul al XVI-lea datează un comentariu masiv al lui Ioan Zonaras la canoanele pascale alcătuite de Ioan Damaschin, însumând 534 de file[30]. Alte manuscrise, din secolul al XVIII-lea, conțin bogate comentarii la canoanele praznicelor împărătești, unele cu interpretări interliniare[31]. Nu am putut identifica manuscrise care să conțină comentariile la Octoih ale lui Zonaras și Xanthopoulos. În ceea ce privește producțiile scriptoriilor slavone, până în prezent nu am identificat în manuscrisele slave de la Biblioteca Academiei Române comentarii la imnografie. Cele arătate ne îndreptățesc să afirmăm că această literatură exegetică a fost cunoscută de Dosoftei în limba greacă. Nu este exclus ca el să fi primit educația chiar în instituția de învățământ fondată de Vasile Lupu. La Biblioteca Centrală Universitară din Iași se păstrează o bogată colecție de carte grecească ce a servit învățământului domnesc în limba greacă din capitala Moldovei (Gaidagis 1974-1978). Studierea mai amănunțită a izvoarelor lucrărilor sale, în lumina celor arătate mai sus, va putea aduce date noi și în această privință. Încheiem văzând ca rezultat cert o pregătire a sa în literatura și poetica elenă pe care nu o putea dobândi decât într-o școală grecească de prim rang în epocă.

Dimensiunea poetică a imnografiei nu avea cum să fie aprofundată de Dosoftei altfel decât prin intermediul comentariilor, care se constituiau în adevărate tratate de poetică, întrucât metoda interpretativă în acestea mergea până la discutarea figurilor artistice, a metricii și licențelor poetice. Reflecția asupra artei poetice bizantine îl face pe Dosoftei să constate în *Viiața și petrecerea svinților*, vorbind de măiestria metrului în opera lui Ioan Damaschin și Cosma de Maiuma – „în toate făpturile dentinsori pre meșterșug”, că „cu nevoie iaste prisne [i.e. deplin]” a le traduce „legătura și țăsătura poeticească” (193r). În alt loc, referindu-se la Ioan Damaschin, arată că „acest canon iamvicesc, așea să cheamă meșterșugul făpturii lui în verșuri iamvicești; și căpețealele cuvintelor, în tropare, începăturile verșurilor, cuprind aceale slove toate ce să tâlcuiesc împreună precum le-am scris rumânește. Iară dascalul iaste chir Ioan Arcla” (DOS.PAR., 258). Aceste observații de metrică par a fi inspirate de exegeza imnografiei bizantine.

[30] Ms. gr. BAR 334 (CMG I, 178-179).

[31] Mss. gr. BAR: 337 (CMG I, 180-181), 897 (CMG II, 22) și 1304 (CMR III, 317-318).

În ceea ce privește Octoihul, nu știm dacă Dosoftei a ținut în mână unul din comentariile menționate ori altele necunoscute. Remarcăm însă că el nu dă tâlcuri la treptele antifoanelor, ceea ce îl exclude pe Xanthopoulos dintre sursele sale[32]. De asemenea, glosa pe care o adaugă la sedealnă nu își poate avea inspirația în comentariul lui Zonaras, căci acest ilustru scriitor bizantin tâlcuiește doar canoanele Utreniei. Dosoftei dă trimiteri biblice la canoanele Utreniei, tâlcuite de Zonaras, dar o altă serie se află la stihirile Vecerniei și la Canonul Miezonopticii, pentru toate acestea nefiind cunoscute exegeze. Rezultă de aici că, cel puțin parțial, trimiterile biblice din Octoih îi sunt datorate lui Dosoftei. Mai trebuie observat că trimiterile la versete nu pot fi preluări automate, întrucât versificația era ceva nou în spațiul bizantin.

Identificarea pasajelor scripturistice care au fost surse de inspirație pentru imnografi era primul pas în exegeza poeziei imnografice[33]. Prin gestul său, Dosoftei se înscrie în această tradiție, iar unele trimiteri pot indica intenția unor dezvoltări ulterioare, cum sugerează cele din Parimiar, lucru care nu a mai fost posibil din cauza exilului. Urmărind prezența acestor trimiteri și comentarii, se constată că ele sunt date la tropar, adică în maniera exegeților bizantini.

Relațiile intertextuale ale imnografiei cu textul biblic sunt uneori transparente, așa cum se prezintă parafraza de la Fac. 11:7 (e.g. 8v). Altele sunt mult mai subtile și necesită o cultură teologică solidă. A se compara, de pildă, profețiile hristologice cu care sunt puse în legătură unele strofe din Octoih (e.g. 10r, 25v). Într-o interpretare de asemenea tipologică, dezvăluie legătura subtilă dintre o strofă (10r) și grădina încuiată (Cânt. 4:12) ca prefigurare a Maicii Domnului. Pentru a explica de ce Fecioara Maria este numită izvor și rai, Dosoftei dă două serii de trimiteri biblice, *tâlcul izvorului* și *tâlcul raiului*. Atrage atenția îndeosebi citarea următorului verset din Cartea Esterei: „Izvorul cel mic s-a făcut râu mare şi a fost lumină, soare şi mulţime de apă; acest râu este Estera, pe care şi-a luat-o de femeie regele şi a făcut-o regină” (B. Sinod.).

Canoanele sunt o hermeneutică poetică a Scripturii. Importanța cunoașterii rădăcinilor biblice ale imnografiei – pe care o propune exegeza imnografiei – stă în aceea că poetul nu urmărea o finalitate estetică, ci *actualizarea* evenimentului (Stănuș 2024, VIII-IX). Așa se explică de ce la mai bine de un secol după Dosoftei exista intenția ca Octoihul să fie tipărit împreună cu tâlcuirea la antifoanele Utreniei dată de Xanthopoulos[34], cum ne informează episcopul Iosif al Argeșului în prefața Octoihului râmnican din 1811 (f. I-III).

---

32 Nu prezintă interes în discuție rugăciunea alcătuită de Xanthopoulos pe care Dosoftei o ia din Molitfelnicul grecesc și o introduce în Liturghierul său, v. Ursu, în DOS.LIT., 331.

33 Observație pe care o datorăm lui Ilie Stănuș.

34 Într-un final, ea a apărut separat: *Tâlcuire pre scurt tălmăcită din cea pre larg elinească a lui Nichifor Calist Xantopulul la antifoanele celor opt glasuri*, Sfânta Monastire Neamțul, 1817 (v. BRV 950), în tălmăcirea cunoscutului traducător paisian Gherontie ieromonahul.

Că interesul pentru exegeza bizantină nu privea numai receptarea imnografiei, ci și actul traducerii sale, o arată același episod: descoperind greșeli de traducere, episcopul Iosif s-a adresat părinților nemțeni, „procopsiți la învățătura elinească”, pentru îndreptarea textului: unele tropare și mai ales dogmaticile Vecerniei mici s-au aflat greșite inclusiv în sursa grecească, motiv pentru care „s-au îndreptat din cărțile bogoslovești”, iar treptele antifoanelor au fost corectate cu ajutorul comentariului lui Xanthopoulos. Episcopul Iosif explică unele opțiuni de traducere care ascund încercări noi de lexicalizare în română a unor concepte teologice – ceea ce face și Dosoftei în tâlcurile din Parimiar – și citează din literatura patristică, îndeosebi din Ioan Damaschin. Putem așadar presupune că armătura exegetică ce însoțește imnografia i-a servit lui Dosoftei în primul rând în actul traducerii și este parte din atelierul său de lucru; iar în al doilea rând servește receptorului imnografiei, ca întreaga exegeză bizantină a acesteia.

Comentariile marginale și trimiterile din Parimiar, *Psaltirea în versuri* și Octoih arată toate o familiaritate deplină cu textul biblic și literatura teologică, dezvăluind o personalitate cu un orizont teologic larg, insuficient explorat. În mod cert, traducerile poetice în metrică nu i-au mai lăsat răgazul să dea și scriitură exegetică, cel puțin Octoihul sugerând o etapă incipientă de lucru în ceea ce privește tâlcurile. Ele indică totodată legătura lui Dosoftei cu tradiția intelectuală bizantină de a da exegeze la poezia imnografică, pe care nu știm dacă a cunoscut-o prin vastele sale lecturi sau mai degrabă în anii de formare în limba greacă. Răspunsul la această chestiune va putea aduce informații inedite cu privire la biografia sa.

2.7. Trimiterile biblice și prima Biblie românească

Referințele la capitol și verset pe care le folosește Dosoftei reprezentau o noutate în spațiul românesc. Textele slavone și românești nu foloseau, în mod tradițional, segmentarea pe versete și numerotarea lor: o găsim în Noul Testament de la Bălgrad, dar nu și în cele două Biblii slavone din epocă – Ostrog (1581) și Moscova (1663). O mai foloseau cele două traduceri manuscrise ale Vechiului Testament, după sursele lor: cea atribuită lui Daniil Panoneanul (ms. 4389), reprodusă după Vulgata de la Anvers (1574), și Septuaginta lui Nicolae Spătarul Milescu (v. Ms. 45), preluată din Biblia greacă de la Frankfurt (1597). Prezența acestor trimiteri ridică întrebări importante legate de sursa folosită și contextul adoptării versificației biblice.

Se pune în primul rând problema ediției biblice pe care a folosit-o Dosoftei în indicarea versetelor. Autorul avea la îndemână, de bună seamă, versiuni slavone, grecești și latinești. Cele slavone, cum am văzut, nu prezintă numerotarea pe versete. Numele slavonești ale cărților biblice, indicate ca atare în Octoih, reprezintă numai uzul standard în epocă, un reflex al diglosiei slavo-române, iar nu dovada faptului că ar fi folosit aici Biblia slavonă.

Folosirea de către Dosoftei a Bibliei grecești de la Frankfurt (1597) este posibilă: ea a fost folosită în definitivarea versiunii Milescu, acțiune atribuită lui Dosoftei

însuși și colaboratorilor săi[35]. Nu numai din acest motiv trebuie presupusă prezența ei pe masa de lucru a lui Dosoftei: ea era considerată „izvod carele-i mai ales decât toate” (Milescu), „cea mai bună Biblie din câte s-au publicat orișiunde” (tipograful Nicolae Glykis de la 1687), autoritate reconfirmată în epilogul Bibliei de la București (Cândea 1979, 116, 139). Totodată, este folosită de Mitrofan și colaboratorii săi în revizia traducerii Noului Testament de la Bălgrad când va alcătui Biblia de la București, cum am constatat din confruntarea celor două ediții; datorită importanței sale, este retipărită în 1687 la Veneția – singura Biblie scoasă de o tipografie grecească până în epoca modernă –, ediție patronată de voievodul Șerban Cantacuzino al Țării Românești, care un an mai târziu va patrona și prima Biblie românească (Cândea 1969, 355).

Chiar dacă lucrul cu Biblia de la Frankfurt nu poate fi exclus, un alt pasaj indică drept sursă a acestor referințe o versiune a Vulgatei. La f. 28v, Dosoftei trimite la Daniel 3:92, care în Biblia de la Frankfurt numără doar 34 de versete. Între versiunile latinești consultate, Vulgata Sixtină (ed. 1590) are aici 80 de versete. Edițiile Vulgatei de la Louvain/Anvers (e.g. Vul. 1590) și Vulgata Clementină (e.g. Vul. 1598) prezintă o versificație identică, acest capitol numărând 100 de versete. Prin urmare, una din versiunile acestea a fost folosită de Dosoftei în trimiterile biblice. Întrucât versiunea clementină a devenit textul standard, asigurând difuzare acestei numerotări a versetelor, este greu de spus care ediție a fost folosită de Dosoftei. Una din edițiile Vulgatei de la Anvers este menționată explicit ca izvod al traducerii din ms. 4389, care preia și numerotarea pe versete (Cândea 1979, 118-119). Pe de altă parte, ms. 45 enumeră, pe lângă sursa grecească și slavonă, mai multe „izvoade letenești” și „un alt izvod letenesc ce au fost scos de curând” (Cândea 1979, 118-119). De notat însă că în ms. 45 numerotarea este preluată riguros din Biblia de la Frankfurt. Constatăm deci că această trimitere biblică a lui Dosoftei coincide cu felul în care ms. 4389 numerotează versetele, putând veni, teoretic, nu doar din Vulgata, ci și din ms. 4389. Într-adevăr, știm că în revizia versiunii Milescu s-a folosit și ms. 4389, cum a demonstrat Virgil Cândea (1979, 133; cf. Ursu, în DOS.OP., 512-513). Un indiciu care sugerează din nou legătura lui Dosoftei cu revizia ms. 45.

Trimiterea la Ps. 35:10 – un tâlc pentru *izvor* – se poate explica prin Biblia de la Frankfurt, Vulgata sau ms. 4389 (secvența *La tine este izvorul vieții* stă sub numărul 9 în Biblia actuală). Inexplicabilă rămâne o altă trimitere: când imnograful vorbește despre porțile iadului, Dosoftei dă două trimiteri biblice la versete care vorbesc despre acest lucru: Iov 38:17 și Ps. 23:9, 6[36] (f. 19r). După versificația actuală, care concordă deopotrivă cu ms. 45, Biblia de la București, Biblia de la Frankfurt și

[35] Teorie nu lipsită de controverse, v. Ursu 2003, 354-450 și *Idem*, în DOS.OP., 393, 504-513; Andriescu, în MLD I, 21-25; Munteanu, în Ms. 45, LVI-LIX. Cf. Cândea 1979, 165-171. De notat că o perioadă această ediție a lipsit, revizia până la I Cronici fiind făcută după Biblia greacă în ediția lui R. Daniel, tipărită la Londra în 1653 (Cândea 1979, 122).

[36] Scris greșit: 23:106, probabil printr-o confuzie a tipografului între ѧ și ρ.

Vulgata, cele două versete din Ps. 23 legate tematic de acest pasaj sunt 9 și 7. Ms. 4389 este exclus din discuție, întrucât el numerotează doar opt versete. O eroare de numerotare în Biblia de la Frankfurt la versetul 5 (rezultând, 1-2-3-4-4-6-7) nu pare suficientă pentru a explica trimiterea 23:6 în loc de 23:7 de către Dosoftei.

Trimiterile biblice dezvăluie o etapă distinctă de lucru în activitatea lui Dosoftei. Dacă în *Psaltirea în versuri* trimiterile se fac la capitole sau zaceale (e.g. f. 132v: *Iisus Navi, glava 3*), începând cu Molitfelnicul din 1681 ele sunt date într-o manieră nouă, modernă, prin indicarea deopotrivă a capitolului și versetului: „Luca 1, 42" (DOS.PAR., 291). Cine puteau fi destinatarii acestor trimiteri, de vreme ce la data respectivă cititorii români nu dispuneau de texte biblice segmentate și numerotate la verset? Adoptarea de către Dosoftei a versificației sugerează o legătură strânsă cu efortul de traducere a Bibliei în românește din acei ani. Ea poate fi un argument implicit pentru paternitatea asupra reviziei din ms. 45, cu atât mai mult cu cât perioada în care adoptă versificația coincide cu datarea ms. 45[37]. Independent de aceasta, prezența trimiterilor la verset anunță pregătirea primei Biblii românești, ce se va face câțiva ani mai târziu prin colaboratorul său Mitrofan, adoptând totodată versificația modernă după Biblia de la Frankfurt, proiect editorial de care Dosoftei nu putea fi străin. Această legătură dintre Dosoftei și Biblia de la 1688 a mai fost susținută de N. A. Ursu: la Mănăstirea Putna se află un exemplar al acestei ediții care poartă pe el dedicația voievodului Constantin Brâncoveanu pentru mitropolitul Dosoftei; pe acest exemplar, Dosoftei a făcut unele corecturi care, cum dovedește N. A. Ursu, concordă cu opțiuni de traducere din Psaltirea în versuri și ms. 45. Cercetătorul ieșean (în DOS.OP., 513) vede în acest dar o recunoaștere a contribuției lui Dosoftei la pregătirea primei Biblii românești, interpretare primită cu rezerve de Virgil Cândea (1979, 171). În lumina celor arătate, adoptarea de către Dosoftei a trimiterilor biblice la capitol și verset confirmă legătura pe care a avut-o cu proiectul primei Biblii românești.

2.8. Terminologia liturgică

Înnoirea vocabularului, impusă de înflorirea culturală și mai ales de adoptarea românei în cultul divin, se face atât prin împrumut neologic, cât și prin mijloace interne la Dosoftei (v. Chivu 2019, 79). Această a doua cale de extensiune se manifestă în deplinătatea ei în Octoih, bogăția stilistică a corpusului imnografic în discuție și constrângerile ritmico-melodice oferindu-i poetului Dosoftei prilejul de a-și pune în valoare creativitatea lingvistică. Aspectele amintite aici sunt surprinse în notele de subsol și Glosarul ediției de față. Se desprinde cu necesitate din acestea faptul că limba lui Dosoftei trebuie studiată în comparație cu originalul, pentru a explica forme frapante (e.g. *al doite lumini*, cf. gr. δευτερεύοντα φῶτα, 22r) și a

[37] Cf. Ursu, în DOS.OP., p. 512, care crede, pe baza unei interpretări fragile, că lucrul la ms. 45 s-a efectuat în perioada șederii lui Dosoftei la Roman.

identifica figurile poetice pe care Dosoftei se străduiește să le păstreze în traducere (e.g. „A lutatec foc pară cu cel nelutatec veștedzâră...”, cf. ἔνυλος – άυλος, 42r).

În domeniul terminologiilor, presiunea modelului lingvistic din limba de cultură este mult mai mare (Munteanu 2008, 52), vocabularul specific domeniului liturgic fiind dependent de diglosia slavo-română. Referindu-ne la problema vocabularului terminologic, asupra căruia lingvistul Eugeniu Coșeriu s-a oprit în mai multe rânduri (v. Munteanu 2010, 117) și a lăsat disocieri extrem de fertile, reținem că terminologiile depășesc competența lingvistică propriu-zisă a vorbitorului, căci „implică o cunoaștere cu privire la lucrurile înseși, adică un tip de cunoaștere științifică și tehnică”, lucru care nu e comun tuturor vorbitorilor, ci doar anumitor grupuri – „vorbitorul mediu se limitează de obicei la o desemnare generică” (Coșeriu 2000, 253); în cazul de față, se referă la *cântare* când este vorba de *tropar*, *stihiră*, *sedealnă* etc.

În contextul diglosiei slavo-române și greco-române, terminologia este în mod necesar cea din limba liturgică, fiind cunoscută de vorbitorul avizat. Perioada în care Dosoftei își redactează lucrările este marcată de apariția textelor slavone cu tipic românesc, ceea ce înseamnă că oamenii de carte ai epocii erau puși în situația inedită de a adapta în limba română terminologia liturgică bizantino-slavă pe care românii o cunoșteau de mai multe secole prin intermediul cărților de cult slavonești și care funcționa în limbă.

Dăm mai jos un tabel comparativ al câtorva echivalări din epocă, cu rezerva că în cuprinsul textelor formele sunt fluctuante.

Dosoftei	**Oct. 1706**	**Oct. 1712**
stihire văscreasne	stihirile văscreasne	stihirile Învierii
anatolicești	anatolicești	ale lui Anatolie
bogorodicina, богородиченъ	bogoródicina, богородиченъ	bogorod., bogorodicina
Canonul troicesc	Canonul troicinic	Canonul troicinic
Canon de-nviere	Canonul Văscreasnii	Canonul Învierii
под.	podóbie	podóbie
ședeare	seadalna	seadealna
є҆ѵ҆гг҆е́лска ѹ҆тръна	stihira Văscreasnii	stihira Evangheliei
Blajenile, Fericíturile	Blajenele	Blajenile
stihovnă	stihovnă	stihovnă
stiholog	stihológhie	stihológhie, stihologhíe, stihológhii

Chiar dacă împrumutul reprezintă principala sursă a terminologiei liturgice, Dosoftei se distinge prin câteva încercări de a găsi echivalente interne: *Fericituri*, *ședeare*, *troicesc*. Este semnificativ că el îl echivalează pe *sedealnă* prin *ședeare* (cf. gr. κάθισμα), termen care apare în Psaltirile rotacizante (cu sensul ‘catismă’), pe care Dosoftei le cunoștea. Selecția acestui termen arată existența unei tradiții în

folosirea sa, indiferent că vorbim de șederea în timpul stihologiei Psaltirii (κάθισμα 1) ori a cântării strofei numite *sedealnă* (κάθισμα 2). Alături de *Angherest*, este o altă dovadă a existenței unei terminologii liturgice create prin procedee interne în cea mai veche epocă a scrisului românesc.

În cazul stihirei Maicii Domnului (bogorodicinei) care poartă numele *dogmatică*, vocabularul liturgic fusese înzestrat cu termenul **догматикъ** prin Oct. Lvov 1644, preluat în Oct. 1700 de la Buzău; funcționa ca adjectiv în sintagma **богородиченъ догматикъ**, fără a putea spune dacă el avea și valoarea substantivală din zilele noastre. Dosoftei dă câteva variante care ilustrează căutarea unei norme și încercări de adaptare: (**богородиченъ**) *dogmaticon* (1r), *dogmaticon* (1r), (**богородиченъ**) *dogmaticesc* (17r), *dogmaticească* (31r).

Aceeași oscilație se înregistrează în termenul *tropar*. Împrumut contextual din gr. τροπάριον, este transcris *troparion* sau *tropari* în seria de strofe ale cântărilor. Avem însă și *tropariul* în indicațiile tipiconale.

Pentru Fericiri, la acea dată norma lingvistică era reprezentată de slavonismul *Blajene* (*Blajenie*), care se menține în Octoihurile slave și românești (e.g. Oct. 1700, 152v: *Blajeniele*; Oct. 1712, 93v: *Blajenile*), normă continuată pe tot parcursul secolului al XVIII-lea. Dacă la glasurile 1 și 3 dă forma consacrată, la glasul al 2-lea (30v) propune un echivalent inedit: *Fericíturile*.

În unele situații, dată fiind forma abreviată, nu se poate spune în ce limbă este reprodus termenul respectiv. E.g. **под.** pentru rom. *podobie* sau sl. **подобенъ**, cf. *podóbie* în Oct. 1706, Oct. 1712.

Limba Octoihului ilustrează triglosia liturgică din vremea lui Dosoftei, dar inovația prin împrumut la nivelul terminologiei nu este precumpănitoare. Să notăm că în titlul cărții dă forma cunoscută *Osmoglasnic*, că traduce *Fericiturile* sau *ședeare* ori că face adaptări inedite (*troicesc*, cf. *troicinic* încă în secolul al XVIII-lea), ceea ce pentru un intim cunoscător al slavonei și elinei, într-o traducere din greacă, este remarcabil.

2.9. Modelul poetic bizantin al lui Dosoftei

De unde a luat Dosoftei îndemnul de a versifica poezia liturgică? Văzut decenii de-a rândul un imitator al lui Kochanowski, cu o operă poetică ce, în afara *Psaltirii în versuri*, a rămas cvasinecunoscută, originile literare ale lui Dosoftei au rămas ele însele în zona ipotezelor. De la afirmația hazardată a lui Ion Bianu (1887, XXVIII), după care „toată structura versurilor lui Dosoftei este o imitare a versurilor lui Kochanowski”, receptarea lui Dosoftei a parcurs un drum sinuos până la constatarea prozodistului Mihai Dinu (2007, 32) că nu există o legătură reală între metrica kochanowskiană și cea dosofteiană. Pierzându-și valoarea argumentul prozodiei – singurul pe care se sprijinea, întrucât nu există dovezi privind citirea de către Dosoftei a Psaltirii lui Kochanowski –, se constată că din relația celor doi poeți nu mai rămâne nimic. A fost doar o presupunere care a trezit interesul și, în consecință,

a făcut carieră până azi. Rămâne deci de actualitate întrebarea cu privire la izvorul de inspirație al lui Dosoftei.

Foarte aproape de a da răspunsul corect la această întrebare, istoricul literar Dan Horia Mazilu (1994, 407-408) observa judicios că suplimentul *Psaltirii în versuri* – Acatistul, Paraclisul, Canonul Sâmbetei Mari și Canonul Tuturor Sfinților – era o *carte de poezie*, deschisă de Acatist, „o culme a imnografiei bizantine", în care fusese deja semnalată de Costinescu (1973) existența unor structuri ritmate și rimate. Doar că regretatul profesor punea aceste pasaje versificate pe seama unei „deprinderi ritoricești", ceea ce în lumina celor arătate în prezenta lucrare nu se confirmă: era în realitate intenția expresă a lui Dosoftei de a reda poezia bizantină în haina ei poetică originală, după ce secole de-a rândul a fost cunoscută în proză pe slavonește. Meritul lui Dan Horia Mazilu e de a fi înțeles semnificația acestor stihuri în ansamblul operei lui Dosoftei – calea deprinderii unui meșteșug din care se va cristaliza *Psaltirea în versuri* –, chiar dacă făcea greșeala (ibid., 410) de a le circumscrie curentului cultural baroc.

Am arătat că acest supliment nu conține doar câteva structuri ritmate și rimate, ci traducerea integrală în metrica originalului a unor capodopere bizantine precum Canonul Sâmbetei Mari, ceea ce pune apariția *Psaltirii în versuri* într-o lumină cu totul nouă. Observația lui Dan Horia Mazilu, care vedea o legătură genetică între încercările poetice dosofteiene pe terenul poeziei imnografice și versificarea Psaltirii, se verifică întru totul.

Reflectând asupra modelului poetic ce a determinat această operă, Al. Andriescu (în DOS.OP., XXV-XLI) oferă o explicație complementară pentru apariția *Psaltirii în versuri*: „Dosoftei a fost impresionat de poezia psalmilor citind originalul și a dorit să-l poată apropia pe cititorul român de vibrația lor lirică cea mai autentică și mai profundă. Calea aleasă era aceea a unei traduceri literare versificate", pentru ca aceasta „să poată trage hirea omului către cetitul" psalmilor, cum însuși Dosoftei mărturisește. Aplicată Psaltirii, această explicație este cu atât mai valabilă când vine vorba de poezia imnografică bizantină.

Dosoftei a citit poezia imnografică în original, cale de deschidere către meșteșugul versurilor și de instruire în poetică. Stăruie până azi concepția că Dosoftei și-a tradus cele mai multe lucrări din slavonă, de unde și raportarea sistematică la textele slavone când este discutată opera sa. Ceea ce nu s-a știut până azi despre Dosoftei este că el a tradus poezia imnografică în general în metrica originalului, o dovadă implicită pentru sursa greacă a traducerii. Poetul care a urmărit cu obstinație măsura autoimpusă a versurilor în cele 8000 de stihuri psalmice a făcut același lucru în traducerea poeziei imnografice bizantine.

Preocuparea lui Dosoftei pentru această poezie pleacă din tinerețea petrecută lângă mitropolitul Varlaam, când tipărește Paraclisul Maicii Domnului (după 1645),

ediție ce reprezintă debutul său literar[38], și continuă pe tot parcursul activității sale, încheiată în Țara Moldovei cu Octoihul.

Este surprinzător cum până azi inspirația lui Dosoftei a fost căutată în poezia epocii sale, iar nu în creația imnografică bizantină, față de care în mai multe rânduri își arată uimirea și asupra căreia stăruie în *Viața și petrecerea svinților*. În această lucrare se arată în particular preocupat de hagiografiile poeților, stăruind asupra erudiției și moștenirii lăsate de ei. Numeroase sunt în Prologar referirile la tehnica prozodică a imnografilor Ioan Damaschin și Cosma de Maiuma. Despre primul, față de care nutrește o admirație nețărmurită, Dosoftei arată că „de suflet folosâtoare poiimate și verșuri au înșirat pururea fericitul depreună cu svântul Cosma"; la rândul său, Cosma a lăsat „canoane și tropare înșirate bine și alcătuite" (DOS.VS, 197v). În limba lui Dosoftei, *a înșira* desemnează acțiunea de a crea ordonat, aici făcând referire transparentă la tehnica poetică. O trimitere directă la poezia cu formă fixă și la metrică se găsește într-un alt pasaj:

> „Atâta să nevoiră și învățară cu ascuțâtul firii și cu multul poftii și cu străstuire, cât, preste puțâni ai, sosâră la obârșiile a toată învățătura. Precum să veade la poematele lor, – adecă tvoreniile –, canoane și stihire, *în toate făpturile de-ntinsori pre meșterșug*, carile cu nevoie iaste prisne a le premeni de pre elineaște pre sârbie sau pre fiece limbă *legătura și țăsătura poeticească*. Ce pentru să să lumineadze ș-alte limbi, n-au putut lăsa Svinții Părinț a nu le tâlcui și sârbească, precum vedem pre 8 glasuri ce să cântă în toate dzâle nelipsit în Svânta Besearică" (DOS.VS, 193r).

Poezia lui Dosoftei s-a născut citind și reflectând asupra poeziei imnografice bizantine, prezentă în cotidian prin serviciul divin. Rigoarea metrică a acesteia și-a însușit-o și a încercat să o pună în opera sa românească. Această tehnică se găsește, în măsuri diferite, în toate traducerile românești ale sale din poezia liturgică: canoane la praznice împărătești, Octoihul și Psaltirea. Tâlcuirea imnografiei, care nu poate să apară independent de tradiția bizantină a interpretării acestui corpus poetic, tradiție vie în centrele cele mai importante de cultură și instruire din epocă, vine să confirme legătura nemijlocită pe care Dosoftei a avut-o cu marea cultură bizantină.

3. Concluzii

Prin publicarea ultimei ediții cunoscute a Mitropolitului Dosoftei, avem azi o imagine întregită asupra operei sale, punct de plecare pentru reevaluarea personalității și operei lăsate de *primul și cel mai mare poet român de până la Eminescu*[39]. Ea ni-l dezvăluie pe un Dosoftei necunoscut: un cărturar care traduce poezia imnografică bizantină în metrica originalului, ținând seama de finalitatea ei muzicală și însoțind-o de o armătură exegetică; un cărturar care versifică după originalul grecesc, caută sinonime în textul slavon, propune traduceri noi în slavonă și dă

[38] Cum a demonstrat N. A. Ursu (1977), republicat în DOS.OP., 493-504.

[39] Formulare aparținând profesorului Eugen Munteanu (v. Munteanu 2023).

trimiterile biblice după textul biblic latinesc. Traducând poezia imnografică în metrică bizantină, Dosoftei face un gest fără precedent în vechea cultură românească. Prin exegeza imnografiei, gest de asemenea de pionierat în spațiul românesc, se înscrie într-o îndelungată tradiție savantă bizantină. Nu mai puțin remarcabilă este reforma liturgică pe care o urmărește prin punerea în acord a practicii locale cu cea grecească, înscriindu-se prin acest gest în tradiția inaugurată de Petru Movilă.

Prin traducerea Octoihului, Dosoftei dă culturii române o carte de cult esențială și una dintre cele mai importante și răspândite cărți de poezie. Dată fiind prezența ei în cotidian, traducerea acesteia reprezintă un pas ferm și definitiv pentru introducerea limbii naționale în cea mai conservatoare parte a ritualului, cântarea bisericească, deopotrivă uzuală în școală, Dosoftei fiind prin aceasta un vizionar. Octoihul era un proiect ambițios de a traduce în metrică bizantină această poezie liturgică și de a o descifra receptorului printr-un sistem de referințe biblice care, probabil, se vor fi transformat parțial în comentarii.

Poezia imnografică bizantină, prezentă în cotidian întâi de toate prin Octoih (plin „de tot adâncul bogosloviei”), l-a condus pe Dosoftei către versificarea acesteia în românește. Dosoftei poetul s-a născut din poezia imnografică, de care se leagă și debutul său literar, iar nu din înrâurirea lui Kochanowski.

Prezența trimiterilor biblice începând cu 1681 în opera sa nu e în măsură să confirme sau să infirme relația lui cu traducerea Septuagintei făcută de Nicolae Spătarul Milescu, dar arată fără îndoială o legătură a sa cu proiectul primei Biblii românești.

Toate aceste date confirmă lumina în care l-a văzut Ion Neculce, contemporanul său: „preaînvățat, multe limbi știe: elinește, lătinește, sloveneș̦te și altă adâncă carte și-nvățătură. Deplin călugăr și cucernic, și blând ca un miel. În țara noastră pe ceasta vreme nu este om ca acela” (NEC.LET., 313)[40].

[40] Cf. ms. Mihail: „preaînvățat; multe limbi știia: elinește, lătinește, sloveneș̦te și alt adâncu din cărți știia și deplin călugăr și cucernic și blând ca un miel. În țara noastră pre aceste vremi nu să află om ca acela” (NEC.CRON., 44).

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Mădălina Ungureanu

Ediția de față are la bază singurul exemplar păstrat (sau singurul descoperit până acum) al lucrării la care se face referire în literatura de specialitate prin sintagma „Octoihul lui Dosoftei” și pe care el însuși o denumește „Osmoglasnic”. Acest exemplar a fost semnalat în 1883 de episcopul Melchisedec al Romanului, cu ocazia unei vizite la Mănăstirea Putna (Melchisedec Ștefănescu 1883, 275), între cărțile din biblioteca mănăstirii, legat împreună cu *Parimiile preste an* și *Molităvnic de-nțăles*. Reproduc în întregime pasajul respectiv: „Tot la un loc este legată și o altă carte a lui Dosotheiu: Octoichul. Se începe cu titlu grecesc: Ѧрхи син ѳеѡ агіѡ тис ѡктѡихѹ. ѳнчепътѹръ кѹ Дѕъѹл сѣнть де ѡсмогласникѹл. În această carte se află numai slujba Duminicelor pe trei glasuri, și apoi încetează; însă lucrarea nu este isprăvită, căci chiar tropariul de la urmă al fericirilor glasului al 3-lea nu este întreg, lipsind o filă. În total sînt păstrate 39 file.” După 1895, coligatul dispare din inventarul bibliotecii Mănăstirii Putna. În Bibliografia românească veche (vol. I, p. 263) sunt preluate informațiile de la Melchisedec Ștefănescu.

Împrejurările dispariției Octoihului de la Mănăstirea Putna și cele ale reapariției sale sunt reconstituite și prezentate în amănunt de părintele Alexie Cojocaru (Cojocaru 2010; Cojocaru 2011a; Cojocaru 2011b). Cartea a fost transferată în 1895 la biserica din satul Găureni, comuna Românești, județul Suceava (Cojocaru 2011a, 33), urmele transferului s-au pierdut, după care comunitatea științifică a început să se îndoiască de existența acestei traduceri atribuite de Melchisedec Ștefănescu lui Dosoftei[1]. În 2008, Octoihul a fost regăsit în Depozitul de carte veche al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, de la Mănăstirea Teodoreni, județul Suceava, iar din 2010 s-a reîntors la Mănăstirea Putna (Cojocaru 2010, 52).

Cartea face parte din coligatul 2505 de la Biblioteca Mănăstirii Putna, alcătuit din: Parimiar, Liturghierul din 1683, Molitfelnic, Octoih; în numerotarea bibliotecii, Octoihul este cuprins între filele 399-442. Pe fila 1 (numerotarea originală; 399 în numerotarea bibliotecii), după frontispiciul cu Fecioara Maria cu pruncul în brațe, urmează titlul: Ѧрхи сѵн ѳеѡ агіѡ тис ѡктѡихѹ. ѳ҃чепътѹрѫ кѹ дѣ҃ѕъѹл сѣнт҃ де ѡ҃смогла́сникѹль. Octoihul are 44 de file, cu mențiunea că filele 13-16 se repetă (fiind legate cu numerele 403-406, respectiv 411-414 în numerotarea bibliotecii), iar filele 5-8 lipsesc. Sunt multe erori de numerotare a filelor (semnalate, în ediția de față, în note de subsol). Cartea a fost descrisă amănunțit de părintele Alexie Cojocaru

[1] Vezi un inventar al opiniilor la Cojocaru 2010, 51-52.

(Cojocaru 2010, 2011a): 11 caiete a câte 4 file; tipărită cu cerneală neagră, inclusiv inițiala ornată de la 1r; cca 28 de rânduri pe filă; slovele sunt cele mici, caracteristice perioadei de după 1680, când sunt primite de la patriarhul Ioachim al Moscovei. Lipsește foaia de titlu, ceea ce este necaracteristic cărților lui Dosoftei. Lipsește, de asemenea, finalul (Cojocaru 2011, 38 arată că lipsește, de fapt, un caiet = 4 file). Cartea conține șase xilogravuri, care marchează începutul vecerniilor. La 1r, chiar la începutul cărții, este Maica Domnului cu Pruncul și inscripția „Bucură-te, Marie, a tuturor bucurie", care se găsește și în Molitfelnic și în Viețile sfinților (vezi Tatai-Baltă/Tatay 2024, 57-58). La 2r se găsește un frontispiciu alcătuit dintr-un șir de ornamente tipografice, care marchează începutul Vecerniei mari de sâmbătă, glasul 1[2]. La 17r, este un frontispiciu cu Iisus, înconjurat de motive florale, identificat și în Psaltirea de la 1680, Viețile sfinților, Parimiar și Molitfelnic (ibid., 60-61); indică începutul Vecerniei mici de sâmbătă, la glasul 2. La 18r, frontispiciul Cina din Mamvri, des utilizat în cărțile lui Dosoftei, fiind întâlnit și în Psaltire (1673), Liturghier (1679), Psaltire (1680), Viețile sfinților, Molitfelnic (1681), Liturghier (1683) (ibid., 62); arată începutul Vecerniei mari de sâmbătă, glasul 2. La 31r, un frontispiciu floral, care marchează începutul Vecerniei mici de sâmbătă, glasul 3. La 32r, un frontispiciu cu Deisis, care indică începutul Vecerniei mari, glasul 3 (pentru care vezi Tatai-Baltă/Tatay 2024, 60).

Ca și celelalte cărți ale lui Dosoftei din coligatul 2505, și în Octoih apar câteva notații de mână, despre care Cojocaru (2010, 59; 2011b, 38-39) arată că sunt însemnări autografe ale lui Dosoftei (așa cum reiese din comparația cu Poemul cronologic al domnilor Moldovei, notat de Dosoftei la începutul exemplarului Bibliei de la 1688 primit în dar de la Constantin Brâncoveanu). Acestea se găsesc la filele 19r, 24r, 26v, 32v, 35v și au fost comentate în notele de subsol din ediția de față (vezi și prezentarea lor la Cojocaru 2010, 59).

În afară de aceste însemnări de mână, cartea mai prezintă trei situații interesante. La 39v, după strofa: „Partea mea ești, Domnul și sorțul dorit, Carele mă uniș din Ficioara, Cuvîntule, cu statul Tău, trupului făcîndu-Te stat", este tipărit cuvântul ѵ҆пѡ́стасиѥ҆ (în greacă, cu caractere chirilice; vezi nota 240). El era destinat, în manuscris, să indice cuvântul grecesc pe care îl traduce substantivul *stat* (marcat cu vrahie), probabil o însemnare a lui Dosoftei, determinată de caracterul de pionierat al traducerii pe care o făcea; tipograful nu a sesizat că este vorba de o glosă și l-a tipărit ca atare. La 40r, după strofa „De-atocma-i Tatălui Fiiul Ficioarei, Cuvînt a lui Dumnădzău, stat întreg în do[a]ă firi, I[isu]s Domnul, Dumnădzău deplin și om" este tipărită secvența în greacă (cu slove chirilice) ѵ҆пѡ́ст[а]сїс телѥ́а, tradusă în text prin *stat întreg*. Pe aceeași filă, după strofa „Umorîre pătî umorîtoriul, pre umorîtul înviiat prăvind; a a Ta înviere aceastea-s, Hristoase, seamnele, și a patimii Tale ceii preacurate cinstile" este tipărit cuvântul *plășcile*, care era, probabil, pe manuscrisul

[2] Îi mulțumesc doamnei dr. Anca Elisabeta Tatay pentru lămuririle legate de acest tip de frontispiciu.

ciornă, o glosă pentru *cinstile* (marcajul, totuși, este ambiguu, vezi notele 245, 247). Probabil că tipograful, găsind aceste glose în manuscrisul pe care îl tipărea, le-a reprodus ca atare în text, în locul unde le-a găsit.

Întrucât foaia de titlu lipsește, data tipăririi Octoihului a fost stabilită luând în calcul elemente de critică externă: o scrisoare din 1683 trimisă de Dosoftei patriarhului Moscovei, în care îi enumera cărțile tipărite cu tiparnița primită din Rusia, fără ca printre ele să se numere și Octoihul. Așadar, cartea trebuie să fi fost tipărită după redactarea scrisorii și înainte de plecarea în exil, deci între 1683 și 1686 (Cojocaru 2010, 60; 2011a, 41).

În forma în care s-a păstrat, Osmoglasnicul lui Dosoftei conține cântările de la primele trei glasuri ale duminicilor, ultimul tropar de la glasul al treilea fiind incomplet. Fiecare glas este marcat în colontitluri.

Se pune întrebarea dacă exemplarul de la Putna este singurul tipărit. Repetarea unui caiet întreg (filele 13-16) ar putea arăta că nu. Pe de altă parte, însemnările autografe, cele preluate din greșeală de tipograf, ca și oscilațiile în traducerea terminologiei religioase ar putea să indice că era un exemplar de lucru, de care mitropolitul nu a fost pe deplin mulțumit. Totuși, aceasta rămâne doar o ipoteză; glose marginale tipărite se găsesc și în *Viața și petrecerea svinților*.

Probleme de transcriere

Nu ne-am propus să alcătuim aici un studiul al grafiei Osmoglasnicului, ci să semnalăm situațiile care au ridicat probleme de transcriere și să explicăm soluțiile pe care le-am adoptat. În ce privește principiile transcrierii interpretative, le-am aplicat pe cele enunțate în ediția *Molităvnicului de-nțăles* (Iași, 2024), adaptate, desigur, textului de față.

O caracteristică a grafiei textului este, ca și în alte tipărituri ale mitropolitului Dosoftei, notarea diftongului /o̯a/ sub accent prin ѻ sau ѡ. Analiza grafiei ne-a condus la concluzia că limba textului era probabil caracterizată de rostirea cu diftong, chiar dacă acesta este notat cu ѻ; astfel de cazuri alternează cu numeroase situații în care diftongul este notat ca atare. În epocă, rostirile cu diftong alternau cu cele cu diftongul redus, așa cum arată oscilațiile grafice din multe alte texte (vezi Arvinte 1988, 49). Întrucât în multe cazuri grafia textului (și situația generală a limbii epocii) creează cadrul pentru mai multe opțiuni, am vrut să indicăm clar intervențiile noastre interpretative; am completat, în cazul de față, vocala *a* între paranteze pătrate. Am considerat că, nemarcând astfel intervențiile noastre, am fi creat o imagine falsă asupra grafiei textului.

Slovele ъ și ѫ sunt folosite și în Osmoglasnic, ca și în celelalte texte ale lui Dosoftei, atât cu valoarea /ă/, cât și cu valoarea /â/. În poziție medială, se observă clar o preferință pentru a nota pe /â/ cu ѫ, iar pe /ă/ cu ъ. În poziție finală, este preferat ѫ, care nota tot vocala /ă/ (vezi DOS.MOLIT., 17-18). În poziție inițială nenazală

apare adesea ѫ. Totuși, există și neregularități, adică situații în care cele două slove sunt în variație liberă. Astfel, *întâi* și *dintâi* au în interior atât pe ъ, cât și pe ѫ; *vîrtute* are 4 ocurențe cu ѫ, 3 cu ъ, iar o dată este scris вр҃ътꙋте (38v); ъ apare în poziție medială cu valoarea /î/ în а҆ дирѣ́пцълѡрь (3r) (în toate celelalte cazuri velarizarea prin *ţ* dur este notată cu ѫ). În singura sa ocurență, prepoziția *pînă* este scrisă пѫ́нѫ (20v). În interiorul cuvântului, în poziție -*n*, apare exclusiv ѫ. Având în vedere aceste oscilații, am considerat că alternanța grafică nu reflectă și o alternanță fonetică și ne-am ghidat în transcriere după situația actuală, fără a nega posibilitatea unor pronunții regionale.

Pentru notarea lui /î/ inițial urmat de consoană nazală este folosit de cele mai multe ori ѧ, dar uneori (și mai ales în formele neaccentuate ale pronumelor) este notat ѫ: то҆́тѫнтѫ́й (20v), ѧ҃тр҃ѫ́мбе (32v), ѧ҃трѫ́нсꙋ҇ (44r), ѫ҆́й (40v). Invers, ѧ este folosit o singură dată în poziție medială: кѧ҃нтъ́мꙋц, în cuvântul de semnalare de la 15v, reluat cu grafia кѫнтъ́мꙋ҃ pe fila următoare.

O grafie interesantă este ро́ѫа (forma articulată de la роѫ), la 27v, rezultată din dificultatea notării diftongului /u̯a/ în silaba de după accent (pentru care vezi Arvinte 1994, 3). Substantivul mai apare o singură dată în text, cu forma nearticulată роа́ѫ (31v). Probabil că prin forma discutată s-a încercat redarea pronunției /roau̯a/, iar noi am transcris ca atare: *ro[a]ua*.

Grupurile ръ, лъ din cuvinte de origine slavă (doar două cazuri: скръ́бе 1v, тлъ́кꙋ҃ 13v) au fost transcrise conform situației actuale. Faptul că este vorba doar de o modă grafică este confirmat de grafiile alternative скѫ́рбѫ (17v), тѫ҃кꙋ҇ (13v), ca și de extinderea grafiei la cuvinte de alte origini decât slavă: вр҃ътꙋте (38v).

O particularitate recunoscută a scrierilor lui Dosoftei este notarea rostirii dure a consoanelor /s/, /dz/, /z/, /ț/. Atunci când aceste consoane sunt în poziție medială, ele sunt urmate, de regulă, de /î/, /ă/ sau /a/. În poziție finală, consoanele în cauză sunt urmate de ь și paieric. În aceste cazuri, am redat în transcriere caracterul dur al consoanei. Am procedat identic atunci când -ш final este urmat de ь sau paieric, pentru că formele cu /ș/ dur alternează cu cele cu /ș/ moale (*roșala* 10v, dar *roșit* 10v; *înșălăciunea* 2r și passim, numai cu această grafie; *greșala* 12r, dar *greșeale* 23r; cele cu /ș/ moale fiind cu mult mai frecvente) și nu am întâlnit nici măcar o situație (alta decât a conjuncției *și*) în care -ш final să fie urmat de *i*. Am avut în vedere și faptul că atât paiericul, cât și ь sunt folosite cu valoare zero pentru a marca finalul consonantic al cuvintelor (e.g. попорь 21v). În schimb, în cazul consoanelor finale м, щ, am interpretat ь sau paiericul ca /*i*/; este vorba despre cazurile de aglutinare a pronumelui neaccentuat de persoana 1 dativ. Suntem de părere că este notat astfel un

timbru vocalic palatal[3] (nu o vocală propriu-zisă, poate de aceea a fost și omisă uneori): **лꙋко́рем҃ дъръꙋѧщє** (21v; aici, tipograful greșește punând psili în loc de paieric), **шим҃ дъ** (24r). Ne-am ghidat în luarea acestei decizii după cele două forme în care pronumele apare cu **ї** final: **ѳмпа́рцъмї** (17v), **тримѝцꙋмї** (24r), ca și după grafia **мѫнфа́птꙋрї** (10r). Menționăm că pronumele personal de pers. 1 sg dativ apare și aglutinat verbului, fără *i* sau paieric (e.g. **ѫ҃мдъръꙋѧщє**, 9r), caz în care am completat cu *i* între paranteze pătrate. Similare sunt situațiile în care apare **щ** urmat de **ь** (de cele mai multe ori) sau paieric: **є҆щь** (35r), **єщ҃** (13e), **пєминтє́щь** (33r), **ѳцєрє́щ҃** (33v) etc., cazuri în care am transcris *ești*, *pemințești*, *îngerești* etc. În același fel am interpretat prezența lui **ь** în **примє́ждь** (21v).

Ca și în celelalte texte ale lui Dosoftei, și în Osmoglasnic apar grafii etimologizante. Slova **ѵ** este întâlnită în **триѵпоста́сникꙋль** (4v), **трѝѵоиста́сника** (42r) și alte forme ale acestuia (cf. slav. **трїѵпоста́сный**); apar, însă, și forme cu **и**. De asemenea, cu **ѵ** este notat o singură dată substantivul **мѵ̈роноси́цєлє** (17r) (față de cele 9 ocurențe cu **и**); cf. slav. **мѵроносица**. Slova **ѳ** apare în **каѳи́змѫ** (23r, 23v); cf. slav. **каѳисма**, gr. κάθισμα – în aceste cazuri, am transcris prin *th*, pentru a sublinia opțiunea grafică a lui Dosoftei. Thita apare și cu valoarea *ft* în formele substantivului *ieftinătate*: **є҆ѳинътъ́цѫлє** (17r) etc.

Secvența grafică caracteristică **гх** pentru notarea lui /h/ (vezi DOS.MOLIT., 16) apare o singură dată în acest text: **гхѡ́рюль** (10r), alături de notații cu **х**: **хѡ́рюрї** (22r).

În câteva cazuri, am recurs la textul grecesc[4] pentru a interpreta grafia, fără a avea certitudinea că soluția adoptată a fost cea corectă; în orice caz, forma transcrisă a cuvântului și aparatul critic reflectă transparent grafia chirilică interpretată. La 16v apare secvența **сѣ҃нтьѳа́чєрє**, unde **ь** ar fi putut fi interpretat ca /ă/. Totuși, textul grecesc a arătat că secvența românească este un calc după gr. ἱερουργία ‘jertfă’, care nu poate fi interpretat ca „sfântă facere”. La 14v apare secvența: „În trei de svințiri bogoslovind și a una Domnie slavă, serafim[i] preacuratele în sîială cu șerbască cuviință trii-ipostasnică slăvăsc Dumnădzăire”, în care forma **сєраѳи́м҃** reproduce gr. Σεραφεὶμ (τὰ ἄχραντα), care în greacă este de genul neutru, iar aici are forma de plural (notăm că Dosoftei reproduce aceste trăsături morfologice prin forma adjectivului). În transcriere, am completat între paranteze terminația de plural, fiindcă altfel transcrierea ar fi fost inexactă (și am reprodus grafia în nota de subsol).

---

3 Vezi și Bărbulescu 1904, 21: „se poate ca uneori **ь** arăta că unele consoane după care era pus erau moi la pronunțare”. Vezi și DOS.MOLIT., 19.

4 Am confruntat cu Octoihul de la Veneția (1671) și cu textele din colecția electronică Ελληνικά Λειτουργικά Κείμενα της Ορθόδοξης Εκκλησίας, https://glt.goarch.org/, colecție a Arhiepiscopiei Grecești a Americii.

Slovele suprascrise au fost coborâte în rând și marcate cu italic. Această decizie a fost dictată de situațiile în care slova suprascrisă, mai ales finală, poate atrage după sine și omiterea vocalei următoare; intenția noastră a fost ca transcrierea să fie un compromis între necesitatea de a oferi o imagine pe cât de fidelă posibil a grafiei textului și necesitatea de a interpreta.

Pentru a ușura lectura, prescurtările foarte frecvente, repetitive, care nu pun deloc probleme de interpretare au fost corectate tacit, fără ca acest lucru să mai fie semnalat, pe baza ocurențelor în care apare forma lor întreagă. Am procedat așa în următoarele cazuri:

Дмнѕъѹ, дѕъѹ, дмѕъѹ (= *Dumnădzău*; ultimele două au puține ocurențe) și derivatele sale (*dumnădzăiesc*, *Dumnădzăire*, *a îndumnădzăi*, *dumnădzăiaște*, *dumnădzăiat*, *dumnădzăos* etc.)

бл҃ви (= *blagoslovi*) și formele sale

бл҃вѐнїе (= *blagoslovenie*)

дмнь (= *Domn*)

дмнль (= *Domnul*)

дмнле (= *Domnule*)

дмне (= *Doamne*)

дмни (= *domni*, verb)

дмнїе (= *domnie*)

дмнитоѓїе (= *domnitorie*)

дмнитоаре (= *domnitoare*)

дх҃ь (= *Duh*)

дх҃л (= *Duhul*)

сфл҃т (= *suflet*) și toate formele sale

ѡсфл҃тат (= *însufletat*)

свѧть (= *svînt*) (inclusiv derivatele: *Preasvînt*, *Preasvîntă*, *Totsvîntă*)

свѧте (= *svinte*; și compusele *tresvinte*, *Presvintei*)

свѧтле (= *svintele*)

свѧци (= *svinți*)

свѧцилѡѹ (= *svinților*)

свѧцїа (= *svinția*)

свѧцире (= *svințire*)

свѝтл (= *Svîntul*)

Хс҃ (= *Hristos*) și **Хс҃е** (= *Hristoase*).

În celelalte cazuri, prescurtările întregite au fost semnalate prin paranteze pătrate. În interpretarea lor, ne-am folosit de cazurile în care aceleași cuvinte apar neprescurtate în text. Prescurtarea **Іс** a fost transcrisă „I[isu]s” în cele două ocurențe ale sale, chiar dacă nu apare niciodată cu forma întreagă în Octoih; ne-am ghidat după cele câteva forme întregi care apar în diverse texte ale lui Dosoftei. Astfel, în *Liturghier*, atât în ediția de la 1679, cât și în cea de la 1683, cuvântul apare doar cu prescurtare (și este reprodus de N. A. Ursu în ediția de la 1980 prin „Is.” sau „Iisus”); în textele care însoțesc *Psaltirea în versuri*, de asemenea (vezi DOS.RUG., unde a fost transcris „Isus”). În *Molităvnic de-nțăles*, în câteva locuri se poate bănui o influență directă a textului grecesc, dată fiind preluarea terminațiilor (vezi *Iisu*, la filele 106r, 107r, 108r), însă la fila 108r, exemplarul CRV 72, inv. 301 de la Biblioteca Academiei Române din București dă lecțiunea (întreagă): **ѝисꙋсе** (cea cu un singur *i* nu apare niciodată). În *Parimiile preste an*, situația, însă, este edificatoare, pentru că tipul de text reprezentat de Parimiar permite un număr mai mare de ocurențe ale numelui discutat. Astfel, numele apare de cele mai multe ori, firește, cu prescurtare, însă de 10 ori întreg, cu forma **Іисꙋс**. Dintre acestea, de patru ori numele face referire la Iisus Navi; faptul, însă, nu este relevant oricum, întrucât prescurtarea **І҃с** este folosită atât atunci când este desemnat Fiul lui Dumnezeu, cât și pentru Iisus Navi. Așadar, întregirea „I[isu]s” este justificată de ocurențele formei întregi în Molitfelnic și Parimiar – în timp ce o formă întreagă cu un singur *i* nu este înregistrată nicăieri în textele consultate.[5]

Greșelile de tipar au fost consemnate în note de subsol. Un caz aparte, pe care îl vom discuta pe larg aici, este cel de la fila 24v și privește grafia **стрънѧ́щєте**. Am luat în calcul lecțiunea *străiiaște-te*, care, însă, în context ar trebui să aibă sensul ‘ridică-te’, cf. gr. ἐξεγείρεσθαι, slav. **въстати**. DLR indică *a străi* ca formă a lui *a trăi*, fără a menționa sursa. În acest caz, semantismul s-ar fi explicat prin sensul ‘a se ridica din morți’ al lui **въстаѩти** (adică ‘a trăi’), dar, pe de o parte, verbul *a trăi* nu este reflexiv (așa cum este forma din text), iar, pe de alta, semantismul său este destul de îndepărtat de cel pe care cuvântul dat îl are în acest context. A doua posibilitate, pe care am găsit-o mulțumitoare, este ca grafia în cauză să fie interpretată *stîrnească-te*, cu **ръ** pentru *îr* (după modelul lui **скръ́бє**, extins și la **врътꙋ́тє**). Diferențele între slovele **н** și **и** în acest text sunt destul de mici, uneori ele par similare; este posibil, de asemenea, ca ele să fi fost confundate de tipograf. DLR nu consemnează, pentru *a (se) stârni*, sensul ‘a se trezi, a se ridica, a învia’, însă în scrierile lui Dosoftei există contexte similare celui din Octoih în care este folosit *a*

[5] Pentru o prezentare a modului în care acest teonim se reflectă în tradiția textuală românească, vezi Munteanu 2008, 498-503.

(se) stârni cu acest sens: Dos.P., ps. 43:25 (55r): „Stîrnească-te, Doamne!”, scris **стѫрнѧ́щетє**; „Atunce îngerul întoarse sufletul la trup și se stârni mortul” (DOS.VS, apud DLRLV, care consemnează sensul ‘a se scula, a se trezi, a se deștepta’); DOS.PAR. „Să culcă de dormí ca leul şi ca puiul de leu; cine să-l stîrnească pre îns?” (III 28v), „Ieri cu tine mă-ngropam, Hristoase; cu tine mă stîrnesc astădz” (III 66r); chiar Octoih: „Adormiș amu ca un mortac și Te stîrniș ca un fără-moarte” (42r) (cf. gr. ἐξηγέρθης). De asemenea, în Canonul din Sâmbăta Paștilor, la 36r (1673, editat în DOS.RUG. (197-237), apare pasajul transcris „Cine te va strii, Împărate” (p. 223), în care verbul este interpretat ca formă a lui *strivi* (Glosar, p. 283). Textul chirilic pare să permită lectura **стрнѝ**, cu o diferență extrem de mică și de greu sesizabilă între **и** și **н**. Textul înregistrează și un caz de tipul **скрбѫ** pentru *scîrbă* (vezi DOS.RUG., Nota asupra ediției, 80), în care vocala centrală este omisă. Corelat cu contextul și cu textul slavon al Canonului (vezi Penticostar, Târgovişte, 1649, CRV 55, 122v), care are aici verbul **въстанити**, suntem de părere că și acolo trebuie citit: „Cine te va stârni, Împărate”.

În Osmoglasnic apar câteva trimiteri la cărți biblice în limba slavonă sau preluate în română și utilizate ca atare. Pentru a nu încărca aparatul critic, mai ales că unele dintre ele se repetă, reproducem mai jos lista lor și titlurile echivalente în română:

Бы҃ = Facerea

Чи́сла = Numerii

Сѹдей = Judecători

Єсфи́рь = Estera

пѣ́нїє пѣ҃, пѣ́нїє пѣ́снь, пѣ́ніє пѣ́сн҃, пѣ҃ пѣ҃ = Cântarea Cântărilor

по҃ є҆вреѡм҃ = Epistola către Evrei

De asemenea, în cazul cuvintelor și al formulelor slavone care se repetă des, nu am indicat traducerea în notă de subsol de fiecare dată când apar în text. Aceste secvențe sunt:

б҃ (**бг҃**, **Бѡ҃**) = *a(l) Născătoarei de Dumnezeu* (prescurtare pentru slav. **богородиченъ** sau rom. *bogorodicină*, i.e. tropar al Născătoarei de Dumnezeu)

двашти (**в҃**, **в҃**) = *de două ori*

И н҃нѣ (**Нн҃ѣ**) = *Și acum*

Сла́ва (**С҃**, **Сла҃**) = *Slavă*.

Toate celelalte secvențe slavone (irmoase, formule ritualice, începuturile diverselor cântări) au fost reproduse cu caractere chirilice în text și traduse de noi în note de subsol. De câteva ori, apar secvențe în limba greacă, scrise cu slove chirilice, la care se adaugă, sporadic, și alfabet grecesc: formula de la începutul cărții (1v),

reproduceri în limba greacă ale acrostihurilor canoanelor (4r, 19v, 25r, 33v, 38v) sau alte formule și începuturi de cântări. Am reprodus ca atare aceste secvențe, iar în subsol le-am restituit forma în alfabetul de origine și am indicat traducerea lor. Transliterarea și traducerea, ca și în cazul *Molităvnicului de-nțăles*, îi aparțin colegului nostru Constantin Răchită de la Institutul de Cercetări Interdisciplinare al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, căruia îi aducem mulțumirile noastre.

Notele de subsol consemnează erori de tipar, paginații greșite, lecțiuni incerte, traduceri etc. Studiul minuțios al textului ne-a convins de creativitatea și, totodată, de rigoarea cu care Dosoftei încearcă să găsească sau să construiască în limba română expresia cea mai potrivită pentru diferitele concepte teologice, într-un demers de pionierat. Unele dintre soluțiile propuse sunt admirabile și surprinzătoare. Mitropolitul se folosește adesea de calc, care ar fi rămas netransparent dacă nu am fi citit textul românesc în paralel cu textul grecesc. Aceeași modalitate ne-a clarificat și câteva opțiuni discutabile. Desigur că lexicul Osmoglasnicului merită și are nevoie, poate chiar mai mult decât toate cărțile lui Dosoftei, de un studiu sistematic și detaliat, pe care nu ne-am propus să îl întreprindem în ediția de față. Am făcut, însă, un prim pas prin marcarea calcurilor (mai ales a celor inedite) cu cratimă și prin trimiterea, în notele de subsol, la lexemele grecești pe care le echivalează. În acest text poetic, Dosoftei pune o subtilitate lexicală, o rigoare și în același timp o creativitate remarcabile, pe care le-am admirat parcurgând textul și ne-am dorit să le putem dezvălui și cititorului.

O dificultate pe care am întâmpinat-o și aici, ca și în editarea *Molităvnicului de-nțăles*, a fost aceea de a distinge, în cazul indicațiilor tipiconale și al terminologiei bisericești, între elementele lexicale slavone aflate în uz și cele vernaculare. Ca și în ediția *Molităvnicului*, problema a fost tranșată urmărind exhaustiv ocurențele termenilor, conștienți de faptul că nu poate exista nicio certitudine în această privință. Astfel, atunci când un termen nu apare niciodată declinat, îl considerăm slavon; când apare cel puțin o dată cu o marcă de paradigmă românească, îl socotim românesc; e.g. *stihire văscreasne*, *văscreasnă*. Vezi și studiul introductiv din ediția de față, cap. 2.8.

Glosarul consemnează cuvinte rare, creații lexicale proprii lui Dosoftei, cuvinte și forme vechi care sunt mai puțin accesibile cititorului actual, precum și cuvinte care apar în text cu un sens diferit față de cel din limba română contemporană. În cazul creațiilor lexicale sau al sensurilor speciale, pentru explicarea lor nuanțată, am indicat între paranteze și termenii grecești pe care îi echivalează. Ne-am servit, în acest sens, de dicționarele cunoscute ale limbii grecești, atât clasice, cât și bizantine: Liddell-Scott, Sophocles, Lampe, ca și de dicționarul lui F. Miklosich și de dicționarele limbii slavone din baza de date Gorazd[6].

Am completat între paranteze pătrate începutul secțiunii dedicate fiecărui glas, în scopul orientării mai facile în text.

[6] Vezi http://gorazd.org/gulliver/.

Indicațiile de ritual și alte comentarii ale lui Dosoftei au fost marcate prin fontul mai mic, pentru a delimita mai clar părțile componente ale textului, așa cum, de altfel, sunt delimitate și în textul tipărit în secolul al XVII-lea, prin așezarea în pagină.

De regulă, Dosoftei indică acrostihurile în greacă, slavonă și română. În singurul caz în care acrostihul grecesc nu a fost indicat (la 4r), l-am notat noi în subsol, pentru a oferi o informație în plus unui eventual cercetător interesat de studiul comparativ al caracteristicilor prozodice.

Irmoasele, de obicei, nu sunt traduse, fiind reprodus numai începutul, cu rol de orientare a cântării. Totuși, în multe situații irmoasele sunt traduse și marcate prin diple așezate în marginea din dreapta, în fața fiecărui rând, o practică obișnuită de a evidenția irmoasele în vechile manuscrise și în tipăriturile din epocă (filele 22v, 24v, 26r, 26v, 27v, 29r, 38r, 38v, 39r, 39v, 40r, 41r, 41v). Sunt și cazuri în care irmoasele sunt traduse, însă nemarcate (e.g. 28v). Pentru a nu încărca aparatul de note, nu am semnalat marcarea irmoaselor prin diple. Începuturile irmoaselor au fost traduse în note de subsol, ghidându-ne după Oct. 2003.

TEXT ȘI FACSIMILE

(transcriere, revizie și stabilirea textului:
Mădălina Ungureanu, **Iosif Camară**)

Архй сѵнѳеѳ агѡ

ТИС:

ѡ́ктѡи́хѵ

Ѿчетъ́тѵрж кѵ ѳеѳъ́ѵ свѧтѣ́й де сѡсмогла́сникѵ • Сѫмбъ́тѫ Сѣ́ра ла̃ вечерні́а ѵ҃ ми́кѫ • Пѵ́нем г҃ Стихи́ре вскрѣ́сне: Пѡдо́рѣ ч҃ѣ ѿтѫ́ѣ: Сла́ва и҃ и҃нѣ ѿ Догма́тикѡнъ •

Ѿчортѣ́скѫ въ́рѣтъ́ре а́ѣтъѳъ фра́цѫлѡрь ѵоа́че фъ́ттѵ́ра • Ш҃и сѣдъ́нцѵ́ескѫ ѡ҃ме́нимѫ, кѵкема́тѵне пре́но́й свѧ́та дмнѳъ́ѵ нъ́ескѣ то́ра • Неима́тѵлъ со́до́рь а́фнчорі́ей • Кѵбѫ́нѿъ́рѣцѵль ра́й а́ѵ́й а́ѵдо́ле а́дѣ́мъ • Лѵ́кръ́то́ра ѵ́нѿтѵ́рі́й че́лѡрь де́ѡ́ѫ фи́рі • Неда́ѫ сѡъ́ѣтѡрнѵлѵ́й ѥ́ки́мѣ • Кѣма́ра де нѵ́нѿѫ, ѿтрѵ́та́ра нѵ́ѣ́ѫ́ѿ шлѵ́лѡгодѡ́ѿѵ́ѡ́ ѿрѵ́ • Ѿчеа́ѵдѣ́ѣра нѵ́ѡ

1r

ѧРХИ СѴН·Ѳ·ЄО ѧГІѡ
тѝс
ѡКТѡИХОѴ[1]

Î*n*cepătură cu Dumnădzăul[2] Svînt de Osmoglasnicul

[Glas 1]

SÎMBĂTĂ SARA, LA VECERNIIA CEA MICĂ

Punem 3 stihire văscreasne. Poftori*m* cea î*n*tîi.

Сла́ва..., **И нн҃ѣ...**, **б҃**[3] dogmaticon:

Ficiorească sărbăto[a]re astădz, fraț̂ilor. Gioace făptura și să dănțuiască omenimea, c-au chematu-ne pre noi Svînta Dumnădzău-Născătoarea, neimatul odor a ficioriei, cuvîntărețul rai alui al doile Adám, lucrătoarea uniturii celor do[a]ă firi, nedeaia spăsîtoriului schimb, cămara de nuntă î*n*tru carea Cuvî*n*tu*l* Ș-au logoditu-Ș tru*p*, acel adevăr*a*t nuo*r*

---

1 În text, în limba greacă cu slove chirilice: Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἁγίῳ τῆς Ὀκτωήχου („Început cu Sfântul Dumnezeu al Octoihului”).

2 În text: дв҃зѣ́зѣл҃.

3 În limba slavonă: „Slavă..., Și acum...”. Urmează, abreviat, slav. богородичєнъ sau rom. *bogorodicină* (i.e. tropar al Născătoarei de Dumnezeu).

Глась а.

Ишиș. Каре пречеа де пре херувимї, кꙋ трꙋпь аꙋпꙋрта́тѣ. пентра сїи рꙋцїї хе дмнезѣꙋ ль нострꙋ мынтꙋ́ѧцї сфїнте но стре.

Дѣвчїй свѣтетихїй. Прокимень. Гдь вѣцарнсѧ, кꙋ стихꙋрнле сꙋй ла́ластихо́вке, чѣ дин тꙋй вѣсрѣснѫ.

Шй а чѧсте а дмнезѣꙋ нѣскѣтоа́рей Гла а.

Нѣныме чиномь. Стый. Поменѫ нмѧтвоѥ:

Прѣпрослѣвитѫ єсѣ ѿрꙋ́де де рꙋ́де финоа́рѫ ма́нкѫ прꙋ́нкѫ. дмнезѣꙋ нѣскѣтоа́ре ма́рїе. Лꙋ́мїй фологѫтоа́ре чѣй нѣскꙋ́тѣ кꙋ трꙋпꙋ́лѫ пре фїнѣ ненчепꙋ́тꙋлꙋй пѣрнинте. Шй демпреꙋ́нѫ вѣкꙋнто́рїй дꙋ́хꙋй кꙋ а́дѣвѣрь. Прека́ре роа́гѣ ле сѣмѫнтꙋ́ескѫ пре нсо́й: Стих.

Сфїнцї дѣцї нбнждь нпрлонї ꙋхо́твое.

Ка́рїй сїнтеме кꙋпрїнсе де скрѣ́ѣ непѣрꙋ́те кꙋра́тѫ. тї не фолосѫтоа́ре пресѫнтꙋ́ѫ добандїнде финоа́рѫ. стрїнгѣ́м кꙋ мꙋлцѣмїре. мынтꙋ́ѧцї прѣ свїнтѫ а́лꙋй дмнезꙋ ло то́дїнкѫ. Кѣ тꙋ́ецї лꙋ́мїй скѣна́ре, шй спрѫжинѣ́лѫ ро дꙋ́лꙋй но́стрꙋ. Стихь.

Лицꙋ твоеꙋ помоа́ѧтеѧ.

Слꙋ ѿнонтꙋсѫ лꙋ́мѧ кꙋ на́щерѧ тї. Дмнезѣꙋ нѣскѣтоа́ре кꙋ́шинѫ. кредїнчо́шилѧрь мынтꙋ́нца, шй не а́дормїнта а́пѣрѣтоа́ре, чѣ́лѧрь кꙋ бꙋ́нѫ кредїнцѫ чїте роа́гѫ прѣкꙋ ра́тѫ. Нꙋ пѣрѣцѣ́ѫ рꙋгѫ́ндꙋте кꙋ а́тингоа́ре. Пентрꙋ то́ць ка́рїй тї кѫнтѫ: Сла Нїнѣ. доглатїконь

Нꙋ́шоѥ тїне де ꙋмїнѫ вѣкꙋ́нтоа́ре финоа́рѫ пресꙋ́ѧ ла ꙋ́мї. Кѣ дїнтїне ка́ пасо́ѧ пре ѧжнѫ. Пꙋгоѧ́нде

кꙋ́ѧ

1v iușor, care pre Cel de pre heruvimi cu trup au purtat. Pentr-a ei rugi, Hristoase, Dumnădzăul nostru, mîntuiaște sufletele no[a]stre.

De-acii: **Свѣте ти́хїй**...[4], Prochimen: **Гдⷭ҇ въцари́сѧ**...[5], cu stihurile lui. La nastihovne, cea dintîi văscreasnă. Și aceaste a Dumnădzău-Născătoarei, glas 1: **Нб҃нымь чи́номь**...[6]

Sti*h*: **Поменѫ̀ и҆мѧ́ твѡе**...[7]

Preaproslăvită ești î*n* rude de rude, Ficioară Maică Pruncă, Dumnădzău-Născătoare Márie, lumii folosîtoare, ce-ai născut cu trupul pre Fiiul nenceputului Părinte și dempreună-văcuitoriu[8] Duhului cu adevăr; pre Care roagă-L să mîntuiască pre noi.

Stih: **Слишѝ дъ́щи и҆ ви́ждь и҆ праклонѝ ѹ҆хо̀ твое**...[9]

Carii sintem cuprinș de scîrbe nepărute[10], curată, tine folosîtoare pre sîngură dobîndim, Ficioară, strigăm cu mulțămire: Mîntuiaște, Preasvîntă a lui Dumnădzău Logodnică, că tu ești lumii scăpare și sprijineală rodului nostru.

Stih: **Лицѹ̀ твое́мѹ помолѧ́тсѧ**...[11]

S-au î*n*noitu-să lumea cu nașterea ta, Dumnădzău-Născătoare Cuco[a]nă, credincioșilor mîntuința și neadormita apărătoare celor cu bună-credință ce te roagă, Preacurată: nu părăsî rugîndu-te cu întinsoare pentru toț carii te cîntă.

Слⷭ҇а...,"**И нн҃ѣ**..., Dogmaticon:

Nuor tine de lumină văcuitoare, Ficioară, prorocul te[12] numi; că, din tine ca plo[a]ia pre lînă pugorîndu-Să

4 În limba slavonă: „Lumină lină...”.
5 În limba slavonă: „Domnul a împărățit...”.
6 În limba slavonă: „A cetelor cerești...”.
7 În limba slavonă: „Pomeni-voi numele Tău...”.
8 Cf. gr. συναϊδίῳ.
9 În limba slavonă: „Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta...”.
10 Cf. gr. ἀδόκητος ‘neașteptat’ și vb. δοκέω ‘a aștepta’ și ‘a părea’.
11 În limba slavonă: „Feței tale se vor ruga...”.
12 Ilizibil din cauza foii deteriorate; completat cf. Oct. 2003.

Глаcъ а̃ к

нꙋбѫнтꙋлъ пъвинтелꙋй • Шй̃ дмнтине рѫбъвинде • лꙋмѧ
лꙋстрѣлꙋмнѧть • ѿштлѣчюнѧ лꙋ дешертѧть • Хс̃ дꙋ
мнѣзѣꙋлъ нострꙋ • Преа̃чела рꙋгѫнде кꙋ ѣтинце, по̃т
свнтѫ рꙋгѣмꙋне нꙋ пъръцѫ, пентрꙋ нюй, карїй адевъратѫ
дмнезꙋнтъскъторе темѣртꙋрисескь:

Нинѣ сꙋфлеши, Три ето̃е. Тропарюлъ шй̃ сꙋфꙋ̃ет:

Лй̃ Сечернїѧ щаре.

Сечернѧ Нашѧ Щлтвн Прїимй̃стн гй̃.

Де сарѫ анолстре рꙋцї, прїимѧще свнте дмне • Шй̃ недѫ
нюѫ, ертаре пъкателюрь • Кѣ сѫнгꙋрь сѣць каре арѣташ
ѣлꙋме ѣкїрѧ, Ѱалюмь м̃ѕ.

Ѿкꙋнцꙋрѧць нѣроде сїсонꙋлъ, шй̃ кꙋприндецъ пре ѣсь • Шй̃
дѧць слабѫ ѣтрѫнсꙋлъ, челꙋѧ чеслꙋ скꙋлѧть дин мюрць •
Кѣ а̃чела ѣсте дмнезꙋлъ нострꙋ • Каре нѣꙋ избъвнте
пренюй дин фъръцлецнле нолстре:

Вениць нѣроде стѫжнтѣмь, шй̃ стѣнекнитѣмь лꙋй̃ Хс •
слѣвиндь алꙋй ачѧ дин мюрць ѣвїере • Кѣ а̃чела ѣсте дмн
зѣꙋлъ нострꙋ • Каре дин ѿштлѣчюнѧ пизмѧшꙋлꙋй̃, лꙋмѧ
со лꙋ избъвн • Ѧлте Стихїре Ѧнатоличеще гл̃ а̃ •

Ѧдекѫ алꙋй̃ Ѧнатолїе • Патрїархꙋлъ децрнградъ:

Веселицѫвѫ черюрї, бꙋчинѧць темѧеле пъмѫнтꙋалꙋй̃ • Стрн
гѧць мꙋнцѫй̃ веселїе • Кѣ ѣтѫ ѣмманꙋилъ пъкателе нолстре
пре крꙋче лѣꙋ гъвсѫдить • Шй̃ вѣца чела чедѫде пре
морте лꙋ ꙋморѫть • Пре адамь скꙋлѫнде кꙋ ѣ̃ нѣнторїе

ѧ̃ сѫмь:

2r Cuvîntul Părintelui și din tine răsărind, lumea au străluminat, în*s*ălăciunea au deșertat Hristos Dumnădzăul nostru. Pre Acela rugînd cu întins, Totsvîntă, rugămu-ne, nu părăsî pentru noi, carii adevărată Dumnădzău-Născătoare te mărturisesc.

Нн҃ѣ ѿпꙋща́еши..., **Тр҃исто́е**[13]. Tropariul și o*t*pust.

LA VECERNIIA MARE

Вече́рнѧѧ на́ша мл҃тви прїимѝ Гдⷭ҇и Гі҃[14]:

De sară a noastre rugi priimează, Svinte Doamne, și ne dă no[a]ă iertare păcatelor, că sîngur ești Care arătaș î*n* lume î*m*vierea.

Psalom 47

Încungiurați, năro[a]de, Siónul și cuprindeț pre î*n*s și dați slavă î*n*tr-însul Celuia ce S-au sculat din morț, că Acela iaste Dumnădzăul nostru, Care ne-au izbăvit pre noi din fărălegile noastre.

Veniț, năro[a]de, să cîntăm și să ne-nchinăm lui Hristos, slăvind a Lui acea din morț înviere, că Acela iaste Dumnădzăul nostru Care din înșălăciunea pizmașului lumea o au izbăvi*t*.

Alte stihire anatolicești, glas 1;
ádecă a lui Anatólie, patriarhul de Ț[a]rigrád:

Veseliți-că, ceriuri, bucinați, temeaiele pămîntului, strigați, munțîi, veselie. Că, iată, Emmanuíl păcatele noastre pre Cruce le-au găvozdit și viața Cela ce deade pre mo[a]rte au umorît, pre Adám sculînd, ca un iubitoriu

[13] În limba slavonă: „Acum slobozește..., Trisaghionul”.
[14] În limba slavonă: „Rugăciunile noastre cele de seară primește-le, Sfinte Doamne...”.

Глас а҃

де сѡмъ •

Пре чеа чекꙋ трꙋпꙋле де бо́е , еаꙋ рътетнитѣ нетрꙋ ной •
дѣꙋ пъцѫтѣ шн̃ еаꙋ ѧгропатѣ , шн̃ еаꙋ скꙋлатѣ дин морцꙋ
съкѫнтѣмъ ѕѫкѫнде • ѧтърѧцѣ кꙋ правосла́вїе весѧрѣ
ка та хе • Шн̃ пъчюѧцѣ вѣца нѡстрѫ • Кꙋ́ н дꙋ́ле шн̃
нѣнторї дѣшмъ :

Вѣцѫ прїнмнторюлꙋ н тъꙋ мормѫнтѣ дворїнде недестоа
ничїй • Славослові ѧдꙋ́чемъ нетрътенї тале милостивнрї •
хе дѣнѣгꙋле нѡстрꙋ • Кꙋ крꙋчѧ прїнмнше , шн̃ мо́рте ,
нетъкътꙋнїтꙋле • Пентрꙋ ка лꙋмѧ съѡдъръ́цѣ кꙋ ѧвїе
рѧ • Ка ꙋ н нѣнторї дѣшмъ •

Пре чеа чей пъринтелꙋй дѣпрїꙋнѫ нечепꙋтѣ , шн̃ нꙋрꙋрѧ
вѣкꙋнторюле кꙋвѫнтѣ • Ка́реле дин фетескꙋле хрїстꙋ ѧꙋ е
шнїтѣ неповестнїтѣ • Шн̃ крꙋче шн̃ моа́рте пентрꙋ ной де бо́е
ѧꙋ прїнмнїтѣ , шн̃ еаꙋ скꙋлатѣ кꙋ слабѫ • Съкѫнтѣмъ грѣ
нде • Вѣцѫ дѣтетторюле дѣне слабацїе • Щѫнтꙋнто
рюле ефѧтелѡрь нѡстре • Слава Нинѣ
съсемнрнѧ слабѫ • Гла а҃ •

Пре ѧтоатѫ лꙋмѧ слабѫ • Карѧ дин ѡменї еаꙋ съмъкатѣ •
шн̃ пре домнторюле ѧꙋ нѣскꙋтѣ • Черетска ꙋше , съкѫнтѣ
мъ пре Марїѧ фичоа́ра • Ачелѡрь фъръ трꙋпъ нѫнтекꙋле •
Шн̃ крединчешилѡрь ѧвꙋнцѫ́ре • Кꙋ ачаста еаꙋ ѧръта́тѣ
черю , шн̃ весѧрикѫ дѣнѣтнрей • Ачаста дела мнѫлѡшъ пъ
рѧ тале крътѫтїй лаꙋ ръсѫпнтѣ , пачѣ ѧпротнвѫ ѧꙋ ѧдꙋ́сѣ •
шн̃ ѧпъръцѫ ѧꙋ дешкнсъ • Дечи пре ачаста ѧвѫнде , кре
динцей ѧтърнтꙋрѫ • ѧпъръторї ѧвемъ , пре ачел дінтрꙋ

дѫнсѫ

2v de om.

Pre Cela ce cu trupul de voie S-au răstignit pentru noi de-au pățît și S-au îngropat și S-au sculat din morț să-L cîntăm dzîcînd: Întărește cu pravoslavie Besearica Ta, Hristoase, și păciuiește viața no[a]stră, ca un dulce și iubitori de om.

Viață-priimitoriului Tău mormînt dvorind nedestoinicii, slavoslovie aducem negrăitei Tale milostiviri, Hristoase, Dumnădzăul nostru; că crucea priimiș și mo[a]rte, nepăcătuitule, pentru ca lumea să o dăruiești cu învierea, ca un iubitori de om.

Pre Cela ce-i Părintelui depreună nenceput și pururea văcuitoriul Cuvînt, Carele din fetescul zgău au ieșit nepovestit și cruce și moarte pentru noi de voie au priimit și S-au sculat cu slavă, să-L cîntăm grăind: Viață-Dătătoriule Doamne, slava Ț̦ie, Mîntuitoriul sufletelor noastre.

Сла́ва..., И нн҃ѣ...,

Въсеми́рнѫѭ сла́вѫ...[15], glas 1:

Pre a toată lumea slavă, carea din o[a]meni s-au sămănat și pre Domnitoriul au născut, cereasca ușe, să cîntăm, pre Máriia Ficioara, a celor fără trup cîntecul și credincioșilor îmbunățîre. Că aceasta s-au arătat ceriu și besearică Dumnădzăirei, aceasta de la mijloc păreatele vrăjbii l-au răsîpit, pace împrotivă au adus și împărățîia au deșchis. Deci, pre aceasta avînd credinței întăritură, apărătoriu avem pre Acel dintru

[15] În limba slavonă: „Slavă..., Și acum..., Pe a toată lumea slavă...”.

Гла҃ а҃

Дѣнсѫ нескꙋть дн҃ь. Сѣкꙋтѧ́ѕе дѧ́рѫ, сѣкꙋтѧ́ѕе попо́
рꙋлъ аꙋ́н дн҃ѕѣ. Кѣ ѧ҆шѧ́шь сѫнгꙋ́рь бѣѧ́те пре пїѕма́
шїй кѧ ꙋ́н то́ть пꙋтѧ́рнїкъ.

Сѣхѡ́дъ. Шн҃ бѣ́те тихи. Дѣчїй ꙋ́нфрѧ́те фѧ́че
мемѧ́нїе ла҃ маймѧ́реле, шн҃ кѫ́нтѫ ла҃ мнѫ́лѡкь гдⷭ҇ь въ
царѝсѧ бл҃го хвѣ́ще ѡ҆бле́чѣ. Сти́х. До́мꙋ твоѐмꙋ:
Дѣчїй є҆ктенїѧ. Шн҃ литїѧ Храмꙋлꙋ́й, шн҃ дꙋхо́вн҃ѣ
тїе ѿтрѣ́ме ѿ а҆рхѧ҃ гсꙋ҃ Настихо́вн҃ѣле Гла҃ а҃.

Стра́тїѫ твоѐѫ Хе҃ ѡ҆стра́тей.

Прин пѧ́тима та҃ Хе҃, дѣ пѧ́тиме слобозѫ́тꙋнѣмь. Шн҃ кꙋ
ѿвїерѧта҃. Дин стрикѧ́ть нѣмѝнѣ ѕбꙋ́ить. Дн҃е сла́ва
цїе. Чѧте Стихи́рї Пре҃ а҃. в҃.

Бесѣлѣ́кѣтѣѫ фѧ́черѧ, че́рюрле сѣш фѧ́кѫ волꙋ́нѫ. Мѫ́
кꙋле сѣш ꙋ́не лимбле кꙋ́ веселїе. Кѣ хс҃ мѫнтꙋитѡ́рюле
нострꙋ пре кꙋ́че а҆ꙋ гнѣвозѫ́ить пѣкѧ́тѣле ноастре. Шн҃ пре
молѝте ꙋ́морѫнде, вѝцѫ нѣꙋ дѣрꙋ́ить. Пре кѣдꙋ́тꙋле
а҆да́мѣ кꙋ то́ть ро́дꙋлъ скꙋлѧ́нде ка ꙋ́н ѡ҆бито́рї де ѡ҆ме:
Ѿтѣрѧ́ть фїѝнде че́рюлꙋй, шн҃ пѣмѧ́нтꙋлꙋй нѣкꙋпрѝнѣꙋле.
Дѣ ѡ҆ѕе тертѣстигнѝшь прин ѡ҆ме дрѧ́готе. Пре ка́ре ѡ҆дꙋле
тѫмпнѫ́нде цѣ́ѕь сѧꙋ́ѧмѣрѫ́ть. Шн҃ а҆дирѣ́пцѣлѡрь е҆фѧ́те
прїимѝндꙋте сѣвꙋкꙋрѧ́рѫ. Ѿрѣ а҆да́мѣ дѣкѧтевѣѕꙋ пре хиди
то́рюлъ. Ѿтрꙋчѧ́ле маѝ де́деѕꙋ́ть слꙋскꙋлѧ́ть. Сѡ демѝ
нꙋ́не: кꙋ́м де молѝте гꙋстѣ́ чела чеѝ тꙋтꙋро́ра вѝцѫ. Чѣ
кꙋ́м шн҃ мꙋ́ ѕо́ть бо́ѧ лꙋ́мѧ сѣшлꙋминѧ́ѕе. Чѣ стрѝгѫ шн҃
трѣ́ѧце. Ка́ре тѣскꙋлѧ́ дин мо́рц дн҃е сла́ва цїе: Нѣ́ дꙋ: д
Фемѣ́ле мироно́сѣце мирꙋрї а҆дꙋкѫ́нде. Кꙋ сѫргꙋ́мѧ шн҃

бочѝре

3r dînsă născut Domn. Să cuteadze, dară, să cuteadze poporul lui Dumnădzău, că așeaș sîngur va bate pre pizmașii, ca un totputearnic.

Văhod și **Свѣте тихи**...[16] De-acii un frate face metanie la mai-marele și cîntă la mijloc **Гдь въцарисѧ благолѣпіе ѡблечѣ**[17]. Stih: **Домꙋ твоемꙋ**...[18] De-acii ecteniia și litiia hramului, și după litie în*t*trăm în argea cu nastihovnele, gla*s* 1: **Стратїѧ твоеѧ Хе ѿ стратей**...[19]:

Prin patima Ta, Hristoase, de patime slobodzîtu-ne-am și cu învierea Ta din stricat ne-am izbăvit. Doamne, slava Ție.

Alte stihiri pre 1, 2:

Veseleasică-să facerea, ceriurile să-ș facă voia bună, mînule să-ș sune limbile cu veselie, că Hristos, Mîntuitoriul nostru, pre cruce au găvozdit păcatele noastre și, pre moarte umorînd, viață ne-au dăruit, pre cădzutul Adám cu tot rodul sculînd, ca un iubitori de om.

Împărat fiind ceriului și pămîntului, Necuprinsule, de voie Te răstigniș prin om-dragoste; pre Care iadul tîmpinînd gios s-au amărît și a direptîlor suflete, priimindu-Te, să bucurară, iară Adám, deaca Te vădzu, pre Ziditoriul, î*n*tru ceale mai dedesupt, s-au sculat. O, de minune! Cum de moarte gustă Cela ce-i tuturora viață! Ce cum și I-au fost voia lumea să o lumineadze, ce strigă și grăiaște: Care Te scula*ș* din morț, Doamne, slava Ție!

Isa 14:9

Femeile mironosițe miruri aducînd, cu sîrguială și

[16] În limba slavonă: „Lumină lină...”.
[17] În limba slavonă: „Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat”.
[18] În limba slavonă: „Casei Tale...”.
[19] În limba slavonă: „Cu patima Ta, Hristoase, din patimi...”.

Гла а.

Бочире ла мормѧнтулъ тръ сосѫрѫ. Шинеѧфлѫндъ прѣкъ
ратулъ тръ трупъ. Чѣ дела ѧцерулъ дѣка цїурѫ ѧчѧ нобѫ
шинъ прѣсатъбитѫ минуне. Апостолилѫорь грѣїѧ скулатулъ
дѫмнлъ. Дѫндъ лумїй ѧчѧ маре милѫ.

Слава Щинеюлуй. Инитъ богородична гла а.

Итѫ къ слуѫплуть алуй исаиѧ пророчїе. Къ фичолѫ
нъскуше. Шинъ дуптъ нъскуть кашинъ маинте динъскуть ръ
мъесше. Къ дмнедъ ера ѧчела честъ нъскуй. Пентрачѧ шинъ
фирѫ слуѫ нойте. Чѣ ѡ алуй дмнедъ майкѫ. рѫцилѣ
ѧлѫрстъ шерѣї, ла бесѫрика та честъ ѧдуке цїе, нуле трѧ
че кукъутатулъ. Чѣ прекумуш пребунулъ де милѫ
брацеле тале ѫ порц. Пре шерѣїй тъ милостивѧ цїте. Шинъ
ролгѫ сътъсалкѫ сфатле нострѣ: исаиѧ ξ:дї

Тропарюлъ Гласъ а.

Пмтра печетлуитѫ де жидовї. шинъ де ѡцѧїй, честъ
жуѫ прѣкуратулъ тръ трупъ. Тайскулатъ ѧтрѣѧдѫ мѫ
мѫнтуторюле. Дъруиндъ лумїй вицѫ. Дрептачѧста
путорнле черюрилѫорь, стрига цїе вицѫдъторюле. Сла
ва скулатъїй тале хе. Слава ѧпъратъцѫй тале. Слава
сокотѧїнтале. Ожнгурѣсомъ ювиторюле. богородична.
Гавриилъ спуиндъ цїе фичолѫ букурѣте, къ гласулъ ръ
тупа ѧчела тутурора дмнлъ. ѧтине свнтъ ниво. Пре
кум шиуъ бѫсъ дрептулъ давидъ. Арътѧшинте мнилѫ
дѫкѫ черюрилѣ къ пурташ пре зидиторюлъ тръ. Слава че
лѫ чесу съвъшлуить ѧтрутине. Слава челуѫ чѣ ѡ
шить дѣ вениить динтрутине. Слава челуѫ чинѣ слобозѫ

иренон

3v bocire la mormîntul Tău sosîră. Și neaflînd preacuratul Tău trup, ce de la îngerul deaca știură acea nová și preaslăvită minune, apostolilor grăiia: Sculatu-S-au Domnul, dînd lumii acea mare milă.

Слава... Mineiului, И нн҃ѣ..., Bogorodicina, glas 1:

Iată că s-au împlut a lui Isaíia prorocie: că, ficioară, născuș și după născut ca și mainte de născut rămăseș, că Dumnădzău era Acela ce Să născu, pentr-aceaea și firea s-au înnoit. Ce, o, a lui Dumnădzău Maică, rugile alor tăi șerbi la besearica ta ce să aduc ție nu le treace cu căutatul, ce precumuș pre Bunul de milă[20] în brațele tale Î*l* porț, pre șerbii tăi milostiveaște-te și roagă să spăsască sufletele no[a]stre.

Isaíia 7:14

Tropariul, glas 1:

Piatra pecetluită de jidovi și de oșteanii ce străjuia preacuratul Tău trup, Te-ai sculat a treia dzî, Mî*n*tuitoriule[21], dăruind lumii viață. Drept aceasta, puterile ceriurilor striga Ție, viață-Dătătoriule[22]: Slava sculării Tale, Hristoase! Slava împărățîiei Tale! Slava socotealii Tale, sîngur om-Iubitoriule!

Bogorodicina:

Gavriíl spuind ție, Ficioară: Bucură-te, cu glasul Să întrupa Acela tuturora Domnul în tine, svîntul chivot, precum ș-au dzîs direptul Davíd. Arătași-te mai lată decît ceriurile, că purtaș pre Ziditoriul[23] tău. Slava Celuia ce S-au sălășluit întru tine! Slava Celuia ce-au ieșit de-au venit dintru tine! Slava Celuia ce ne-au slobodzî*t*

[20] Cf. gr. εὔσπλαγχνον.

[21] În text, secvența мѫн este repetată, prima dată fiind la capăt de rând.

[22] Scris: дътѡ́рюле.

[23] Scris: зидидо́рюль.

Глась а̃ а̃

преноѝ приѝ мъскꙋтꙋль тръꙋ :

Очастась шѝ ла бъгъ • Шѝ кꙋлаатѫ слꙋжеѫ ѧвде
нїѝ • Ѧрѣ алполꙋноцинцѫ Канонь ла свѝта шѝ вѧцѫ
ѧчепътоѝрника тронцѫ Керꙋвѧѝ марцинѧ стихꙋрилоре
єдинѡтѧ пожѫ трисъмечное єстество •

Оучѫ тине кѫнть трисорѣцѫ фире •

Фачерѧ лꙋѝ Ѡнтрофань • Пѣсня а̃ гла̃ а̃ ирмоѝ
Тоа̃ победителнаѧ :

Оу нѫ детрейстатꙋрї ѧчепътꙋрѫ • Серафимїѝ нетъкѫнде
слъвъске • Ненчепꙋтѫ, бъкꙋнтоаре • фъкътоаре тꙋтꙋ
рорь, некꙋпринеѫ • Карѧ шѝ тоатѫ лѝмба • кꙋ кредѝ
цѫ чинстѧще ѧкѫнтече •

Кѧ ѡменилорь сѫнгꙋратекѫ, ѧчѧ детреѝ лꙋкорї ѧтѧ съ
рѣцъ дѝнзъире : зидиндь ѧтрѣѝ пресомꙋль, дꙋпъ ѧтѧ
николѫ лаѝ ѧфꙋрмꙋѝть • мѝнте лꙋѝ шѝ кꙋвѫѝть • шѝ
дꙋх дѫнде кѧ ꙋѝ ѡзитоѝ десоме: Гы̃ а̃ : ѕ̃ •

Десꙋсь ѧрътѫндь сѫнгꙋрътѧть • ѧ дѝнзꙋ ѧчепътоѝрниче
треѝ статꙋрї пꙋтѧре • Пърѝнте ѕѫсъшь, лꙋѝ дѣтокмѧ
лꙋкрърець фїнетъꙋ шѝ дꙋхꙋлꙋѝ • Ѧмбалць сънепꙋгорѫмь,
ѧлѡрь ѧнмвї сълеместекъмь : Бы̃ аї : ѕ̃ •

Мѝнте нетъскꙋтꙋль Пърѝнте: іконичѧще мѫдрецїѝ лꙋ
кꙋмѝть • Ѧрѣ кꙋвѫть дѝмтреꙋнѫ ненчепꙋтꙋль шїм
треꙋнѫ крескꙋтꙋлꙋ фїю • Шѝ дꙋхь свѝть чела че ѧфичоарѫ
кꙋвѫнтꙋлꙋѝ лꙋ зидѝть ѧтрꙋпарѧ • Лꙋка а̃ : ле •

Пѣсня г̃ Ирмось • Єдинь съвѣдїѝ •

Тꙋ демꙋлть ведерѧть лꙋѝ ѧврамь, кꙋм тѣрътѧшь ѧ

треѝ

4r pre noi prin născutul tău!

Aceastea-s și la б҃ъ г҃ъ...[24] Și cu alaltă slujbă a bdeniei. Iară la polunoștniță:

Canon la Svînta și viață-începătornica Troiță,
căruia-i marginea stihurilor:
ѐди́нѡ тѧ̀ пожѝ трисълне́чноє ѐсте́ствѡ[25],
Una tine cînt, tresoreață fire.
Facerea lui Mitrofán.

Peasna 1, glas 1:
Irmos: Твоѧ̀ побѣди́телнаѧ...[26]

Ună de trei staturi începătură serafimii netăcînd slăvăsc, nencepută, văcuitoare, făcătoare tuturora, necuprinsă, Carea și toată limba cu credință cinsteaște î*n* cîntece.

Ca o[a]menilor sînguratecă acea de trei lucori a Ta să arăți Dumnădzăire, zidind întîi pre omul, după a Ta icoană l-ai înfurmuit, minte lui și cuvînt și duh dînd, ca un iubitoriu de om.

Бы҃ 2:7

De sus arătînd sîngurățat în Dumnădzău-începătornice trei staturi puteare, Părinte, dzîsăș lui de-atocma-lucrăreț[27] Fiiu Tău și Duhului: Ia-mblaț să Ne pugorîm, a lor limbi să le mestecăm.

Бы҃ 11:7

Minte nenăscutul Părinte iconiceaște mîdreții L-au numit; iară Cuvînt dimpreună-nenceputul și-mpreună-crescutul Fiiu, și Duh Svînt, Cela ce în Ficioară Cuvîntului au zidit întruparea.

Luca 1:35

Peasna 3
Irmos: Ѥди́нь съвѣ́дїй...[28]

Tu, demult, vederat lui Avraám cum Te-arătaș în

[24] În limba slavonă: „Dumnezeu este Domnul...”.
[25] În greacă: Μίαν σε μέλπω τὴν τρισήλιον Φύσιν.
[26] În limba slavonă: „A Ta biruitoare...”.
[27] Cf. gr. ἰσουργῷ.
[28] În limba slavonă: „Singur știutor...”.

Гласъ а҃

трѣй статѹрї • Шн҃ сѫнгѹратїкъ ѫфирѧ дмнѹтъирѣй • де
вго слѡвїе ѫтрѣгѫ ведерѧре ѧрътѧшь • Шнн крединцѫ те
кѫнтѣмь • Пресмонархѹлъ дмнѹтѹ шн҃ трѣсоратїкѹлъ :
Днитїне нъскѫндѹсѫ кѹ дмнѹтъмскѫ кѹвїинцѫ фътръ кн҃ •
тръннте ѧ҃ стрѣлѹчїтѣ лѹмїнѫ днн лѹмїнѫ • фїн непреме
нїтъ: шн҃ дѹх дмнѹтъръскъ лѹмїнѫ пѹрчѧде • Шн҃ ѹнѫ дѹ
мнѹтъирѣ лѹкоаре кѹ трѣй статѹрї • ѫкинѣмь кѹ крединцѫ
шн҃ слѹвѣмь •

Оуанцѫ трѡнца дїн сѹ де фире • нетрѣнїтъ престе мнн
те : декѹцетърѧцеле сфїнце свѣлъвѧщѣ • кѹ тресвѣте
гласѹрї • нетъкѹтѫ стрнгѫнде лѧудѫ • кѹ кѧриле ѫто
кмїтъ гласъ • свѧнїтѫ • шн҃ де нѡй трн упостасїкѹлъ
дмнѣ •

Днн тїне кѹ ерѧме фътръсвмъна́тѣ • ѧ҃ ешнїтъ ѧчеѧ днн
сѹсъ дескрѧме • ѫкинѹндѹсѫ неаѫ ѧчеѧ фътръ кнїь • шн҃ ѹнѫ
фире шн҃ дмнїе ѧ҃пътрїнтелѹй ѫвѣцѫ • шн҃ ѧфїнелѹй • шн҃ ѧдѹ
хѹлѹй • дмнѹтъирѣ • дерептачѧ те слѹ
вїмь :

Сѣдѧна подобе Грѡбетвом спре •

Дѹй тѧтъ шн҃ фїюлъ • стане ѫкинѣмь кѹ тѡцѫй • шн҃
дѹхѹлѹй дирѣптъ дешпотрѣнѫ чїнїте слѧвѫ • трѡнца чѧ
нездѣтѫ • шн҃ сѹпрѫ дмнѹтъмскѫ пѹтѧре • кѧрѧ сѫ слѹ
вѣскъ ѧчѣлорь фътръ трѹпе чѧте • пре ѧчѧѧ ѧстъдь шн҃
пелїнтѧнїй ѫфїнїѫ кѹ крединцѫ свѧлъвѣдѣмь •
ѫ дерептмѣтъне ѧ҃ кѧлѧ де покѣинцѫ : чене дїтъвѣтѣмь пѹрѹрѧ
кѣтръръѧле дѣ фътръдрѹмь • шн҃ пречѣ ѧ҃ трѣбѹй чѣ мѫнїтемь

ш дмнлѣ

4v trei staturi și sînguratec în firea Dumnădzăirei, de b[o]goslovie întreagă vederare arătaș și-n credință Te cîntăm, pre Monarhul Dumnădzău și tresoratecul.

Din Tine născîndu-Să cu dumnădzăiască cuviință, fără chi*n*, Părinte, au strălucit Lumină din Lumină, Fiiu nepremenit; și Duh dumnădzăiesc lumină purceade. Șiună Dumnădzăire lucoare cu trei staturi închinăm cu credință și slăvim.

Uniță-i Troița din sus de fire, negrăit prespre minte de cugetăreațele ființe[29] să slăveaște, cu tresvinte glasuri netăcută strigînd laudă; cu carile în tocmit glas să cîntă și de noi triipostasnicul Domn.

Din tine cu vreame fără sămănat au ieșit Acel din sus de vreame, închipuindu-Să noaă Acel fără chip; șiună fire și domnie a Părintelui învață ș-a Fiiului și a Duhului, Dumnădzău-Născăto[a]re. Derept aceaea, te slăvim.

Sedealna:
Подобе҃: Гро́б твои сп҃се...[30]

Lui Tatăl și Fiiul să ne închinăm cu toțîi și Duhului direpț deopotrivă cinste slavă, Troița cea nezidită și suprădumnădzăiască puteare, Carea o slăvăsc a celor fără trup ceate; pre Aceaea astădz și peminteanii în frică cu credință să lăudăm.

Înderepteadză-ne la calea de pocăință, ce ne depărtăm pururea cătră reale de fără drum și pre cel preabun ce mîniem Domnul [...][31]

---

29 Scris: **сфїи́нцє**.

30 În limba slavonă: „Podobia: Mormântul Tău, Mântuitorule...”.

31 Lipsesc filele 5-8, de la canonul Miezonopticii până la finalul cântării 1 a primului canon al Utreniei. Vezi Cojocaru 2010, 55.

407

Гласъ а. Д

Анитъскꙋть :

Ѧ́тъ Канонъ Дїръстигнїре. Пѣсна а̃ Глаꙋль а̃челаш Пс҃ Хе̃ раждаетсѧ.

Хс̃ мнѣ дмнѣзъмѧ́ж ѧ̃трꙋпжндꙋїж. Хс̃ мнѣ ѧ̃налцж смерїндꙋеж. Хс̃ непѣтимаѣть мнѣфїче, пѣцжндѣ вмцж дѧ́тинкꙋлѣ, кꙋфїрѧ трꙋ́пꙋлꙋї. Деꙋ́нде еꙋ́сѣ кжнтꙋї, вемꙋлцѣмїре кжнтекѣ кѣ слꙋ прослѣвнїте.

Хс̃ мнѣ́лцж рѣстигнїндꙋсж. Хс̃ мнѣмїреꙋ́нж школаж ꙋмо ржндꙋсж. Хс̃ вмцж жмдѣрꙋ́лцѣ, дѣчи кꙋвеселе, мжнꙋ ле сватжндѣ. кжнтѣ мжнтꙋнторнлꙋї. дѣворꙋ́нтѣ кжнтїї чеслꙋ прослѣвнїте :

Дмнѣзъꙋ фїчоарж знмисе́нїше. Хс̃ ѧ̃фїчорїе дѣцжлнѣскꙋ́ше. дїн тїнентрꙋпа́тѣ тотѣ кꙋра́тж. ꙋ́нꙋль деꙋпоста́сж, ежн гꙋ́ре нѣскꙋ́тѣ. ѧ̃доаж фїнце кꙋногкꙋ́тѣ фїї, кѣче кѣсѣ прослѣвн:

Ѧ́тъ Канонъ Ѧ́прѣсвнтїй Дмнѣзъꙋнѣскѣтоа́рей.

Пѣсна а̃ глаꙋль а̃челаше Пс҃ Твоа̃ побѣдїтелнаа:

Ка́ре цїе дестонїнїе кжнтекѣ а̃нїстра жцвалꙋ́че непꙋтїцж. нꙋ́маї бꙋкꙋра́теꙋль, ка́рѧ гаврїи́ль нꙋдета́нїж ѧ̃бъцѣтѣ. бꙋкꙋрѣте дмнѣзъꙋ нѣскѣтоа́ре ма́нїкж неневестїтж:

Пꙋ́рꙋрѧ фїчоа́рей шї ма́нїкїї, а̃ ѧ̃пѣра́тꙋлꙋї чѣлшѣ десꙋ́сѣ пꙋте́рї. дїн кꙋра́тж нѣемж, кредїнчо́шїї, сꙋфлетѧ́ще сѣ стрїгѣ́ме. бꙋкꙋрѣте дмнѣзъꙋ нѣскѣтоа́ре фїчоа́ржж, ма́нїкж неневестїтж.

Ночеркатꙋї а̃джнкꙋль а̃лꙋї тѣꙋ, непричепꙋ́тѣ нѣскꙋ́тѣ прѣпꙋ́ратж. кꙋ кредїнцж не ѧ̃доїтж, дарѣ кꙋра́тѣ жцалꙋ́чем

6 грѣї

9r[32] ai născut.

Alt canon, de răstignire
Peasna 1, glasul acelaș:
Пѡ҃: Х҃с ражда́етсѧ...[33]

Hristos mă dumnădzăiadză î*n*trupîndu-Să, Hristos mă î*n*nalță smerindu-Să, Hristos nepătimat mă face, pățînd, viață-Datnicul, cu firea trupului. De unde sus cîntu-I de mulțămire cîntec, că S-au proslăvit.

Hristos mă nalță răstignindu-Să, Hristos mă-mpreună-scoală umorându-Să, Hristos viață îm[i] dăruiaște. Deci cu veselie mînule săltînd, cînt Mîntuitoriului de biruit cîntec, ce S-au proslăvit.

Dumnădzău, Ficioară, zimisliș, Hristos î*n* ficiorie de țî-L născuș din tine-ntrupat, Totcurată; unul de ipostasă sîngur născut î*n* doaă ființe cunoscut Fiiu, căce că să proslăvi.

Alt cano*n*, a Preasvintei Dumnădzău-Născătoarei
Peasna 1, glasul acelaș:
Пѡ҃: Твоѧ̀ побѣди́телнаа...[34]

Care ție destoinic cîntec a no[a]stra îț va aduce neputi*n*ță? Numai bucuratecul carea Gavriíl ne-au de taină î*n*vățat: Bucură-te, Dumnădzău-Născătoare, Maică nenevestită!

Pururea Ficioarei și Maicăi a Î*m*păratului celor de sus puteri din curată inemă credincioșii sufleteaște să strigăm: Bucură-te, Dumnădzău-Născătoare Ficioară, Maică nenevestită!

Necercatu-i adîncul alui tău nepriceput născut, Preacurată. Cu credință neî*n*doită, dară, curat îț aducem

[32] Caietul **Ѣ** (care cuprinde filele 9-12) este legat după caietul **Г** (care cuprinde filele 13-16). Vezi și Cojocaru 2010, 37.

[33] În limba slavonă: „Hristos Se naște...”.

[34] În limba slavonă: „A ta biruitoare...”.

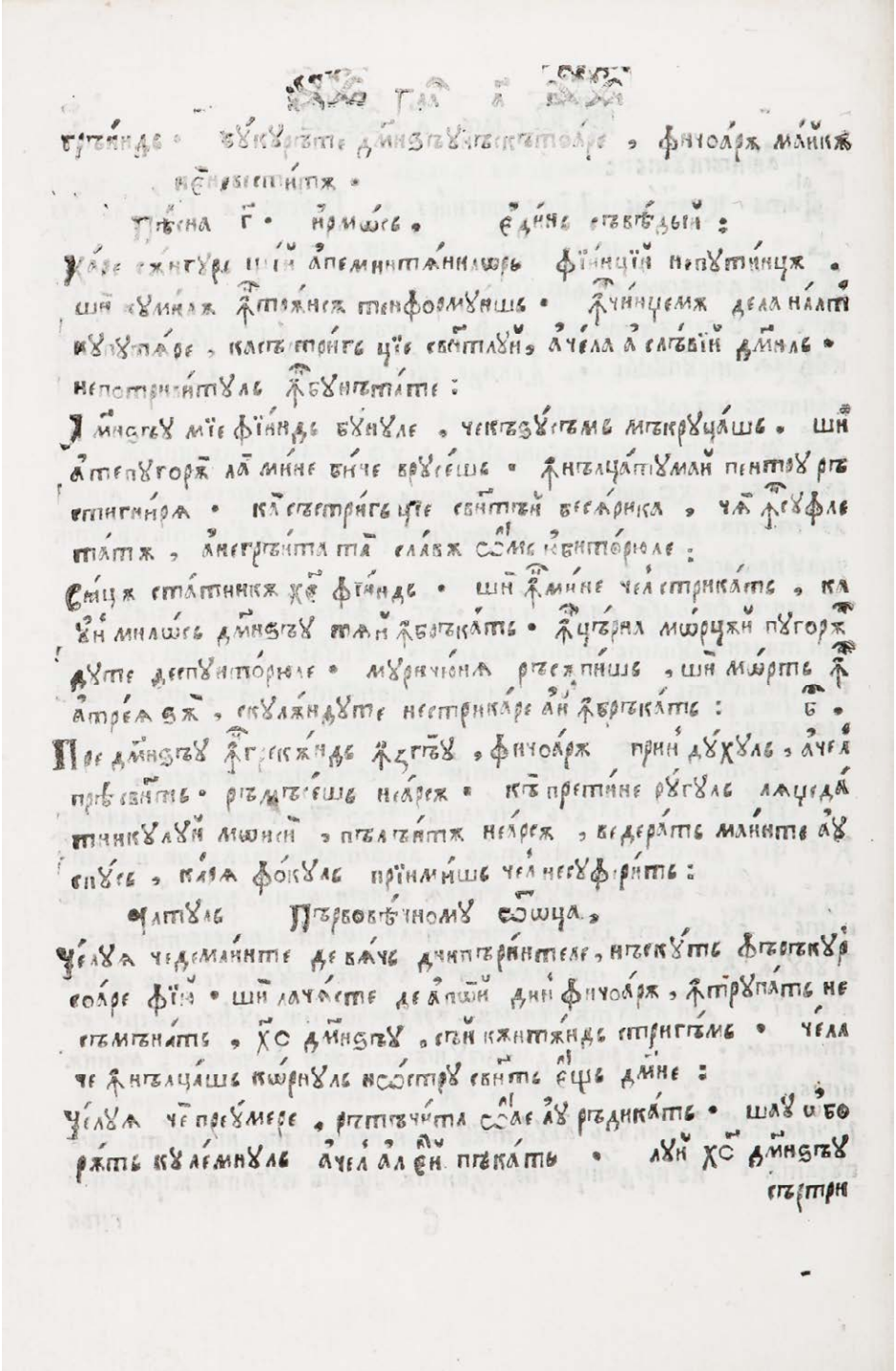

Гл. а

бутинде • вукурвте дмнзъучъкъторе, фичоарж майкж
не неестинтж •

Пъсна г • нрмошь • единь стъвъдъй :

Уаре сжнтуре ший апеминтанилоръ фиинцїй непутинцж •
шй кумилж ѿтяжнеж тенфоумуншь • ѿчинцемж деланалт
иуптаре, кастъ стрнгъ цїе свїтлуй, ачела а елъвїй дмнлъ •
непотрнитуль ѿбунътате :

Ј мнгъу мїе фїинде бунуле, чекъзуетъмь мъкруцашь • шй
атепугоржа ла мине бине врусешь • ѿнъцатуманй пентру ръ
стигнирж • кл сестрнгъ цїе свїтъй весарика, чл ѿуфле
татж, анегръитатй славж сомь невитоюле :

Сицж статъникж хе фїинде • шй ѿмине чел стрикате, кл
ун милошь дмнъу тай ѿбъкать • ѿцърнл мюрцжй пугоржа
дуте деспунторюле • мурнчонл ръсяпишь, шй мюрть ѿ
атреаеж, скулжндуте нестрикаре ай ѿбръкать : Б •

Пре дмнъу ѿгрекжнде ѿзтъу, фичоарж прин духуль, ачел
пръ свїть • ръмъсешь неарж • къ претине ругуль лацедй
тникулуй мошиї, пъзъитж неарж, ведерать маинте ау
спусь, кяя фокуль прїнмишь чел несуфрить :

Ѧлтуль Пъръовъчному сошца,

Уелуа чедманинте де бачь дчитъринтеле, нъекуте фъоъкуре
соаре фїй • шй лачасте де апой дин фичоарж, ѿтрупать не
съмтнать, хс дмнъу, съй кжнтжнде стригъмь • чела
че ѿнъцашь кюрнуль нсостру свїть ещь дмне :

Уелуа че преумере, ръстъчита соае ау ръдикать • шлу ѿъо
ржть кулемнуль ачел ал ей пъкать • луй хс дмнъу
състрн

9v grăind: Bucură-te, Dumnădzău-Născătoare Ficioară, Maică nenevestită!

Peasna 3
Irmos: ʼЄди́нь съвѣ́дый...[35]

Care sîngur știi a peminteanilor ființii neputință și cu milă î*n*tr-însă Te-nformuiș, î*n*cinge-mă de la nalt cu puteare, ca să strig Ție: Svîntulu-i[36] Acela a slăvii Domnul, nepotrivitul î*n* bunătate![37]

Dumnădzău mie fiind, Bunule, ce cădzusăm, mă cruțaș; și a Te pugorî la mine binevruseș, înălțatu-m-ai, pentru răstignirea, ca să strig Ție: Svîntă-i besearica cea î*n*sufletată a negrăita Ta slavă, om-Iubitoriule!

Viață statnică, Hristoase, fiind și î*n* mine, cel stricat, ca un milos Dumnădzău Te-ai îmbrăcat, î*n* țărna morții pugorî*n*du-Te, Despuitoriule, muriciunea răsîpiș și, mort, î*n* a treia dzî, sculîndu-Te, nestricare ai îmbrăcat. ѿ[38]

Pre Dumnădzău î*n*grecînd în zgău, Ficioară, prin Duhul acel Preasvînt, rămăseș nearsă, că pre tine rugul leage-datnicului Moisí pălăită nearsă vederat mainte au spus, carea focul priimiș cel nesuferit.

Altul
Първовѣ́чномꙋ ѿ ѡца...[39]

Celuia ce de mainte de veaci din Părintele născut fără cursoare Fiiu și la ceaste de apoi din Ficioară întrupat nesămănat Hristos Dumnădzău să-I cîntînd strigăm: Cela ce înălțaș cornul nostru, svînt ești, Doamne!

Celuia ce pre umere rătăcita oaie au rădicat ș-au oborît cu lemnul acel al ei păcat, lui Hristos Dumnădzău

---

35 În limba slavonă: „Singur știutor...”.

36 Cf. Oct. 2003: „... ca să strig Ție: Sfânt este Domnul slavei”; gr. τοῦ βοᾶν σοι· Ἅγιος, ὁ τῆς δόξης Κύριος.

37 Secvența finală a primului tropar a fost inversată cu cea a troparului următor. Dat fiind faptul că ea este corectă în Oct. Veneț. și în cele slavone (Oct. 1578, Oct. Liov 1644, Oct. 1700), aici pare a fi rezultatul unui erori de copiere de tip bourdon.

38 Este dificil de spus ce slovă e aici suprascrisă, din cauza cernelii. În orice caz, prescurtările ѿ și ѿ alternează, lizibile, pe tot parcursul textului. Vezi Nota asupra ediției.

39 În limba slavonă: „Celui mai înainte de Tatăl...”.

408

Глас а̃

ръстригъмъ • кáре нъдеждáше кюрнулъ нóстру свѣтъ єще дмне •

Чéлуѧ члуєуитъ препъторíлъ чел мáре дин мáдъ пре Х̃С • шн̃ кулуй І̃ерархíе • прин апостолї ведерáтъ • пре амбиле ăу пъскутъ • ăдевъръ шн̃ дмнезъéскъ крединчóшн̃ дýхъ • дмнезъѧще єзне ăкинтъмъ : по єврешм : гї : к • б̃:

Чéлуѧ чѣ дин фичоáрж • гау ăтрупáтъ фъръзъмънáтъ де вóе фíю • шн̃ нъскъторáѧ дýпъ нъскýтъ • ку дмнезъéскж пу тáре кýрáтж фичоáрж кáре ăу ферúтъ • ăчелуй преститóцъ стригъмъ дмнезу • Свѣтъ єще дмне •

Ѡлтýлъ ірмóсъ • єдинъ стъвѣдъй •

Нýшорь тúне кюшóрь неминцúтъ • фичоáрж нýмúмъ ѡпроочéще ýрмжнде ѕжéурї • кáу венúтъ єуръстúне дмнлъ • Съръстоáрне єгиптéщиле • деншъдъчюне мжнфáптурї шн̃ стáлу мнѧзе пре кáрїй ăчéлшра слýжїѧ : исаїѧ д̃ї а̃ : соєїє а̃ї а̃:

Престúне печетлýнтж ăдевъръ гхсóрюлъ пророчéскъ • фжнтж нж ăкýтж • шн̃ýше тѣу нýмúтъ • ăфичорíй тáле тóт кжнтáтж • аýминáтъ сáмнеле скрїйндýнле • кáрѧ ѡферúшъ шн̃ дýпъ нáщере : пѣнїе пѣ г д̃ • берш б̃і •

Щúнтѧ чѣ єуръфїнцж ăведѧ • кáуй дестóинъ сподобúтъ • гаврїйлъ фичоáрж тóт ăтръприхáнж • векýрáтескъ цїе глас цýлдýєсъ • кáре ăкýвжнтýлуй зимнсáнре • ведерáтъ вістѧще • шн̃ ăчел неспýсъ нъскýтъ стрúнгж :

ПѣСНЬ д̃ • ірмóсъ:

Мýнте тúне ку дáрýлъ ку чел дмнезъéскъ ýмърáтъ • ку стръ възъторїй ăвáкýмъ сюкотúндъ сокї • днитúне єтъмж •

Єа ăлуй

10r să strigăm: Care nălțaș cornul nostru, svînt ești, Doamne!

Celuia ce-au suit pre Păstoriul cel mare din iad pre Hristos și cu a lui ierarhie, prin apostoli, vederat pre limbile au păscut în adevăr și-n dumnădzăiesc, credincioșii, Duh, dumnădzăiaște să ne închinăm.

пⷭ҃ є҆вреѡмъ 13:20

ѿ[40]:

Celuia ce din Ficioară S-au întrupat fără sămănat, de voie, Fiiu și Născătoarea după născut cu dumnădzăiască puteare curată ficioară care au ferit, Acelui preste toț strigăm Dumnădzău: Svînt ești, Doamne!

Altul

Irmos: ҆Єди́нь съвѣ́дый...[41]

Nuor tine iușor nemințit, Ficioară, numim, a proroceș̂ti urmînd dzîsuri, c-au venit supră tine Domnul să răstoarne eghipteș̂tile de-nș̂ălăciune mîn[i]-fapturi[42] și să lumineadze pre carii acelora slujiia.

Isaiia 19:1. Osie 11:1

Pre tine pecetluită adevăr horiul[43] prorocesc fîntînă încuiată și uș̂e te-au numit, a ficioriei tale, Totcîntată, luminat seamnele scriindu-ni-le, carea o feriș și după naș̂tere.

пѣ́нїє пѣ҃ g*l*[ava] 4, verș 12

Mintea cea supră ființă a vedea ca un destoinic spodobit Gavriíl, Ficioară tot fără prihană, bucuratec[44] ție glas ț-au adus, care a Cuvîntului zimislire vederat vestea̓ș̂te și acel nespus născut strigă.

Peasna 4. Irmos:

Munte tine cu darul cu cel dumnădzăiesc umbrat cu străvădzătorii Avvácum socotind ochi, din tine să iasă

[40] În limba slavonă: „Al Născătoarei de Dumnezeu”.
[41] În limba slavonă: „Singur ș̂tiutor...”.
[42] Cf. gr. χειροποίητος.
[43] Scris: гхѡ́рюль.
[44] Scris: бекѹра́текь.

Глас а҃

Алуи израиль нинте стрига пресвѣтъ. Ѣсфъсенїа нолстрѫ
ши пасъмуире :
Инеи ачеста мѫнтуиторю чей дин едсомъ вїнторю • кунуи
нѫ пуртѫнде десфинї • рошиць ѣбрасемѫнтуль • ѣлемнъ
рѣстигниць • Алуи израиль ѣ҃ste ачеста свѣтъ • Ѣсфъсе
нїа нолстрѫ ши ѣнойре •
Кѣутацъ изродуль неплекацѫлоръ • ши вѣрушинацъ • кѣ пре
кареле кѣ ун фѣкѣторїде рѣу бо҃ин • сѣ пуе суфъ пре круче
алпиаць ацъ чрушуць кѣ крїерїи стрикацъ амѫрцѫ рѣ
сѫпинде путере • кѣ дмнезѣескѫ куїнцѫ сау скуламе дин
мормѫнте : богородична :
Лемнъ тине фнчоарѫ авецїи цинъ • кѣ нѣдемѫнкат поамѫ
моарте адукѣтоаре соаменилоръ дин тине аукрескуть • че
де бицѫ кѣнуитоаре ѣдулцинцѫ • Ѣсфъсенїа нострѫ карїи
кѫнтѣмъ тине : Алтуль • Жезъ нѣкорене :
Инеи ачеа фрумоасе дин едомъ • ши ачестуа рошаа хаине
лоръ • дин биа аули вогоръ • фрумосуи кѣн дмнезѣу •
тѣрѣ кауи соме кѣ сѫнцеле трупулуи бешмѫнтуль рошиць •
кѣрѣуа кѫнтѣмъ крединчошїи , слава путерїи тале дмне:
Хс ачелоръ вїнтоаре бунурї нѫнидуцѫ архїерїу нѫѫ • пъка
туль аудъсѫпинте • ши аѣтѣнде стрейне друмъ кѣ алестуу
сѫнцеле • ѣ маиѣуне ши маи ѣтрецъ алергѫ коарте • нинте
алестѣторїю нѫѫ ѣтруе свѣтъ :
А сеи бѣтѫнаداторїе сопаѣтишъ теи кѫнтатѫ • челуи
пентру нѫѫ неинте нѫуль адамъ • кѣ унидуш шїе дин ку
ратѫ зимислире трупъ кѫцетѣрецъ , ѣгуфлетатъ • дїнтинне
пуцалѫ

10v a lui Izraíl nainte-striga[45] pre Svîntul, în spăseniia noastră și plăzmuire.

Cine-i acesta Mîntuitoriu ce-i din Edóm viitoriu, cunună purtînd de spini, roșit îmbrăcămîntul, în lemn răstignit? A lui Izraíl iaste acesta Svîntul, în spăseniia noastră și înnoire.

Căutați, nărodul neplecaților, și vă rușinați, că pre Carele ca un făcători de rău voi să-L puie sus pre cruce la Pilát ați cerșut cu crierii stricați, a morții răsîpind puteare, cu dumnădzăiască cuviință S-au sculat di*n* mormînt.

Bogorodicina:

Lemn tine, Ficioară, a vieții știm, că nu de mîncat poamă moarte-aducătoare[46] oamenilor din tine au crescut, ce de viață văcuitoare î*n*dulcință, î*n* spăseniia no[a]stră, carii cîntăm tine.

Altul

Жéзль и҆скорéне...[47]

Cine-i Acel frumos din Edóm și Acestuia roșala hainelor din viia lui Vosór? Frumosu-i, că-i Dumnădzău; iară ca un om, cu sîngele trupului veșmîntul roșit. Căruia cîntăm credincioșii: Slava puterii Tale, Doamne!

Hristos acelor viitoare bunuri ivindu-Să arhiereu no[a]ă, păcatul au răsîpit și, arătînd strein drum cu al Său sînge, î*n* mai bun și mai î*n*treg alergă cort, nainte-alergătoriu[48] no[a]ă întru svintele.

A Evei bătrîna datorie o plătiș, Totcîntată, Celui pentru noi ivit noul Adám; că unindu-Ș Șie din curată zimislire trup cugetăreț însufletat, din tine

[45] Cf. gr. προανεφωνέω.
[46] Cf. gr. θανατήφορος.
[47] În limba slavonă: „Toiag din rădăcina...”.
[48] Scris: **наи́нте аллегъто́рю**. Am stabilit lecțiunea cf. gr. πρόδρομος, Oct. 2003: *Înaintemergător*.

409

Гласъ а̃ ли

Пꙋрчесѫ ѡ҆шиндѣ Х҃с • ѧ҆тръ амѫндоа҆ѫ дмнлѣ :
Б҃: алтꙋлѣ , Госпожѧ багꙗ :
Чꙋдѣ деминꙋнї черюлеѡ шї ѧ҆скꙋлтѫ пъмѫнтꙋле: къ фінїка
цїрнѧшꙋлꙋї ѧ҆челꙋї къдꙋтѣ ѧ҆дамѣ • лꙋї дмнѣдъꙋ съфѧчѣ
ѧ҆лꙋї съ фъпторѣ нъскъторе • ѧ҆спъсенїѧ нолстрѫ шї
ѧ҆нонре :
Кѫнтъмꙋцѣ чѣмаре , шї стрѧшникѫтѧ таннѫ • къ десꙋпрѫ
лꙋмецѣ ѧ҆скꙋнѣѫндѣ чиноначѧлничѣ • пре тине чела че ѧ҆сте
слꙋпꙋорѫтѣ • ка пашѧ чѧ пре ѧжнѫтоть кѫнтатѫ • ѧ҆спъ
сенїѧ нолстрѫ къ҆ршра текѫнтъмѣ :
А҆ сѫнтелѡрѣ сѫнтѫ , дмнѣдъꙋ нъскъторе тот кѫнтатѫ •
ѧ҆щеттарѫ анимбилѡрѣ , шї спъсенїѧ крединчошилѡрѣ • дин
тине ѧ҆ꙋрътъриті • ѡ҆збъвторюле , шї вмцѫ дътъторюлѧ
шї дмнлѣ • пре карele родѫ съмѫнтꙋскѫ пре шерꙋї тъї :

Пѣснѧ е҆ Прмосѣ :

Чела челꙋминашѣ кꙋстръꙋнодрѧ ѧ҆талей бенирї хе • шаи
сенинатѣ кꙋкрꙋчѧтѧ ѧ҆лꙋмїї марцинї • ниемиле лꙋмнѧ
ѫ къ лꙋмїнѫ дытѧ дмнѣдъꙋкꙋнощере • пре картї къ дирѫ
тѫ слѧбѫ текѫнтѫ : Троарї •
Пре пъсторюлѣ сонлѡрѣ , пречелмаре шї дмнѣ , жїдвїї къ
лемнѣ де крꙋчелꙋ моржрѫ • че ѧ҆ꙋш капренице сонї , пре морцї
ѧ҆ндѣ ѧ҆гроплцѣ • динтъріѧ моржїї ѧ҆ꙋ ѡ҆збъвїтѣ :
Кꙋ крꙋчѧтѧ пѧчѧ бине вестїндѣ • шї дѣкастенгашѣ пръ
длцѫлѡрѣ мѫнтꙋиторюлѣ мнꙋ слѡвѫ • пречела чецѫнѧ
рꙋшинашѣ хе • гоѡлѣ шї мишелїтѣ , ларчѣташѣ къ дмнѣдъ
ѡ҆ска стѫрнирѧ тѧ :

Черше

11r purceasă ieșind Hristos, întru amîndoaă Domnul; ꙗ҃[49].

Altul
Гѡ́рѫ тѧ бл҃гти...[50]

Audz de minuni, ceriule, și ascultă, pămîntule! Că fiica țărnașului acelui cădzut Adám lui Dumnădzău să feace, alui său Făptor, Născătoare, în spăseniia noastră și înnoire.

Cântămu-ț cea mare și strașnică ta taină, că, de suprălumești ascundzînd cinonacealnici, pre tine Cela ce iaste S-au pugorît[51], ca plo[a]ia cea pre lînă, Totcîntată, în spăseniia noastră, cărora te cîntăm.

A svintelor Svîntă, Dumnădzău-Născătoare totcîntată, așteptarea limbilor și spăseniia credincioșilor, din tine au răsărit Izbăvitoriul și viață-Dătătoriul și Domnul, pre Carele roagă să mîntuiască pre șerbii tăi.

Peasna 5
Irmos:

Cela ce luminaș cu strălucoarea a Talei veniri, Hristoase, ș-ai seninat cu Crucea Ta a lumii margini, inemile lumineadză cu lumină de-a Ta Dumnădzău-cuno[a]ștere[52] pre carii cu direaptă slavă Te cîntă.

Tropari:

Pre Păstoriul oilor pre cel mare și Domn jidovii[53] cu lemn de cruce-L umorîră. Ce Însuș ca pre niște oi pre morț în iad îngropaț din tăriia morțîiei[54] au izbăvit.

Cu Crucea Ta pacea binevestind și deaca strigaș prădațîlor, Mîntuitoriul mieu, slobodzîia, pre cela ce țînea rușinaș, Hristoase, gol și mișelit l-arătaș cu dumnădzăiasca stîrnirea Ta.

---

49 În limba slavonă: „Al Născătoarei de Dumnezeu”. Această indicație se află în fața titlului următor. În Oct. Liov 1644 indicația e pusă marginal. E posibil ca tot din margine să fi fost preluată de tipograf și pusă la finalul troparului.

50 În limba slavonă: „Munte cu darul pe tine...”.

51 Scris: **сѧвꙋпꙋорѫ́ть.**

52 Cf. gr. θεογνωσία.

53 Scris: **жи́дивїй.**

54 Scris: **мо́рцѫей.** Este posibil ca utilizarea acestei forme, obișnuită în secolul al XVI-lea, care aduce o silabă în plus, să fi fost dictată de rațiuni melodice.

Глас а҃

Чершерле челоурь ченкрединцж чер тоте кынтатж • нуле
трече • че прїимеще шї леадоу , ла фїюль тръ прькъ
ратж дмнедъ • ла чел сжнгурь бине фръкъторїю • къ пре
тїне фолосжтоаре авеме :

Алтуль Гръ сый мира оуцъ щедротамъ :

Со богъцже шї аджнчиме денцълепчїнеа луї дмнедъ • пре
мъестрїї чей прїнде дмнль • де алоурь виклешугь ау изъ
бїте пренеї • пъцжнде дарж дин вое • атрупь ден непутинцж •
дин аса бжртуте • вицж дъторїю мортестжрнеще :

Дмнедъ фїинде съ унъдж нутрупуль пентрунеї • шї съ
рестигнеще шї моаре шї сънгроапж • шї мрътъ съскоа
лж • шї съе уе аумината , ку трупуль ку чел ласту хс
къторъ пъринтеле , ку каре бъвенї шї бамжнтуї пре карїї
ку бунж крединцж луї служеске : Б•

Чевї телоурь свїтж • фичоарж нурятж • пре а свїцилоурь свїтъ
аї нъскутї , пре чела че тоате де свїцеще • хс изъбъвито
рїл • дерептатеа тїне аинъвъторїе • шї съ пжнж пре
тоате • ка сомаїкж фъкъторїуї фъптурїлоурь мъртуї
висиде : Алтуль апостолї , просвъщенї •

Сесеске уе ачерюрилоурь путерї бъгжндуте • бъкурътеж ку
джнселе апеминтанилоурь грътъцї • къ кунъскутуль съ уни
рж ку алтъ • фичоарж дмнедъ нъскъ тоаре • пре кареле
ку м съка де слъвиме :

Алтъ скъеж тоате аимїї , оменеще шї дъ ереще • спрелау
дж адевъ , ченеа чеате пеминтанилоурь бунж подобж •
фичорай де фацж бедерат , де слъвеще пре карїї ку крединцж

а сї

11v **C**erșerile celor ce-n credință cer, Totcîntată, nu le treace, ce priimește și le ado la Fiiul tău, Preacurată, Dumnădzău, la Cel sîngur bine-făcătoriu[55], că pre tine folosîtoare avem.

Altul
Бѣ сы́й ми́ра ѡ҆ц҃ѣ щедрота́мь...[56]

O, bogățîie și adîncime de-nțălepciunea lui Dumnădzău! Pre măiestrii ce-i prinde Domnul, de a lor vicleșug au izbăvit pre noi; pățînd, dară, din voie a trup den neputi*n*ță, din a Sa vîrtute viață-Dătătoriu mort stîrnește-Să.

Dumnădzău fiind, Să uneadză cu trupul pentru noi; și Să răstignește și moare și Să-ngroapă și iarăș Să scoală și să Suie luminat cu trupul cu cel al Său Hristos cătră Părintele, cu care va veni și va mîntui pre carii cu bună-credință[57] Lui slujesc.

Б҃:

A svintelor Svîntă, Ficioară curată, pre a svinților Svîntul ai născut, pre Cela ce toate le svințează, Hristos Izbăvitoriul. Derept aceaea, tine, Î*m*părătească și Stăpînă pre toate, ca o Maică Făcătoriului făpturilor mărturisim.

Altul, a Pr[ea]cistei
Просвѣщей...[58]

Veselescu-să a ceriurilor puteri vădzîndu-te, bucură-să cu dînsele a peminteanilor grămădz, că cu născutul să uniră cu al tău, Ficioară Dumnădzău-Născătoare, pre carele cum să cade slăvim.

Clătească-să toate limbi omenești și î*n*gerești spre laudă adevăr ceiia ce iaste peminteanilor bună podoabă; Ficio[a]ra-i de față vederat, de slăvează pre carii cu credi*n*ță

55 Cf. gr. εὐεργέτης.
56 În limba slavonă: „Dumnezeu fiind păcii, Tată al îndurărilor...”.
57 Cf. gr. εὐσεβῶς.
58 În limba slavonă: „Cel ce ai luminat...”.

410

Глас а

вї

аи кжнтж чюдасе :

Слъвѧщеж кжнтекулъ тот , а ѿцъ лепцъ шн алуда , фи чорей шн маи чей алуи дмнзъу адукжндуеж . къ дарь слъвїй съфаче ѧ весѧрикж , чеи супръ дмнзъеще . кара пре вредначе слъвиме :

Пѣсна ѕ , ирмосъ Видѣнасе послѣднѣа бѣзна :

Ѿкуцурятуитъу ачел деапой аджик , ку жете чине нѣвъвї . меннмуне кашиле де цунгїте . мжнтуаще попорулъ тъу дмнзъулъ нѡстру . къ туеще бъртуте слабиаѡрь , шн ѿдирептаре :

Де грешала ѿтъи зидитулуи дмне . кумплите нѣмъзнї туне . мръ ку рана нѣмтъмъдуите ку ата . ку кара пентру нѡи тъи рънитуте хе . къ туеще бжртуте слаби аѡр шн рънкаре :

Суеьскосунаи дин ѧде дмне , пре китуи жикуинде , чел тот мжнкъторю . тоте путарникуле ку ата търіе . соборжнд алуи путере . къ тъ вицж шн аумиинж еще , шн ѿвїере : Б веселескуеж де тине фиоарж прѣкурятж , ародулуи етръмо шїи , пре едеме довжнднде ку тине , кареле кунеаскулта ра пїердуеж . къ тъ курятж шин тъи денъскуте шн дуте нъекуте еще : алтулъ жтроеи іѡни :

Мните фїинде непътнимитоаре шн нелутатеж . съмаести кж хс дмнзъу . ку соменѣска мните . мнжлочинде ку дмнзъяска фире шн куатрупулуи гресре . шн тѡтулуи мне тот унѣщеж . ка спасенїе тотулуи мїе , кѣутулуи съдръстагниндуеж :

Кадемпѣ

12r a ei cîntă ciudease.

Slăveaște-să cîntecul tot a înțălepț și lauda Ficio[a]rei și Maicei lui Dumnădzău aducîndu-să, că dar slăvii să feace ea besearică ceii suprădumnădzăiești, carea pre vrednicie slăvim.

Peasna 6

Irmos: Ѡбидѐ нась послѣдн҃ѣа бе́здна...[59]

Încungiuratu-ne-au acel de apoi adînc, nu iaste cine izbăvi, menimu-ne ca oile de giunghiat. Mîntuiaște poporul Tău, Dumnădzăul nostru, că Tu ești vîrtute slabilor și îndireptare.

De greșala î*n*tîi-ziditului, Doamne, cumplit ne-am rănitu-ne; iară cu rana ne-am tămăduit cu a Ta cu carea pentru noi Te-ai rănitu-Te, Hristoase, că Tu ești vîrtute slabilor și rădicare.

Sus scosu-ne-ai din iad, Doamne, pre chitul jecuind cel totmâncătoriu, Totputearnicule, cu a Ta tărie oborînd a lui puteare, că Tu viață și lumină ești și înviere.

҃ѳ:

Veselescu-să de tine, Ficioară preacurată, a rodului strămoșii, pre Edém dobîndind cu tine, carele cu neascultarea pierdusă; că tu curată și-ntîi de născut, și după născut ești.

Altul

Ѿтро́би і҆ѡни...[60]

Minte fiind nepătimitoare și nelutatecă, să meastică, Hristos Dumnădzău, cu omeneasca minte, mijlocind cu dumnădzăiasca fire și cu a trupului grosîre, și totului mie tot uneaște-să, ca spăsenie totului mie, cădzutului, să dea, răstignindu-Să.

[59] În limba slavonă: „Ne-a înconjurat pe noi adâncul cel mai de jos...”.

[60] În limba slavonă: „Din pântece pe Iona...”.

Глась а҃

Каде мнѣдекатѣ адамѣ шн҃ сѣсфѣрѫмиж • ку҃ недѫждѧ минцж
демуатѣ адѫмнѣдѣнчоне • че сѣскѫлаж ку҃ ѹнира кѫбѫнтѫ
лѫн дмн҃дѣнтѣ • шн҃ кѫпатима непатимиж добѫждѧще • ѿ
скаѫнь калѫн фїн сѣлѣбѧще • депреѫнж шедѫждѣ ку҃ пѣркн
шеле шн҃ ку҃ дѫхѫле :

Десѫнѫрнле недесѣпѣрцѫтѣ аненчепѫтѫлѫн нѣскѣторю • ѿсѫ
нѫрнле акѫратж фичорнцж еѣсѣлѣшлѫѧще • шн҃ сѣтокмѧ
ще • ачеа фѣрѣмамж • фѣрѣтатж ѿтрѫпѫндѫсж • чела че
дирепѣтѣцѫн ѿпѣрѣцѧще дмн҃дѣѫ • ачестѫн неродословн
тж страшника рѫдж шн҃ непобетитж : алт: сѫбиденаі

Дворѣске ку҃ шірбаскж кѫвїнцж нѣскѫтѫлѫн тѣѫ чѧтеле
чередѣ • минѫнѫндѫсж ку҃ дестонничїе де ата несѣмѣнатж
нѧшере пѫрѫрѧ дефичоарж • кѣтѫещ кѫратж шн҃ манѣте
денѣскѫтѣ шн҃ дѫпѣнѧшере :

Ѿтрѫпадѣсж • чела че ѿтѣн ера фїнндѣ фѣрѣтрѫпѣ • ку
вѫнтѫлѣ дин тине тот кѫратж • карele тоате ку҃ бо
ле фаче • карele ачелшрѣ фѣрѣтрѫпѣ сѫщ лѣ адѫсж диннефи
йндѣ • калѫн тот пѫтарникѣ :

Оуморѫтѫлѫ пѫзмашѫлѣ • де бѫцж пѫртѣтѫрѧ та полмж,
драгалѫн дмн҃дѣѫ • шн҃ салѫ кѣлкатѣ мѫдѫ ведерат • шн҃ карїн
ера ѿлегѣтѫрї нѣ мислобожѫ • дрептачѧ стрнгѣ • патѣ
мнле дезлегѫ анемїн мале : Глас а҃ ко҃ егда пріидеш

Скѫлатѫтѧн калѫн дмн҃дѣѫ дин моржнт ѿсалѣж • шн҃ лѫ
мѧ ку҃ тине скѫлаш • шн҃ фирѧ сѫменѣскж капреѫн дѫ
мнѣдѣѫ тѣѫ аѣѫдат • шн҃ моартѧ аѫ перкт • шн҃ адам
дѣнцѫѧще десѫнторюле • шн҃ ева акиѫ дїн легѣтѫрї
изѣтѣвн

12v **C**ade-mpiedecat Adám și să sfărîmă cu nedeajdea mințît[61] demult a dumnădzăiciune; ce să scoală, cu unirea Cuvîntului dumnădzăit, și cu patima nepatimă dobîndește, în scaun ca un fiiu să slăvește, depreună ședzînd cu Părintele[62] și cu Duhul.

De sînurile nedespărțît a nenceputului Născătoriu în sînurile a curată Ficioriță Să sălășluiește, și Să tocmește Acel fără mamă fără tată î*n*trupîndu-Să, Cela ce direptățîi împărățește Dumnădzău; acestuia-i nerodoslovită strașnica rudă și nepovestită.

Alt
ѡ҆биде на҃...[63]

Dvorbăsc cu șerbască cuviință născutului tău ceatele cerești, minunîndu-să cu destoinicie de a ta nesămănată naștere, pururea de Ficioară[64]; că tu ești curată și mainte de născut, și după naștere.

Întrupadză-Să Cela ce întîi era fiind fără trup Cuvîntul din tine, Totcurată, Carele toate cu voia le face; Carele a celor fără trup oști le adusă din nefiind, ca un totputearnic.

Umorîtu-s-au pizmașul de viață-purtăto[a]rea ta poamă, draga lui Dumnădzău, și s-au călcat iadul vederat și carii eram în legături ne-am slobodzît. Drept aceaea strig: Patimile dezleagă a inemii meale!

Glas 1, co[n]*d*[ac]:
҆Єгда прииде́ши҃...[65]

Sculatu-Te-ai ca un Dumnădzău din mormînt în slavă și lumea cu Tine sculaș și firea omenească ca pre un Dumnădzău Te-au lăudat. Și moartea au perit și Adám dănțuiește, Despuitoriule, și Eva acmu, din legături

[61] Ultima slovă nu este lizibilă. Completat cf. gr. ἐλπίδι ψευσθεὶς πάλαι θεώσεως; Oct. 2003: *fiind amăgit de demult*.

[62] Scris: **пърѝншеле**.

[63] În limba slavonă: „Ne-a înconjurat...”.

[64] Cf. gr. Ἀειπάρθενε. Probabil o eroare de tipar.

[65] În limba slavonă: „Cînd vei veni...”.

Гласъ а̃ 77

Нъбъвнтж събъкурж стригжнде • тъещ ачела че дни хе тъ
търоуре двїера • Никоеъ Страшное •
Пре чела че слъскъла́тъ дни мо́рцъ а̃трема́ бж̃ , съвакжнтъмъ
калъ̃ двиндъ тот пъта́ричкъ • шн̃ порцжле ѥдъ̃лъ̃ члъкро
бнтъ • шн̃ пре чен дни ба̃ дни мормжнтъ члъскла́тъ • шн̃
мироноицелоуре слъ̃бнтъ прекъ̃ ла̃ бине врътъ • а̃ ѿтже ло
бъкъра́цжеж бжкжндъле • шн̃ апостолилоуре бъкъ́ріе порънч
чиндъ , клъ̃ сжнгъ́ръ бицж дъ̃тъ̃тъ́рїе • дерептачжа къ
прединцж фемеле ла̃ ученичъ сами дебрънре бине вестеск.
шн̃ мдъле цаме • шн̃ морта събочаще • шн̃ лъмеа събъ
къжж • шн̃ тоцъ ѫшфа́ие ѿпреъ̃нж воа бъмж : Бъ
тъ дедеш тъ́тъ́ро́ръ хе̃ двїера :

Пъсна з̃ , пр̃мсо̃ . Тебе мислинжж вце пеще •
Тине къцетъ́рецъ дмнедъ́нъскъ́тоаре къто́рїе • къцетъ́м
прединчо́шїе • къ ѿчекитъ къко́нї мжнтъ́ннтрї , ачела пре
нъцла́тъ́ле • пре тоо́т мине пресо̃мъле , ѿпжнтечеле тъ
мдъ ѿнойтъ • ачела кжнта́тъ́ле пъ́рницилоуре дмнедъ •
шн̃ пре прослъвитъ :

Съ сътъ́рїе пъмжнтъ́ле • съндерептъ соарле , шинтъ́некж
лъмина • ръ́мптъ́ле ла̃ бесе́ринїе , дмнедъ́неж катапетъ́з
мж • пїетрнле сънделнка́ж къ пре кръче слъ ръдинка́тъ дн еп
тъле • кжнта́тъ́ле пъ́рницилоуре дмнедъ , шн̃ пре прослъ
вите : Ѱалмъ п̃з :

Зъ тефечеш , качеа фъ́ръ цъ́тъ́рї • шн̃ карьнитъ́ле ѿ
тремо́ръ , де бъ́нж вое кара сжнтемъ нои̇ • чела че ещ
пре нъцлъ́тъ , пре́тоцъ а̃нгло́ръ • шн̃ ла̃ пъта́ричкж

13r izbăvită, să bucură strigînd: Tu ești Acela ce dai, Hristoase, tuturor învierea.

Icos:
Ѹтра́шное...[66]

Pre Cela ce S-au sculat din morț a treia dzî să-L cîntăm, ca un Dumnădzău totputearnic, și porțîle iadului ce-au zdrobit și pre cei din vea*ci* din mormînt ce-au sculat și mironosițelor S-au ivit precum au bine vrut, a î*n*tîie lor, „Bucurați-vă!” dzîcîndu-le, și apostolilor bucurie poruncind, ca un sîngur viață-Dătătoriu. Derept aceaea, cu credință femeile la ucenici seamne de biruire binevestesc și iadul geame și mo[a]rtea să boceaște și lumea să bucură și toț îș fac împreună voia bună, că Tu dedeș tuturor, Hristoase, învierea.

Peasna 7
Irmos: Тѣ́бѣ мисленѫѫ Бцѣ̀е пѣ́щь...[67]

Tine cugetăreț, Dumnădzău-Născătoare, cuptoriu cugetăm credincioșii; că în ce chip cuconi mîntui trei Acela preanălțatul, pre tot mine pre omul î*n* pîntecele tău m-au înnoit Acela cîntatul părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Să spărié pămîntul, să-ndereptă soarele și-ntunecắ lumina, rumptu-s-au a besearicii dumnădzăiască catapeteazmă, pietrile să despicară, că pre cruce S-au rădicat direptul, cîntatul părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Psalom 87

Tu Te feceș ca cel fără de-agiutori și ca rănitul î*n*tre morț de bunăvoie, carea sîntem noi, Cela ce ești preanălțat, pre toț ai slobodnicit și cu putearnică

[66] În limba slavonă: „Cumplită...”.
[67] În limba slavonă: „Pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cuptor gândit (= *cugetăreț*)...”. Pentru sensul lui *cugetăreț*, vezi Glosarul.

гласъ а҃

мѫнѫ мнѝкꙋлатѣ • аче́л кѫнта́тѣ апостоли́цилоуре дмнезеꙋ •
шн҃ прѣпросла́вѣте :

Слꙋ́ꙋрѣте нѣзвоуре де пꙋ́ꙋрѧ вѣщꙋитоа́ре апѫ • слꙋ́ꙋрѣте
ра́юлѣ десфѣтѣрїй • слꙋ́ꙋрѣте пѣзра́телѣ креди́ночилоуре •
слꙋ́ꙋрѣте негꙋста́тѫ демѣритꙋ́шѣ • слꙋ́ꙋрѣте апоа́тѫ лꙋ́
мѧ слꙋ́ꙋрїе , прин кѧ́рѧ нѫ́ѫ нѣмꙋ рѣспѣрнѝ аче́л кѫнта́ тѣ апо
столи́цилоу дмнезеꙋ , шн҃ прѣпросла́вѣ :

тамкꙋ нѣзворꙋлꙋ

Чѣсла , к҃ : ѕ҃ • ✱ сꙋ , ѥ҃ : д҃ї • ✱ ѥ́дїре , ї : ѕ҃ • ✱ ꙋ́ѧ
ле : ї҃ • ✱ пѣ́нїе пѣ́сне , д҃ : к҃ї • ✱ апока , ка : ѕ҃

Чѫ́кꙋ ра́юлꙋ , сы҃ , в҃ : н҃ , д҃ : ї҃ пѣ́нїе пѣ́сне , д҃ : ї҃
пѣ пѣ , н҃ : д҃ , ї҃ ✱ лꙋка а҃ : ѧ҃ •

Ѳатꙋле • сѫ́трѣ́ци вѣсе́лѣтѣ вѣ́рѧ •

Демꙋлїй а́мꙋ сѣвалѣстѣмѫ дѣ́лꙋй аве́л решѝ́тѣ де сѫ́нце • а
дефра́те шнгꙋвѣ́ць пѣмѫнтꙋле мѫ́нѫ • мѫ́ де дмнезеꙋ́ꙋ
рѣто́рїле тѣ́ꙋ сѫ́нце , сѣ́ѣ ба́ка́кѫ стропѝте • шн҃ цѧ́кѫ
сѣ стрѝце • апостоли́цилоуре дмнезеꙋ бла́гѝ́ѣцѣ : сы҃ д҃ •

Чѫнгꙋ́лкѣѣ а́жидовилоуре поучишѣто́рїле де дмнезеꙋ попо́р
декꙋтеза́тꙋле ꙋчидеа́рїй лꙋй хс҃ • мѫ́ ли́мбале сѣсѣвесе́лѣ
скѫ , шн҃ сѣропотѣ́кѫ ѧпа́дме шн҃ сѣстрѝце • апостоли́ци
лоуре дмнезеꙋ бла́гѝ́ѣцѣ :

Ѳ́ва миронопи́цилоуре фꙋ́лцерѫ́нды стрнга́ ѧцїрꙋле • а́лѣ́е
рїй лꙋй хс҃ вени́ць деведе́ць сѫ́мнеле • пѫ́нѣеле шн҃ мормѫ́н
тꙋле , шн҃ стрнга́ць • апостоли́цилоуе дмнезеꙋ бла́гѝ́ѣцѣ :

Ѧ́тꙋ́ѧ Чѣ́ѣ мыслѣнѫ ѧ́ѣ пе́цѣ ,

Ꙋ́не ї́мкоуе дѣ́ѣꙋ нѣсѣстоа́ре , ѣ́ка́рѫ пророчѧ́ще нꙋ́це
тѣ́ѣѫ • кѣ прини́не прѣтѣмѫ́нѣ • аче́л дни сꙋ́ѣ ѣ́ѣнѣцѧ́тѣ ,

слꙋ́ѣбѣ

13v mînă i-ai sculat, Acel cîntat a părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Bucură-te, izvor de pururea viețuitoare apă, bucură-te, raiul desfătării, bucură-te, păreatele credincioșilor, bucură-te, negustată de mărituș, bucură-te, a toată lumea bucurie, prin carea no[a]ă ne-au răsărit acel cîntat a părinți*lor* Dumnădzău și preaproslăvi*t*.

Tîlcu*l* izvorului: **Чи́сла** 20:6. **Ѳ҃** 15:19. **Ѳсфи́рь** 10:6[68].
Ѱ҃а 35:10. **пѣ́нїе пѣ́снь** 4:12. **а҆пока҃** 21:6.
Tî*l*cul raiului: **Бы҃** 2:8, 9:10. **пѣ́ніе пѣ́сн҃** 4:12. **пѣ҃** **пѣ҃** 8:9, 10. Luca 1:34.

Altul
҆Ѡтро́ци въ бла́ѕѣй вѣ́рѧ...[69]

Demult amu să blăstămă de-a lui Avel roșit de sînge a de frate și gubăț pămîntul mînă; iară de Dumnădzău curătoriul Tău sînge să să blago*s*lovască stropit și giucî*n*d să strige: A părinților Dumnădzău, blago*s*lovit ești!

Бы҃ 4

Tînguiască-să a jidovilor poncișătoriul de Dumnădzău popor de cutedzatul uciderii lui Hristos; iară limbile să să veselească și să ropo-tească în palme și să strige: A părinților Dumnădzău, blago*s*lovit ești!

Iaca, mironosițelor fulgerînd striga î*n*gerul: A î*m*vierii lui Hristos veniț de vedeț seamnele, pîndzele și mormîntul, și strigaț: A părinților Dumnădzău, blagoslovit ești!

Altul
Тебѐ мысльнѫѧ бц҃е пе́щь...[70]

Tine Iiácov, Dumnădzău-Născătoare, scară proroceaște cugeteadză; că prin tine pre pămînt Acel din sus de nălțat[71]

---

68 În Biblia sinodală actuală, 10:3. Numerotarea de la Dosoftei corespunde celei din B 1688, Ms. 45 și surselor acestora (inclusiv Vulgatei).

69 În limba slavonă: „Tinerii în dreapta credință...”.

70 În limba slavonă: „Pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cuptor gândit...”

71 Cf. gr. ὁ ὑπερυψούμενος.

Глаѣ а҃ дн҃

Сѹ небе҃ ѿ мнлоуе, ши ку дѫнш аѹтръ҃ ку м аѹбине брѹ҃. Ачеа кѫнтаа҃ пръпрецескѹа дмнръ ши прѣпрослъ вкѹлъ.

Гѹкѹръте кѹрастѫ, ѿтвалѹи адамъ пїале. Дмнтине пѹрча сѫ пъторюль, ѿбръкатъ кѹ адевъра҃. Ачеа дескѹпръцъцаа престотѹа мине пре шоме, прин милостивире некѹпринсѫ. Ачеа кѫнтаа҃ пръпрецескѹаъ дмнръ ши прѣпросъвит:

Тѫнъръ адамъ, дмнкѹрате сѫцеле тръ. Ачеа пъвѣчнике дмнръ, събале кѹ адевърате, пре каре акмѹ роугъ. пре бекитѹаъ пре мине, съмъ ѿноаскѫ чей стинг, лъ датѹаъ, пръпрецескѹаъ дмнръ ши прѣпросъвитѹаъ.

Пѣсна н҃, Ирмосъ.

Ѿкѹпторѹ прѹнчїй лѹи ізраиль, ка ѿтрѣтопнтоале, кѹ фѫмеаца дѣвѹнѫ креднинѫ, маи кѹрат декат аѹрѹаъ стръвѹчеа. Грѣинд, бабицъ тоате аѹкрѹвиле дмнаѹи пре дмнаъ. Ачъ ѹдаце шїа сѹпръцъцаце престе тѿ бачїй:

Трипарѣшне,

Ѹеа чеѹ вѫ тоате фач, чеа чешиле стръмѹ, дѣ ръторчї ѹмбра демоарте. ѿ бъкѹнтѫ вѫцѫ. кѹ патима та кѹвѣнтѹаъ лѹи дмнръ. тине непръвежї, тоате аѹ крѹвиле дмнаѹи пре дмнаъ кѫнтѣм ши прѣ ѿнцлцѣмъ престе тоце бачїй.

Тѹ сѹрѹпаш сѫлобитоаа хѣ, ши тикъошїа, ѿдоцѫ ле шинтъріле маѹаѹи. скѹаждѹте дин гроапх ѿтреа бѣ. тине непъвежї тоате аѹкрѹвиле, ка пре дмнаъ лаѹдѫ. ши сѹпръцѣлцѫ престе тоц бачїй:

Г6 Пречѣ

14r s-au ivit oamenilor și cu dînș au trăit, cum au bine-vrut acel cîntat părințescul Dumnădzău și preaproslăvitul.

Bucură-te, Curată, î*n*tr-a lui Adám piiale din tine purceasă Păstoriul, îmbrăcat cu adevărat Acel desupră-nălț*a*t pre totul mine pre om, prin milostivire necuprinsă; acel cîntat părințescul Dumnădzău și preaproslăvit.

Tînăr Adám din curat sîngele tău acel preveacinic Dumnădzău să feace cu adevărat; pre Care acmu roagă-L pre vechitul pre mine să mă înnoiască, ce-I strig: Lăudatul, părințescul Dumnădzău și preaproslăvitul.

Peasna 8
Irmos:

În cuptoriu pruncii lui Izraíl, ca într-o topitoare, cu frîmseațea de bună-credință mai curat decît aurul străluciia, grăind: Blagosloviț, toate lucrurile Domnului, pre Domnul, lăudați și-L suprănălțați preste to*ț* veacii!

Troparion

Cela ce cu voia toate le faci, Cela ce și le strămu*ț*, de răstorci umbra de moarte î*n* văcuită viață cu patima Ta, Cuvîntule a lui Dumnădzău, Tine nepărăsît toate lucrurile Domnului pre Domnul cîntăm și preaînălțăm preste toț veacii.

Tu surupaș zdrobitoarea, Hristoase, și ticăloșiia î*n* porțîle și-n tăriile iadului, sculîndu-Te din groapă a treia dzî. Tine nepărăsît toate lucrurile ca pre Domnul laudă și suprănalță preste toț veacii.

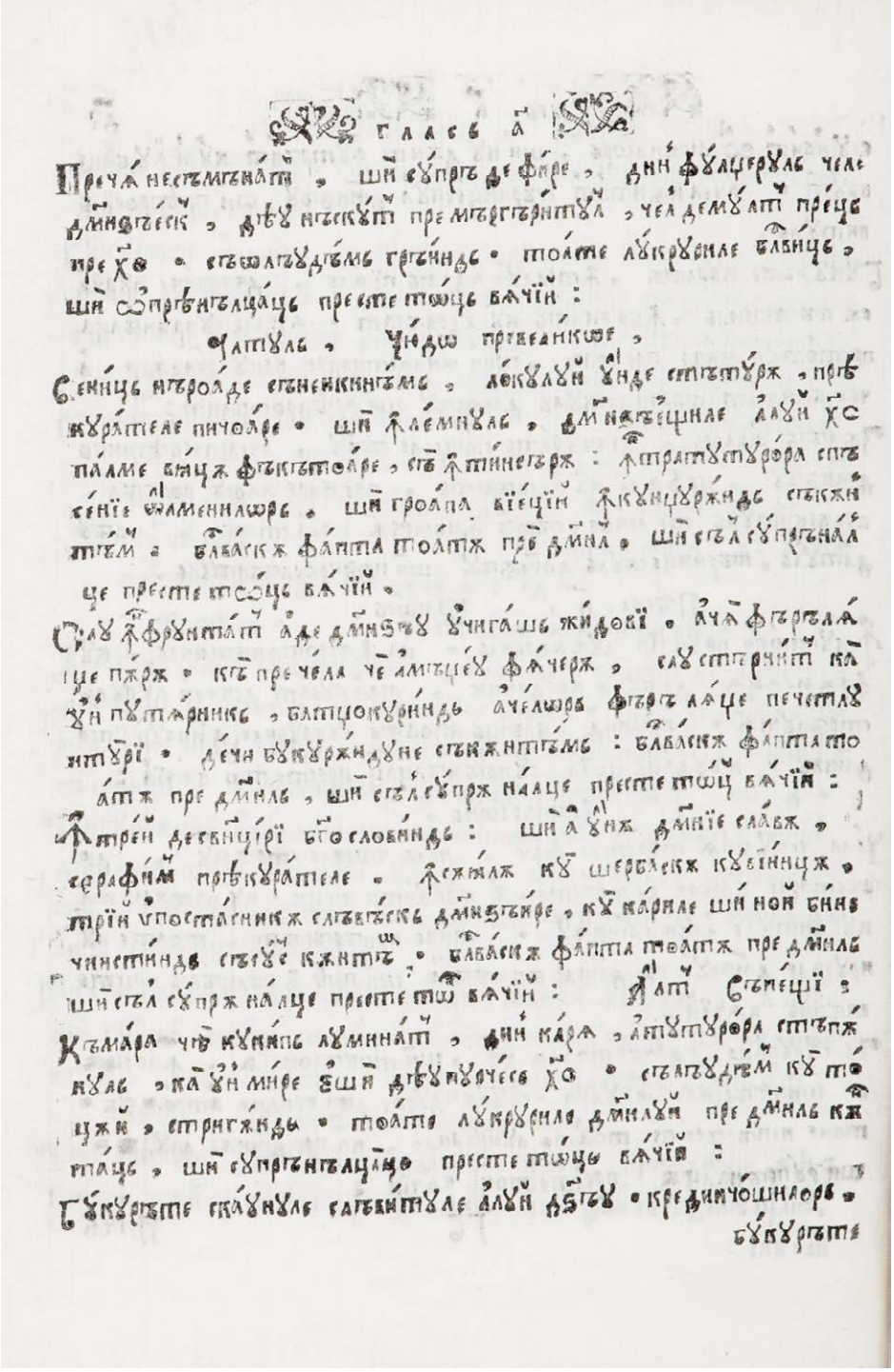

ГЛАСЪ А

Пречѧ несъмгенѧтѣ, шѝ сѹпрѣгъ дефѝре, дни фѹлцерѹлъ челе
дѝнѣгъеск, дѣвѹ нѣскѹтѣ премѣрегѣрнтѹл, чеа демѹатѣ пре́це
пре Хо. съвѡлѣѹдѣмъ грѣгѝнде. тоа́те лѹкрѹ́ле вѣвѝце,
шѝ сѡпрѣгѣлца́це престе тѡ́це вѧчїи:

Ѧатѹлъ, Ѹнде пѣтреанкѡе,

Семѝце нѣроа́де сѣнеикнѣмъ, лѣкѹлѹѝ ѹнде сѣтѣтѹ́рѫ, прѣ
кѹра́теле пичоа́ре. шѝ ѧлемнѹлъ, дѝнѣгѣцнле алѹѝ Хс
па́ме вѝцѫ фѣкѣтоа́ре, сѣ ѧтѝнетѣрѫ: ѧтратѹтѹро́ра сѣ
сенїе ѡаменнлѡрѣ. шѝ гроа́пе вїецїи ѧкѹнцѹрѫнде сѣкѫн
тѣѝ, вѣвѣ́скѫ фа́ѣта тоа́тѫ пре дѝнѣ, шѝ сѣ́ сѹпрѣгѣна́
це престе тѡ́це вѧчїи.

Сѹ ѧфрѹнта́ѣ а́де дѝнѣгѣ ѹчига́шѣ жидовї. а́чѣ фѣрѣла́
це пѫрѫ. кѣ пречела чеамѣцеѹ фѧчерѫ, сѹ стѣрни́ѣ кѣ
ѹ́н пѹтѧрникѣ, бѣтцокѹрѝнде а́чеѣлѡрѣ фѣрѣ ла́це печетлѹ
нтѹрї. де́чи бѹкѹрѫнде́ѹне сѣкѫнтѣ́мѣ: вѣвѣ́скѫ фа́ѣта то
а́тѫ пре дѝнѣ, шѝ сѣ́ сѹпрѫ на́це престе тѡ́ѣ вѧчїи:

Ѧтрѣ́и дѣвѣцїрї бѡгословѝнде: шѝ а́ѹнѫ дѝнїе сла́вѫ,
серафѝѝ прѣкѹра́теле. ѧсѫ́лѫ кѹ шерве́скѫ кѹеѝнцѫ,
трїи ѹпостѧ́снѝкѫ слѣвѣ́скѣ дѝнѣгѣ́ре, кѹ на́рѣле шѝ ноѝ бѝнѣ
чинетѝнде сѣвѹ́е кѫнтѣ. вѣвѣ́скѫ фа́ѣта тоа́тѫ пре дѝнѣ
шѝ сѣ́ сѹпрѫ на́це престе тѡ́ вѧчїи: Ѧ́тѣ Сѣнецїї:

Кѣма́ра чѣ кѹнѝнѣ лѹминѧ́тѣ, дѝнѣ ка́рѣ, ѧтѹтѹро́ра сѣтѣпѫ
нѹлъ, ка ѹ́н мѝре ѣшѝ дѣвѣнѹ́чесѣ Хо. сѣ́ пѣ́ѹ
цѫѝ, стрѣгѫнде. тоа́те лѹкрѹ́ле дѝнѣлѹѝ пре дѝнѣ кѫ
тѣ́це, шѝ сѹпрѣгѣнѣлца́це престе тѡ́це вѧчїи:

Сѹкѹрѣте скѹ́нѹле сѣлѣвѝтѹле а́лѹѝ дѣ́ѣ́ѣ. кредѝнчо́шилорѣ.

бѹпѹрѣте

14v **P**re cea nesămănat și supră de fire din fulgerul cel dumnădzăiesc de-au născut pre mărgăritul cel de mult preț pre Hristos, să o lăudăm grăind: Toate lucrurile, blagosloviț și o preanălțat preste toț veacii.

Altul
Чю́дѡ превели́кѡе...[72]

Veniț, năroade, să ne-nchinăm locului unde stătură preacuratele picioare și în lemnul dumnădzăieștile a lui Hristos palme viață-făcătoare să întinsără, î*n*tr-a tuturora spăsenie oamenilor; și, groapa vieții încungiurînd, să cîntăm: Blagoslovască fapta toată pre Domnul și să-L suprănalțe preste toț veacii.

S-au î*n*fruntat a de Dumnădzău ucigaș jidovi acea fără-leage pîră; că pre Cela ce amăgeu feaceră S-au stîrnit ca un putearnic, batgiocurind a celor fără-leage pecetluituri. Deci, bucurîndu-ne, să cîntăm: Blagoslovască fapta toată pre Domn[u]l și să-L suprănalțe preste toț veacii.

În trei de svințiri b[o]goslovind și aună Domnie slavă, serafim[i][73] preacuratele în sîială cu șerbască cuviință trii-ipostasnică slăvăsc Dumnădzăire. Cu carile și noi, binecinstind, să sus-cîntă*m*[74]: Blagoslovască fapta toată pre Domnul și să-L suprănalțe preste to*ț* veacii.

Alt
Въ пе́щїи...[75]

Cămara cea cu chip luminat, din carea a tuturora Stăpînul ca un mire ieși de-au purces Hristos, să lăudăm cu toțîi, strigînd: Toate lucrurile Domnului, pre Domnul cî*n*taț și suprănălțat preste toț veacii.

Bucură-te, scaunule slăvitule a lui Dumnădzău! Credincioșilor

[72] În limba slavonă: „Minune preamare...”.
[73] Scris: **серафи́мъ**. Cf. gr. Σεραφεὶμ τὰ ἄχραντα.
[74] Cf. gr. ἀναμέλπω.
[75] În limba slavonă: „În cuptor...”.

413

Глась а҃ ЕЇ

Бꙋкꙋрѣте пѣрѧте • прин кѧрѧ, ѧꙋминѫ чѣлоурь ѧнтꙋнѧ
рекь ѧꙋстрѣѧꙋминѧт хс • кѣрора тефѣрнїеї шнцїстрїгѫ •
тоѧте ѧꙋкрꙋре дмнѧꙋ пре дмнѧ кѫнтѧц • шнѧеꙋпрѫ нѣѧ
цѧц престетоуц вѧчїй :

Оптѣенїй вінобникь поѫ пре дмнѧ чєнїѧ нѣскꙋш : роѧгѣѧ
пентрꙋ тоуць, кѧрїй стрїгѫ кꙋ ѧтїнєь • фнчоѧрѫ тот
кѫнтѧтѫ : вѣвиць тоѧте ѧꙋкрꙋрнѧе дмнѧꙋ пре дмнѧ :

Пѣсна д҃, собразь чистагоу •

Кнпꙋль ѧскꙋрѧт нѣскꙋтꙋѧтѣ, фоук пѣлѣнїтꙋѧ рꙋгь, ѧрѣ
тѣ фѣрѣде ѧрѣь • шн ѧкмꙋ ѧсꙋпрѣне, ѧнѣпѣщь стрепнїтꙋѧ •
стстѫнць мрꙋгѣмь кꙋпторїе, кѧ сѣте дмнедѣꙋнѣскѣтоѧре
не ѫчїтѧт мѣрнмь •

Тропарї,

Ѡ кꙋм попорꙋль фѣрѣлѧце, не ѧскꙋлтоїе, шн вїклѧне чѧꙋ
сфѣтꙋнїт, пре чѣлстрѫмь шн нѣскꙋрѧт ѧлꙋ ѫдрептѧт; ѧ
рѣ пре чѣл дрептї, пре лѣмнь ѧлꙋ сожнднїт пре дмнѧ слѣвїй:
пре кѧреле кꙋм сѣкѧде мѣрнмь :

Мѫнтꙋнторюле мїелꙋшелеле, нешочїтꙋѧе • чѣла чѣ ѧлꙋмїй
пѣкѧт рѣдїчь • тїне слѣвїм, четѫй стꙋлѧт ѧтрѣѧ ѫ:
кꙋ пѣрїнтеле шн кꙋ дмнедѣескꙋль тѣꙋ дꙋхь • шн дмнь слѣ
вїй блгословїнде мѣрнмь •

Мѫнтꙋѧще попорꙋле тѣꙋ дмне, чѣлй довжнднїт кꙋ чїнстїй
тꙋѧтѣꙋ ежнце • сꙋпрѣдепнзмѧшь вѫртꙋте ѫпѣрѧтꙋлꙋй
дѣрꙋїнде, шалортѧле весѧрїї, сомь ювторїле дѫнде
пѧче, прин ѧ дмнедѣꙋнѣскѣтоѧрей рꙋцї :

Ѧлтꙋл, Ѡ ѩдѡ прѣвелїкѡе •

Слѣвїтꙋѧлꙋ, кꙋ нѣгрїтѫ пꙋтѫрѧтѧ, крꙋчѧтѧ дмне • кѣ

ѧтѧ

15r bucură-te, păreate, prin carea lumină celor la-ntunearec au străluminat Hristos, cărora te fericesc și-ț strigă: Toate lucrure Domnului, pre Domnul cîntaț și-L suprănălțaț preste toț veacii.

Spășeniei vinovnic no[a]ă pre Domnul ce ni-L născuș, roagă-L pentru toț carii strigă cu întins, Ficioară totcîntată: Blagosloviț, toate lucrurile Domnului, pre Domnul.

Peasna 9

˜Ѡбразь чи́стагѡ[76]

Chipul a curat născutul tău foc pălăitul rug arătă fără de ars. Și acmu asupră-ne a năpăști sirepitul să stîngi ne rugăm cuptoriu, ca să te, Dumnădzău-Născătoare, neî*n*cetat mărim.

Tropari

O, cum poporul fără-leage, neascultoiu*l* și vicleane ce-au sfătuit, pre cel strîmb și necurat l-au îndereptat, iară pre Cel direpт pre lemn L-au osîndit, pre Domnul slăvii, pre Carele cum să cade mărim.

Mîntuitoriule, mielușelule[77], neocitule, Cela ce a lumii păcat rădici, Tine slăvim, ce Te-ai sculat a treia dzî, cu Părintele și cu dumnădzăiescul Tău Duh, și Domn slăvii bl[a]goslovind mărim.

Mîntuiaște poporul Tău, Doamne, ce l-ai dobîndit cu cinstitul Tău sînge, supră de pizmaș vîrtute împăratului dăruind ș-alor Tale besearici, om-Iubitoriule, dînd pace, prin a Dumnădzău-Născătoarei rugi.

Altul

Чю́дѡ превели́кѡє...[78]

Slăvitu-s-au cu negreită putearea Ta Crucea Ta, Doamne, că

[76] În limba slavonă: „Chipul curatului...”.

[77] Scris: **мїелꙋше́лєлє**.

[78] În limba slavonă: „Minune preamare...”.

Гласъ а҃,

Ѧта нетърїе, съпръдѣпꙋтаре тꙋтꙋрор съ ѧрътѫ: прїнка
рѧ пꙋтарничїй фꙋрѫ трѫнтицѣ ѧпѣмѫнт. шн̃ мишенїй
кътръ черю съсꙋе.

Оумоуѫтꙋсꙋ, мѫхнита ноастрѫ моарте, кѣдинмоурцѣ сꙋ
аре, тꙋ ѧнѣдꙋте чеюрѣ ѧнѣдѣ хе ледъръѧшѣ. дрепт
тачѧ, ка совѧцѫ тане шн̃ скꙋларе, шн̃ лꙋмина чѣ стѧтинѫ
кѫ, кѫнтѫнде мѫрнмѣ:

Нѣчепꙋта фире, шн̃ немпрецюрѣ хотѣрѫта. ѧтрѣй съкꙋ
новѧще, сѫнгꙋре дѣ̃ꙋ ѧчепътозиче стѧтꙋрї, ꙋнѫ дꙋ
мнѣзѣнїре; ѧтѧтъ, фїю шн̃ ѧдꙋхꙋлꙋй. ѧкарѧ де дѣ̃ꙋ
кꙋцетѣрецꙋлѣ ѧпѣрѧт, недеждюнде, съспѧлѧще:

Пречистый Ѧтꙋ, собѧцѣ чїстѧгю:

Дѣ̃ръдѣчїнѧ лꙋй давидѣ ѧн̃ кресꙋт̃ пророчѧскѫ, фичоарѫ шн̃
дѣ̃ꙋй дмнѣзꙋ тѧтѫ. чешн̃ пре давидѣ кꙋ дѣ̃ съвѣрѧте тꙋ
ѧн̃ пророчѣнїт. нѧче кѧй нѣскꙋте пречѧ пророчїт. пре до
минꙋлѣ сѣвїй, пре карѣ кꙋ дестонїнчїе мѣрнмѣ:

Зоатѫ ѧлѧꙋдеюрѣ, тот кꙋрѧтѫ ѧфцѧ сѣнкїнче, дѧ мѣ
рирѧ сѣвїй тѧле. чѣ дестꙋнтоаре делѧ шервїй неврѧдничїй
тѣй. дїнгѫндꙋсѣ чѣ бꙋнѣ цїе ѧлꙋсѣ, прїнмѧще дмнѣзꙋ
нѣскѣтоаре, кꙋ бꙋнѫ инемѣ ѧлꙋдѧ.

Со дѣ сꙋпрѫ гѫнд минꙋнїле тѧле. нѣтꙋ фичоарѫ сѫнгꙋрѫ,
сꙋпрѫ де соаре, тꙋ тꙋ тꙋрова дедѣш ѧнцѣлѧще, мѧй нова
минꙋне тот кꙋрѧтѫ. ѧлꙋй тѣꙋ нѣскꙋт̃, ѧчелꙋй некꙋ
прїнсѣ. дестѧчѧ тоц тїне мѣрнмѣ.

Стїхнѧ. Ѧ҃ де ꙋтїрѣнѫ.

Шн̃ нѧхвѧлїтеле бѣсерїчїне. Гла҃ а҃.

Кѧнтѣмꙋц

15v a Ta netărie supră de puteare tuturor să arătă, prin carea putearnicii fură trîntiț în pămînt și mișeii cătră ceriu să suie.

Umorîtu-s-au mîhnita noastră moarte, că din morț sculare Tu ivindu-Te celor în iad, Hristoase, le dăruiș. Drept aceaea, ca o viață Tine și sculare și lumina cea statnică cîntînd mărim.

Nenceputa fire și ne-mpregiur-hotărîta în trei să cunoaște sîngure Dumnădzău-începătornice staturi, ună Dumnădzăire, a Tatăl, Fiiu*l* și a Duhului, în Carea de Dumnădzău cugetărețul împărat[79] nedejdiuind să spăseaște.

A Preacistii altul
ѾБразь чи́стагѡ...[80]

Din rădăcina lui Davíd ai crescut proroceascǎ, Ficioară, și de-a lui Dumnădzău Tată. Ce și pre Davíd cu de-adevărat tu ai proslăvit, ca ce c-ai născut pre Cel prorocit, pre Domnul slăvii, pre Care cu destoinicie mărim.

Toată a laudelor, Totcurată, leagea să-nvince de mărirea slăvii tale! Ce, Despuitoare, de la șerbii nevreadnicii tăi din gîndul cel bun ție adusă priimește, Dumnădzău-Născătoare, cu bună inemă lauda.

O, desupră-gînd minunile tale! Că tu, Ficioară, sîngură supră de soare, tu tuturora dedeș a-nțăleage mai nova minune, Totcurată, alui tău născut a celui necuprins. Drept aceaea, toț tine mărim.

S[ve]tilna cea de útrănă. **Ș**i Nahvalitele, văscreasne, glas 1:

[79] Textul face referire la suveran. În edițiile moderne pasajul a fost adaptat: *popor* (Oct. 2003). Cf. troparul Înălțării Sfintei Cruci: „biruință binecredincioșilor împărați asupra celor protivnici dăruiaște” (Minei 1780), dar „binecredincioșilor creștini” (Minei 1984).

[80] În limba slavonă: „Chipul curatului...”.

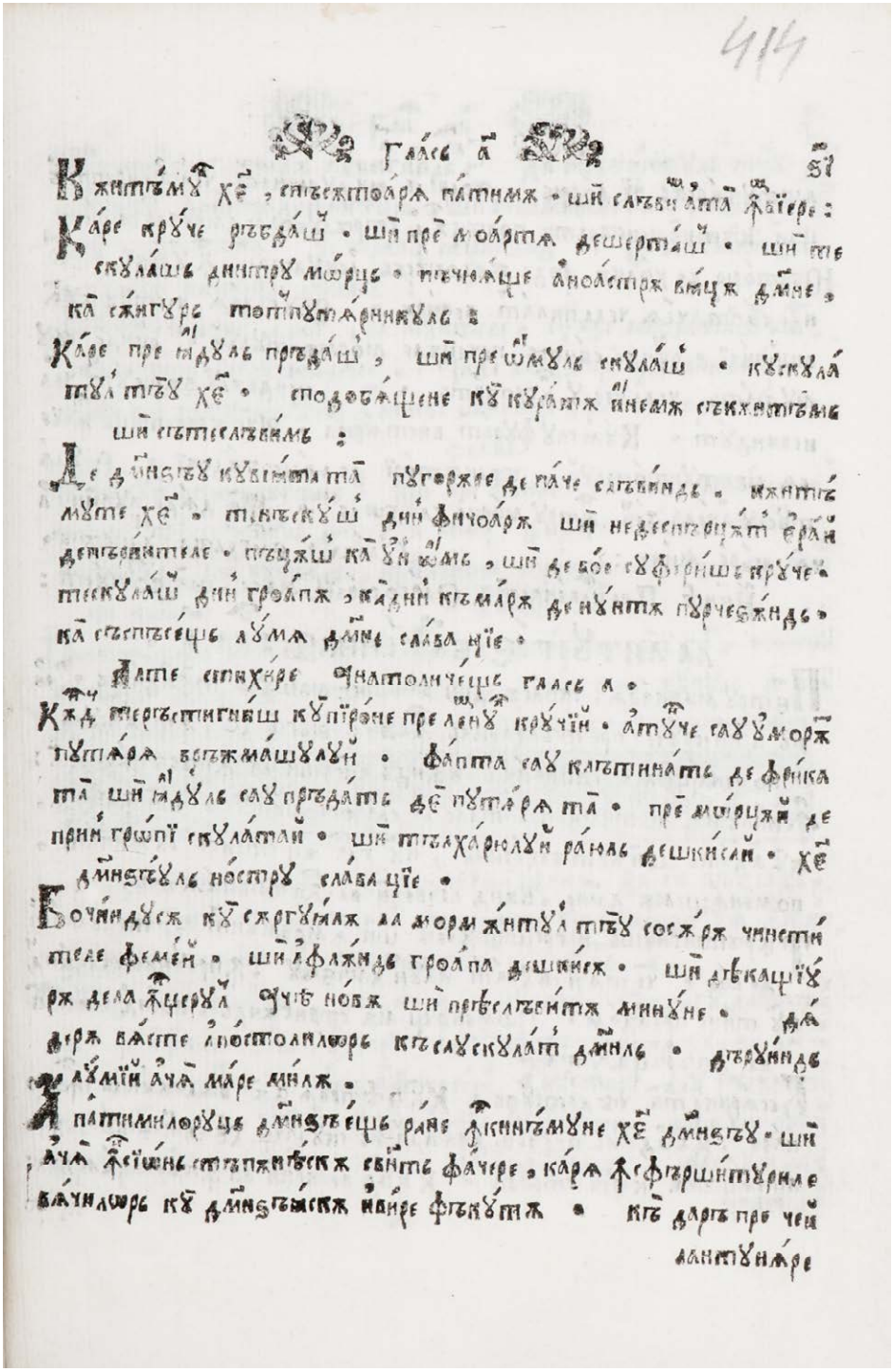

Глас а̃ 51

Вжитъмꙋ х҃е, съвъжтоарѧ пътимѫ • шй сѫвъи ѧтѧ ѿ ѿїере:
Кѧре крꙋче рѫздѧш • шй пре моарте дешертѧш • шй те
скꙋлѧше динтрꙋ моарце • тѣчеѧще ѧнолѣстрѫ вѣцѫ дѫмне,
кѧ сѫнгꙋре тотꙋтѧрнѫлѫ:
Кѧре пре мѧдꙋлѣ прѣдѧш, шй пре ѡмꙋлѣ скꙋлѧш • кꙋскꙋлѧ
тꙋлѧ тѣꙋ х҃е • сподобѧщене кꙋ кꙋрѧтѫ ѧнемѫ сѣкхнѣтѣмѣ
шй сѣтѣслѣвѣмѣ:
Де дꙋнѣтꙋ кꙋвѣнтѧтѧ пꙋгорѫле де пѧче сѫвѣиндѣ • ѫнтѣ
мꙋте х҃е • тѣнѣскꙋш дѣй фѣчолѫ шй недѣспѣрцѫт ѣрѧй
детѣрѣнтѣле • пѣцѫш кѧ ꙋн ѡмѣ, шй де бое сꙋфѣрѣше крꙋче
тескꙋлѧш дѣй гроѧпѫ, кѧ дѣй кѣмѧрѫ дѣнꙋнтѫ пꙋрчеѫндѣ •
кѧ сѣспѣсѣце лꙋмѧ дѫмне слѧвѧ цїе •

Ѧлте стихѣре Ѧнатолїчеще гласа а •
Кѫд тергѣстигнѣш кꙋпїроне пре лѣнꙋ крꙋчїй • ѧтꙋче сѧꙋмѫ
пꙋтѧрѧ бѣгѫмѧшꙋлꙋй • фѧпта сѧꙋ клѣтинѧтѣ де фрїка
тѧ шй мѧдꙋлѣ сѧꙋ прѣдѧтѣ дѣ пꙋтѧрѧ тѧ • пре мѣрцѫй де
прїй грѣшї скꙋлѧтѧй • шй тѣлхѧрѣлꙋй рѧнѣлѣ дѣшкїсѧй • х҃е
дѫнѣтꙋлѣ нѣстрꙋ слѧвѧ цїе •

Бочїндꙋсѫ кꙋ сѫргꙋмѧ ѧ мѣрмѫнтꙋлѧ тѣꙋ сѣсѫрѫ чинѣстї
теле фемѣй • шй ѧфлѫндѣ гроѧпа дѣшкїеѫ • шй дѣвѣкацїꙋ
рѫ дѣла ѿцѣрꙋлꙋ ꙋчѣ нѣбѫ шй прѣвѣлѣтѣнїтѫ минꙋне • дѧ
вѣрѫ вѧсте ѧпостолїлѣрѣ кѣслꙋскꙋлѧт дѫмнѣ • дѣрꙋїндѣ
ѧ лꙋмїй ѧчѧ мѧре мїлѫ •

Ѧ пѧтїмїлѣрꙋцѣ дѫнѣтѣще рѧне ѿкїнѣтѣмꙋне х҃е дѫнѣтꙋ • шй
ѧчѧ ѿсїѡне стѣпѫнїтѣскѫ свѣнтѣ фѧчере • кѧрѧ ѿсфѣршїнтꙋрїле
бѧчїлѣрѣ кꙋ дѫнѣтѣскѫ ѧнїре фѣкꙋтѫ • кѣ дѧрѣ пре чей
ѧлїнтꙋнѧре

16r **C**ântămu[81]-Ț, Hristoase, spăsîtoarea patimă și slăvi*m* a Ta î*m*viere.

Care cruce răbdaș și pre moartea deșertaș și Te sculaș dintru morț, păciuiaște a noastră viață, Doamne, ca sîngur Totputearnicul.

Care pre iadul prădaș și pre omul sculaș cu sculatul Tău, Hristoase, spodobeaște-ne cu curată inemă să cîntăm și să Te slăvim.

De Dumnădzău cuviiata Ta pugorîre de pace slăvind, cîntămu-Te, Hristoase. Te născuș din Ficioară și nedespărțît erai de Părintele; pățîș ca un om și de voie suferiș cruce; Te sculaș din groapă ca din cămară de nuntă purcedzînd, ca să spăsești lumea. Doamne, slava Ț*i*e.

Alte stihire anatolicești, glas 1:

Cî*n*d te răstigniș cu piro[a]ne pre le*m*nu*l* crucii, atu*n*ce s-au umorî*t* putearea vrăjmașului, fapta s-au clătinat de frica Ta și iadul s-au prădat de putearea Ta; pre morțîi de prin gropi sculat-ai și tîlhariului raiul deșchis-ai. Hristoase, Dumnădzăul nostru, slava Ț*i*e!

Bocindu-să, cu sîrguială la mormîntul Tău sosîră cinstitele femei; și aflînd groapa deșchisă și deaca știură de la î*n*gerul acea nová și preaslăvită minune, deaderă veaste apostolilor că S-au sculat Domnul, dăruind lumii acea mare milă.

A patimiloru-Ț dumnădzăiești rane î*n*chinămu-ne, Hristoase Dumnădzău, și acea î*n* Sión stăpînească svînt-facere[82] carea în sfîrșiturile veacilor cu dumnădzăiască ivire făcută. Că dară pre cei

[81] Scris: кѫнтѫ́мѹ". În secvența de semnalare de pe pagina anterioară: кѫнтѫ́мѹц.

[82] Cf. gr. ἱερουργία.

Гл҃ а҃

Ал҃ентꙋнаѣреке чѣ дорме • соаре де ѡн҃ лꙋминат҃ чел а҃ дрептꙋ
цѫи, кътрꙋ ненгъратѫ повъцѫ д҃ стрꙋлꙋ соаре дмне слава ціе:
Ю бисторію де холкѫ рѡдъ жидовъске аскꙋлтат҃ ѿ ꙋрекї • ꙋ
нде сѫнт чеѧ чеа пиаат҃ бенирѫ • Спꙋе чеѧ честоржꙋ
вѡнничї • оунде сѫнтъ печецѫле мормѫнтꙋлꙋи • оунде сꙋ
мꙋтатъ чеа чеслꙋ ѿ гропатъ • оунде сꙋ бѫндꙋт чеа
не бѫндꙋт • Кꙋмсꙋ фꙋрат҃ бисторіа • Оче клеветицъ ѧ҃ціе
ѧ мѫнтꙋиторіалꙋи • кѫ къторї делѧце жидовї • Сꙋла
тꙋсꙋ а҃ чеа чеи ѿ трꙋ морцъ слѫбѫде • Ѡн҃ дѧ де лꙋмїи а҃
чѧ маре мнѧх: Слава • Еꙋгелска ꙋтрътъна •
Ѡнитъ Пре бл҃ве́нлесн҃ • Славословіе мале • ѡн҃ ес пꙋет҃:

Ла ал҃ентꙋргіе бл҃жениле гл҃ а҃ •

Петрꙋ мѫнкарѧ, сколесѫ дни рѧ҃ ѡн҃ мѧшꙋлс пр҃ а҃ дамъ • ѡ
рѣ прин ирꙋче пре тъ ахавиле ѿ ѧшкъ бѣгъ хс҃ ѿ торжнꙋле •
поменѧщемѫ стонгѫнд кѫнд бенбенї ле ѿ пъвъцѫ та҃:
ѿ кинꙋмѫ пѧтимилорь тале • славословъ кꙋцъ ѡн҃ ѣвїерѧ •
кꙋ а҃ дамъ ѡн҃ кꙋ тъ ахарѧле • кꙋ гл҃ ѫ стонгъ лꙋминат҃ •
поменѧщемѫ дмне • кѫнд бенбенї ле ѿ пъвъцѫ та҃:
Тре ръстигнїшъ нъ грешїтꙋле • ѡн҃ ѿ мормѫнт • тенꙋкаш
де воє • четаѧ ꙋлат҃ кꙋн дмнезъ • ѿ преꙋнѫ скꙋнд
кꙋ тїне преа дам • Поменѧщемѫ стонгѫнд • кѫнд бенбенї
ле ѿ пъвъцѫ та҃ •
Бесѫрикета чѣ де трꙋпъ • Кꙋ двтреа сѫ рѣдикѫнд ѿ гро
паре • Кꙋ а҃ дамъ пречеи дин а҃ дамъ скꙋлаш хе дмнезъ • По
менѧщемѫ кѫ ѡн҃ стонга • Кѫнд бенбенї ле ѿ пъвъцѫ та:
Шнро

16v la-ntunearec ce dorm, Soarele, i-ai luminat, cel a direptățîi, cătră nensărată povățî*n*d strălucoare. Doamne, slava Ție.

Iubitoriu de holcă rod jidovăsc, ascultaț î*n* urechi[83]: Unde sînt ceia ce la Pilát veniră? Spuie ceia ce străjuia voinici: unde sînt pecețîle mormîntului? Unde S-au mutat Cela ce S-au î*n*gropat? Unde S-au vîndut Cel nevîndut? Cum S-au furat Vistearіul? A ce clevetiț î*n*vierea Mîntuitoriului, călcători de leage jidovi? Sculatu-S-au Acela ce-i î*n*tru morț slobod și deade lumii acea mare milă.

Сла́ва..., **є҆ѵ҃гє́лска ѹ҆тр҃ъ́на, И ны́нѣ...**, **Прєбл҃вє́на єсѝ...**[84] Slavoslovie mare și o*t*pust.

LA LITURGHIE

Bl[a]jenile, glas 1:

Pe*n*tru mîncarea scoasă din rai pizmașul pre Adám; iară prin cruce pre tîlhariul î*n* loc băgă Hristos într-însul, Pomenească-mă, strigînd, cînd vei veni la împărățîia Ta!

Închinu-mă patimilor Tale, slavoslovăscu-Ț și învierea, cu Adám și cu tîlhariul, cu glas Îț strig luminat: Pomenească-mă, Doamne, cînd vei veni la î*m*părățîia Ta!

Te răstigniș, Negrișitule, și î*n* mormînt Te culcaș de voie; ce Te-ai sculat ca un Dumnădzău, împreună sculînd cu Tine pre Adám, Pomenească-mă, strigînd, cînd vei veni la împărățîia Ta!

Besearica Ta cea de trup cu de-a treia dzî rădicînd î*n*gropare cu Adám pre cei din Adám sculaș, Hristoase Dumnădzău, Pomenească-mă, carii striga, cînd vei veni la împărățîia Ta!

---

83 Dosoftei încearcă astfel să surprindă sensul intensiv al corespondentului grecesc ἐνωτίσασθε (ἐνωτίζομαι ‘a pune în urechi’ NT Vatop.; cf. Oct. 2003: „ascultați”; B. Sinod., Fapte 2:14: „luați în urechi”).

84 În limba slavonă: „Slavă..., [stihira] Evangheliei Utreniei, Și acum..., Preabinecuvântată ești...”.

415

Гла а

Мѵроносицеле бенирѫ плѫнгѫнд • Ла мормѫнтѵле тръ хе
дмнетъ фоарте демнетѣцѫ • шн вешмінте але • ефларѫ
церс шедетоарн • Че черкац стрігѫнд • Саѵскѵлат хс •
а нѵман бочнреце дѣкмѵ :

Апостолій тръ дмне • ла мѵнтеле • оѵнде леторѵнчиш лѫ •
дѣкаленирѫ десѵнторюле • Зине вѣдѫнд цѫестъкинлѫ •
карій шн митрдмнесѵй • лимѣ стъиеце • шн сале ботеце :

Слава

Затѣлѵй стъненкинтъмс • Шн пре фіюле стъ славословимс •
шн пре прѣсвнтѵлс дпреѵнѫ тоц дѵхѵлс стъкѫнтъм •
стрігѫндс шн грѣінндс • прѣсвнтѫ тронцѫ спъсеце престо
пре нѫй : нинѣ бо

Премайкъта адѵчемс це • рѵгѫ попорѵлс тръ хе • пентрѵ
рѵгъріле ей • е дмнетъцѫле тале • дѣненѫѫ сѵнѵле • ка
стъ те слъвимс • пре тине каре дин грѫлапѫ нѣйрестъріте нѫлѫ

Сѫмѣтъцѫ Сара ла вечерніа Щикѫ ла ги вѣзахс •
Стихіриле чале трей съскрѣсене Подоріндс чѣ ѣтѫе
Слава Нинѣ ѣ Догматическ Гла ѣ •

Де маре танѫ • вѣзѫндс мичѵниле • Стрігѵ дмнетъ
ра • Кѣ емманѵилс • афірій амѵ пеорц дешкінсаѵ, ка ѵн
витоарю де сомс • нѣ афічоріей ѣкѵеторі нѵ рѣсѣрнѣ
клѵн дмнетъ • Че ашѣ дин зиѣ аѵ ешитс пре кѵм прин
траѵсѣ аѵ ѣтрѣт • Ашѣ елѵ ѣтрѵпатс пре кѵм сѵ

Д зѣмнелі

17[85]r **M**ironosițele veniră plîngînd la mormîntul Tău, Hristoase Dumnădzău, foarte demineață, și-*n* veșminte albe aflară î*n*ger ședzătoriu, Ce cercaț?, strigînd, S-au sculat Hristos, nu mai bocireț de-acmu.

Apostolii Tăi, Doamne, la muntele unde le porunciș lo*r* deaca veniră, Despuitoriule, Tine vădzînd, Țî să-nchinară, carii și i-ai trimisu-i î*n* limbi să-nveațe și să le boteadze.

Слава...

Tatălui să ne-nchinăm și pre Fiiul să slavoslovim și pre Preasvîntul[86] depreună toț Duhul să cîntăm, strigînd și grăind: Preasvîntă Troiță, spăseaște pre to*ț* pre noi!

ꙗ҆ и҆ нн҃ѣ..., **бг҃ц҃...**[87]

Pre Maică-Ta aducem Ție î*n* rugă poporul Tău, Hristoase; pentru rugările ei ieftinătățîle Tale dă-ne no[a]ă, Bunule, ca să Te slăvim pre Tine, Care din groapă ne-ai răsărit noaă.

[Glas 2]

SÎMBĂTĂ SARA, LA VECERNIIA MICĂ

La **Гдⷭ҇и҃ възва́хъ...**[88], stihirile ceale trei văscreasne, poftorind cea î*n*tîie. **Слава...**, **И҆ нн҃ѣ...**, **бг҃ц҃**[89] dogmaticesc, glas 2:

O, de mare taină! Vădzînd minunile, strigu Dumnădzăirea. Că Emmanuíl a firii amu porț deșchis-au, ca un iubitoriu de om, iară a ficioriei î*n*cuietori n-au răsîpit, ca un Dumnădzău; ce așea din zgău au ieșit, precum printr-audz au întrat; așea S-au î*n*trupat, precum S-au

[85] Vizibilă este numai cifra ѕ҃.

[86] Scris: **прѣсвн҃тѹль.**

[87] Slav. **богородиченъ** sau rom. *bogorodicină* (i.e. tropar al Născătoarei de Dumnezeu).

[88] În limba slavonă: „Doamne, strigat-am...”.

[89] Slav. (sau rom.) **богородиченъ** (i.e. tropar al Născătoarei de Dumnezeu).

Глас в҃

Химнеаніте • Фръгъпатимж ах҃трате • неповестите аз҃е
шите • Дхте пророкхле каре зиче • Очаетж хше ѿкхитж
вафи • Ниме натрече прин тржнеж • Фръгънхман сжнгхрле
дмнле дмнзъхле лхи нзванле, каре аре ачѧ маре милж:

Прокимен. Гс҃ бъцарисѧ: Стн҃ Исоухтъръ въ
селенжѧ • Стыи҃ Дх҃ мх тоемх подобаетъ стнн҃,
Ла҃ настиховне тропарюле дн҃ тъи҃ • Шн҃ачѧесте апрчтии҃

Пре҃ егда ѡдрѣъла, Стих • Пѡменж имѧтъое:
Тхтхроре чесь ѧкжрбж • Ле҃ еще деъхкхріе • Чѣлѡвѣ ѧ
стражмъетѧте ле҃ еще десприжинире • Ши фатъмжнезжлѡвѣ хра
нж • Ѧстренніи мжнгъаре • Тоте чѣлѡвѣ чѣ нхвъде • Чвол
навіи сокотинцж • Аетъраче ацютоаре • Щанкж дмнахи де
схе, тхещи, ѧтоте кхратж • рхгъмхте припѧще, пре
шерхіи тъи҃ дескоате. Стыи҃: Слнши дѣци:
Тоатж фъргъленѧ некхцате, тоатж фъргѣ ѡпрѧлице греша
лж тикъдосхле лхкраи • Атоатж сѡжнднѧ дестоинике мъ
фъкхи • Поднѧле депокъниицж ѧпарцъміі фичоарж •
пентрхка не ѡжнднте аколѡ съмарѣте • Зине кѣ те скріх
солитоаре, тине ши текем спрежинѣлж, съпхмъласи дмн
зъх нъкъітоаре •

Алтж нъзхнлж кхратж • Кътрѣ фъкъторюле ши дмнле •
нхгъсжм кх леснеиши • Нхмаи тине дмнзъмескж мирѣсж •
шинхне лепъда, дела кѧде ацютѡрюлтъх • Ниче съноу
шинесе • кх дѡре каріи нъзхеске сухтаконерншхатъх •
лѧнкж дмнзъхлхи кѡтрх, припѧще аратъц де мнле богъ
цѧе • ши де хрціѧ дѣкмх пренои нескоате: Сла Нинѣ

Чине

17v zimislit. Fără patimă au î*n*trat, nepovestit au ieșit, după prorocul care dzîce: Această ușe î*n*cuiată va fi, nime n-a treace printr-însă, fără numai sîngur Domnul Dumnădzăul lui Izraíl, Care are acea mare milă.

Prochimen: **Гдь въцарѝсѧ**... Sti*h*: **Ибо ѹтвърдѝ въселе́нѫѧ**... Sti*h*: **Дѡ́мꙋ твое́мꙋ подоба́етъ ст҃ни**...[90] La nastihovne, tropariul dentîi și aceaste a Pr[ea]cistii, pre ˜**Єгда ѿ дрѣ́ва**...[91]:

Stih: **Пѡмєнѫ̀ и҆мѧ́ твоє**...[92]

Tuturor ce-s î*n* scîrbă le ești de bucurie, celor î*n* strîmbătate le ești de sprijinire și flămîndzîlor hrană, î*n* streini mîngîiare, toiag celor ce nu văd, a bólnavi socotință, a săraci agiutoare, Maică Domnului de sus tu ești, Î*n*totcurată, rugămu-te, pripeaște pre șerbii tăi de scoate.

Sti*h*: **Слишѝ дъ́щи**...[93]

Toată fărăleagea necruțat, toată fără oprealiște greșală, ticălosul, lucraiu, a toată osîndirea destoinic mă făcuiu. Porneale de pocăință împarță-mi, Ficioară, pentru ca neosîndit acoló să m-arăt, tine că te scriu solitoare, tine și te chem sprejineală, să nu mă laș, Dumnădzău-Născătoare.

Altă năzuială, Curată, cătră Făcătoriul și Domnul nu găsîm cu lesne noi, numai Tine, dumnădzăiască Mireasă; și nu ne lepăda de la cald agiutoriul tău, nice să-i rușinedz cu dor carii năzuiesc supt acoperișul tău. Maică Dumnădzăului nostru, pripeaște, arată-ț de mile bogăț̑ie și de urgiia de-acmu pre noi ne scoate.

Сла҃..., **И нн҃ѣ**...

---

90 În limba slavonă: „Domnul a împărățit...; Căci a întărit lumea...; Casei Tale se cuvine sfințenie...”.

91 În limba slavonă: „Când de pe lemn...”.

92 În limba slavonă: „Pomeni-voi numele Tău...”.

93 În limba slavonă: „Ascultă, fiică...”.

416

Глас в

Чи́ме ти́не преврѣдничїе благꙋдѣ̀ ши̇ вѣфорячи̇ кꙋколнѫ дꙋ мнѣзѣмскѫ мирѣ́сѫ. Пентрꙋ̀чѫ приѣтѝме фѣкꙋ́тѫ лꙋ́ми̇ и̇звѣвинцѫ. Де́чи мꙋлцѣмѝнѣ стригѣ́м цїе грѣ́ини̇. бꙋкꙋрѣте ка́рѧ преа̇дѣ́мѣ лаи̇ ѿдꙋминѣзѣнѝ̇. ши̇ чѧ́ле де десѣвѣрцѫ́те. лаи̇ ѿреꙋна́ти̇. бꙋкꙋрѣте ка́рѧ лꙋмина́ш ро́дꙋ́ ноастрѫ. кꙋ лꙋмѝнѫпꙋртѣрѣ́цѫ скꙋла́рѧ фїїолꙋи̇ тѣ́ꙋ ши̇ дѝнѣзѣ́лꙋи̇ нѡ́стрꙋ. Кѣ пресвѣцїатѣ крещинѣ́скꙋ́ ро́де непѣрѣцѫ́нѣ фѣрѣчѣ́мѣ:

Сѫ́мѣтѣ е́ра лавечѣ́рнїѧ чѧ́мѣре.

Ла̇ гн̇ възва́хъ. Пꙋ́немъ г̇. Стихѝре стѣкрѣ́ще сѡ́смо гла́сниї г̇. Ши̇ а̇натоличе́щ д̇. Ши̇ а̇минѣ́ꙋи̇ г̇ а̇ е́ꙋ ѕ̇. Дѣ́хи̇ пра́зникъ свѣ̇тлꙋи̇. Сла́ва свѣ̇тлꙋи̇. нѣ̇ѣ ѕ̇ гла́сꙋлꙋи̇:

Глас в.

Пре а̇че́ль де мани́те де вѧ́чъ дїнпъри́нте. Ле нѣскꙋ́тѣ а̇лꙋи̇ дѝнѣзѣ́ꙋ кꙋвѧ́нт̇. ѿреꙋна́т̇ дни̇ фѣчо́ра щѧ́рїѧ. Сени́нѣ сѣ̇ ѡнѣнкинѣ́мѣ. Кѣ кꙋ́чѧ рѣзѣ́дѫнд ѿгропѣ́рїи̇ сѣда́ѣ, прикꙋ́м ѿсꙋ́ш а̇ꙋвꙋ́т̇. Ши̇ скꙋлѫндꙋ́ѫ

18r **C**ine tine pre vrednicie[94] va lăuda și va ferici, Cucoană, dumnădzăiască Mireasă, pentru acea prin tine făcută lumii izbăvință? Deci, mulțămind, strigăm ție grăind: Bucură-te, carea pre Adám l-ai î*n*dumnădzăit și ceale despărțîte[95] le-ai împreunat! Bucură-te, carea luminaș rodul nostru[96] cu lumină-purtăreață[97] scularea Fiiului tău și Dumnădzăului nostru! Că pre Svinția ta creștinescul rod nepărăsînd fericim.

SÎMBĂTĂ SARA, LA VECERNIIA CEA MARE

La **Гй възва́хъ**...[98] punem 10 stihire: văscreasne osmoglasnii[99] 3, și anatolicești 4, și a Mineiului 3, 4 sau 6. De-a hi praznic svîntului, **Сла́ва**... svîntului. [**И**] **нн҃ѣ**..., **в҃**[100] glasului.

Glas 2:

Pre Acel de mainte de veaci din Părintele născut, a lui Dumnădzău Cuvînt, î*n*trupat din Ficioara Mária, veniț să I ne-nchinăm; că, crucea răbdînd, îngropării Să deade, precum Î*n*suș au vrut; și, sculîndu-Să

---

94 Scris: **врѧдничїе**.

95 Se repetă silaba *de-*, prima dată la capăt de rând.

96 Scris: **но́стрѫ**.

97 Cf. gr. φωτοφόρος.

98 În limba slavonă: „Doamne, strigat-am...”.

99 În acest pasaj, Octoihul grecesc și cel slavon (Oct. Nikon) indică numele cărții: **стїхиры воскр҃ныѧ ѡсмогласника** (gr. τῆς Ὀκτωήχου). Cf. rus. осмогласнии.

100 Slav. **богородиченъ**, rom. *bogorodicină* (i.e. tropar al Născătoarei de Dumnezeu).

Глас в҃

Хн҃ мѡ́ѡць • мꙋмѫнтꙋнтꙋ́ преѡ́тъчнтꙋлъ сѡ́мъ:
Сѫ мѫнтꙋнтѡ́рюлъ нѡ́стрꙋ, а҆́чел а҆сꙋ́прѣне ꙁа́пнсъ гръвоꙁ́дѫ
пре крꙋ́че алꙋ рꙋ́пт҃ • Ш҃и а҆мѡ́рцѫй тръ́ре а҆ꙋ дешерта́т҃ • ѿ
кнтъмꙋне а҆́й алꙋ́й де а҆трѣ́ѧ ѯ҃ ѿвїе:
Кꙋ а҆рха́нгелаїй стъкѫнтъ́мъ а҆лꙋ́й х҃о ѿвїе • Къ а҆́чеа҆ нꙋбъ
нтсо́рїй а҆́сте ш҃и мѫнтꙋнтсо́рїй сфа́телѡрь нѡ́стре • Ш҃и
кꙋ сла́бѫ стра́шникѫ, ш҃и пꙋтѫ́рникѫ ежа́ѫ • ѿ́ръш бе́нїва
сѫцꙋ́деч а҆ꙋ́мѧ чꙋꙁнд҃: А҆́ле стнхи҃ а҆на́толиче •
Тѝне четѧ́й рѫстнгни́т ш҃и тѧ́й ѿропа́т҃ • ѿцерꙋ́лъ тѣ́ꙋ
стрига́т҃ стъпѫ́нъ • Ш҃и ѯ҃чѧ́ фе́менилѡрь • Сѫ́нцъ де́бедецъ
ꙋ́нде а҆ꙋ ѯъкꙋ́т҃ дѝнлъ • Къса҆ꙋскꙋла́т҃ прекꙋ́м а҆ꙋ ѯ҃ѫ́ръ калꙋ́й
тсо́тпꙋтѫ́рникъ • Дрептачѧ́ѧ ц҃ие не́ѩкнтъ́мъ ле́ѫнгꙋ́рь
фъръмоа́рте • Сѫцѫдъ́тъ́тѡ́рюле х҃е, милꙋ́ѧцене:
Кꙋ крꙋ́ча т҃а а҆́й дешерта́т҃ а҆́ле ле́мнꙋлꙋ́й бъгъстъ́м • Кꙋ ѿ
ropа́рѧ т҃а а҆́й ꙋ́морѧ́т а҆мѡ́рцѫй цѫмѧ́ре • Ѿръ кꙋскꙋла́рѧ
т҃а а҆́й ꙋмина́т рѡ́дꙋ́ сѡ́менеск • Дрептачѧ́ѧ ц҃ие стри
тъ́мъ • Ги҃не фъкъ́тѡ́рюле х҃е дмнѕъ́ꙋ́ нѡ́стрꙋ сла́ва ц҃ие:
Сѫ дешкнстрѫ ц҃ие дмне де́фрикѫ пѡ́рцѫ ле мѡ́рцѫй • Ш҃и пор
та́рїй ѩ҃дꙋлꙋ́й дѣ́кате бъгꙋ́рѫ съспъмѫнта́рѫ • Къ пе́рцѫ
ле де а҆ра́мѫ ле ꙁ҃ѡбни́ш • Ш҃и ꙁъбоа́рѫ де фїе́ре сфъръмаше •
ш҃и нескостъ́ш пре нѡ́й дентꙋнѧ́рек ш҃и ꙋ́мѣрѫ демо́рте • Ш҃и
легъ́тꙋ́рнле нѡ́стре ле ръзѫпи́ш: ✱ і҃ѡ҃ а҃н: ꙁ҃ї ✱ ѱ҃а к҃г: рѣ
А҆́чеа де́ѩзѫ́ндѫ кѫ́нтекъ кѫнтѫ́ндъ, дни ро́стꙋрї ѿсꙋ́ръ гла́
сꙋ́ а҆ръгонди́м • Сѫ́нцъ тсо ѿка́са лꙋ́й дмнѕъ́ꙋ стъкде́мъ
ѯ҃кѫ́ндъ • Ѹе́ла чепре ле́мн҃ тръ́стнгни́ш • Ш҃и дїн мѡ́рцѫ
тескꙋла́ш • Ш҃и е҆́ще фїи́ндъ ѿсѫ́нꙋрнле пръ́нтелꙋ́й •

Милости

18v din morț, m-au mîntuit, pre rătăcitul om.

Hristos, Mîntuitoriul nostru, acel asupră-ne zapis, găvozdi*n*d pre cruce, l-au rupt și a morțîi tărie au deșertat; î*n*chinămu-ne ai lui de a treia dzî înviere.

Cu arhanghelii să cîntăm a lui Hristos înviere, că acela Izbăvitoriu iaste și Mîntuitoriu sufletelor noastre, și cu slavă strașnică și putearnică sîlă iarăș veni-va să giudece lumea ce-au zidi*t*.

Alte stihi*r*[i] anatolice*ș*t[i]:

Tine, ce Te-ai răstignit și Te-ai î*n*gropat, îngerul[101] Te-au strigat Stăpîn și dzîcea femeilor: Veniț de vedeț unde au dzăcut Domnul, că S-au sculat precum au dzîs, ca un Totputearnic. Drept aceaea, Ție ne-nchinăm, a sîngur fără moarte: Viață-Dătătoriule Hristoase, miluiaște-ne.

Cu crucea Ta ai deșertat al lemnului blăstăm, cu î*n*groparea Ta ai umorît a morțîi țîneare, iară cu sculare Ta ai luminat rodul omenesc. Drept aceaea, Ție strigăm: Bine-făcătoriule[102] Hristoase, Dumnădzăul nostru, slava Ție!

Să deșchisără Ție, Doamne, de frică, porțîle morțîi și portarii iadului, deaca Te vădzură, să spămîntară; că porțîle de aramă le zrobiș și zăvoară de fier sfărîmaș și ne scosăș pre noi den tunearec și umbră de moarte și legăturile noastre le răsîpiș.

Iov 38:17, Psa*l*. 23:106[103]

Acel de izbîndă cîntec cîntînd, din rosturi în sus glasul să goidim; veniț to*ț* în casa lui Dumnădzău, să cădem dzîcînd: Cela ce pre lemn Te răstigniș și din morț Te sculaș și ești fiind în sînurile Părintelui,

[101] În text: ѿмєрѹлъ.

[102] Cf. gr. εὐεργέτης.

[103] Eroare datorată probabil tipografului. Întrucât Ps. 23 are numai zece versete, indicația trebuie văzută ca o referire la două versete distincte din acest psalm.

Глас в̃ Дї

милостивеще де грешалеле нострe:

Слава Нинѣ Глас в̃ богородична •

Трекутаѹ умбра лецїй, даруль дѣвкаѹ вениї. Хс҃ ѿ чекипо-
рѹгуль нѹеж ардѧ, пѣлѣнїть. Ашѧ фичоарж мѣскѹш, шї
фичоарж рѣмнѣтѣш • ѿ ашѣ десѣтѣпь де фѣ, адерептѣ
цѹй рѣтѣрїтаѹ соареле • ѿ асокуль де мѣнѣтей хс • Сѣтѣнїѧ
сфїтелѣ нострe:

Ла настихѣвне • Стихире Глас в̃ •

Скуларѧ ма хе мжнтуитсорюле • Тоатж аѹ луминатѹ лѹ-
мѧ • Шї мѣрѣш кемаш преатѣ сѣзданїе • Тот путѧ-
ниче дмне слава цїе: Пре а̃ в̃ •

Прин лемнь мжнтуитсорюле дешерташ алемнуль блѣстѣ,
цжнарѧ мсорцжй ку ѿгропарѧ та аѹ умѣржт • Шї аѹ лу-
минат росуль нострѹ ку скуларѧ та • Дрептачѧ цїе
стригѣм • Сѣцж дѣтѣторюле хе дмнѣзѣуль нострѹ слава
цїе:

Пре крѹче хе невиндуте кѹ гѣсоздe бѣтѹт • Скимбаш
фрѣмсѧца здаїнлѣ • Шї ачѧ несѣмнїе жоанїрїй арѣ-
тжиде, ку еуланца коста жц ѿпѹнсѣрж • Пре жидовїй
сѣцпечетлѹтеж гропа чершѹрж ѿта путѧре нещїнде •
чѣ сѣнцїата прин милосжнемж прїнмиде ѿгропаре, шї а
трѧдж тескуляше дмне слава цїе:

Сѣцж дѣтѣторюле хе • Де воє патимж суферише пентрѹ
мортачь • Шї ѿ мде пѹторжндуте клуй путѧрнике • Пре
ачѧ аколѧ бекирѧ та че ацепта • жй апукаш кадинѧ мѧ-
неж депутѧрнике • Шї ѿ рай пентрѹ мде алѣнѹй ле дѣрѹиш •

пентрачѧ

пардла фѣрѧ путѧрнїцѣ.

19r milostiveaște-Te de greșealele noastre!

Сла́ва..., **И ны́ѣ**..., glas 2, Bogorodicina:

Trecut-au umbra legii, darul deac-au venit; că î*n* ce chip rugul nu să ardea, pălăit, așea ficioară născuș și ficioară rămăsăș. În loc de stîlp de foc, a dereptățîi răsărit-au soarele; în locul de Moiséi, Hristos, spăseniia sufletelor noastre.

LA NASTIHOVNE

Stihire, glas 2:

Scularea Ta, Hristoase Mîntuitoriule, toată au luminat lumea, și iarăș chemaș pre a Ta săzdanie; totputearnice Doamne, slava Ție!

Pre 1, 2:

Prin lemn, Mîntuitoriule, deșertaș a lemnului blăstă*m*, țînearea morțîi cu î*n*groparea Ta ai umorît și ai luminat rodul nostru cu scularea Ta. Drept aceaea, Ție strigăm: Viață-Dătătoriule Hristoase, Dumnădzăul nostru, slava Ție!

Pre cruce, Hristoase, ivindu-Te cu găvo[a]zde bătut, schimbaș frîmseațea zdaniilor; și acea neomenie jolnirii arătînd, cu sulița coasta Îț împunsără. Iară jidovii să-Ț pecetluiască groapa cerșură, a Ta puteare neștiind. Ce Svinția Ta prin milo[a]să inemă priimind îngropare și a treia dzî Te sculaș, Doamne, slava Ție.

Viață-Dătătoriule Hristoase, de voie patimă suferiș pentru mortaci și, în iad pugorîndu-Te ca un putearnic, pre aceia acolea venirea Ta ce aștepta îi apucaș ca din mînă de putearnic[104] și în rai pentru iad a lăcui le dăruiș.

[104] Secvența „mînă de putearnic” este subliniată cu cerneală neagră, iar dedesubt, de mâna lui Dosoftei (vezi Cojocaru 2010, 59), nota: „ca de la fiară putearnică”. În original este actualizat al doilea sens al gr. χείρ, ‘laba unui animal’ (cf. ὡς ἐκ χειρὸς κραταιοῦ), redat în slavonă prin **звѣрь** ‘animal sălbatic, fiară’ (**ꙗ҆ко ѿ звѣ́рѧ держа́вна**). Mitropolitul s-a servit aici de textul slavon cu care era deprins, pe care îl va fi avut sub ochi în timpul traducerii, pentru a accentua antiteza din original.

Глас в

пентрачаѧ шн ноаж карїн сагъбнмв ата атреѧсж двере •
дръваще кврецъчюне грешалеалоре шн ачѧ маре милж:

Слава Инна богородична •

Ѡдеминуне носкж • Пресфре тоате чѧле дедемулт минуї • Дрецъчине ауканоскуте маикж фъреецъребат сънаскж • шн ѩбаце съпоарте пре чеал четоатж фапта купринде • алуй дмнецу лете сфат ачѧ чесънецескъ • Каре калуй прунїй тсот кураткж ѩтратале браце пуртжнд • Шн демайкж ѩ дрецънире кътре джнсул доежнднинде • Ну пъреецжругжндуте пентру карїн течнистеске • Ка съсъндуре шн съмжнтуїскж сфѧтале мнастре • лаѣ гь Трипареле гла в •

Кжнд депугоржше кътре моарте, вицачѧ фъреде моарте, атунче пре нѧдуле уморжш ку фуцерале дмнецъирей • Кжнд дарт шн пречїй мсорце дннтру чѧле дедеуїт прецъцце шн скулаї, тоате путорile супрецъчерещилоре стрнгѧ • Сицж децъцтсорнле хе дмнецуле несстру слава цїе:

Тоатесе супрецкуцет, тоатесе супрецславж ѧлатале дмнецу нецъкътоаре тайне • Ку курецжѧ печетлуитж шн куфнчоріѧ ферїтж, майкж текуноскуше неминцїт, пре дмнецу нецскжнде адевърат • Пре ачела рогж съмжнтуїскж сфѧтеле нолстре:

Думинекж ла мѧсъноапте канонъ

Тронческе кътрулй акростихуле ашѧ •

Ѡ трїсон ѵмнѡ, тне де архїле Сѣле •
Трончнжѧ пожѧ, ѣго начѧлїѧ свѣтлашет •

Ѧтректа

19v Pentr-aceaea, și noaă, carii slăvim a Ta a treia dzî înviere, dăruiaște curățăciune greșealelor și acea mare milă.

Сла́ва..., **И нн҃ѣ...**, Bogorodicina:

O, de minune nová prespre toate ceale de demult minuni! Dară cine au cunoscut maică fără bărbat să nască și în brațe să poarte pre Cela ce toată fapta cuprinde? A lui Dumnădzău iaste sfat, acea Ce Să născu, Care ca un prunc, Totcurată, într-a tale brațe purtînd și, de maică îndrăznire cătră Dînsul dobîndind, nu părăsî rugîndu-te pentru carii te cinstesc, ca să să-ndure și să mîntuiască sufletele noastre.

La **Бѣ гн҃ѣ...**[105], troparele, glas 2:

Cînd Te[106] pugorîș cătră moarte, Viața cea fără de moarte, atunce pre iadul umorîș cu fulgerul Dumnădzăirei; cînd, dară, și pre cei morț dintru ceale dedesupt prăpăști i-ai sculat, toate puterile suprăcereștilor striga: Viață-Dătătoriule Hristoase, Dumnădzăul nostru, slava Ție!

Toate-s supră cuget, toate-s supră slavă ale Tale, Dumnădzău-Născătoare, taine. Cu curățîia pecetluită și cu ficioriia ferită, maică te cunoscuș nemințît, pre Dumnădzău născînd adevărat; pre Acela roagă să mîntuiască sufletele noastre.

DUMINECĂ LA MIADZĂNOAPTE

Canon troicesc căruia-i acróstihul așea:
Тò трїссòн ѵ҃минѡ̀, тѝс ѳеа́рхїас се́лас
Троѝчнѫѧ пожѫ̀, бг҃о нача́лиѧ свѣ́тлѡстѝ[107]

[105] În limba slavonă: „Dumnezeu este Domnul...”.

[106] Scris: **де**.

[107] În text, în limba greacă cu slove chirilice, respectiv în slavonă: „Cânt lumina întreită a Stăpânirii dumnezeiești” (Τὸ τρισσὸν ὑμνῶ τῆς θεαρχίας σέλας).

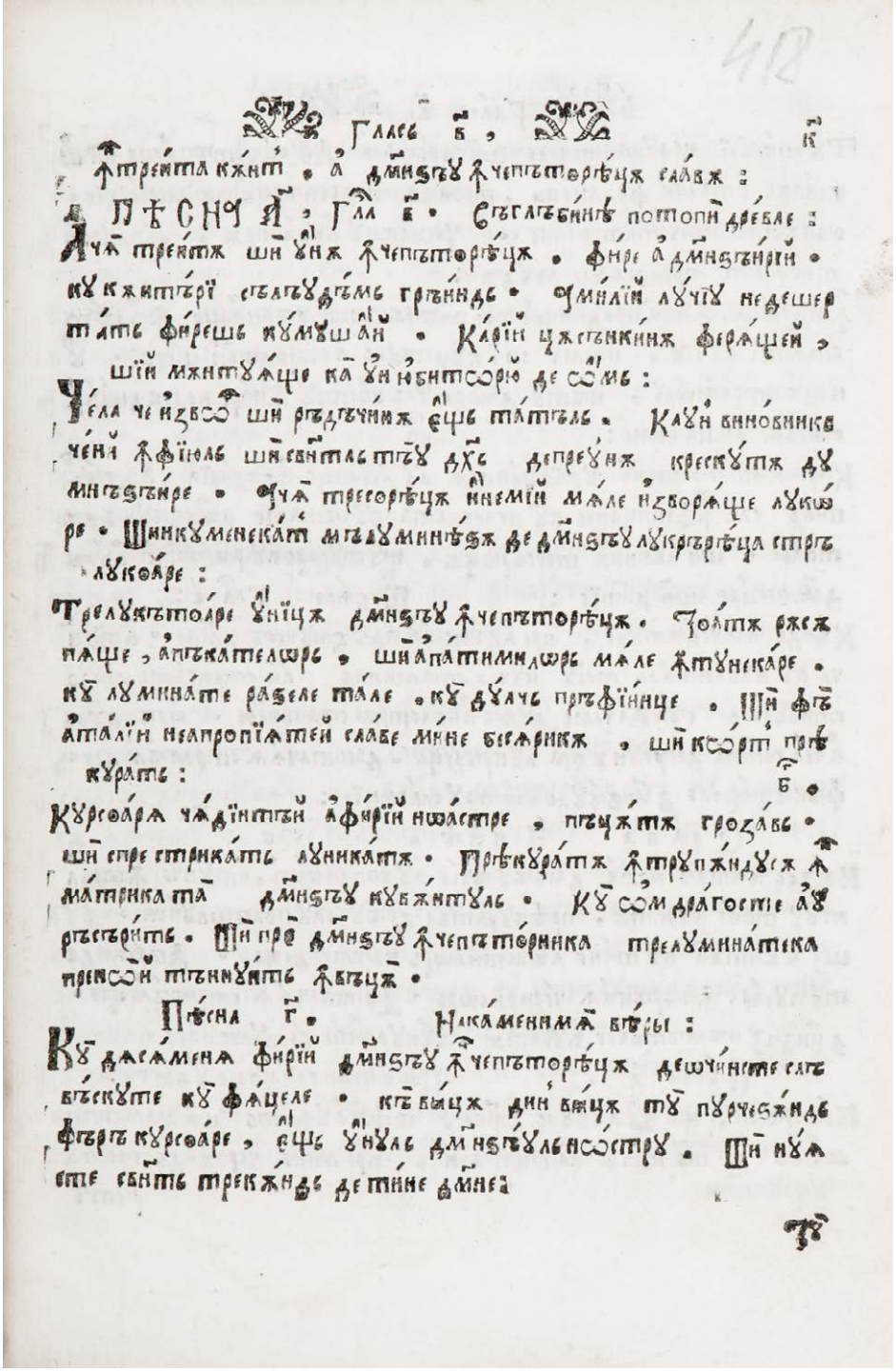

Глас в. к

Ѿ трéйта кжнт. А дмнезѣ ѿ чепѣторѣцѫ слáвѫ:

Пѣснѧ. Гла в. Сѣглѣбинѣ потопи дрéвле:

Ачѧ трéйтѫ шй ѹнѫ ѿ чепѣторѣцѫ. Фнре а дмнезѣирй. кѹ кжитѣрї сѣлѣѹдѣмс грѣнинде. Ѹмилїй лѹчїѹ недешер тáте фнрешс кѹмѹшáй. Кáрїй цѫстѣникинѫ ферáцей, шїй мжитѹáще кáѹ нѹбитсóрю де сóмс:

Чéла чеи ѹзвсо шй рѣдѣчинѫ ещс тáтѣль. Каѹ винóвника чéнй ѿ фїюль шй свѧтлостѣѹ дхс депреѹнѫ крескѹтѫ дѹ мнезѣирé. Ѹчѧ трéсорѣцѫ нѣмїй мáле нѹзорáще лѹкшо ре. Шинкѹменекáт мѣлѹминѣѭ де дмнезѣ лѹкрѣрѣца стрѣ лѹкоáре:

Трелѹкѣтоáре ѹнїцѫ дмнезѣ ѿ чепѣторѣцѫ. Ѹоáтѫ ржѫ пáще, апѣкáтелоре. шй апáтимидоре мáле ѿтѹнекáре. кѹ лѹминáте рáзеле тáле. кѹ дѹлчс прѣфїнце. Шй фѣ атáлїй неапропїáтей слáбе мйне бесѧрикѫ. шй кóрт прѣ кѹрáте:

Б.

Кѹрсоáрѧ чѧдїнтѣй áфирїй ноáстре. пѣцѫтѫ грозáвс. шй спре стрикáте лѹникáтѫ. Прѣкѹрáтѫ ѿтрѹпѫндѹсѫ ѿ мáтрикатá дмнезѣ кѹбѫнтѹлс. Кѹ сóм драгосте áѹ рѣсѣрйте. Шй прѣ дмнезѣ ѿ чепѣтóрника трелѹминáтека прексóй тѣнѹйте ѿвѣцѫ.

Пѣсна г. Наканенимѧ вѣры:

Кѹ дасáменѧ фирїй дмнезѣ ѿ чепѣторѣцѫ дешчинсте сѣ вѣскѹте кѹ фáцеле. кѣ вѣцѫ дин вѣцѫ тѹ пѹрчезѫнде фѣрѣ кѹрсоáре, ещс ѹнѹлс дмнезѣѹлѣ нсóстрѹ. Шй нѹѧ сте свѧтѣ трекѫнде де тйне дмнеа

20r Î*n*treita cînt a Dumnădzău începătoreață slavă

Peasna 1, glas 2:
Въ глъби́нѣ потолѝ дре́вле...[108]

Acea treită șiună începătoreață fire a Dumnădzăirii cu cîntări să lăudăm, grăind: A milii luciu nedeșertat fireș cumuș ai, carii Țî să-nchină fereaște-i și-i mîntuiaște, ca un iubitoriu de om.

Cela ce izvo*r* și rădăcină ești, Tatăl, ca un vinovnic ceii în Fiiul și Svîntul Tău Duh depreună crescută Dumnădzăire, acea tresoreață inemii meale izvoreaște luco[a]re și-n cumenecat mă luminеadză de Dumnădzău lucrăreața strălucoare.

Trelucătoare uniță Dumnădzău-începătoreață[109], toată răsîpeaște a păcatelor și a patimilor meale întunecare cu luminate radzele Tale cu dulci prăființe și fă a Talii neapropiiatei slave mine besearică și cort preacurat.

҂в:

Cursoarea cea dintîi a firii noastre, pățîtă grozav și spre stricat lunicată, Preacurată, întrupîndu-Să î*n* matrica ta Dumnădzău-Cuvîntul, cu om-dragoste au răsărit și pre Dumnădzău-începătornica treluminateca pre noi tăinuit învață.

Peasna 3:
На ка́мени мѧ̀ вѣ́ры...[110]

Cu de-aseamenea firii, Dumnădzău-î*n*cepătoreață, de o cinste slăvăscu-Te cu feațele; că Viață din viață Tu purcedzînd fără cursoare, ești unul Dumnădzăul nostru și nu iaste svînt trecînd de Tine, Doamne.

[108] În limba slavonă: „În adânc a așternut odată...”.
[109] Cf. gr. θεαρχική.
[110] În limba slavonă: „Pe piatra credinței pe mine...”.

Глась ѣ

Тъ шиаурї нелъта́течеле шн̃ чере́цъ. Лѣ съ бетъцѧ́ше ка̃ ѡ
блинцъ ѧ̃тѧ́лїй фрѫмсе́цъ, тро́нцѫ недеспъвцѫ́тѫ монархїе.
еткѫ́ннте ненчета́т тинне. Ѱеша́кмъ ѧ̃ноастрѫ. дїнлъта́
тек ѩ́ст прїимѧ́ще ла́ъдѫ:
Ѧ̃тъвѧ́ще ѧ̃тра̃ кредѝнцей пре пи́тѫ, ши̃ ѧ̃тръвѧ́ще ѧ̃ѧдра́го
стѧ тѧ̃ лъчїъ. Нема ши̃ къцетъле ѧ̃лѫре тъй ше́рвї. Ъ
нцѫ нтре́йсѫ́рї, кетъ дїнцъ́ъле по́стръ ѧ̃ка́ре недеждїнѧ
етенъ́не рушнитъ́ме:
Ка́реле то́тѫнтѫ́й съсїїте́нцѧ ѧ̃ъ фїнца̃ ѧ̃ѕидно́їй, ѧ̃ѕгъ́
тъ слъ ѧ̃фїнцѧ́тъ къ нечерка́та бъкетѧ́те дмнецъ́нецкъ
то́ре. Шй ѧ̃лмїнѫ трессорѣ́цѫ, тъ́тхоре ѧ̃ръстъ́рїт ѧ̃ъ́нѫ
дмнецъ́ре шй дмнїе: Шедѧ́ре Гла̃ ѣ:
Кѫ́нде ѧ̃лъчепъ́тъ́рї, пре ѧ̃дѧ́ме ѧ̃й пъ́ѕмъ́ите дмне. ѧ̃тъ́н
че къ къвѫ́нтъ́ле тъ́ъ къчел ста́тнеке ѧ̃й стрнга́те мило
стївле. Сѣ ѧ̃ла́чеме дъ́пъ ѧ̃ноастрѫ сѣмтенѧ́ре. Мъ́ръ дхлъ
ѧ̃чел свѣ́те депре́ѣнѫ ѧ̃ѕа̃ лъкръ́ще. Дестѧчѧ́ѧ стрнгъ́мцїе.
фъкъто́рїле дмнецъ́ле нѧ́стръ слабе́цїе:

Сла́ба Ѝ нѣ. Б:

Кѫ́нде кетръ нсо́й дмнецъ́ецїе ѧ̃ъ сподобїт, ѧ̃тъ́нче ѧ̃тра́
тъ то́т къ́ѧ́тѫ, пъ́ѣкъ́ра́тъ́ ѕгъ́ъ слъсѣлъшлъ́ит.
Шї мѫ́нтъ́й къ ти́не ѧ̃ѡменнлѫ́ръ пъ́ѣмъ дѣ́цъ. Дъ́ръ́нде
тъ́пъ́ѕѧ́ѧ ѧ̃пъръцѫ́ѧ че́рнрнлѫ́ръ. Дестѧчѧ́ѧ стрнгъ́мцїе.
дмнецъ́нте кетолѧ́е къ́ра́тѫ, бъ́къ́ръте деспъ́нтоа́ре.

Пе́сна д̃, Пѫхта слъ́хоме ѹ̃ бъ́ѕгї:

Кѫ́нтъте, кетъ къ́ѧ́ѹ́ѕъ́ле дмне, тъ́мѧ́ѹ́ѣхтъ шй мамѝ стъ́й
ма́тъ. Кетъ пѫ́нѫ ѧ̃ѧ ми́не бїй, пре ми́не черѫ́нде пре чел
рѣтъ

20v **T**u șiruri nelutatecele și cerești le substățîș, ca oglindz a Talii frîmseț, Troiță nedespărțîtă Monárhie, să cînte nencetat Tine; ce ș-acmu a noastră din lutatec rost priimează laudă.

Î*n*tărează într-a credinței pre piatră și lărgează, în a dragostea Ta luciu, inema și cugetul alor Tăi șerbi, uniță-n trei sori; că Tu, Dumnădzăul nostru, în Care nedejdiuind, să nu ne rușinăm.

бо҃:

Carele tot întîi subsistențiia au ființă*t* a zidirii, în zgău*l* tău S-au în*f*iințat, cu necercata bunătate, Dumnădzău-Născătoare, și lumină tresoreață tuturor au răsărit, a una Dumnădzăire și Domnie.

Ședeare, glas 2:

Cînd la-ncepături pre Adám ai plăzmuit, Doamne, atunce cu Cuvîntul Tău cu cel statnic ai strigat, Milostivule: Să-l facem după a Noastră sămănare; iară Duhul acel Svînt depreună era lucrăreț. Drept aceaea, strigăm Ție: Făcătoriule, Dumnădzăul nostru, slava Ție!

Слава..., И нн҃ѣ..., б҃:

Cînd cătră noi Dumnădzău să vie au spodobit, atunce î*n*tr-al tău, Totcurată, preacuratul zgău S-au sălășluit și mîntui cu tine a o[a]menilor plămădeț, dăruind tuturora împărățîia ceriurilor. Drept aceaea, strigăm ție, Dumnădzău-Născătoare curată: Bucură-te, Despuitoare!

Peasna 4:

Пожѝ тѧ слꙋхомь ꙋбѡ гн҃...[111]

Cîntu-Te, că cu audzul, Doamne, Te-am audzît și m-am spăimat. Că pînă la mine vii, pre mine cercînd, pre cel

[111] În limba slavonă: „Te laud pe Tine, Doamne, căci cu auzul...”.

ГЛАВА Е̃ КГ

рѣтъчи́тѣ • Дерептачѧ́ мꙋ́лта тѧ̃ пꙋгоржре, а̃чѧ̃ спремѝ не слъвѣскꙋ̃ мꙋ́лт̃ мнаостинꙋ́ле :

Ѧ̃тенꙋцета̃ ни́че шнрѣгꙋ́рнле нелꙋта́тече нꙋ́пшт̃ а̃ ѧ̃цернлоурь • трѧ́ѧцж ꙋ́ницж ненчепꙋ́тж • чѣ ѧ̃сж нѡ̃й кꙋ̃ лꙋта́тежж ли́мѣж пре а̃тѧ̃ фи́рнше бꙋнътѧ́тѣ, шнкжитѣ́мь кꙋ̃ предѝнцж шнслъвѝмь :

Фїнѧ́дѣ єщь ѕнднтѡ́рїю фи́рїй тот̃ пꙋтѧ́рникꙋле чѣ́ний сѡ̃ме нѣ́щ • толтж а̃мѧ̃ бѣ́бь а̃кмꙋ̃ • ка̃ ꙋ́нтсѡ̃ въѕстѡ́рїю непꙋтѧ́ре • дерептачѧ́ мнꙋ́ѧще пре шѣ́рѣꙋльтъꙋ̃, шнспрѣвѣца чѣ́май бꙋ́нж сꙋ́е :

А ꙋ́ницж ѧ̃чепътшртѣ́цж неслѝнте трѣ́й фа́це • сꙋ́сь кжнтъ̃, ка чѣ кꙋ̃ сѡ̃тъ́чѣть а̃вжндь а̃ле шнѧ̃ пътрѣцжте сꙋстанцїнле • чѣ ѧ̃сж ѧ̃прѣꙋна́те шнѝ не деспъръцжте • ѧ̃бѡ́е, шнѝ сла́бж • шнїй дмнѣтъ́ре :

Бесѧ́рнкж ти́не кꙋ́ла́тж шнѝ фтъръ го́ѕꙋрї • пꙋ́рꙋрѧ фнчоа́рж дмнѣтꙋ́нѣкѣ то́ле, ѕнднтѡ́рюль те а̃флъ̃ пресѧ́нгꙋрж • бе дера́тѝ днитрꙋ́вѧ́чь • ѧ̃ка́рѧ сълапшлꙋ́ндꙋсж а̃ꙋ де ѝѕнѡ бж ѧ̃формꙋ́ит̃ • пре сѡ̃менѣ́ска фи́ре каꙋ́нкѣнтѡ́рю де ѡ́мь :

Пѣ́сна Є • Просвѣщенїе кже въ тъмѣ лежа́щимь :

Лꙋминѣчѡ́нѧ чѣ́лѡрь лантꙋнѧ́рекь чѣ ва́нь, мжнтꙋ́ницѧ чѣ́лорь сѡ̃чи́цѣ христо́асе мжнтꙋнтѡ́рюль мнꙋ́ • Спрестѝне мѧ́ніке ѧ̃пъра́тꙋль пъчїй • лꙋминѣ́ѣтѣмж кꙋ̃ стрѣлꙋкоа́рѧта • кꙋ̃ а̃лтꙋ́ль трѣжндь де ти́не дмнѣтъ́ꙋ нꙋ́щїꙋ :

Ка чѧ́ѧ чѣкꙋтѡ́тꙋль, престе тоа́те чѧ́ле чесѧ́нть • а̃ а̃тѧ̃ провнде́нцїе а̃чѧ́ле дѣ пачѣ дтрꙋнтоа́ре ѧ̃тинсжндра́ѣ, шнѝ спъсжтоа́ре • ѧ̃пъра́тꙋль пъчїй пъзѧ́щемж ѧ̃трꙋпа́чѧта̃ •

Є кꙋ̃ тꙋ́ещь

21[112]r rătăcit. Derept aceaea, multa Ta pugorîre acea spre mine slăvăscu-Ț, mult-Milostivule.

A Te cugeta nice șireagurile nelutatece nu pot a îngerilor, Troiță uniță nencepută; ce însă noi cu lutatecă limbă pre a Ta firișe bunătate și cîntăm cu credință și slăvim.

Fiind ești ziditoriu firii, Totputearnicule, ceii omenești, toată a mea vedz acmu, ca un to*t*vădzătoriu, neputeare. Drept aceaea, miluiaște pre șerbul Tău și spre viața cea mai bună suie.

A Uniță începătoreață nesleite trei Feațe sus-cîntă*m*, ca ce cu osăbit avînd iale și împărțît substanțiile, ce însă împreunate și nedespărțîte î*n* voie și-n slavă și-n Dumnădzăire.

Besearică tine curată și fără gozuri, pururea Ficioară, Dumnădzău-Născătoare, Ziditoriul te aflắ, pre sîngură, vederat dintru veaci. În carea sălășluindu-Să au de izno[a]vă î*n*formuit pre omeneasca fire, ca un iubitoriu de om.

Peasna 5:

Просвещéнїе ѝже въ тъмѣ́ лежа́щимь...[113]

Luminăciunea celor la-ntunearec ce dzac, mîntuința celor oceiț, Hristoase, Mîntuitoriul mieu, spre Tine mînec, Împăratul păcii; luminead̑ză-mă cu strălucoarea Ta, că altul trecînd de Tine Dumnădzău nu știu.[114]

Ca ceaea[115] ce cu totul preste toate ceale ce sînt a a Ta providențe aceale de pace dăruitoare î*n*tindzînd radze și spăsîtoare, Împăratul păcii, păzeaște-mă î*n*tru pacea Ta,

---

[112] Notat greșit: ѯг.

[113] În limba slavonă: „Lumina celor ce zac în întuneric...”.

[114] Dosoftei traduce aici irmosul, care în mod obișnuit nu este reprodus împreună cu canonul; rolul său este acela de model de cântare pentru strofele din peasna respectivă, motiv pentru care este cunoscut pe de rost.

[115] Probabil o interpretare greșită a contextului, în loc de *cela*. Cf. gr. Ὡς ὁλικῶς, ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα τῆς σῆς προνοίας, τὰς εἰρηνοδώρους ἁπλῶν ἀκτῖνας.

Гласъ ѕ

Кѣ тоуѣщь кѣца шн пачѧ тоутоурора:
Доуи монси ѿроугъ коумтъръта́ш ѿдефо́къ кипъ • ѿцерь те
кема́шь апъри́нтелоуи коуважнтоуль • а́чѧ кътръ нѡн а́та ма́ин
те съмнѫнде венире • прин кара тоутоурѡ́ръ ведерать соуетъ •
поутаре, дмнедъ ѿчетъторіеи а́ оуна детреи статоріі •
Кара фиреше, депреоуна бъкоунторе слава скѡцѫнде • сѫн
гоурѫнчитъторатекѫ тро́нцѫ сѣнтѫ • пре карій текѫнтѫ ку
правоеславникѫ тине крединцѫ • а́та слава събадѫ сподова
ше ненчеоутѫ шн оуна лукоаре, а́чѧ тресорателекѫ • ѕ •
Коуприндетъторѡ́ръ, депре фиинцѫ фиинде дмедъ коуважнтоуль •
а́тоутоуро́ръ бѧчиашоръ • ѿзгъ́уль тъ фичоарѫ ма́инкѫ слуку
прінсь, неповестинтъ • пресо́менїи ѿтъш кемѫнде кътръ
сѫнгоурарѧ, а оуна дминторіе •

Пѣсна ѕ • Събѣзднѣ грѣхо́внѧй:

Бонторюле милїи малоуѧще • пре карій ѿтроу тине кре́дь доу
мнедъ́уле тресорателекуле • шн дегрешѧ́ле избъвѧ́ще • шн
депа́тимї шн приме́ждь, пре шербїи тъи:
Ѿнеспусь лучїу дебунъта́те • а́чѧ некуприншѫ гѫнде а́та
стрълукоаре, шн трелукатѫ дмнедъ́ре, лумиѫдъ́тъ
тоаре лукоре мдъроуѧ́ще:
Нетъинуинтї фичоарѫ а́чел де суь • со́мь дїнтине съфѧ́че •
пре шмуль кутсо́тоуль ѿбъекѫндуеѫ • шн ку лумиѫ трелу
чатѫ малу лумина́ть:

Шедѧ́ре, Щилостъ́рдїѧ сѫцїи и́сто́чникь •
Демилостивнре лучїу нѡѫ суъщренѫнде • прїимѧ́щемѫ ми
лостивуле • ка́утѫ спре попѡ́ръ ка́реле тине слъвѧ́ще • прїи
мѧ́ще

21v că Tu ești viața și pacea tuturora.

Lui Moisí î*n* rug cum Te-arătaș î*n* de foc chip, î*n*ger Te chemaș a Părintelui, Cuvîntul, acea cătră noi a Ta mainte-sămnînd[116] venire, prin carea tuturor vederat spusă*ș* puteare Dumnădzău-î*n*cepătoriei aună de trei staturi.

Carea fireșe depreună-văcuitoare[117] slavă scoțînd, sîngură-ncepătoratecă Troiță Svîntă, pre carii Te cîntă cu pravoslavnică Tine credință a a Ta slavă să vadză spodobeaște nencepută șiună lucoare acea tresoratecă. ѿ:

Cuprindzătoriu de pre ființă fiind Dumnădzău Cuvîntul a tuturor veacilor, în zgăul tău, Ficioară Maică, S-au cuprins nepovestit, pre oamenii iarăș chemînd cătră sîngurarea aună Domnitorie.

Peasna 6:
Въ бе́здне грѣхо́вный...[118]

Voitoriule milii, miluiaște pre carii î*n*tru Tine cred, Dumnădzăule tresoratecule, și de greșeale izbăveaște și de patimi și primejdi pre șerbii Tăi.

În nespus luciu de bunătate, acea necuprinsă-n gînd a a Ta strălucoare și trelucată Dumnădzăire lumină-dătătoare luco[a]re-mi dăruiaște.

Netăinuit, Ficioară, Acel de sus om din tine Să feace, pre omul cu totul învăscîndu-Să și cu lumină treluceată m-au luminat.

Ședeare:
Милосръ́дїѧ сѫ́щи и҆сто́чникъ...[119]

De milostivire luciu no[a]ă subașternînd[120], priimeaște-mă, Milostivule; caută spre popor carele Tine slăveaște; prii-

[116] Cf. gr. προδηλῶν.
[117] Cf. gr. συναΐδιον.
[118] În limba slavonă: „În adâncul greșelilor...”.
[119] În limba slavonă: „Al milostivirii....”.
[120] Scris: **сѹбаштренѫ́ндь.**

маще кжнтърнле кътрова жч чер • тронцж ѹ̃нцж нечеп ѹ̃
тж • къ спре тине недеждюимъ , чела че ещь ѧтѹтѹрюре дѹ
мнъгъ ѹ̃ , де грешале сънедай ертаре : Сла Нинъ ,
Ѧ милостивирїй чѣ нъскѹшь ѹзвюре • милоасж тѹещь , ѹ̃нж
алѹй дѹнъгъ ѹ̃ маникж • къ тѹ предничюшилоре ещь сжнгѹрж
фолосжтоаре • тѹещь чѣлоре ѹвоерѧ мжнгъаре • дрептачѧ
цїе акмѹ тоцъ кѹ прединцж къдемъ • съ ѧфлатъмъ дѣзлегаре
дѣ кѹмплите , карїй нѣм ѧгонисите пресжнгѹрж тине ѧцю
тоаре :

Пѣсна з̃ , Ірмосъ : Тѣлѹ златомѹ :

Стоеще пѹрѹрѧ ѧ ѧцерилоре воиникъмї , кътрѣ нестрѣмѹ
таре • сжнгѹре фїнъ нестрѣмѹтате , ѧчеа трїѹпостасник
дѹмнъ • ѧратж дарж шї ѧмѧ ѹнемж нестрѣмѹтатж пѹрѹрѧ
спредѣлѣтъниря тине кѹ кладъ • шї съ те кжнте кѹ ѹ̃нж кре
дїнцж •

Хорюрї кѹцетрѧце , ѧчелоре нелѹтатиче фїнце • кѹ ѧ
тале рѧзе , дѹмнъѹле мюнархю • шї трефоратекѹле • стрѣ
лѹминжндѹсж съфлѣкъ кѹ пѹсѹле ѧлдоите лѹмїнї • кѹ ѧкъ
рора шї пре мине стрѣлѹкюрї , шї кѹмнекарї • ѧратж лѹ
мїнж • кѧ ѹ̃ лѹминжлѹ кратъреце трелѹчате :

Ѧ ненд рептѧ пренюй шї ане ѧнтѣлцѧ кътрѣ чѣрюрї , нѹ пъ рѣ
сж пре карїй те ѹбїмъ • кареле прин нетрѣитж сѧмъ драго
сте тефечеще ѧмъ , ѧ згтѹ дефичоаре • шї дѹмнъзїще пре
сѧмѹле • шї скѹнъ дѣ слѣбж кѹ пъ рїнтелем преѹнж ше
зжндъ ещь :

Пѣсна ѹ̃ , Тѣлѹ златомѹ .

22r meaște cîntările cărora Îț cer, Troiță uniță nencepută; că spre Tine nedejdiuim, Cela ce ești a tuturor Dumnădzău, de greșeale să ne dai iertare.

Слаѣ̑..., ”И нн҃ѣ...

A milostivirii ce născuș izvor, miloasă, tu ești, bună a lui Dumnădzău Maică; că tu credincioșilor ești sîngură folosîtoare, tu ești celor î*n* voie rea mîngîiare. Drept aceaea, ție acmu toț cu credință cădem să aflăm dezlegare de cumplite, carii ne-am agonisit pre sîngură tine agiutoare.

Peasna 7:
Irmos: Тѣ́лꙋ зла́томꙋ...[121]

Stolești pururea a îngerilor voinicămi cătră nestrămutare, sîngur fiind nestrămutat, acel triipostasnic Domn; arată, dară, și a mea inemă nestrămutată pururea, spre de-a slăvirea Tine cu cald și să Te cînt cu bunăcredință.

Horiuri cugetăreațe a celor nelutatice ființe cu a Tale radze, Dumnădzăule monárho[122] și tresoratecule, străluminîndu-să, să fac cu pusul al doite lumini; cu a cărora și pre mine strălucori și cuminecări arată lumină, ca un lumină-Lucrăreț[123] treluceat.

A ne-ndirepta pre noi și a ne înălța cătră ceriuri nu părăsî, pre carii Te iubim, Carele, prin negrăită om-dragoste, Te feceș om î*n* zgău de ficioară și dumnădzăiș pre omul și-n scaun de slavă cu Părintele-mpreună-ședzînd[124] ești.

Peasna 8:
Тѣ́лꙋ зла́томꙋ...[125]

[121] În limba slavonă: „Chipul cel de aur...”.
[122] Cf. gr. (Θεὲ) μονάρχα, forma de vocativ a subst. μονάρχης, care urmează paradigma de feminin, pe care o imită Dosoftei.
[123] Cf. gr. φωτουργός.
[124] Cf. gr. συγκαθεζόμενος.
[125] În limba slavonă: „Chipul cel de aur...”.

Глась в҃

Трꙋпꙋлъ чел де лꙋрꙋ шкꙋпнрж тревогацїй тимерї • ачѣ
• нестрѣмꙋтатж, шн вїе нкоанж алꙋй дмнезѣꙋ бѣзжнде,
• пре мнжлошь де фокь кжнтѣ • ѧфинцата кжнте пре дмнѣ
• тоатж фаптж, шн стапрѣнаце престетоцъ вачїй:
Неапропїатж трѣницж дешмпрꙋнж бѣкꙋитж, депрꙋнж нечеп
ꙋтж дмнезѣꙋ ѧчепѣторїе • чѧ ще ещь нескимбатж ѧтрꙋ
тоть • сѫтѣвї де чале лꙋминж пꙋртѣрѧце пропрїетѣць •
тоатж викалѣна дешертѣзж апиѕмашиашь сфѣтꙋире • шн
холчала димонилорь • неѣтѣмѧть нѣзжндꙋмж пꙋрꙋрѧ до
мне ѧтꙋтꙋрѫрь:
Кꙋнцѣлепчюне шн тот пꙋтернїчїе • немпрецꙋрь скрнсж треворъ
цж монархїе • кѧрѧ сѫбетѣцжшь лꙋмѧ • шн сѫферецъ ѧ
непетежнтж токмѧлж кꙋтѫтꙋль ѧтрѣгж • петречь кꙋ
вѣлѧшь ѧтрамѧ инемж • сѣкжнт шн ѣзѣте елѣвѣске нетѣ
кжнде, кꙋ хорюриле ѧцелнлорь престетоцъ вачїй •
ѧцѣлепчюнѧ пѣрїнтелꙋй • некꙋпрнсꙋле • неспꙋсꙋле алꙋй
дмнезѣꙋ кꙋвжнтꙋле • ата не стрѣмꙋтатж фире нескимѣ
жндꙋѡ, ѧѡменилорь фире кꙋ мнлж сѫпрїнмѣшь • шн ачѣ
ежнгꙋратж трѫницж ѧвѣцѧшь пре тѣѡ ачинстѣ • кѣ сѫдо
мнїе непѣторникж тꙋтꙋрѫрь вачилорь •

Пѣсна д҃ • Гласъ прежде слнца •

Чѧ чѣ пречел демѧнте де соаре, лꙋминѣтѫрїю дмнезѣꙋ чаи
рѣсѣрїть • трꙋпѧце ла нїй дѣꙋвенїть, днй пжнтече фи
чорѣскь челаї ѧтрꙋпѧть • елвитж тостꙋратж, тїне фꙋ
мнезѣꙋнѣскѣтоаре мѣрїмь:
Днй лꙋмїнж нечеѧꙋтж, ѧтрѣꙋнж нечепꙋтꙋ фїю лꙋмїнж рѣ
стѣрн

22v **T**rupul cel de aur șchiupiră trebogații tineri, acea nestrămutată și vie icoană a lui Dumnădzău vădzînd, pre mijloc de foc cînta: Înființata cînte pre Domnul toată faptă și să-L preanalțe preste toț veacii.

Neapropiiată Troiță, de o-mpreună-văcuită, depreună-nencepută[126] Dumnădzău-î*n*cepătorie, Ceaea ce ești neschimbată î*n*tru tot, osăbi de ceale lumină-purtăreațe proprietăț, toată vicleana deșerteadză a pizmașilor sfătuire și holceala dimonilor, nevătămat păzîndu-mă pururea, Do[a]mne a tuturor.

Cu-nțălepciune și totputernicie, nempregiur-scrisă[127] tresoreață Monárhie, Carea substățîș lumea și o ferești î*n* nebetejită tocmală cu totul î*n*treagă, petreci cu sălaș î*n*tr-a mea inemă, să cînt și să Te slăvăsc netăcînd cu horiurile îngerilor, preste toț veacii.

Înțălepciunea Părintelui, necupri*n*sule, nespusule a lui Dumnădzău Cuvîntule, a Ta nestrămutată fire neschimbîndu-o, a o[a]menilor fire cu milă o priimiș și acea sîngurată Troiță învățaș pre to*ț* a cinsti ca o domnie-ncepătornică tuturora veacilor.

Peasna 9:
Ꙗже прежде слн҃ца...[128]

Ceaea ce pre cel de mainte de soare luminătoriu Dumnădzău ce-ai răsărit, trupeaște la noi de-au venit, din pîntece ficioresc ce L-ai întrupat, blago*s*lovită Totcurată, tine, Dumnădzău-Născătoare, mărim.

Din lumină nencepută, î*m*preună-nenceput Fiiu lumină ră-

[126] Cf. gr. συναΐδιε, respectiv συνάναρχε.
[127] Cf. gr. ἀπερίγραπτε.
[128] În limba slavonă: „Ceea ce pe cel mai înainte de soare...”.

Глас в҃ кл҃

стрн҃ • шім҃ преꙋнѫ крескꙋтѫ лꙋмінѫ дꙋхꙋ пꙋрчеѫ • негрꙋ
ить кꙋ дмнедꙋмскѫ кꙋвїнцѫ • непꙋтреднтоаре нѧщерѧ кре
бꙋтѫ • депреꙋнѫ дарѫ шн҃ негрꙋнта пꙋрчѧ дере :
Немꙋсꙋрать лꙋчїй демилостивꙋтꙋцꙋ кꙋмꙋш єще авѫнде •
тай ѧдꙋрать трѡнцѫ ѧ тꙋй • ашѫ шн҃ аскꙋ те ѧдꙋрѫ
пре шербїй тꙋй • шн҃ дегрешале избꙋвѧще • шн҃ дентепще
шн҃ демпрецꙋрꙋ стꙋрї •
Лꙋминеѫ инемиле трсоретцѫ дꙋмнедзеире • аксерора те
кѫнтѫ • кꙋ треаꙋчата лꙋмината • шн҃ дꙋ причѧ пере ѧтоа
те асокотї • шн҃ аѳаче ата боє ачѧбꙋнѫ шн҃ ѧнтрецѫ • шн҃
ате мꙋрї шн҃ ате слꙋвї : в҃
Опꙋеѧщемѫ дмнедꙋлс мєꙋ дела тоатѫ неꙋшенїѧ шн҃ рꙋ
тѧтѧ • чела че ѧтрей фѧце єще кѫнтѧт неповестѧть
сѫнгꙋрꙋцѧще • дмнедꙋ шн҃ тѡ пꙋтѧрнике • шн҃ ата тꙋрмѫ
фрѧще • пентра дмнедꙋкꙋвекꙋтоарей рꙋгꙋмѫнтꙋрї :
Лꙋминекѫ ла ѧтрѡсе Дꙋпꙋ ѧтѫ кадїзмѫ Шедаре
Сꙋскрꙋче Глас в҃ • Глгш соврѧзнїй ѡсифꙋ •
Ачел кꙋ бꙋн кинꙋ Ѡсифꙋ • Депре лемнꙋ пꙋгорѫнде пребꙋра
тꙋ ас мꙋтрꙋпе • Кꙋ пѫнеѫ кꙋратѫ ѧфꙋшинде • шн҃
кꙋ аромате ѧмормѫнте ѡсїї ѧстрꙋкѫнде лаꙋ кꙋлкать • Че
ѧтреѧ бѫ тескꙋлѧшꙋ дмне • дѫнде лꙋмїй ачѫ маре ми
лѫ : в҃ тс҃ Ннїїꙋ •
Мироносицелоръ фемей • лѫнгѫ мормѫнте ѧстꙋтѫнде • ѧ
церꙋлꙋ стрнгѧ • Шнрꙋрнле ла морцѫй ѧсте детрꙋбѫ • Ѡрꙋ
хо дестрикꙋтꙋрѫ саꙋарꙋтать стрєйнꙋ • Че ес стрнгац скꙋ
лѧтꙋсꙋ дмнлꙋ • дѫнде лꙋмїй ачѫ маре милѫ :

тꙋлк

23[129]r sări; și-mpreună-crescută[130] lumină Duh purceasă negrăit cu dumnădzăiască cuviință, neputreditoare nașterea credzută, depreună dară și negrăita purceadere.

Nemăsurat lucii de milostivătăț cumuș ești avînd, Te-ai î*n*durat, Troiță, î*n*tîi, așea și acmu Te îndură pre șerbii Tăi și de greșeale izbăveaște și de năpăști și de-mpregiur-stări.[131]

Lumineadză inemile, tresoreață Dumnădzăire, a cărora Te cîntă, cu treluceata lumina Ta, și dă priceapere în toate a socoti și a face a Ta voie acea bună și întreagă și a Te mări și a Te slăvi.

Spăseaște-mă, Dumnădzăul mieu, de la toată iscușeniia și răutatea, Cela ce în trei feațe ești cîntat, nepovestit sîngurățeaște Dumnădzău și totputearnic, și a Ta turmă fereaște, pentr-a Dumnădzău-Născătoarei rugămînturi.

DUMINECĂ LA ITROS

După întîia cathizmă, ședeare văscreasne, glas 2:
Блг҃ѡ ѻ҆бра́знїй и҆ѡ́сифъ...[132]

Acel cu bun chip Iósif, de pre lemn pugorînd preacuratul Tău trup, cu pîndză curată înfășind și cu aromate, î*n* mormînt nov astrucînd l-au culcat; ce a treia dzî Te sculaș, Doamne, dînd lumii acea mare milă.

Ѻ҆..., ***т҃ѣ*** **И нн҃ѣ...**[133]

Mironosițelor femei lîngă mormînt astătînd î*n*gerul striga: Mirurile la morțîi iaste de treabă, iară Hristos de stricătură S-au arătat strein. Ce să strigaț: Sculatu-S-au Domnul, dînd lumii acea mare milă.

---

[129] Notat greșit: ѯ҃а.

[130] Cf. gr. συμφυὲς.

[131] Cf. gr. περιστάσεων. ♦ În versiunile grecești și slavone consultate, acest tropar este așezat după următorul.

[132] În limba slavonă: „Iosif cel cu bun chip...”.

[133] În limba slavonă: „Slavă..., apoi Și acum...”.

Глась в

Тропарь •

Адекж преславенїй маре нашї акмѹ ѹнцѣ трѹпѹлъ ла моа те кѹ вла сами, шї кѹ змѣрнж шї де алте скѹмпе сънѹ пѹтредѣскж • нїче съвъстрїче • Пентрачаѧ шї мироно сїцеле канеще дѹрїшїле дѹсърж стемлї ѹнгж свїтлъ трѹпъ, адмилѹї Хс :

в •

Оуторъ прославїтж еще дмнедъѹнъскъ то маре, кжнтъмѹте къ пентрѹ коѹчаѧ фїїлѹї тъѹ слѹ соборѧте мдѹлъ • шї моартеа слѹ ѹморѧте • оуморжцїї нѣмїскѹате • шї вїецїї нѣмїсподобїте • раюлъ амдобжндїте, ачѣ дїн тъї адѹлчїре • дерептачаѧ мѹлцъмїндъ славословїмъ капрехї пѹтѣрїнїкъ Хс предмнедъѹ нострѹ • шї сжнгѹрѣ мѹлтмилостївъ :

Дѹпъ а в кадїзмж, Шедаре гла в •

Пїатра мормжнтѹлѹї, апечетлѹї нї сопрїте • Пїатра кре дїнцїї скѹлжндѹте дедешї тѹтѹрорь • дмне слава цїе :

Ѹчїнїчїлъ тъї чїтж кѹ мироносїцеле фемеї • свесселаще ѣтрѹї токмїте глась • къ дѣвалома грїзнїкѹ ь кѹ джнїшї съръмъ • ѣ слаж шї чїнїте, ата ѣвїере • шї пентрѹ джнїшї сомь ѹвїторїле дмне • поборѹаѹї тъѹ дъ а чаѧ маре мїлж : Пре бабена есї бце •

Оуторъ бабїтж еще, дмнедъѹнъскъ то ле фїчолаж • къ пентрѹ кареле дїнтїнїле слѹ ѣтрѹпатї • мдѹлї слѹ пръдатї • адамї слѹ трѣшї нематї • бабетїмѹлъ слѹ ѹморѧте • ева слѹ соборѧте • Щоартеа слѹ ѹморѧте, шї ной ам ѣвїнїс • де рептачаѧ кжнтїндъ стрїгъмъ • бабїте Хс дмнедъѹ нострѹ :

ка́ре

23v Tîlc: Adecă pre oamenii mare, ca și acmu, ungea trupul la moarte cu valsam și cu zmirnă și de alte scumpe, să nu putredească, nice să să strice. Pentr-aceaea, și mironosițele, ca nește durioase, dusără să mai ungă svîntul trup a Domnului Hristos.

҃в:

Suprăproslăvită ești, Dumnădzău-Născătoare; cîntămu-te, că pentru crucea Fiiului tău s-au oborît iadul și moartea s-au umorît, umorîțîi ne-am sculat și vieții ne-am spodobit, raiul am dobîndit, acea dintîi î*n*dulcire. Derept aceaea, mulțămind, slavoslovim, ca pre un putearnic, Hristos, pre Dumnădzăul nostru și sîngur mult milostiv.

După a 2 cathizmă, ședeare, glas 2:

Piatra mormîntului a pecetlui n-ai oprit, piatra credinței, sculîndu-Te, dedeș tuturor. Doamne, slava Ție.

A ucinicilor Tăi ceată cu mironosițele femei să veseleaște, într-un tocmit glas; că de-a valoma praznicul cu dînșii sărbăm, î*n* slavă și cinste, a a Ta înviere; și pentru dînșii, om-iubitoriule Doamne, poporului Tău dă acea mare milă.

Пребл҃вена є҆сѝ бц҃е...[134]

Suprăblagoslovită ești, Dumnădzău-Născătoare Ficioară. Că, pentru Carele din tine S-au întrupat, iadul s-au prădat, Adám s-au iarăș chemat, blăstămul s-au umorît, Eva s-au slobodzît, moartea s-au omorît și noi am învis. Derept aceaea, cîntînd strigăm: Blagoslovit Hristos, Dumnădzăul nostru,

[134] În limba slavonă: „Preabinecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu”.

Глас в҃, кв҃

кáрь áшѧ ѿ́не бꙋ̀ слáва цѣ̀е:

Дꙋ́хъ непорóчне. Ѵпакоѡ̀н. Глас в҃,

Дꙋ́хъ пáтимѫ дѣвкѝ мѧ́рестѣрѫ лѧ̀ морѧ́нїте, ѩ҆ стꙋ́нгѫ кꙋ̀ ми
росѧ́ле трꙋ́пꙋле тѣ̀ꙋ фемéнле х҃е дмнѣ̀ꙋ. вѣзꙋ́рѫ ц҃рї̀ ѩ҆
гро́лпѫ, шнѝ сѣ̀ сѣтѫмѫнтáрѫ. кѣ̀ глáсъ áꙋзѫ́рѫ дѣлá дѫнше.
кѣслꙋ́скꙋлáте дмнле. дѣрꙋ́нде лꙋ́мїнї áчѧ̀ мáре мнáѫ:

Трѧ́пчеле. Ѳнтифѡ́нꙋле а҃. Глас в҃,

Ѩ҆трꙋ́ чéрїю сѡ́кїнї тримѧ́цꙋмї а҃ нѣемї̀нї. кѣтрѣ̀ тѝне мѧ́н
тꙋнторюле. мѫнтꙋѧ́щемѫ кꙋ̀ áтá стрѣлꙋчи́ре:
Милꙋѧ́щене кáрїї грешѝмъ цѣ̀е мꙋлтѝ ѩ҆тонѝ чáсꙋле. сѡ҃ хри
стóлсе áлмнꙋ. шимѝ дѣ̀ маѝнте дѣсѣвршѝте кѝпꙋрї сѣтѫ̀
покѣéскѣ цѣ̀е: Слáва.

Свѣтлꙋ́и дꙋхъ а҃ ѩ҆трѣ̀щѣ ѧ҆̀сте. а҃ свѣ̀цїи а҃порнї лꙋ́мѧ. кѣ̀
дмнѣ̀ꙋ ѧ҆̀сте, дѣсѣфїнѝцѣ тáтѣлꙋи шнѝ кꙋвѫ́нтꙋлꙋи:

Ѳнтифѡ́не к҃, Глас в҃.

Кѣ̀ денáрѣ дмнле сѣфїе ѩ҆нѡ̀и. чѝнеи дѣстꙋ́ле ѩ҆трéгѣ
сѣскáпе, дѣпнзмáшꙋле ѩ҆трѣꙋ́нѫ шнѝ дѣшꙋ гꙋвѣ̀цꙋле:
Анцилѡ́ре лѡ́ре нꙋ́дѣ мѫнтꙋнторюле прѣ̀ шѣрвꙋ́ле тѣ̀ꙋ, кѣ̀кꙋ
дѣ̀лѣꙋ кн҃ áсꙋпра мѧ̀ сѣпорнéскѣ шнѝ дáрѫ пнзмáшїи мїéи: с҃:
Свѣтлꙋ́и дꙋхъ вмѣ̀ꙋ чѣпѣторїе шнѝ чѝнѣте, кѣ̀ тоáте чѧ́
ле зидѝте. кáꙋнѝ дмнѣ̀ꙋ фїѝнде ле ѩ҆трѣ́ѧ́ще. Дем пре
ꙋ́нѫ пѣзѧ́ще. кꙋ̀ пѣрѝнтеле прѝнфїюле дáрѫ: Ѳнтф҃ г҃
Кáрїи сѣнѣдѣéскѣ пре дмнле, сѣ̀ áсѣмѣнáрѫ кꙋ̀ мꙋнтеле кꙋ
чéле свѣте. кáрїи нѝченѣтрꙋ́и кѝпѣ нꙋ́сѫ мѝшкѫ деáдѣѡгѣрнле
пнзмáшꙋлꙋи:

Ѩ҆фѣрѣдéлѣцѣ мѫнꙋле лѡ́ре, сѣнꙋ́ш ѩ҆тѝнѫ. кáрїи дмнѣ̀
ѧ҆ще

24r Care așea binevru, slava Ție!

După **Непорочне**[135], ipacoi, glas 2:

Dă patimă, deaca mearsără la mormînt să ungă cu miroseale trupul Tău femeile, Hristoase Dumnădzău, vădzură î*n*geri î*n* groapă și să spămîntară, că glas audzîră de la dînș că S-au sculat Domnul, dăruind lumii acea mare milă.

Treapcele

Antifonul 1, glas 2:

Întru ceriu ochii trimițu-mi a inemii cătră Tine, Mîntuitoriule, mîntuiaște-mă cu a Ta strălucire.

Miluiaște-ne, carii greșim Ție mult în tot ceasul, o, Hristoase al mieu, și-mi dă mainte de sfîrșit chipuri să mă pocăiesc Ție.

Слава...

Svîntului Duh a împărățî iaste, a svinți, a porni lumea, că Dumnădzău iaste, de o ființă Tatălui și Cuvîntului.

Antifon 2, glas 2:

Că de n-ar fi Domnu] să fie în noi, cine-i destul întreg să scape de pizmașul împreună și de șugubățul?

Dinților lor nu da, Mîntuitoriule, pre șerbul Tău, că cu de leu chi*p*[136] asupra mea să pornesc și dară pizmașii miei.

Ѻ...

Svîntului Duh viață-ncepătorie și cinste; că toate ceale zidite, ca un Dumnădzău fiind, le întăreaște, le-mpreună-păzească[137] cu Părintele, prin Fiiul dară.

Antif[o]*n* 3:

Carii să nădăiesc pre Domnul să asămănară cu muntele cu cel svînt, carii nice-ntr-un chip nu să mișcă de adăogările pizmașului.

În fărădelegi mînule lor să nu-ș î*n*tindză carii dumnădză-

[135] În limba slavonă: „neîntinați”. Desemnează aici Ps. 118 (**Блажени непорочнїи** „Fericiți cei fără prihană”), care formează Catisma 17.

[136] Acest cuvânt este subliniat, iar marginal, de mâna lui Dosoftei, nota: „nărav”; cf. gr. τρόπος.

[137] Cf. gr. συντηρέω.

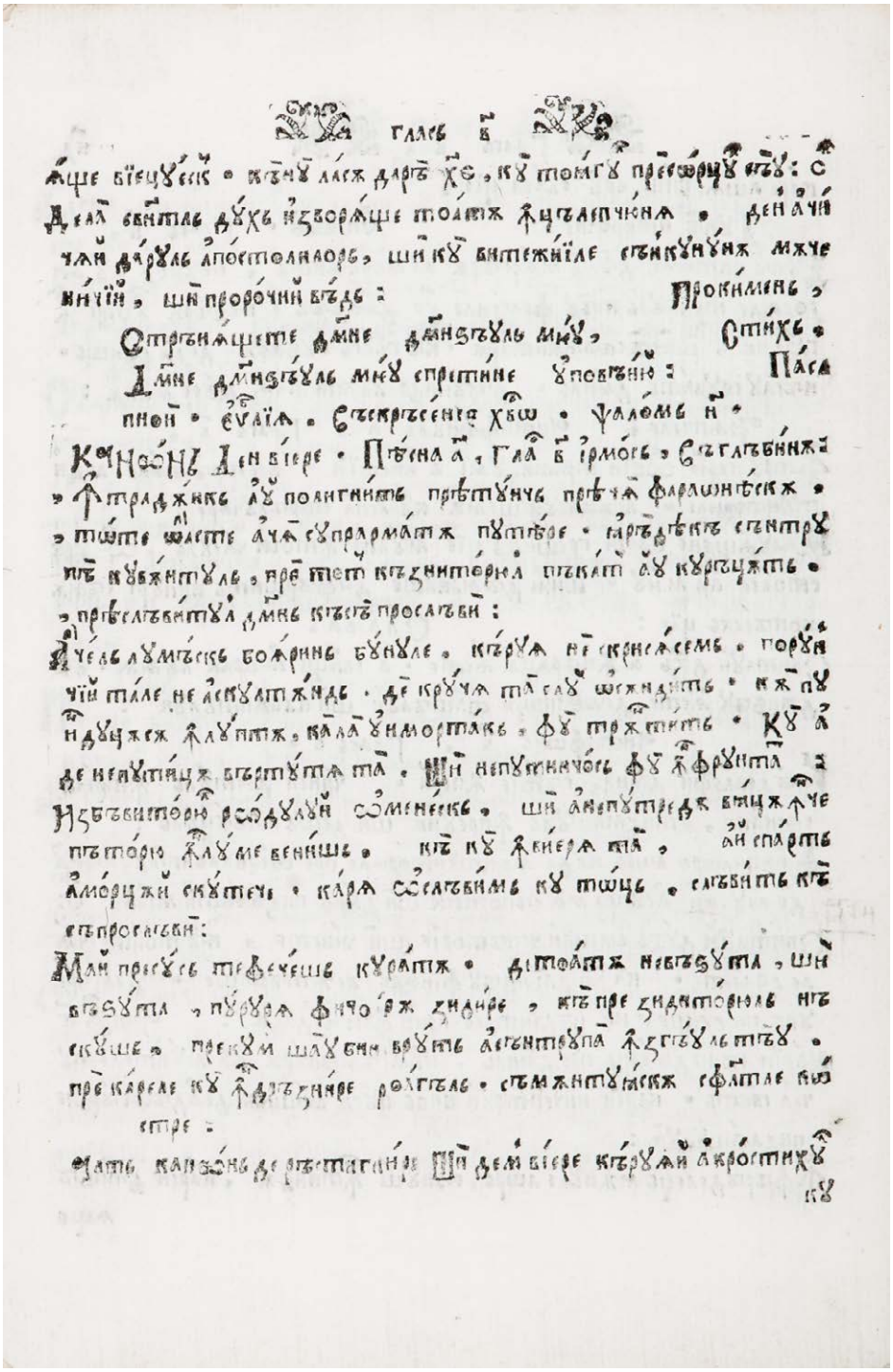

ГЛАСЪ Б҃

Аще вѣцꙋеск҃ • кꙋнꙋ ласѫ дарꙋ х҃ѡ, кꙋ томꙋ прѣѡбрѫцꙋ сѧ: С
Дела ѥвнтлѣ дꙋхꙋ изворѧще тоатѫ ѧцѣлѣчѡнѧ • ден ачи
чѧй дарꙋлѣ апостолѣлорꙋ, шн кꙋ витежиїле сѣикꙋнꙋнѫ мѫче
нїчїй, шн пророчїй бѣдѣ: Прокимень,

Отрѣнѧщете дмне дмнѣтꙋлꙋ мнꙋ, Стихъ.
Дмне дмнѣтꙋлꙋ мнꙋ спрѣтине ꙋповѣнїю: Паса
пнѡй • ѥꙋлїѧ • Съскрѣсенїе х҃ѡ • ꙋалѡмъ н҃ •

Канонъ Дн вїерѣ • Пѣсна а҃, Гла б҃ ірмосъ, Съглѣбинѫ:
Отрадѫнкѣ ѧꙋ полїгнїтѣ прѣтꙋнчѣ прѣчѧ фараѡнѣскѫ •
тѡте ѡлсте ачѧ сꙋпрарматѫ пꙋтѣре • ѡрѣдѣкѣ сѣнтрꙋ
нѣ кꙋвѫнтꙋлѣ, пре тет кѣзнїторнѧ пѣкатѣ ѧꙋ кꙋрѣцѫтѣ •
прѣсѣлѣвнтꙋѧ дмнѣ кѣсѣ просалѣвн:

Ачелѣ лꙋмѣскѣ боѧрнѣ бꙋнꙋле • кѣрꙋѧ не скрисасемъ • порꙋн
чїй тале не лѣкꙋатѫ ѫнде • де крꙋчѧ та слꙋ ѡсѫндїтѣ • кѫ пꙋ
ндꙋцѫсѫ ѧлꙋптѫ, кала ꙋнмортакѣ, фꙋ трѫтїтѣ • Кꙋ а
де непꙋтїцѫ бѣртꙋтѧта • Шн непꙋтїнчѡсѣ фꙋ ѫфрꙋнта:
Изѣвитѡрѡ рсѡдꙋлꙋй сѡменескѣ • шн анепꙋтредѣ вѣцѫче
пѣторїю ѧлꙋме венише • кѣ кꙋ ѧвїерѧ та, ѧй спартѣ
амѡрцѫй скꙋтечѣ • кара сѡсалѣвимѣ кꙋ тѡцѣ • слѣвитѣ кѣ
спрѣсалѣвн:

Мѧй прѣсꙋсѣ тефечеше кꙋратѫ • дѣтоатѫ невѣꙋта, шн
бѣꙋта, пꙋрꙋрѧ фичорѫ хидире, кѣ пре хидѣторнѣ нѣ
скꙋше • прекꙋм шаꙋбин врꙋтѣ ѧсѣнтрꙋпа ѧзѣтꙋлѣстѣ •
пре карале кꙋ ѧвѣзнїре роѧгѣле • сѣмѫнтꙋїскѫ сфѧтле вꙋ
стре:

Ѧлатѣ канонъ де рѣстїгнїре Шн дем вїерѣ кѣрꙋѧй акростихꙋ
кꙋ

24v iaște viețuiesc, că nu lasă, dară, Hristos cu toiagu*l* pre sorțu*l* Său.

Ѳ҃...

De la Svîntul Duh izvoreaște toată înțălepciunea, den acicea-i darul apostolilor, și cu vitejiile să-ncunună măcenicii și prorocii văd.

Prochimen: Stîrneaște[138]-te, Doamne, Dumnădzăul mieu. Stih: Doamne, Dumnădzăul mieu, spre Tine upovăiiu. **Па́са пноѝ...**[139], Ev[a]*n*[ghe]liia, **Въскръсе́ніе х҃ѿ...**[140], Psalom 50.

Canon de-nviere.
Peasna 1, gla*s* 2:
Irmos: Въ глъби́нѫ...[141]

Într-adînc au polignit pre-atunci pre-acea faraonească to[a]tă[142] oaste, acea suprarmată puteare; iară deacă Să-ntrupă Cuvîntul, pre tot căznitoriul păcat au curățît preaslăvitul Domn, că Să proslăvi.

Acel lumăsc boiarin, Bunule, căruia ne scriseasem, poruncii Tale neascultînd, de crucea Ta s-au osîndit; că pui*n*du-Țî-să în luptă ca la un mortac, fu trî*n*tit cu a de neputi[n]ță vîrtutea Ta și neputincios fu î*n*fruntat.

Izbăvitoriu*l* rodului omenesc și a neputredă viață î*n*cepătoriu, î*n* lume veniș, că cu învierea Ta ai spart a morțîi scutece, carea o slăvim cu toț, slăvit că să proslăvi.

Mai presus te feceș, Curată, de toată nevădzuta și vădzuta, pururea Ficioară, zidire; că pre Ziditoriul născuș, precum Ș-au binevrut a Să-ntrupa în zgăul tău; pre Carele cu î*n*drăznire roagă-L să mîntuiască sufletele no[a]stre.

Alt canon de Răstignire și de-mviere, căruia-i acrostihu*l* cu//

138 Cf. Oct. 2003: „Scoală-te, Doamne”. Vezi Nota asupra ediției.
139 În limba greacă, cu slove chirilice: Πάσα πνοή... („Toată suflarea...”).
140 În limba slavonă: „Învierea lui Hristos...”.
141 În limba slavonă: „În adânc...”.
142 Scris: **тѡ́те.**

Ѡдѡ тѡн ѡнон . тѡ фереві́ѡ ло́гѡ . Пок пѣ́снь жнзнонѡ́сцн
глоу : Кжнтѣ кжнтекоуль . вмцж адоукѣтсо́р : кѹ ірмо́лесле

Ирмо́съ : Нетре́нж ннесѡбнчнж .

Невѣтоу́тж . шн недерѣ́нсж . нѣ оудо́тѣ амѣрі́й чаѹ ѧбла́тн
ка́ле . але́ѹле стрнга́ нзіа́ле . дмнлоуй еѣжнтѣ́мѣ . вла
бнтѣ честь просла́вѣ .

Пѹта́ре чело́ сла́вї . скѹла́ре чело́ кѣзѹ . шн нестрика́ре чело́рѣмѣ
шса́ тефече хв . кѹ ѧтрѹпѹлѹ па́тнмата . кѣ слѹ просла́вѣ :

Щїлѹ́нтлѹ кѣзѹта і́конж . шн скѹла́тлѹ ефѣрхм́тл . пѣзѹмѹ́н
то́рїѡ дѣ́вѣ . шн ноїто́рїѡ . ѹморжндѹсж чефѹ . кѣслѹ просла́вѣ :

Ѧтѣ Кансо́нѣ ѡпрѣтей дмнзѣѹнѣсекѣто́рей : Ѡпрості́хѹле а
шѧ . Ѡдѡ тѡн ѡнон тѣ фереві́ѡ ко́рн : Кжнтѣкжнтекѹле ѹ
нй адѹкѣто́ре де вмцж фнчоарж . Пѣ́сна а ірмо́съ ачелаше .

Неѹта́тена демѹ́лѣ скарж . шн стрѣ́нѣ ѹска́тж ка́лѧ мѣ
рїй . прѣ́ата спѹнѧ на́щере прѣкѹра́тѡ . ка́рѧ ѡкжнтѣ́мѣ
то́цѣ . кѣ слѹ просла́вѣ :

Пѹта́рѧ челѹй де сѹ́сѣ . ста́тѹле чел ѧтре́гѣ . але́ѹй дѹй
зѣѹ ѧцѣлепчѡне . ѧтрѹпжндѹсж прѣкѹра́тж дѹй ѡ́ниче . кѹ
со́менїй петрекѹ кѣ слѹ просла́вѣ :

Трекѹ́тлѹ прїн ѹ́ше . неѣлка́тж ѧнѹ́тж . а́лтѣ́ѹ пжн
тече . ладнрептѣцжй сѡ́реле прѣкѹра́тж . шн лѹ́мїй ѧ́лѹ
мина́тѣ кѣ слѹ просла́вѣ :

Пѣ́сна г . ірмо́съ , Процѣвалесте :

Ѧфлорі́тлѹ пѹстѣ́ѧ . ка крѣ́нѹле дмне . а́чѧ ѧлнмѣнлоре стѣ
пж бесѧ́рнкж . нѹвенѹ́ѧта . прїн ка́лѧ сѧ ѧтрѣ́ннмамѧ .
фа́тта ѧпа́тнмата . стѣпременїѧ вѣзжндѹте . ѧпросо́тж
скимосжтѹ́ржѡ . де чїй фѣрѣделѧ́це блтцокорнтѣ . пре чела

Ж чаѹ

25[143]г

Ѧ́дѡ то̀н αἶνον тѡ̀ ферєсві́ѡ ло́гѡ[144]
Пожѫ̀ пѣ́снь жизнонóсци слóвꙋ
Cînt cîntecul viață-aducător[145],
cu irmoasele:

Irmos: Нєтрє́нѫ и҆ нєѡбы́чнѫ...[146]

Nebătută și nedeprinsă, neudată a mării ce-au îmblat cale, alesul striga Izraíl: Domnului să cîntăm, slăvit ce Să proslăvi.

Puteare celo*r* slabi, sculare celo*r* cădzu*ț* și nestricare celo*r* răpăosa*ț* Te fece*ș*, Hristoase, cu a trupului patima Ta, că S-au proslăvi*t*.

Miluit-au cădzuta ico[a]nă și sculat-au sfărîmata plăzmuitoriu*l* Dumnădzău și noitoriu*l*, umorîndu-să ce fu, că S-au proslăvi*t*.

Alt canon a Pr[ea]*s*[vi]ntei Dumnădzău-Născăto[a]rei, acrostihul așea:
Ѧ́дѡ то̀н αἶνον тѝ ферєсві́ѡ ко́ри[147]
Cînt cîntecul ceii aducăto[a]re de viață Ficioară.

Peasna 1. Irmos acelaș:

Nelutateca demult scară și strein uscată calea mării pre a ta spunea naștere, Preacurato, carea o cîntăm toț, că s-au proslăvit.

Putearea Celui de sus, statul cel î*n*treg, a lui Dumnădzău înțălepciune î*n*trupîndu-Să, Preacurată, din tine, cu oamenii petrecú, că S-au proslăvit.

Trecut-au prin ușe necălcată încuiată a al tău pîntece al dirептăț̂i So[a]rele, Preacurată, și lumii au luminat, că S-au proslăvit.

Peasna 3:
Irmos: Процвѣла́ єсть...[148]

Înflorit-au pustiia ca crinul, Doamne, acea a limbilor stea*r*pă besearică cu venirea Ta, prin carea s-au întări*t* inema mea.

Fapta în patima Ta să premeniia vădzîndu-Te în pro[a]stă schimosîtură de cei fără-de-leage batgiocorit, pre Cela //

---

143 Filă nenumerotată.

144 În limba greacă cu slove chirilice (și grecești): ᾄδω τὸν αἶνον τῷ φερεσβίῳ λόγῳ („Cînt laudă Cuvântului dătător de viață”).

145 Cf. textele grecesc și slavon (vezi nota anterioară).

146 În limba slavonă: „Nebătută și neobișnuită...”.

147 În limba greacă cu slove chirilice și grecești: ᾄδω τὸν αἶνον τῇ φερεσβίῳ κόρῃ („Cînt laudă Fecioarei purtătoare de viață”).

148 În limba slavonă: „A înflorit...”.

Глас ѿ

члꙋ ѧ̀ттърнѹть, тоа́те кꙋ дꙋ́нѣтъ́ескꙋль мелнца́ть:
Дꙋ́нѣ цѣ́рнѫ дꙋ́пѣ кꙋ́пꙋль тѣ́ꙋ, ми́не кꙋ мѫ́на та̀ плѣ́змꙋ́нꙋ•
шѝ зроби́ть ѡ̀рѣ́ше ѧ̀цѣ́рна мо́рцѫ́ѝ, прѝ́ пѣска́ть хѐ•
ѧ̀пре ꙋ́нѫ пꙋгорѫ́нде ла̀нде, депреꙋ́нѫ ми̇ѣ рѣдника́ше:
Ча́тele сѣ̀ ѧ̀пѣ́ѝ ма́рѫ, а̀ ѧ̀цѣрилѡрь то́ть кꙋра́тѫ, шѝ а̀ сѡ̀
менилѡрь сѣнфрикоша́рѫ ѡ̀немиле дѣнѣскꙋ́тꙋль тѣ̀ꙋ• дреп
тачѧ́ѧ ти́не дꙋ́нѣтъ́ꙋнѣскѣтоа́ре• кꙋ̀ креди́нцѫ чинети́ме:
Алтꙋ́ль• Дѣ́нь сѣ́лнихь•
Ѧ̀рꙋ́ль челѡрь та́ре а̀ꙋ сѣтъ́бѝть• кꙋ̀ вѫртꙋ́тѧ та̀ хѐ• шѝ пꙋ
та́ре а̀чѣ́ѝ сла́бї, ти́не сѣнчи́неторѫ:
Чела чѣ́ѝ декѫ́ть то́те маѝ дѣ́сꙋ́прѫ хс̀• са̀ꙋ ѧ̀мнкшꙋра́ть пꙋ
цѫ́нь• кꙋ̀ па́тима трꙋ́пꙋлꙋѝ, дѣ̀ ѧ̀цѣрилѡрь фи́ре: Ѱ̀ н̀•
Мѡ́рть кꙋ̀ чѣ́ѝ фѣрѣ́лѧ́це сокоти́ть• стрѣлꙋ́чи́нде фемѣ́
нѡрь• кꙋ̀ кꙋнꙋ́нѫ деслаа́вѫ хѐ• тѣ̀ рѣта́ш а̀ ѧ̀вѣрїѝ:
Чѣ́ле дѣ̀ вра́мѧ дни́ сꙋ́сь декѫ́ть то́тѫ• ка̀ꙋ́ѝ вре́милѡрь тѣ́о
рецъ• дїѝ ти́не фичоа́рѫ, кꙋ̀ вѡ́е прꙋ́нкь сѧ̀ плѣ́змꙋ́ѝ:
Пѫ́ѝтече маѝ ла́ть декѫ́ть чѣ́рюрилѣ• сѣкѫ́ѝтѣлїь кредини́чѡ
шїѝ, прїѝ ка́ре а̀да́мь ѧ̀трꙋчѣ́рорї, бꙋкꙋрѫ́нде лѣкꙋ́ѧ́це:
Пѣ́сна д̀, ірмѡсъ• Пришествоа́вь.
Бе́ниѝтаѝ дїѝ фичоа́рѫ, нꙋ́соль нꙋ̀ ѧ̀цѣрь• чѣ̀ ѧ̀сꙋ́цѣ дꙋ́нѣь ѧ̀
трꙋпа́ть• шаѝ мѫ́ѝнтꙋ́ѝть пре то́ть ми́не пре ѡ̀мꙋ́ль• де
рѣптачѧ́ѧ стрѝ́нь цїе• сла́ба пꙋтерїѝ та́ле дꙋ́не:
А̀стѣтꙋ́шь ка̀ꙋ́ѝ цꙋдска́ть, дꙋ́нѣтꙋ́ль мꙋ́ ла̀ска́ꙋнь• нѣгѫ
чебинде дꙋ́не• цꙋдѣ́ц скоцѫ́нд лилѫнѧшорь• ка́ре прѝ́ па́тима
та̀, лꙋмїѝ лꙋкра́ш сѣтъ́сенїа хѐ• ѡ̀ нсаѧ̀ нг̀ ѕ: і̀ерѣ̀лї дѣ̀
Кꙋ̀ па́тимата̀, пїзмѧ́шꙋлꙋѝ са́бїнле лѣпсѝрѫ• мѣ̀ ѧ̀вѣрїѧ́ти
лѡр

25v ce-au întărit toate cu dumnădzăiescul melițat.

Din țărnă după chipul Tău mine cu mîna Ta plăzmuiș și, zrobit iarăș în țărna morțîi prin păcat, Hristoase, î*m*preună pugorînd la iad, depreună mă rădicaș.

Ceatele să înspăimară[149] a î*n*gerilor, Totcurată, și a o[a]menilor să-nfricoșară inemile de născutul tău. Drept aceaea, tine, Dumnădzău-Născătoare, cu credință cinstim.

Altul:
Лѫ́кь си́лниѭ̀ь...[150]

Arcul celor tare au slăbit cu vîrtutea Ta, Hristoase, și puteare acei slabi Tine să-ncinsără.

Cela ce-i decît to[a]te mai deasupră Hristos S-au înmicșurat puțîn, cu patima trupului, de-a îngerilor fire.

Psa*l*. 8

Mort cu cei fără-leage socotit, strălucind femeilor cu cunună de slavă, Hristoase, Te-arătaș a învierii.

Cel de vreamea din sus decît to[a]tă, ca un vremilor Tvoreț, din tine, Ficioară, cu voie prunc S-au plăzmui*t*.

Pîntece mai lat decît ceriurile să cîntăm, credincioșii, prin care Adám întru ceriuri bucurînd lăcuiaște.

Peasna 4:
Irmos: Пришєствова́вь...[151]

Venit-ai din Ficioară, nu sol, nu înger, ce Î*n*suț Domnul întrupat, ș-ai mîntuit pre tot mine pre omul. Derept aceaea, strig Ție: Slava puterii Tale, Doamne.

Astătuș ca un giudecat, Dumnădzăul mieu, la scaun, negîlcevind, Doamne, giudeț scoțînd limbilor, care prin patima Ta lumii lucraș spăseniia, Hristoase.

Isaíia 53:7, Iere*m*. 11:19

Cu patima Ta pizmașului sabiile lipsiră, iară a nepriiati[ni][152]-

[149] În text: ѿпъйма́рѫ.
[150] În limba slavonă: „Arcul celor puternici...”.
[151] În limba slavonă: „Ai venit...”.
[152] Omis.

Глас в кѫ

лоръ четѣць сѫръсѫжпиръ • шн ѧтнрѧнѹлѹй сѫмецїе слѹ со
творѫть • ѱл. д: бѡ •
Зѫне лѧнице дѣ мѫнтѹнїть • шн пѣрѧте нѣ клѣтнїть • дѹн
зѣѹнѣскѣтоаре стѣпѫнѫ, тоцъ крединочошїй те шнѧ • кѣтѹ
кѹ рѹцнле тале дѹн примеждї нѫзѣвѣцъ сфѧтле нолстре •
Ѱлтѹл • Оуслншалх гн,
Ѧѹзѫѧм дѹне слѣбїта тѣ сокотѣлѫ • шлм проглѣвїт ѡм
нѹнторюле • некѹприносатѣ пѹтѧре:
Сѣзѫнде пре лѣмнѣ тѹне хѣ ѱфїнте • фнчоара каръ фѣръ
дѣ мѹнїѣ тенѣскѹ • чале де маѩкѫ мѹнчѣ ѧѹрѣвдѧт:
Ѱвинчїтѹслѹ моартѧ • мѡртѹлѣ жекѹѧще ѧ ѡдѹлѹй порѣ •
чел тот мѫнкѣторю дарѣ крепѫнд • мїе чале сѹпрѣ фїре тоа
те сѣдѣрѹѣскѣ: ірмѡс ѧчелаш ѧ прѣтїй •
Ѱкѣтѣ сѹпрѣ налцѫ дѹнѣзѣескѹлѣ мѹнте • ѧкаѳїй домнѹлѹй •
мѧй прѣсѹсѣ де пѹтѣрнле • ѧлѹй дѹнѣзѣ мѧйкѫ ведерѧт:
Дѣ лецнле фнѹй, фнчоарѫ сѫсѣбїт, сѫнгѹрѫнѣскѫнде •
прѣстѣпѫнїторюй знднїй, тесподобнїшь ѧ дѹнѣзѣескѫ нѹ
мїре: Пѣсна ѥ, ірмѡс Ходатай •
Мѫлочїторюлѹй дѹнѣзѣ шн ѡменнлоръ тефчеш хѣ дѹ
нѣзѣ • кѣ пентѹ тѹне деспѹнторюле, ѧчѧ спре ѧчепѣ
тѡрюль де лѹмїнѫ пѣрїнтелѹй тѣ, дѹн нѡптѧ нецїїн
цей, ѧдѹсѣтѹрѫ ѧфлѣм: апѡл
Кѧ нецце кедрї хѧ ѧпнзмѧшнлоръ, сѫмецѫе ѧнсфѣрѫмѧт •
дѣ вое деспѹнторюле • пре нѧрне дѣкѧ тѹне врѹш • шн пре
пѣг, шн кедрѹ, кѹ трѹпѹл депреѹнѫ нѣлцѧт:
Ѱлѧк хѣ ѧдѫнїк тѣбѣгѫрѫ фѣрѣ сѹфларе мѡрт • чекѹ ѧтѧ
Жв рѧнѫ

26r lor cetăț să răsîpiră și a tiranului sămeție s-au oborît.

Psa*l*. 9

бѡ҃:

Tine liniște de mîntuit și păreate neclătit, Dumnădzău-Născătoare Stăpînă, toț credincioșii te știm; că tu cu rugile tale din primejdi izbăvești sufletele noastre.

Altul. Оу҆слишáах гдⷭ҇и...[153]

Audzît-am, Doamne, slăvita Ta socoteală ș-am proslăvit, om-Iubitoriule, necuprinsa Ta puteare.

Vădzînd pre lemn Tine, Hristoase, î*n*fipt, Ficioara carea fără de munci Te născu ceale de maică munci au răbdat.

Învincitu-s-au moartea, mortul jecuiaște a iadului porț, cel tot-mîncătoriu[154], dară, crepînd, mie ceale supră fire toate să dăruiesc.

Irmos acelaș. A Pr[ea]cistii:

Iacă, să suprănalță dumnădzăiescul munte a casii Domnului mai presus de puterile, a lui Dumnădzău Maică, vederat.

De legile firii, Ficioară, osăbit sîngură născînd pre Stăpînitoriul zidirii, te spodobiș a dumnădzăiască numire.

Peasna 5:
Irmos: Хоⷣатáй...[155]

Mijlocitoriu lui Dumnădzău și oamenilor Te feceș, Hristoase Dumnădzău, că pentru Tine, Despuitoriule, acea spre începătoriul de lumină Părintelui Tău din no[a]ptea neștiinței adusătură aflăm.

Apos[to]l

Ca nește chedri, Hristoase, a pizmașilor sămeț҆ie ai sfărîmat, de voie, Despuitoriule, pre chiparis, deaca binevruș, și pre pevg și chedru cu trupul depreună nălțat.

În lac[156], Hristoase, adînc Te băgară fără suflare mort; ce cu a Ta

153 În limba slavonă: „Am auzit, Doamne...”.
154 Cf. gr. παμφάγος.
155 În limba slavonă: „Mijlocitor...”.
156 Cf. gr. Ἐν λάκκῳ (λάκκος = ‘groapă’, Lampe, s.v.). Cf. și Oct. 2003: „În groapa cea mai adâncă”.

Глас в

Рана ѹитацъ рѣниц моръ • пре чей амормынтурї че дормїа,
кѹ тиме мпреѹнѫ анрѣдїхатъ :
Ѡ маг пре ла тѣфїй шї дмнъ фнчоарѫ нѹратѫ • прѣдацѫ
Дсфта изѣвїре • ~~чѣлоръ~~ дїн противѫ кѹнцѹраре • че пре тиме съ нъ
дъеск • пъчиитѫ съдъръѹескѫ • ѡлтѹл,
Кѣрбѹнеле лѹй исаиа • демаиите арѣтатъ • Соарele дїн фи
• чорѣскъ пѫнтече аѹ рѣсърит • чѣлоръ лантѹиарекъ рѣтъчиц •
• де дмнѣзѣескѫ кѹноцїнцѫ • стрѣлѹколре дръѹїндъ:
Ѡ стъпоетї лепъджїндѹеѫ адам гѹетѫ де моарте адѹкъ
тѹвѣюлъ лемї ачел дїн тъй : Ч ѣ ачестѹѫ пъка кѹрѣцѫцъ •
рѣстигнїндѹеѫ чест аддоилѫ :
Кѹ фиръ пѣцѫторї • шї мортакъ тефечешъ • чел фѣрцтатї
тимѫ • кѹ нелѹтатека дмнѣзѣире • непѹтреднчошїндъ пре
чей ѡморѫцъ ѿе • дїн хрѹбеле ѡдѹлѹй ѡнїскѹлатъ :
ѡпрѣтїй • ачелаш ірмосъ •
Нѹшорї адесѹеѹрїе дѹлцацѫ рѹшорацъ чѣлоръ пре пемѫнїй къ
ихѹсонъ сѣ дѫде • чѣла че ѫсте демаиите девач • дїн фи
чоарѫ ѫтрѹпѫндѹеѫ дмнѣзѣѹ нострѹ :
Ѡ вѣцїй шї трѹпѹлѹй мнѣѹ • лѹмїна аѹ стрѣлѹчїй • шї мъ
хнїчѫнѫ пъкатѹлѹй аѹ дезлегат • ла чѣлаѫ дїнпой дїнтрѹ
фнчоарѫ • фѣрѣ стемѫцѫ ѫтрѹпѫндѹеѫ чел де сѹсъ :
Пѣсна ѕ • ірмосъ • Съвѣзїнѣ грѣхобнїй •
Ѫпрѣсъпаете деспъкатенїѹцѹратї • ачѣ неѹрматѫ дмнлостїн
вїрїй тѣлеи кем прѣпаете • дїн ѿ рѣкатъ дмнѣзѣѹ ескотемѫ :
Кѣ ѹн дерѣѹ фѣптоарїа • дрептѹлъ слѹцѹдїкатї • шї кѹ чей
фѣрѣде аѫце ла лемнъ слѹ гѣвозїнїт • вїновацѫлоръ ертаре
кѹ ѣлестѹ

26v rană uitat răniț morț pre cei în mormînturi ce dormiia cu Tine-mpreună ai rădicat.

Roagă pre al tău Fiiu și Domn, Ficioară curată, prădațîlo*r* izbăvire celor[157] den protivă-*n*cungiurare ce pre tine să nădăiesc păciuită să dăruiască.

Altul:

Cărbunele lui Isaíia de mainte arătat, Soarele din ficioresc pîntece au răsărit, celor la-ntunearec rătăciț de dumnădzăiască cunoștință strălucoare dăruind.

A să posti lepădîndu-să Adam, gustă de moarte aducătoriul lemn acel dintîi; ce acestuia păca*t* curățează, răstignindu-Să, Cest al doilea.

Cu firea pățîtori și mortac Te feceș, Cel fără patimă, cu nelutateca Dumnădzăire neputredicioșind, pre cei omorîț, Hristoase, din hrubele iadului i-ai sculat.

A Pr[ea]cistii. Acelaș irmos:

Nuori, a de bucurie dulceață[158] ruorat celor pre pămînt, că cucon să deade, Cela ce iaste de mainte de veaci, din Ficioară î*n*trupîndu-Să, Dumnădzăul nostru.

A vieții ș-a trupului mieu lumina au strălucit și mîhniciunea păcatului au dezlegat la cealea de-apoi, dintru Ficioară fără sămînță întrupîndu-Să Cel de sus.

Peasna 6:
Irmos: Въ бе́здн҃ѣ гр҃ѣхо́вней...[159]

În prăpaste de păcate-ncungiurat, acea neurmată a milostivirii Tale chem prăpaste; den stricat, Dumnădzăule, sco[a]te-mă.

Ca un de rău făptoriu Direptul S-au giudecat și cu cei fără-de-leage la lemn S-au găvozdit, vinovațîlor iertare

[157] Cuvîntul *celor* este tăiat cu cerneală, iar marginal este nota, de mâna lui Dosoftei: „de acea”. Cf. gr. τοῖς ἐξ ἐναντίας περιστάσεως, ἐπὶ σοὶ πεποιθόσιν.

[158] Scris: дꙋлца́цѫ.

[159] În limba slavonă: „Întru adâncul greșelilor...”.

ку̀ ѧ̀лстꙋ дꙋхꙋ́ндꙋ сѫ́нце :

Пентрꙋ ꙋ̀нꙋлꙋ ѧ̀мꙋ ѡ̀мꙋ • чѣлꙋ́й дꙋ́нтꙋй ѧ̀дѧ́мꙋ дꙋ̀мꙋлтꙋ, ѧ̀лꙋ́ме ѧ̀ꙋ ѿтрѧ́тꙋ моа́рте • ші пентрꙋ ꙋ̀нꙋлꙋ ѿвїерѧ, ѧ̀фі́юлꙋй ꙋ́й дмнѕꙋ слꙋ́нїтꙋ : б ,

Фꙋрꙋ́ непи́тѫ дꙋ̀ стрꙋ́тꙋ фичоа́рѫ ѧ̀нтескꙋ́тꙋ • ші вѣкꙋ́ещ фичоа́рѫ ѧ̀дѣвторѫ́ндꙋ • ѧ̀ѧдѣвтра́та дмнѕтꙋ́ре фїюлꙋй ші дꙋ мѧтѕтꙋ́лꙋй тꙋ́ сѧ́мне : Ѳатꙋ́лꙋ ,

Гла́сꙋлꙋ дꙋ̀ грѧ́ѡрї дꙋ̀рꙋгѫ , дꙋ́н доре́шꙋ , дестꙋнтоа́рюле сꙋ флетѧ̀ꙋ́ѕѫндꙋ • дѣкꙋмплите мꙋ̀ ѡ̀ѕꙋтꙋ́ѧ́ще • кꙋ̀ сѫ́нгꙋрꙋ ещꙋ • ѧ̀ ѧ̀но́стрѫ спꙋсе́нїе ві́нѫ :

Отрꙋжѧ́рї пꙋ́стꙋшꙋ грешинтꙋ́лꙋй , херꙋвимле , лѧ̀ ле́мнꙋлꙋ вїе́цїй • чꙋ̀ дѣ́кꙋ̀тꙋ̀ ѣтѣ́ѕꙋрѫ поа́рцїле дешки́стрѫ • кꙋ̀ тꙋ́ртꙋ ташꙋ кі́ле фꙋкѫ́нд тꙋ̀лхѧ́рюлꙋй ла̀рѧ̀й .

Пꙋстїй ѡ̀дꙋлꙋ ші ѡ̀борѫ́тꙋ • пентрꙋ моа́рте сꙋфѧ́чеѧ̀ꙋ́нꙋѧ • кꙋ̀ ѧ̀чѧ̀ мꙋ́лтѫ ѣꙋгꙋцѫ́ чалѧ̀дꙋни́тꙋ • ꙋ̀нꙋлꙋ дрепто́ще дрепт ноѝ хс лѧꙋдешертꙋ́тꙋ :

Ѳиѧ́чистїй • ѧ̀чѣлаш ірмо́сꙋ :

Фи́рѧ ѡ̀менилѡрꙋ чешерѣї́ѧ̀ пꙋнѧ́шꙋлꙋй • дестꙋнтоа́ре кꙋрѧ́тѫ, пентрꙋ́ тимѣ словоѕѫ́ре ѧ̀ꙋ немерѝ́тꙋ • кꙋ̀ ѧ̀лтꙋ́ фі́й кѧ̀ꙋй мїелꙋше́лꙋ , пентрꙋ то́ц сѧ́ꙋцїнгꙋ́тꙋ :

Стрѧгꙋ́м то́ц , тѣ́не ѧ̀дѣвтра́та мѧ́нкѫ ѧ̀лꙋй дмнѕꙋ пре мꙋ̀ нїсторїй ші́ре ѡ̀ѕꙋтѧ́ще , кꙋ̀ сѫ́нгꙋрѫ мꙋтрꙋ̀ фі́ѧлꙋ , ѧ̀ дрꙋѕнѝре ѧ̀ꙋ доѫ́ждꙋ́тꙋ :

Конда́кꙋ . Гла в̃ Сѝшнѝ ѡ̀ца ,

Окꙋлѧ́шꙋте мѧнтꙋнто́рюле дꙋ́н гроа́пѫ то́т пꙋтѧ́рінкꙋле • ші ѡ̀дꙋлꙋ ѣѕѫ́ндꙋ минꙋ́нѧ ѕѣ ѧ̀стꙋ́ѝмѧ̀ , ші мо́рцѫй стѣ́скꙋлѧ̀

ші фѧ

27r cu al Său dăruind sînge.

Pentru unul amu om, celui dintîi Adám, demult î*n* lume au întrat moartea, și pentru unul învierea a Fiiului lui Dumnădzău s-au ivit.

҃в:

Fără ispită de bărbat, Ficioară, ai născut și văcuiești ficioară, adevărînd a adevărata Dumnădzăire Fiiului și Dumnădzăului tău seamne.

Altul:

Glasul de graiuri de rugă din dorios, Despuitoriule, suflet audzînd, de cumplite mă izbăveaște, că sîngur ești a a no[a]stră spăsenie vină.

Străjari pusăș greșitului heruvimile[160] la lemnul vieții; ce deacă Te vădzură, porțile deșchisără, că Te-arătaș cale făcînd tîlhariului la rai.

Pustíi iadul și oborît pentru moartea să feace a Unuia; că acea multă bogățîie[161] ce-au adunat, unul drep toț drept noi Hristos l-au deșertat.

A Preacistii. Acelaș irmos:

Firea o[a]menilor, ce șerbiiá păcatului, Despuito[a]re curată, pentru tine slobodzîre au nemerit; că al tău Fiiu ca un mielușel pentru toț S-au giunghiat.

Strigăm toț tine, adevărata Maică a lui Dumnădzău: pre mînietorii șerbi izbăveaște, că sîngură cătră Fiiul î*n*drăznire ai dobîndit.

Condac, glas 2:
Вишнихъ и҆щѧ...[162]

Sculași-Te, Mîntuitoriule, din groapă, Totputearnicule; și iadul, vădzînd minunea, să înspăima și morțîi să scula

[160] Cf. gr. τὰ Χερουβείμ, neutru.
[161] Scris: вѹгъцѫ́є.
[162] În limba slavonă: „Cele de sus căutând...”.

Гласъ ѣ

Шн фаита лумїн дѣка бъзу съ букуржцїе • шн адамъ депре
унж шбаче боебунж • шн лума мжнтуиторюлъ мнеу те кжн
тж пурура : Икосъ,
Зуещъ лумина челоурь ѧтуневкаѡ : туещъ ръдикара туту
рурь • шн бъца соменилоурь • шн пре тоц депреунж скула •
амоурцжн търіе мжнтуиторюле жекунидъ • шн а мдулун по
рцъ здробиндъ кубжнтуле • шн мортачїн дѣка бъзуржмину
на съ ѧспъмаржъ • шн тоатж фаита ѧпреунж събукуржъ ѧ
трата скуларе сомъ коиторюле • пентрачаа шн тоц слъ
вимъ шн кжнтъмъ ата ла пачепугоржре • шн лума мжн
туиторюлъ мнеу те кжнтж пурура,

Пѣсна з. Ірмосъ. Гго противное веленїе •
Ѧпротива лун дмнезъ порункж • акъ лкъторъ делаце мун
о читорю • налтж парж фокулун ау зъгнцжт • мръ хо ау
о лъцжт дмнезъ чинититорилоур куконї, роза чаа адуху
о лун свинт • ачела чеасте блбнтъ • шн еупрж елъвинт :
Нусуферїан деспуиторюле де милж • ку молитва пресомъ
бъзжнде мунчинидусж • чевениш де лмжнтунш • ку алтъ
ежнце • сомъ фъкжндуте • челлчеещ блбнт • шн еупръ
елъвинтъ :
Дѣкатеезъурж съмфнисошаржъ • ѧбръкат кубешмжнтъ
денъзжнджъ портарїн мдулун хе • невунулъ мунчиторю
шербъ деспуиторюле • вениттаи ка съ слупун • челлчеещ блбтъ : б
Свинтелоурь свинтж • тине кучетъмъ • ка чесжнгурж нъску •
пре дмнезъ пречеа неекнимбат • фичоарж не имат • маикж
неневееститж • ку тутурорь изворжш кредничошилоурь не
стрикара

27v și fapta lumii, deaca vădzu, să bucură Ție; și Adám depreună-ș face[163] voie bună și lumea, Mîntuitoriul mieu, Te cîntă pururea.

Icos:

Tu ești lumina celor întunecați, Tu ești rădicarea tuturor și viața oamenilor, și pre toți depreună sculaș, a morțîi tărie, Mîntuitoriule, jecuind și a iadului porț zdrobind, Cuvîntule; și mortacii, deaca vădzură minunea, să înspăimară și toată fapta împreună să bucură î*n*tr-a Ta sculare, om-Iubitoriule. Pentr-aceaea și toț slăvim și cîntăm a Ta la pace pugorîre și lumea, Mîntuitoriul mieu, Te cîntă pururea.

Peasna 7:
Irmos: Бг҃опротивное велѣніе...[164]

Împrotiva lui Dumnădzău poruncă a călcător de leage muncitoriu naltă pară focului au zăgnețît; iară Hristos au lățît Dumnădzău-cinstitorilor cuconi ro[a]ua ceaea a Duhului Svînt, Acela ce iaste blago*s*lovit și suprăslăvit.

Nu suferiiai, Despuitoriule, de milă, cu moartea pre omul vădzînd muncindu-să, ce veniș de-l mîntuiș cu al Tău sînge, om făcîndu-Te, Cela ce ești blago*s*lovit și suprăslăvit.

Deaca Te vădzură, să-mfricoșară, îmbrăcat cu veșmînt de izbîndă, portarii iadului, Hristoase; nebunul muncitoriu șerb, Despuitoriule, venit-ai ca să-l supui, Cela ce ești blago*s*lovit.

҃в:

Svintelor svîntă tine cugetăm, ca ce sîngură născuș pre Dumnădzău pre cel neschimbat, Ficioară neimată, Maică nenevestită, că tuturor izvorîș credincioșilor ne-

[163] Scris: вáче.

[164] În limba slavonă: „Porunca cea potrivnică lui Dumnezeu...”.

426

Глась в кн

Ї нестрикарѧ кꙋ дмнедѣеск нѣскꙋтꙋатꙋ: Ѧатꙋл, вѣтїй
Рыпшрї сѣ ѧрѣтарѫ кꙋконї дрѧц ѧнцѣлепчїне ѡрекѫнде.
Дн дмнедѣꙋ лꙋѫторїю сфлт дарѣ, де дмнедѣꙋ грѣнїнде кꙋ бꙋгеле
кѫнтѧ. чел сꙋпрѣ дмнедѣѡсь ѧпѣрїнцилѡрь, шн ѧностꙋ дꙋ
мнедѣꙋ бѧвїть ещь:
Ѡсѫнди прѣстрѣмошꙋле дедемꙋатѣ. ѫ ѣдемь не ѧскꙋатарѧ.
чѣ де боѥ сѣцюдекѫ. ѧчелꙋй нелѧкꙋатѣторй дезлегѫнде гре
шѧла. сꙋпрѣ дмнедѣескꙋле, ѧпѣрїнцилѡрь дмнедѣꙋ шн прѣ
прослѣвїть:
Мѫнтꙋїшь пречел рѣнїть, де лїмба челꙋй вїнїшь ѫ ѣдем.
ѧчѫ де боѥ мꙋшкѣтꙋрѫ кꙋ бонта пѧтїмѫ ѡтѣмѣдꙋїш
дарѣ. сꙋпрѣ дмнедѣескꙋле ѧпѣрїнцилѡр дмнедѣꙋ, шн прѣ
прослѣвїтꙋле:
Мїне чѣ ѫ бѧлѧмь ѫ ꙋнѣрѫ де молѧте, мѫ мѧрѣш кемѧш спре
ѧмїнѫ. прѣ ѫтꙋнекѡсꙋле кꙋ сѡбрѧзꙋле мѧ, кꙋ фꙋлцие
рꙋл тѫнтїш чел дмнедѣеск: Ѧпрѫчнетїй ѧчеллѡ
Сѣдѫ ѫ нѡпте ѡмїкѡвь ѧмꙋ, кѫ ѫ чїмплїтꙋрѫ дмнедѣꙋ ѫ
трꙋпѧтꙋ. дїнтрꙋтїне дѧрѫ ѫ стрѣлꙋкоѧре слꙋвїть челора
чѣ кѫнтѧ. сꙋпрѣ дмнедѣескꙋле ѧпѣрїнцилѡр дмнедѣꙋ шн прѣ
прослѣвїтꙋле: бн кн: бї.
Ѡѧмнеле дечѫ ѫ трꙋтїне неповестїтѫ. деманїте вестїнѧ
ѫ плѣтнїчїтꙋрѫ. кꙋ ѡмїкѡв сѣлꙋпїть, прїн кѧрѧ де боѥ слꙋ
жїть кꙋ сѡменїй вꙋрѧтѫ. ѧчел сꙋпрѫ дмнедѣеск. ѧпѣрїн
цилѡр дмнедѣꙋ шн прѣ прослѣвїть: бы, лб: кд.
Опꙋкатꙋкѧреле нꙋнꙋ проповѣдꙋѫще, прѣѧфнчѡрѣ тїне
фїю, дїнтѡ кѫнтѧтѫ трѡнцѫ. шн кꙋ нендоїтꙋл гѫнд, шн
лїмбѫ

28r stricarea[165], cu dumnădzăiesc născutul tău.

Altul. Ѣ҆ѣтїй...[166]

Ritori să arătară cuconi dragi la-nțălepciune o[a]recînd. Di*n* Dumnădzău luătoriu suflet, dară, de Dumnădzău grăind, cu budzele cînta: Cel suprădumnădzăos a părinților și a nostru Dumnădzău, blagoslovit ești!

Osîndi pre strămoșul de demult î*n* Edém neascultarea; ce de voie Să giudecă, a celui neascultătoriu dezlegînd greșala, suprădumnădzăiescul a părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Mîntuiș pre cel rănit de limba celui veninos î*n* Edém, acea de voie mușcătură cu voita patimă o tămăduiș, dară, suprădumnădzăiescul a părinților Dumnădzău și preaproslăvitul.

Mine, ce îmblam î*n* umbră[167] de moarte, mă iarăș chemaș spre lumină, pre întunecosul cu obrazul iad cu fulgerul trîntiș cel dumnădzăiesc.

A Preacistii. Acelaș:

Vedea î*n* no[a]pte Iiácov amu, ca î*n* ciumilitură, Dumnădzău î*n*trupat; dintru tine, dară, î*n* strălucoare S-au ivit celora ce cînta: Suprădumnădzăiescul a părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Бй 28:12

Seamnele de cea întru tine nepovestită de mainte vestind î*m*pleticitură, cu Iiácov să luptă[168]; prin carea de voie S-au unit cu o[a]menii, Curată, acel suprădumnădzăiesc a părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Бй 32:24

Spu*r*catu-i carele nu unu*l* propoveaduiaște pre a Ficio[a]rei Tine Fiiu din to*t*cîntată Troiță, și cu nendoitul gînd și

[165] Silaba *ne-* este repetată și pe recto, și pe verso.
[166] În limba slavonă: „Ritori...”.
[167] Scris: ѹ҆мбрѫ.
[168] Scris greșit: сълѹпѣ; cf. gr. προσπαλαίει.

Глас в

Аимєж стєтрѣце прѣ дмнєзєскꙋ пъранцилор дмнєзєꙋ • шн прѣ прослъвит :

Пѣсна н҃ Ирмосъ • Пѣщ ѡгнєнна иногда •

Кꙋпторюль прѣтꙋнче • чеа де фокъ ѣвлаша • фачирлаа де спарцѣ • кꙋ дмнєзєска ѣвцѣтꙋрѣ • прѣ хладенїй пъжѡ анїнде • мѣзъ прекрединчошїй рꙋшоряинде • чѣ кѣнтꙋ • блаинцє тоате лꙋкрꙋрile дмнлꙋй прѣ дмнле :

Жꙋ сѣнцеле хс кꙋ чеа аатѣꙋ рошїте • атрꙋпꙋлꙋй тѣꙋ прѣ кинде вешмѣнтꙋ • кꙋ кꙋтремꙋрь стъстѣнїмѣ • де мꙋлтѣ лꙋй ѣ ръвдарѣ та • а ѣцерилоръ чѣте стрингѣнде • блаинцє лꙋкрꙋ рile дмнлꙋй прѣ дмнле :

Тꙋ аамїеꙋле мортѣчїосъ, ѣвѣскꙋш милостївꙋле • ѣнемортѣчїе кꙋ скꙋлаарѣ та • дрептачѣа веселїндꙋсѣ кꙋ мꙋлцѣмїнтꙋ кѣнтѣ цїе • аалесꙋле попорь хе • стрингѣнде цїе • слꙋ ѣгнцѣ адевъраті ѣвнрꙋїре моарте :

Тꙋ прѣ аатъринтелꙋй недесперѣ ѣмарикѣ • дꙋмъцѣвѣтѣ ще чеа петрекꙋ • нестѣмъната алй зѣмнсаїт • шн неповестїте алй нѣвскꙋт • дерептачѣа тїне мѣнтꙋїнцѣ тꙋтꙋрора нѡѣ шнме : Аатꙋле • Тѣлѡ зла то мꙋ :

Кипꙋлꙋй челꙋй де аꙋр • шкїошїнде трейсоꙋї фернцїй тѣ нерей • аче непременїтѣ шнвїе алꙋй дмнєзєꙋ нїоаинѣ вѣзѣнде • ѣмнѣлошє де фок кѣнтꙋ • ѣфїнїцата стъкѣнїте прѣ дмнле тоатѣ фаптѣ • шн сꙋпрѣ сѣнаце преste тоце бачїй : Даніїл г҃ : чѣ •

Тѣ вѣзꙋшь прѣ крꙋче гръвоздїй • аче богатѣ ѣмилѣ • шн де ашѣ тѣнгропаш, шн атрѣ ѣ тѣ скꙋлаш • шн ѣзбъвїш

преtоц

28v limbă să strige: Predumnădzăiescul[169] părinților Dumnădzău și preaproslăvit.

Peasna 8:
Irmos: Пе́щ ѡ҆́гненна и҆но́гда...[170]

Cuptoriul pre-atunce cel de foc în Vavilón facerile despărțîia cu dumnădzăiasca învățătură, pre haldeii pîrjolind, iară pre credincioșii ruorînd, ce cînta: Blago*s*loviț, toate lucrurile Domnului, pre Domnul!

Cu sîngele, Hristoase, cu cel al Tău roșit a trupului Tău prăvind veș-mînt, cu cutremur să-nspăima de multă lungă-răbdarea[171] Ta a îngerilor ceate, strigînd: Blago*s*loviț, lucrurile Domnului, pre Domnul!

Tu al mieu mortăcios învăscuș, Milostivule, î*n* nemortăcie cu scularea Ta. Drept aceaea, veselindu-să, cu mulțămit cîntă Ție alesul popor, Hristoase, strigînd Ție: S-au înghițî*t* adevărat în biruire moartea!

Tu pre a Părintelui nedespărțî*t* în ma*t*rică, dumnădzăiaște bă*r*bătează ce-au petrecu*t*, nesămănat L-ai zimislit și nepovestit L-ai născut. Derept aceaea, tine mîntuință tuturora no[a]ă știm.

Altul. Тѣ́лѡ зла́томꙋ...[172]

Chipului celui de aur șchiopind trei ori fericiții tinerei, acea nepremenită și vie a lui Dumnădzău icoană vădzînd, în mijloc de foc cînta: Înființata să cînte pre Domnul toată fapta și supră să nalțe preste toț veacii!

Daniíl 3:92[173]

Te vădzuș pre cruce găvozdit, Acel bogat în milă, și de voie Te-ngropaș și a treia dzî Te sculaș și izbăviș

[169] Cf. gr. ὑπέρθεος, slav. пребѫ́твенный.

[170] În limba slavonă: „Cuptorul cel cu foc oarecând...”.

[171] Cf. gr. μακροθυμία.

[172] În limba slavonă: „Chipului celui de aur...”.

[173] Indicația este dată după Vulgata, care, spre deosebire de Biblia slavonă, unde textul capitolului 3 este dispus similar (conține și Cântarea celor trei tineri, în timp ce în Septuaginta este carte separată), numerotează și versetele. În B. Sinod.: 3:25.

преотоцъ ѡаменїй, сом ѡбиторюле кꙋ крединицѫ чекѫнтѫ. лаꙋде предмнлъ тоатѫ фапта, шй съ пръналце престетоцꙋ бачїй:

Избъвещъ депꙋтрецюне афꙋнджндꙋте рчале дедесꙋпте, алꙋй дмнедъꙋ кꙋбѫнтꙋле. пречела чеапаѣзмꙋнш, кꙋ пꙋтѫрѫ хе атă дмнедъмескѫ. шй непꙋтреднчиндꙋлъ слъвїй бъкꙋи тоаре партник чейй атале афечеш. съкѫнте честрнгă тоатѫ фапта. шй сꙋпръ съналце пре хе рвечъ:

ірмосъ ачелаш, в,

Съвъзꙋ препъмѫнтй пентрꙋтине. шй кꙋ сменїй депрехнѫ петрекꙋ. чела чей лабꙋнъта те непотривнтй. шй ла пꙋтѫре кърꙋѫ кѫнтѫндъ тоцъ кредничоошїй стрнгъме. рнфїнцăта кѫнте пре дмнлъ тоатѫ фапта, шй съ сꙋпрѫ налце пре тетоцъ бвїй:

Присне тиле кꙋратѫ вестиндъ, слъвиме дмнедъꙋнъескъ тоаре. кетꙋ прехꙋлъ нъскꙋше, дин трѫницѫ рꙋтрꙋпатъ. керъѫ кꙋ пъринтеле шй кꙋ дꙋхꙋлъ тоцъ кѫнтъмй. лаꙋде пре дмнлъ тоатѫ фапта, шй съ сꙋпрѫ налце престетоцъ бачїй:

Пѣсна д, ірмосъ. Безначална рѫдителя:

Инчепꙋте пъринте фїю, дмнедъꙋ шй дмне. трꙋпѫндꙋсѫ, дїн фичоаре. нѫсѫ слꙋ неите. чѫлинтꙋнекате сълꙋми. нѫде, състрѫнгѫ чѫлемпръцїѫте. дерептачѫ тѫтй кѫн. тата дмнедъꙋнескъ тоаре мъриме:

Кă рăйръсъдите, рцестй мѫнтꙋнторюле. треферичитꙋле мне, ă ăтă прекꙋратѫ крꙋче. кꙋ сѫнце шй апѫ дмнедъ. мтѫ кă дїн изворъ. ă дмнедъмска коста тă, хе адъпă.

29r pre toț oamenii, om-Iubitoriule, cu credință ce cîntă: Laude pre Domnul toată fapta și să-L preanalțe preste toț veacii!

Izbăvești de putregiune, afundîndu-Te în ceale dedesupt, a lui Dumnădzău Cuvîntule, pre cela ce-l plăzmuiș cu putearea, Hristoase, a Ta dumnădzăiască și, neputredicindu-l, slăvii văcuitoare partnic ceii a Tale-l feceș, Să cînte, ce striga, toată fapta și supră să nalțe pre Hristos î*n* veaci!

Irmos acelaș. ѿ:

Să vădzu pre pămînt pentru tine și cu o[a]menii depreună petrecu Cela ce-i la bunătate nepotrivit și la puteare, Căruia cîntînd toț credincioșii strigăm: Înființata cînte pre Domnul toată fapta și să-L suprănalțe preste toț veacii!

Prisne tine, Curată, vestind, slăvim, Dumnădzău-Născătoare; că tu pre Unul născuș din Troiță întrupat, Căruia cu Părintele și cu Duhul toț cîntăm: Laude pre Domnul toată fapta și să-L suprănalțe preste to*ț* veacii!

Peasna 9:
Irmos: Безнача́лна рѡди́телѧ...[174]

A nenceput Părinte Fiiu, Dumnădzău și Domn, î*n*trupîndu-Să din Ficioară, no[a]ă S-au ivit, ceale-ntunecate să lumineadze, să strîngă ceale-mprăștiiate. Derept aceaea, totcîntata Dumnădzău-Născătoare mărim.

Ca î*n* rai răsădit în Țest, Mîntuitoriule, trefericitul lemn a a Ta preacurată Cruce, cu sînge și apă dumnădzăiată ca din izvor a dumnădzăiasca co[a]sta Ta, Hristoase, adăpa*t*,

[174] În limba slavonă: „Al Părintelui celui fără de început...”.

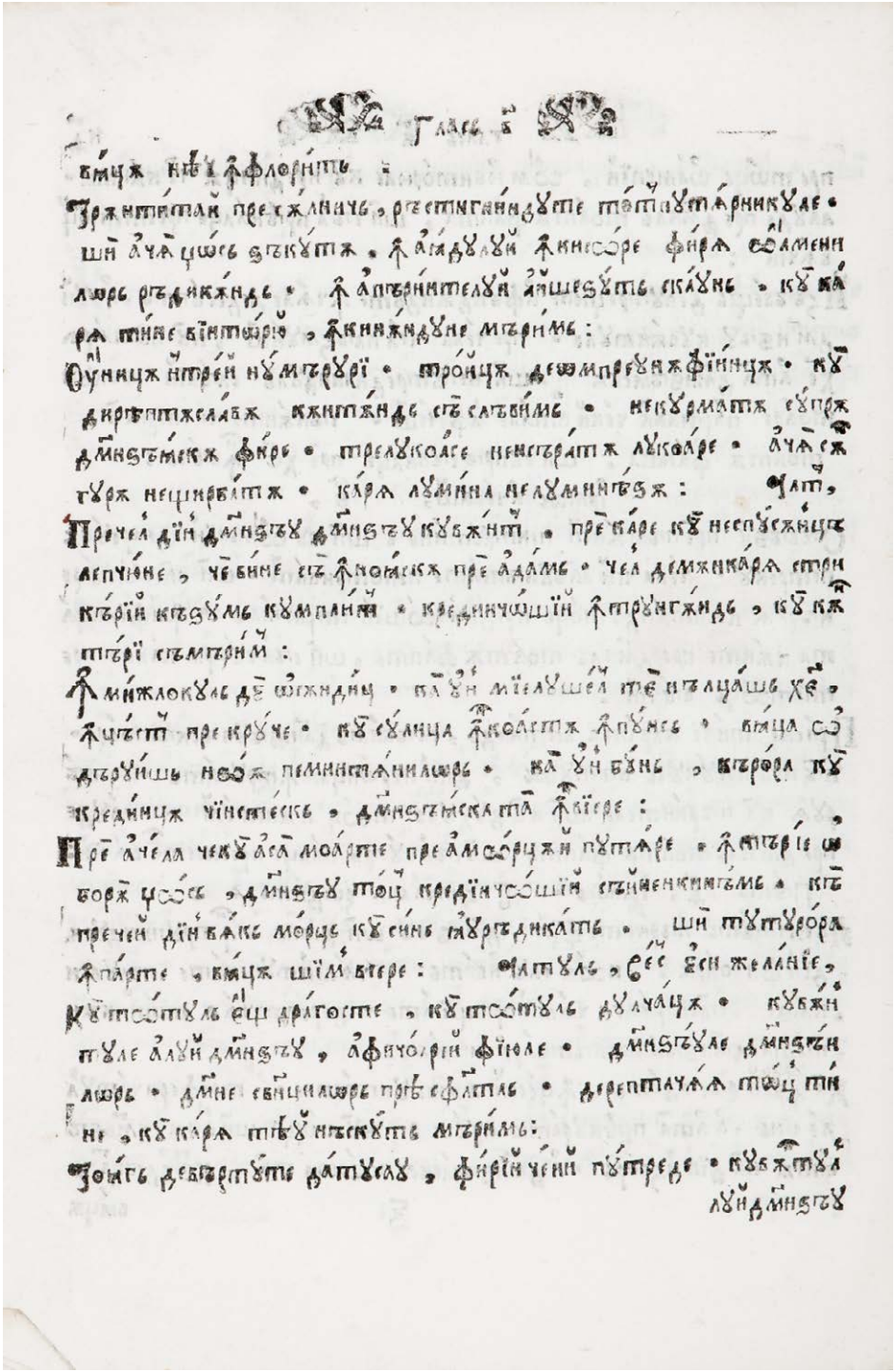

Глас ѣ

вѣцѫ кѣ і ѧфлорѝтѣ :

Зрѧнитѝтаи прескѫлнічѣ, рѣстѣгаиндѹте тѡтаѹтѧрникѹле • ші ѧчѧ цѡсѣ бѣкѹтѫ • ѧ ѧгѧдѹлѹи ѧнисѡре фѝрѧ сѡменилѡрѣ рѣдикѫндѣ • ѧ ѧпѣрнителѹи ѧшеѣтѣ скѧѹнѣ • кѹ кѧрѧ тѝне вінтѡрїо • ѧнинѫндѹне мѣрѝмѣ :

Оунѫцѫ нтрѣи нѹмѣрѹрї • тройцѫ деѡмпрѣѹнѫфїінцѫ • кѹ дирѣптѫсѧдѣѫ кѫнтѫндѣ сѣ сѣвѝмѣ • некѹрмѧтѫ сѹпрѫ дѫнѣѣтѣкѫ фѝрѣ • трелѹкоѧсе нѣнсѣрѧтѫ лѹкоѧре • ѧчѧ сѫ гѹрѫ нѣцинрѣѧтѫ • кѧрѧ лѹмѝна нѣлѹмінѣѣѫ : Ѳлт,

Пречѣ дїн дѫнѣѣѣ дѫнѣѣѣ кѹвѫнтѣ • прѣ нѧре кѹ несѹсѫнцѣ лепчѝне, чѣбѝне сѣ ѧноѧѣкѫ прѣ ѧдѧмѣ • чѣ демѫнкѧрѧ стрн кѣрїи кѣдѹмѣ кѹмплѧнѝ • кредѝнчѡшїи ѧтрѹнгѫндѣ, кѹ кѫ тѣрї сѣмѣрѝм :

ѧ мѝнѫлокѹлѣ дѣ ѡѫндѝнѣ • кѣ ѹн мїелѹшеѧ тѣ нѣлцѧшѣ хѣ • ѧцѣстѣ прѣкрѹче • кѹ сѹлнца ѧноѧѣтѫ ѧпѹнсѣ • вѝца сѡ дѣрѹїшѣ нѡѫ пѣмінтѧнилѡрѣ • кѣ ѹн бѹнѣ, кѣрѡрѧ кѹ кредѝнцѫ чїнстѣскѣ • дѫнѣѣтѣскѣтѣ ѧкїере :

Прѣ ѧчѣла чекѹѧсѧ моѧрте прѣамсѡрцѫи пѹтѧре • ѧтѣрїе шборѫ цѡсѣ • дѫнѣѣѣ тѡц кредїнчсѡшїи сѣнїенкнѣѣмѣ • кѣ пречѣи дїн бѧкѣ мѡрцѣ кѹ сѝнѣ ѣѹрѣдикѧтѣ • ші тѹтѹрѡрѧ ѧпѧрте • вѝцѫ шїм вѣере : Ѳлтѹлѣ • Сѣ ѣсѣ ѣсѣ желѧнїе,

Кѹ тсѡтѹлѣ ѣщ дрѧгосте • кѹ тсѡтѹлѣ дѹлчѧцѫ • кѹбѫнтѹле ѧлѹи дѫнѣѣѣ • ѧфичѡрїи фїіоле • дѫнѣѣѣѹле дѫнѣѣѣнилѡрѣ • дѫне сѣнцилѡрѣ прѣ сѣфѧтѧѣ • дерептѧчѧѧ тѡц тѝне • кѹ кѧрѧ тѣѹнѣскѹтѣ мѣрѝмѣ:

Зоѝтѣ дебѣртѹте дѧтѹлѹ • фѝрїи чеи пѹтреде • кѹбѫтѹѧ

лѹи дѫнѣѣѣ

29v viață ne-au înflorit.

Trîntit-ai pre sîlnici răstignindu-Te, Totputearnicule, și acea gios dzăcută în a iadului închiso[a]re firea oamenilor rădicînd, în a Părintelui ai ședzut scaun, cu carea Tine viitoriu închinîndu-ne mărim.

Uniță-n trei număruri, Troiță de o-mpreună-ființă[175], cu direaptă slavă cîntînd să slăvim, necurmată suprădumnădzăiască fire, trelucoase, nensărată lucoare, acea sî*n*gură neștirbată, carea lumina ne lumineadză.

Alt:

Pre cel din Dumnădzău Dumnădzău Cuvînt[176] pre Care cu nespusă-nțălepciune ce vine să înnoiască pre Adám, cel de mîncarea stricării cădzut[177] cumplit, credincioșii într-un gînd cu cî*n*tări să mărim.

În mijlocul de osîndiț ca un mielușel Te nălțaș, Hristoase, în Țăst pre cruce; cu sulița î*n* coastă împuns, viața o dăruiș no[a]ă, peminteanilor, ca un bun, cărora cu credință cinstesc dumnădzăiasca Ta î*n*viere.

Pre Acela ce cu a Sa moarte pre a morțîi puteare în tărie oborî gios Dumnădzău, toț credincioșii să I ne-nchinăm, că pre cei din veac morț cu Sine i-au rădicat și tuturora împarte viață și-mviere.

Altul. Вѣ́с є҆си желáнїе...[178]

Cu totul ești dragoste, cu totul dulceață, Cuvîntule a lui Dumnădzău, a Ficioarii Fiiule, Dumnădzăule dumnădzăilor, Doamne svinților preasvîntul[179]. Derept aceaea, toț Tine, cu carea Te-au născut, mărim.

Toiag de vîrtute datu-s-au firii ceii putrede, Cuvî*n*tul

---

175 Cf. gr. ὁμοούσιον.

176 Cf. gr. Τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν Λόγον.

177 Scris: **къѕѹмь.**

178 În limba slavonă: „Tot ești dorire...”.

179 Scris: **сфл҃тль**, probabil confuzie a tipografului.

Гласъ б̃ а

аѹ дмнѕъѹ, ѿ ѕгъѹлтъѹ прѣкѹрлтж • ши преджнж аѹръ
дикат спре ѥдъ чистъ аѹнеклеж • дрептлчаѧ тине тот кѹрл
тж, ка дмнѕъѹ нъскъ тоаре мъримъ:
Чаѧ чцаи алесѹцъ despѹнторюлъ • прїнмаще кѹ мнаж солнто
аре маикъта пнтрѹнши • ши дѣта бѹнъталте • тоате ѿ
плаесъворъ • ка тоц пресвнцлта кѹн фъкъторю де вине съ
мъримъ •

Тоатъ диханїа, ши тоатъ фапта тине слъвеще дмне •
къ прїнкрѹче premoарте аи соборат • ка съ арътъцъ нъроѕ
делшрь дан мсоц ата ѿ вѣерь • ка ѹн сжнгѹрь сомнѣнторїи:
Спѹе жидовий, кѹ войничїй пїедѹрж стрътжѹнд prem пъратѹ •
дарт дерече пѣра наѹпъсж пре пѣра вїецїи • слѹ пре ѿ гропатѹ
съдж • слѹ скѹлатъ съ нъмнкине сжкжнд кѹ нший • Слава мѹ
цжмїй єдинътъцжлор тале мжнтѹторюлъ нѹстрѹ слава цїе:
Бѹкѹрацжвж нороде, ши веселїцжвж • ѿ церѹл шесѹ пре пѣ
тра мормжнтѹлѹй • а чела кѣ спѹсъ вѣстѧ бѹнж вжвжд •
Хс слѹ скѹлат дан мсорцъ, мжнтѹнтсорюлъ лѹмїй • шаѹ
ѿ плѹ тоате де бѹнж мирѣзмж • бѹкѹрацжвж нъроде ши бъ
веселїцъ:
ѿ церѹл амѹ чаѧ абѹкѹрїей • маинте дезмнсеаръ та дмне,
чеи ѿ бѹнътъцате адѹсж • ѿ церѹлъ дарж пѣтра, а лъвитѹ
лѹй тъѹ мормжнт • ла ата скѹларе аѹ ржнтѹнат • чела а
мѹ, ѿ лоѥ деворѧ, а веселїей саѧ мне спѹндъ • тръ честа
ласѹ де моарте • despѹнторй бацж дътъторю стрнгжнд
ноѕж • дерept аѧ стрнгъмъ цїе бинефъкъторюлъ тѹтѹ
рора дѹне слава цїе

30r lui Dumnădzău î*n* zgăul tău, Preacurată, și pre dînsă au rădicat, spre iad ce să lunecasă. Drept aceaea, tine, Totcurată, ca Dumnădzău-Născătoare mărim.

Ceaea ce Ț-ai alesu-Ț, Despuitoriule, priimează cu milă solitoare, Maică-Ta, pentru noi; și de-a Ta bunătate toate împlea-să-vor, ca toț pre Svinția Ta ca un făcătoriu de bine să mărim.

LA NAHVALITE

Стрьі[180] de-mviere, glas 2:

Toată dihaniia și toată fapta Tine slăveaște, Doamne; că prin Cruce pre moarte ai oborît, ca să arăț năro[a]delor din[181] mo*r*ț a Ta înviere, ca un sîngur om-iubitoriu.

Spuie jidovii: cu*m* voinicii pie*r*dură, străjui*n*d, pre-mpăratu*l*? Dară dere*p* ce pia*t*ra n-au păzî*t* pre Pia*t*ra vieții? Sau pre îngropatu*l* să dea, sau, sculat, să I să-nchine, dzîcînd cu noi: Slava mulțîmii ieftinătățîlor Tale, Mîntuitoriul nostru[182], slava Ție!

Bucurați-vă, noroade, și veseliți-vă! Î*n*gerul ș*e*dzu pre piatra mormîntului; acela ne-au spus veastea bună, dzîcî*n*d: Hristos S-au sculat din morț, Mîntuitoriul lumii, ș-au împlu*t* toate de bună mireazmă. Bucurați-vă, năroade, și vă veseliț!

Îngerul amu ceaea a bucuriei mainte de zimislirea Ta, Doamne, ceii îmbunătățate adusă. Îngerul, dară, piatra a slăvitului Tău mormînt la a Ta sculare au rîntunat. Cela, amu, în loc de voie rea a veseliei seamne spuind, iară cesta, în loc de moarte, Despuitoriu viață-dătătoriu strigînd no[a]ă. Derept aceaea, strigăm Ție: Bine-făcătoriule tuturora Doamne, slava Ție[183]!

---

180 În limba slavonă: „stihiri”.

181 Scris: дан҃.

182 Scris: нѹстрѹ.

183 Cuvînt repetat și pe verso.

Глас в.

Цїе: Слава стихире • Анатоличеще Гла в.

Стропіре мирурї • ку алкătămї спре мормынтулъ тăу Фемеие • шї съмплу девукуре рăстăлă лоурь • кăндă лесăуна кătăлă сăлăтă дмнезеŭ:

Оть лăуде лăмбиле шї попорăтăле пре Хс дмнезăулă нăстру • кăре де вăе пентрунăй крăче ăу рăзбăтă • шї ăнă лăутрейăнă лăтă • шї съсă ăкăне ла ăлăй дн морцă ăвиере • приме кăрă сăлăминăрă тăлте ăлăмїй мăрцинї:

Зе рăстигнăше, тенгропăше хе прекăмă врăсăше • прăдăше пре мăдăлă кăнă дмнезăу шї стăпînă • дăрăйндă ăлăмїй вăцă бăчнică шї мăре милă:

Ку ăдевărătă бой чей фără лăце • кăцă печетăлăнă пїătă ра, де мăй мăре пре нăй минăне нăцă сподобită • ăу причăпере стрăжărїй • ăлătăзă пăрăсă де єшї дăй мовă ită • Шї ăжă спăнецă • нăй дорминдă бенирă Оучинїй шилă фăрăрă • дăрă чине фăрă мărtă, шї ăкă шї гоолă • ăчеăла слăвăлăтă ăтрăсă пăтăре кăнă дмнезăу • лăсă ă шї ăгропărăнăле сăле • Сениця деведец жидовилор • кăм нăстрикăтă печецile • Чеăла че пре молăтă кăлкă, шї родăлăй соменеска • нефărшită вăцă фără, шї ăчă мăре милă:

Ла лїтăргїе Фернічитăрile Гла в.

Глăсăле цїе ăдăчеме ăтăлхărăлăй, шї нерăгăм • Помеăă цеке мынтăитоорăле ла ăпărăцă тă:

Крăчă цїе ăдăчеме, ăпăкătелăре ертăре • Кăрă пентрунăй

30v

Alte stihire anatolicești, glas 2:

Stropiră miruri cu lacrămi spre mormîntul Tău femeile și să-mplu de bucurie rostul lor cînd le spunea că S-au sculat Domnul.

Să laude limbile și popoarăle pre Hristos Dumnădzăul nostru, Care de voie pentru noi cruce au răbdat și î*n* iad au treidzilit, și să să închine la a Lui di*n* morț înviere, prin carea să luminară toate a lumii margini.

Te răstigniș, Te-ngropaș, Hristoase, precum vruseș; prădaș pre iadul ca un Dumnădzău și Stăpîn, dăruind lumii viață veacinică și mare milă.

Cu adevărat[184] voi, cei fără-leage, c-ați pecetluit piatra, de mai mare pre noi minune ne-ați spodobit; au priceapere străjearii. Astădz purceasă de ieși din mormînt și dzîcea: Spuneț: noi dormind, veniră ucinicii și-L furară. Dară cine fură mort, și î*n*că și gol? Acela S-au sculat î*n*tr-a Sa puteare ca un Dumnădzău, lăsînd și îngropăciunile Sale. Veniț de vedeț, jidovilor, cum n-au stricat pecețile Cela ce moartea călcă și rodului omenesc nefîrșita viață dărui și acea mare milă.

LA LITURGHIE

Fericíturile, glas 2:

Glasul Ție aducem a tîlhariului și ne rugăm: Pomenească-ne, Mîntuitoriule, la împărățîia Ta.

Crucea Ție aducem, î*n* păcatelor iertare, carea pentru

[184] Scris: ἀληθῆρά̑τ҃ъ. Cf. gr. Ὄντως.

Гласъ в. лл

нѡи прїимиш сомеѡ́ниторюле:

Ѧ́нинѣмꙋ́ домнитóрюле, Ѧ́гропа́рѧ шїм вїерѧ. Прїн ка́рле дїн стрикáтї, и҆зъвѣ́ниш лꙋ́мѧ сомеѡ́нитóрюле:

Дѣ моáртѧ тѧ́ дмне, сѧꙋ Ѧ́гнцѫ́тї моáртѧ, шї кꙋ Ѧ́вїерѧ тѧ́, мѫнтꙋнитóрюле лꙋ́мѧ сѡ́ Ѧ́ноиш:

Мироносицеле тѣ́ниш, скꙋлѫ́ндꙋте делá мормѫ́нте. Шї ꙋченичилѡрь порꙋнчиш съсипꙋ́е а҆тá Ѧ́вїерь:

Чей лантꙋнáрекь чѣ дормїѧ́. тїне лꙋмїна дѣ́ка въдꙋ́рѫ. Ѧ́трꙋчѧ́ле маи цѡ́сь а҆ꙗдꙋлꙋ́ хѣ съскꙋлáрѫ: слáва

Прѣ пъринтеле съслъвнмь. прѣ фїюль сѣ и҆неннинѣ́м тóц шї пре дꙋхꙋль чеслвѣ́ть кꙋ кредїнцѫ съкѫнтѣ́мь: ѿ:

Бꙋ́кꙋрѣте скáꙋнꙋле кꙋ дефсóкь кїль. Гꙋ́кꙋрѣте невáстѫ неневестїнтѫ. Гꙋ́кꙋрѣте кáрѧ пре дмнѣтꙋ сѡ́менилѡрь фичолѫ нѣскꙋ́ш:

Сѫ́мѣтѫ сáрѧ лѧ̀ вечерїѧ́ мнѣ́

Стрѣ́ сѣскре́сене г҃. Подорѣ́мь чѧ дїн тѣ́ї. Слáва

Ичнѣ. Догматичáскѫ. Гла г҃.

Майма́ре мнꙋ́не. фичолѫ нѣскѫ́нд. Шї чéслꙋ нѣскꙋ́т, Ѧ́сте дмнѣтꙋ демáинте дѣ вѧ́чь. ведросꙋ́ нѣскꙋтꙋ́, шї а҆чѧ́ честъ фáче, Ѧ́сте сꙋ́пртъ фи́ре. сѡ дѣтáинѫ стрáшинѫ. кáѧ шї кꙋцитáтѫ, непокестїнтѫ рѣмѫ́не. шї прѣбїтѫ, нꙋ́сѣ причáпе, фернчáтѫ е҆ще тꙋ прѣкꙋрáтѫ фичорѣ́цѫ лꙋ́ а҆дáм

31r noi priimiș, om-Iubitoriule.

Închinămu-Ț, Domnitoriule, îngroparea și-mvierea, prin carile din stricat izbăviș lumea, om-Iubitoriule.

De moartea Ta, Doamne, s-au înghițît moartea, și cu învierea Ta, Mîntuitoriule, lumea o înnoiș.

Mironosițele tîlniș, sculîndu-Te de la mormînt, și ucenicilor porunciș să spuie a Ta înviere.

Cei la-ntunearec ce dormiia Tine, lumina, deaca vădzură, întru ceale mai gios a iadului, Hristoase, să sculară.

Сла́ва...

Pre Părintele să slăvim, pre Fiiul să I ne-nchinăm toț și pre Duhul cel Svînt cu credință să cîntăm.

Ѿ:

Bucură-te, scaunule cu de foc chip! Bucură-te, nevastă nenevestită! Bucură-te, carea pre Dumnădzău oamenilor, Ficioară, născuș!

[Glas 3]

SÎMBĂTĂ SARA, LA VECERNIIA MICĂ

Стрыѝ[185] văscresne 3, poftorim cea dintîi.

Сла́ва..., **И ны́нѣ...**, Dogmaticească, glas 3:

Mai mare minune! Ficioară născînd, și Ce S-au născut iaste Dumnădzău de mainte de veaci. Vederosu-i născutul și acea ce să face iaste supră fire. O, de taină strașnică, carea și cugetată, nepovestită rămîne, și prăvită, nu să priceape! Fericită ești tu, preacurată Ficioriță,

[185] În limba slavonă: „stihiri”.

Гласъ г҃

лꙋи адамъ немнитѣꙋлъ фінікѫ. ши лꙋи дмнезꙋ челꙋи де сꙋсъ чете артатꙋ маникѫ. преачела ролгѫ съмѫнтꙋшескѫ сꙋфлетеле нощетре:

Дастихонне ꙋн тропарї чеалдин тъи астихонелоръ.

Ши ачеста апрѫчнетїи Пре Гла г҃. Пс҃.

Кръстꙋ твоемꙋ: Сты, Поменѫ имѫтвое.

Кинонтї, тине кꙋцетатї прѣкꙋратѫ кꙋнощемъ. Че порцъ лѫстеднле чѫле де дмнезꙋ скрисе. ши ноаѫ пре лѫ цедатникꙋлъ ши творецꙋлъ. Кръꙋѫ тролгѫ. съмѫнтꙋшескѫ сꙋфлетеле ноастре: Слїши дъщи небиждь.

Препъмѫнтъ тине черю прѣкꙋратѫ артатѫ. Чела че ши згръꙋлъ тъꙋ слꙋ сълъшлꙋитъ дмнезꙋ кꙋвѫнтꙋлъ. трꙋ ши лꙋдꙋшъ. ачелъ кꙋфирѫ невъзꙋтъ. Ши берш тꙋтꙋрорѫ де фръмоарте ролѫ, не атинеждемъритꙋшъ:

лицꙋ твоемꙋ помилѫ.

Мѫнтꙋинцѫ кꙋрꙋцнле тале добѫндимъ. карїи принъ ѫсе ле фичолѫ динъ примѫжде пꙋрꙋрѫ. Ши дїн изпъщъ де холбꙋрѫ скъпъмъ. ши дерептачѫ чарем. нꙋпъръсѫ петрꙋнодї рꙋгѫндꙋте. съмѫнтꙋшескѫ сꙋфлетеле ноастре:

Слава нинѣ богородична. Гла г҃.

Де нъ ноаѫпатъ зидꙋире, ши вицѫ пентрꙋ тине адсоа кꙋнощем прѣкꙋратѫ маїе щоменѣска фире. Ѫзгръꙋатъꙋ чеалꙋ пъмъдїнї зидиторюлъ фачерїи. ши нѣꙋскꙋлатї пренощї дїнїдъ, ши дїн моарте. Ши вицѫ вѣчникѫ че нѣꙋ датъ нощѫ. кѣтъ стингъмъ пꙋрꙋрѫ фичоарѫ. Гꙋкꙋръте карѫ ѫнеѫшъ чѫле де цощъ кꙋ чѫлѫ дїн черю. Гꙋкꙋръте недѫ

ждѫ

31v lui Adám peminteanul fiică și lui Dumnădzău celui de sus ce te arătaș Maică! Pre Acela roagă să mîntuiască sufletele no[a]stre.

La stihovne, un tropari cel dintîi a stihovnelor și acesta a Preacistii, pre gla*s* 3, po*d*[obie]: **Кръ́стꙋ твое́мꙋ...**[186]

Sti*h*: **Поменѫ̀ и҆мѧ́ твое...**[187]

Chivot tine cugetat, Preacurată, cuno[a]ștem, ce porț leaspedzile ceale de Dumnădzău scrise și noaă pre leage-Datnicul și Tvorețul, Căruia te roagă să mîntuiască sufletele noastre.

Слїшѝ дъщи и҆ ви́ждь...[188]

Pre pămînt tine ceriu, Preacurată, arătă Cela ce în zgăul tău S-au sălășluit Dumnădzău Cuvîntul, trup luî*n*du-Ș Acel cu firea nevădzut; și verș tuturora de fără moarte roaă, neatinsă de mărituș.

Ли́цꙋ твое́мꙋ помлѧ̑...[189]

Mîntuință cu rugile tale dobîndim, carii prin însele, Ficioară, din primejde pururea și din năpăști de holbură scăpăm; și derept aceaea cearem: nu părăsî pe*n*tru noi rugîndu-te să mîntuiască sufletele noastre!

Сла́ва..., **и҆ нн҃ѣ...**, Bogorodicina, gla*s* 3:

De iznoavă plăzmuire și viață pentru tine a doa cuno[a]ștem, Preacurată Márie, omeneasca fire, în zgăul tău ce S-au plămădit Ziditoriul facerii și ne-au sculat pre noi din iad și din moarte și viață veacinică ce ne-au dat no[a]ă, ca să-ț strigăm, pururea Ficioară: Bucură-te, carea încheiaș ceale de gios cu cealea din ceriu! Bucură-te, nedea-

186 În limba slavonă: „Crucii Tale...”.
187 În limba slavonă: „Pomeni-voi numele Tău...”.
188 În limba slavonă: „Ascultă, fiică, și vezi...”.
189 În limba slavonă: „Feței tale se vor pleca...”.

Жда тутурсоре марцинилоре пъмжнтулуй • ши фолосжи
цж ши спрежинеалж • Букурцте ку двіера фінлуй тъу • кт
луминеаць толте • ши дъруеще лумій, ачеа маре милж:

Лавечерніа чеа маре.

Стихире Съскресне • Глась г.

Ку ата круче хе мжнтуиторуле • амосоржи цжнаре слу
ръжпнт • Ши апържшулуй ашъдъчуне слу дешертатъ
мръ рождуле сомеческ, ку крединцж стъжт • Кжнтек ціе
тот дъуна адуче

Луминарръж толте, кум віерме тане • Ши раюл мръш слуде
шкиць • Ши толтж фачерж лъуджндуте • кжнтикъ ціе
тот дъуна адуче:

Слъвъеске апъриителуй • ши афіолуй путере • Ши адуху
луй свинцъ кжнт стъпжніе, недестърцжтж, незидитж ду
мнъзъире • Трсеницж дешфіінцж • Кареа апъръцаще •
Аваціїй де вакъ: Алте Стихире анатоличеці •

Кручеа та ачеа чинститж акинцъмъ хе • Ши скулареа та кж
тъ ши слъвъ • Кт ку рана та, нуй тсоць нъмитъмъдуй:
Кжнтъмъ пре мжнтуиторуле • кареле дін фичоарж слу атрох
пат • ку пентрунуй слу ръстигнитъ • ши атрерж ку слу скула

дъруинд

32r jdea tuturor marginilor pămîntului și folosînță și sprejineală! Bucură-te cu învierea Fiiului tău, că luminedz toate și dăruiești lumii acea mare milă!

LA VECERNIIA CEA MARE

Stihire văscresne, glas 3:

Cu a Ta cruce, Hristoase Mîntuitoriule, a morțîi țîneare s-au răsîpit și a pîrîșului înșălăciune s-au deșertat, iară rodul omenesc, cu credință spăsît, cîntec Ție totdeauna aduce.

Luminară-să toate cu-mvierea Ta, D[oam]ne, și raiul iarăș s-au deșchis; și toată facerea lăudîndu-Te, cîntec Ție totdeauna[190] aduce.

Slăvăsc a Părintelui și a Fiiului puteare și a Duhului Svînt cînt stăpîniia, nedespărțîtă, nezidită Dumnădzăire, Troiță de o ființă, Carea î*m*părățează în *n* veacii de veac.

Alte stihire anatolicești:

Crucea Ta acea cinstită închinăm, Hristoase, și scularea Ta cî*n*tă*m* și slăvi*m*, că cu rana Ta noi toț ne-am tămădui*t*.

Cîntăm pre Mîntuitoriul, Carele din Ficioară S-au întrupat, că pentru noi S-au răstignit și a treia dzî S-au scula*t*,

[190] Scris: тоѿдъѹна.

Гласъ г҃

а҃ Пе. Гл: вї. Дъхнꙋнде нѡ҃ѫ ѧ҆ч҃ма́ре мнѧ́ж:
Ч҃елѡрь ѿ ꙗ҆зъ пꙋгорѫ́нде хо҃ лѣ́бинѣ вестѝ • кꙋтедѧ́ще бѫнѫ́ дꙋ́ле, а҆кѡ ꙋ҆мѣнрꙋ́нть • е҆ꙋ сѫ́нтъ ѿвѣ́ерѧ • е҆ꙋ пре бѡ́нвонѣ скоа́ле рѣсѫпа́нде а҆мѡ́рцѫ́ пѡ́рце:

Нѡ́ѝ ка́рїѝ недестѡ́ннїнчь стѣ́мь ѿ прѣкꙋра́та та҃ ка́ѣ • Де са́рѫ кѫнтекь трнмитеѝ • дїнтра дѫ́нкь стригѫ́нде хе дꙋ́мнчѣтꙋ • ка́реле лꙋмина́ше лꙋ́мѧ кꙋ дѣтре́ѧ бѫ ѿвїе́ра та҃. Скѡ́те попо́рꙋле тѣ́ꙋ, дїн мѫ́на пнѕма́шнлѡрь тѣ́ѝ сѡ́мьюнтѡ́рюле: Сла́ва Ннѣ҃ Гла҃ г҃.

Кꙋ́и сѣнꙋ́ме мирѣ́мь че́лꙋѝ дѣ дмнѕѣꙋбѣрѣте́скь, а҆лтѣꙋ нѣскꙋ́ть, тот чнстнтѡ • кѣ́ непи́тѫ дѣ бѣрба́ть непрїнмнчде • тот невиновѧ́тѫ • нѣскꙋ́ш фѣрѣ та́тѫ фїѝ кꙋ трꙋ́пь • пре́ че́ла чеѝ дѣ́маинте де ва́чь дни пѣрѝнтеле нѣ ѕкꙋ́ть фѣрѣ ма́чнѫ • Нїчентꙋ́ннпь сꙋферѝнде ѿторсꙋ́рѫ • слꙋ фрѣмѫнтѣтꙋ́рѫ • слꙋ деспѣрцѫтꙋ́рѫ • че҃ ѿтрѫ́мбе фе́ннце прозаїета́тѧ ѿтрѣ́гѫ ферѝнде • Дѣептачѧ́ ма́нкѫ фнчоа́рѫ доинтоа́ре • пре́ а҆че́ла рѡ́лгѫ сѣмѫнтꙋ́нскѫ сфа́тле кѣ́рора кꙋ дирѣ́тѫ сла́вѫ дѣ́ꙋнѣ кѣтоа́ре темѣртꙋрнсе́скь.

Лѝ Стихѡ́вне • Стихѝре Гла҃ г҃.

Ч҃ела чекꙋ́ пѣтнмата хе́ почегрѝшь пре соа́реле • шѝ кꙋ лꙋмина а҆ла҃ ѿвїе́ре • Стрѣлꙋмина́ше пре тоа́те • Прїнма́ще а҆ноа́стѫ де са́рѣ кѫнта́ре сѡ́мь юнтѡ́рюле: Прѣ҃ е҃

Бѫ́цѫ дѣтѣторѧ а҆та҃ екꙋла́ре дмне • Лꙋ́мѧ тоа́тѫ а҆ꙋ лꙋмина́ть • шѝ преа҆та҃ пѣѕмꙋ́ре чесѣ стрика́сѫ мѣрѣ́ѝ сѡ кемѫ • дерептачѧ́ дебѣстѣ́мꙋль лꙋѝ а҆да́мь мѫнтꙋ́нде не стрнгѣ́мь • Тотѝ пꙋтѧ́рнче дмне еда́вѧще:

Дмнѕѣꙋ

32v dăruind no[a]ă acea mare milă.

Celor în iad, pugorînd Hristos, le binevesti, Cutedzaț, dzîcîndu-le, acmu am biruit. Eu sînt învierea, Eu pre voi voi scoate, răsîpind a morțîi porț.[191]

Noi, carii nedestoinici stăm în preacurata Ta casă, de sară cîntec trimitem, dintr-adînc strigînd: Hristoase Dumnădzău, Carele luminaș lumea cu de-a treia dzî învierea Ta, sco[a]te poporul Tău din mîna pizmașilor Tăi, om-Iubitoriule!

Сла́ва..., **И нн҃ѣ...**, gla*s* 3:

Cum să nu ne mirăm celui de Dumnădzău bărbătesc al tău născut, Totcinstito? Că ispită de bărbat nepriimind, Totnevinovată, născuș fără tată Fiiu cu trup, pre Cela ce-i de mainte de veaci din Părintele născut fără maică, nice-ntr-un chip suferind întorsură sau frămîntătură sau despărțîtură, ce î*n*tr-îmbe ființe proprietatea întreagă ferind. Drept aceaea, Maică Ficioară Domnitoare, pre Acela roagă să mîntuiască sufletele cărora cu direaptă slavă, Dumnădzău-Născătoare, te mărturisesc.

LA STIHOVNE

Stihire, gla*s* 3:

Cela ce cu patima Ta, Hristoase, ponegriș pre soarele și cu lumina a a Ta înviere străluminaș pre toate, priimează a noastră de sară cîntare, om-Iubitoriule.

Pre 1, 2:

Viață-dătăto[a]rea a Ta sculare, Doamne, lumea toată au luminat și pre a Ta plăzmuire ce să stricasă iarăș o chemă. Derept aceaea, de blăstămul lui Adám mîntuindu-ne, strigăm: Totputearnice Doamne, slava Ție!

[191] Pe marginea rîndului, de mînaa lui Dosoftei, nota: 1 Pe*t*. 3:19.

Дмнезъ фїинде нескимбатъ • кꙋ трꙋпꙋле пъцжнде тенкимбаше • Пре каре фапта нерꙋбджнде рꙋстигнїте сꙋбаджде • де фрикж сꙋ легꙋнатъ • Шї цемжнде лꙋда ата лꙋнгꙋрꙋ бдаре • шї пꙋгоржндꙋте ꙗнде, атреаджж таїнеклате • бицж лꙋмїї дꙋрꙋинде • Шї ачаа маре милж:

Кареодꙋле нострꙋ де моарте хе сꙋ избꙋвеше • моарте сꙋфе рише • шї атреаджж дїн мощецеклажндꙋте • кꙋ тїнемпреꙋнж склаше • пре карїї тїне дмнезеꙋ кꙋносклꙋрж • шї лꙋмаа соаꙋмнїше, дмне слабацїе: Сла Ннїе гла г

Фꙋрꙋ сꙋмїнатъ, дїн дмнезеескꙋле дꙋх, шї кꙋ воаа дарꙋ апърїнтелꙋї зимисїше фїїо пре чеалалꙋї дмнезꙋ • Дїн татъ фꙋрꙋ мамж де маинте де ваче фїинде • арꙋ пентрꙋ нїї, дїн тїне фꙋрꙋ татж чесꙋ фаче, кꙋ трꙋпъ жа нъскꙋше • шї кꙋконъ жа апаска ш • дерептачаа нꙋ пъргъжꙋгжде, сꙋ избꙋвъбаскж дїн прнмеждї сфатле нострꙋ:

Трїпарїле Чеа де ѡпꙋсте, Шї ла Сꙋ гꙋ,

Бисеарїческꙋеж чале чересе, шї сꙋ сꙋ бꙋкꙋре чале пемїнтеще • кꙋ фаче пꙋтаре кꙋ бацꙋ а сꙋ дмнле • кꙋ ка таꙋ кꙋ моарте де моарте • аптїї нїескꙋї чеаоре мощецеї сꙋ фаче, дїн пїнтечеле ꙗдꙋлꙋї нїеꙋ избꙋвїї • Шї даде лꙋмїї маре милж •

Гсо •

Тїне кираа солїш мжнтꙋїнца роадꙋлꙋї нїстрꙋ • кжнтꙋм дмнезꙋ нїескꙋтоаре фичоаржж • кꙋ кꙋ трꙋпꙋле чеа дїнтрꙋ тїне шїе лꙋатъ, фїїа тꙋ шї дмнезꙋ а нострꙋ • ачаа де крꙋче прїнлїнде патимж • избꙋвїтаꙋ де нїї дїн стрїкатъ • каꙋї кꙋкторї де ѡмле:

З Дꙋмїне

33r **D**umnădzău fiind neschimbat, cu trupul pățînd, Te schimbaș; pre Care fapta, nerăbdînd răstignit să vadză, de frică să legăna și, gemînd, lăuda a Ta lungă-răbdare. Și pugorîndu-Te î*n* iad, a treia dzî Te-ai sculat, viață lumii dăruind și acea mare milă.

Ca rodul nostru de moarte, Hristoase, să izbăvești, moarte suferiș; și a treia dzî din morț sculîndu-Te, cu Tine-mpreună sculaș pre carii Tine Dumnădzău cunoscură și lumea o luminaș, Doamne, slava Ție.

Сла҃..., **И нн҃ѣ...**, gla*s* 3:

Fără sămănat din dumnădzăiescul Duh și cu voia dară a Părintelui zimisliș Fiiu pre cel a lui Dumnădzău, din Tatăl fără mamă de mainte de veaci fiind, iară pentru noi din tine fără tată ce Să feace, cu trup Îl născuș și cucon Îl aplecaș. Derept aceaea, nu părăsî rugînd să izbăvască din primejdi sufletele no[a]stre.

Tropariul cel de o*t*pust, și la **Бг҃ъ гг҃ъ...**[192]:

Veseleasсă-să ceale cerești și să să bucure ceale pemintești, că feace puteare cu brațul Său Domnul; călcat-au cu moarte pre moartea; î*n*tîi născut celor morț Să feace, din pîntecele iadului ne-au izbăvit și deade lumii mare milă.

Бс҃:

Tine, carea soliș mîntuința rodului nostru, cîntăm, Dumnădzău-Născătoare Ficioară. Că cu trupul Cel dintru tine Șie luat Fiiul tău și Dumnădzăul nostru acea de cruce priimind patimă, izbăvit-au pre noi din stricat, ca un iubitoriu de om.

[192] În limba slavonă: „Dumnezeu este Domnul...”.

Глась г

Думинекъ. ла мжнекатъ. ѧполуношни

Цѫ Канонъ Троичесъ. кѣрѹѧй акростихъ:
ѡ҆ноу тріа се тѣн міан дерхіан. Пожъ троицѫ тѫ
единоу бгоу началіе:

Кѫнитъ троицѫ тине. ѡ҆ ѹнѫ дмнѣтѹ ѧчепѣторіе:
Фалѹй митрофанъ. Пѣсна а҃. Глась г҃. ирмосъ.

Иже води древле:

Некѹпрѣнеѫ сѫнгѹрѫ де дмнїе ѧчепѣторѣцѫ, шн ѹнѫ троичѧ
скѫ дмнѣтѹ ѧчепѣторіе. ѧтрелѹкѧта стрѣлѹкоаре мине
ѧта сподобѧще. Пентрѹ ка съ кѫнитъ тине карѧ ещ кѫнта
тѫ непрѣтъежите, кѹ тресвѣтекѫнтечъ де ѧцереще ростѹрї:
Кѹ сѣцїе ѧнелѹтатечъ тоате чѧте кѫнтѫ, фѣкѣторникѫ ка
ѡбинѫ. сѫнгѹрнѫ трелѹминѧтикѫ, ѧчепрѧтекѫ ведерѧтъ.
кѹ карнае ѧтокмитъ глась съкѫнтѣмъ, шн ѡмнецнае мѹ
цѫмї, шн кѹ крединцѫ съ слѣвимъ кѹ лѹтатеч росѹтѹрї:
Шнте шн кѹвѫнтъ шн дѹх. бгословничїй пре кѹ мѣрѣине,
кѹ несъмнѣчїоне тине нѹмѣскъ. непѣтнмитѫ нѧщере, дн
нѣнѣскѹтъ пѣринте. фїолѹй ѧсѣмнѫнде. дмнѣтѹле сѫн
гѹ тѹтѹрора ѧчепѣторнле. дешдѧтѫ шн ѧдѫхлѹй бѣтмска
нѹрчесѹрѫ:

Ка ѹн ювнтоарю де ѡмъ пре фире. а ѡ҆мениаоре фїинцѫ лѹ
ѫндѹц ѧлѹй дмнѣтѹ кѹвѫнтѹле. ѧтрѣнта стрѣлѹчїш, сѫ
кѹрь ѧчепѣтѣторѣца лѹминѫ, а ѹнѫ дмнѣтѣнре. Просѣтѣн
тѫ тѹтѹрора арѣтѫнде кѧ ѧ тѣѹнтескѹ, фнчоарѫ пре
кѹрїтѫ Пѣсна г҃. ірмосъ. Иже ѡнесѫщїн:

Сѣ ѧтремскѫ ѧбѧкѹ бекн. ѧпа порѹнчїнде ѧлїѧ предетекъ
тѹрї

33v **DUMINECĂ LA MÎNECAT ÎN POLUNOȘNIȚĂ**

Canon troicesc căruia-i acrostihul
а҆інѡ҃ трїа́с се тѝн мі́ан ѳеарх́іан[193],
Пожѐ троѝцѫ тѧ̀ е҆ди́ню вл҃ѡначáлїе
Cînt, Troiță, Tine, o una Dumnădzău-începătorie
A lui Mitrofán.

Peasna 1, glas 3:
Irmos: Иже во́ди дре́вле...[194]

Necuprinsă sîngură de domnie începătoreață și una troicească Dumnădzău-î*n*cepătorie, a trelucata strălucoare mine a Ta spodobește, pentru ca să cînt Tine, Carea ești cîntată nepărăsît cu tresvinte cîntece de îngerești rosturi.

Cu s[vi]nție a nelutateci toate ceate cîntă făcătornică ca o vină, sînguriană treluminatică, începăratecă vederat. Cu carile în tocmit glas să cîntăm și omenéștile mulțîmi și cu credință să slăvim cu lutateci rosturi.

Minte și Cuvînt și Duh b[o]goslovnicii precum să vine cu-nsămnăciune Tine număsc, nepătimită naștere din nenăscut Părinte Fiiului însămnînd, Dumnădzăule sîngu*r* tuturora începătoriule deodată și a Duhului dumnădzăiasca purcesúră.

Ca un iubitoriu de om pre fire a o[a]menilor ființă luîndu-Ț, a lui Dumnădzău Cuvîntule, întreita strălucișș sî*n*gur-începătoreața[195] lumină a una Dumnădzăire, proslăvită tuturora arătînd carea Te-au născut Ficioară preacurată.

Peasna 3:
Irmos: ’Иже ѿ несѫ́щий...[196]

Să întreiască în veacul vechiu apa poruncind, Ilíia[197] pre despică-

[193] În limba greacă cu slove chirilice și grecești: Αἰνώ Τριάς σε, τήν μίαν θεαρχίαν („Pe tine te laud, Treime, cea una dumnezeiască începătorie”). Urmează versiunile în slavonă și română.
[194] În limba slavonă: „Cel ce apele de demult...”.
[195] Cf. gr. μοναρχικώτατον.
[196] În limba slavonă: „Cel ce din cele ce n-au fost...”.
[197] Cf. forma declinată din original: gr. Ἠλίας, slav. **Илїа**.

Глас г̃ лд

тоуріі • тнпърнчаще арътѫ ѫтрентоуа стаѫ • аѫнгоурате
ка лоуй дмнедъу, де дмнїенчепъторіе:
Скоурецъоласѫ фире, кѫнтѫ тине апеминтѫнилоуре • пре ѫноуа
шй прелоуминатекоуле пъзмоунтоурю нескимбаѫ • шй стрй
тѫ цїе доминтосоурле • де тоатѣ фѫлнлмине скимбъчкне, из
бъвѫще, шй мѫнтоуѫщемѫ:
Дитосокма гръиндоу коу коуинтеле пресосочилоуре, шачинести
цилоуре апостолї, шй стрингъторилоуре кредїнцей • дѣто
кма лоукрътецѫ трѫнцѫ тине • славословим кредїнчоушїй до
мнедъуле атоутоурора:
Дей скоунуа слоупоурѫ дела чел налт хо • Пре сомуа соу
индь коуй юбиторю де шмь • пентоутине тот коуратѫ, шй
тресоратека ломинѫ аулоучй тоутоурора: Шедаре глаг
Чел еуПрѫ фїинцѫ шй сѫнгоурат дмнь хс, шй нащере челоуй де
маинте денчепоут пъринте • шй доухоа чел дмнедъуе • мї
лоуаще пре шервий тъй, кътоц амгрешинт, чедетине ну
нам депъртат • дерептачаѫ коуфацѫ некоутезатѫ рогъмоу
те трїипостасниче дмне • кате кътанпоутинцѫ • пъзмоу
пра та мѫнтоуаще де тоатѫ ѫкоунцоурътоура: Сла нинъ
Чел еуПрѫ дефїинцѫ дмнедъу шй дмнь • динтине слоуѫ троу
пат дин боунъта те • ѫчаѫ че коум синтем нсой ѫфїинцѫ
доуеѫ • шй ръмѫинде чаѫ чеора • дерептачаѫ • шй шм
дмнедъу, пре аческа чинстинде тот коуратѫ, тине не ат
ка демъритоуш дмнедъунъекътоаре мъртоусинде стрингъ •
блъбинде ачаѫ маре минуне, а ата фъръ ескмъна нащере:
Пъсна д Ермосъ • Положилеси, ш в

рамоурѫ

34r turi tipăriceaște arătă întreitul stat a sînguratecа lui Dumnădzău de domnie-ncepătorie.

Scursăcioasă fire cîntă Tine a peminteanilor pre unul și trelumina-tecul[198] Plăzmuitoriu neschimbat și strigă Ție, Domnitoriule: De tot fealiul mine schimbăciune izbăveaște și mîntuiaște-mă!

De-atocma grăindu cu cuvintele prorocilor ș-a cinstiților apostoli și strigătorilor credinței, de-atocma-lucrăreață Troiță, Tine slavoslovim credincioșii, Dumnădzăule a tuturora.

Den scaunul S-au pugorît de la cel nalt Hristos, pre omul suind ca un iubitoriu de om, pentru tine, Totcurată, și tresorateca lumină au luci*t* tuturora.

Ședeare, glas 3:

Cel supră ființă și sîngurat Domn Hristos și naștere celui de mainte de-nceput Părinte și Duhul cel dumnădzăos, miluiaște pre șerbii Tăi, că toț am greșit, ce de Tine nu ne-am depărtat. Drept aceaea, cu față necutedzată rugămu-Te, triipostasnice Doamne, ca ce că ai putință, plăzmuirea Ta mîntuiaște de toată încungiurătura.

Сл҃а..., ’И [н]н҃ѣ...

Cel supră de ființă Dumnădzău și Domn din tine S-au întrupat din bunătate î*n* ceaea ce cum sintem noi î*n*ființîndu-Să și rămîind ceaea ce era. Derept aceaea, și om-Dumnădzău[199] pre acesta cinstind, Totcurată, tine, neati*n*sa de mărituș, Dumnădzău-Născătoare mărturisind strigă*m*, slăvind acea mare minune a a ta fără sămănat naștere.

Peasna 4:
Irmos: Положи́л еси...[200] **в҃**[201]

198 Scris: **прелꙋмина́текꙋль.** Probabil o eroare a tipografului, cf. gr. τὸν ἕνα καὶ τρίφωτον, Oct. 2003: „cel unul și în trei lumini”.
199 Cf. gr. θεάνθρωπος.
200 În limba slavonă: „Pus-ai...”.
201 În limba slavonă: „de două ori”.

Гласъ г

Рамурѫ доинтѫ, дин матъ ка дин бъдъчинѫ крескъ. Фіиле
ши дъхъ чеадевъръ ачѫле де шфире содрасле ши де дм
нъзъ крескъте, ши флорі ѫмпреунѫ нечепъте. Кă че кă
трей сѫнт лъминеле дмнъзъирей:
Ѫле декъцетърѫце фіинце, нечетатă кѫнтѫ тине
нецурь къцетатъ дъзъ. Кă карилеши нощ слъвим грăнд.
трощѫ съпрѫфіинцатекѫ. Преаитъ шерві, мѫнтъѫце
калъ нъвнтощ де соме.

Гщ

Нетеждă кăзѫтъниѫ кăрă драгостѫ тă, мъă милостивъле
кăзѫнтъле алъ дзъ. Кăре пентрă нощ пентрупăш фъ
рă стрăмъторе. Ши трелъминатекѫ, ши ънѫ дмнъзъире
тăнъ нă вăцăш. Дрептачѫ тине слăвим:

Пăсна е. Іковидă іеліа совăзнщ,

Преă ъ нă дмнїе нечепătощрнике, іковничѫще кă мă вăзă іеліѫ
дмнъзă трей фѫце славословіт. Кă кăрăте глăсурі де се
рафімі. Фă трăмісе съпроповăдă ческѫ ждатѫ. Трелъмн
нătека фіинцѫ ши сѫнгурăнѫ трісорăтекѫ:

Ѫлѫ че тъă тощ ă невăзăте ши вăзăте фире делă нечепă ă
постăцѫ, ă инцѫ трісорăтекѫ. Пре карі ă дмнъзăă ти
не кă крединцă лăăдѫ, делă тощ фăлюль де нăпăщі ă зъ
виндă, ă ă тă слăвѫ сподобѫце:

Кăмарѫ де мире лъминатѫ ши курăтѫ, фичорѫ че фусе ш
лă дмнъзă, тине лăăдăă кă драгосте ши ферічіме. кă
дăнтрăтине сănăскă хс, ѫ фіинце ши вощ ждоинте. ачел
ă нă дă трощѫ. ши делăвă фіинде дмнле:

Пăсна ѕ: Іармосъ. Гă зна послăдніа:

Немѫрнике

34v **R**amură-ndoită din Tatăl ca din rădăcină crescu, Fiiul și Duhul cel adevăr, aceale de o fire odrasle și de Dumnădzău crescute și flori împreună nencepute, ca ce că trei sînt luminele Dumnădzăirei.

Ceate de cugetăreațe ființe nencetat cîntă Tine, ne-n-giur-cugetatul[202] Dumnădzău, cu carile și noi slăvim grăi*n*d: Troiță suprăființatecă, pre ai Tăi șerbi mîntuiaște, ca un iubitoriu de om.

Бѡ҃:

Netedzî*n*d că*l*[ău]dzîtu-ne-ai[203] că*t*ră dragostea Ta, mult milostivule Cuvîntule a lui Dumnădzău, Care pentru noi Te-ntrupaș fără strămutare și treluminatecă șiună Dumnădzăire tăinuit învățaș. Drept aceaea, Tine slăvim.

Peasna 5:
Ꙗко ви́дѣ ї҆са́ꙗ ѡ҆бра́знѡ...[204]

Pre unul domnie-ncepătornic iconiceaște cum vădzu Isaíia Dumnădzău î*n* trei feațe, slavoslovit cu curate glasuri de serafimi, fu trimis să propoveaduiască î*n*dată treluminateca Ființă și Sîngurană tresoratecă. в҃[205]

Ceaea ce tuturor a nevădzute și vădzute fire de la-nceput ai postățît, Uniță tresoratecă, pre carii un Dumnădzău Tine cu credință laudă de la tot fealiul de năpăști izbăvind, a a Ta slavă spodobeaște.

Cămară de mire luminată și curată, Ficioară, ce fuseș lui Dumnădzău, tine lăudăm cu dragoste și fericim, că dintru tine Să născu Hristos în ființe și voi î*n*doite, Acel unul din Troiță și a slăvii fiind Domnu].

Peasna 6:
Irmos: Бе́зна послѣ́днѣа...[206]

---

202 Cf. gr. τὸν ἀπερινόητον (Θεόν).

203 Scris: ктѣ҃зѫ́тꙋиѧй. Cf. Oct. 2003: „atrasu-ne-ai”, gr. Ἔθελξας ἡμᾶς, Oct. Liov 1644: Распали́лъ є҆сѝ на́съ.

204 În limba slavonă: „Dacă a văzut Isaia prin asemănare...”.

205 În limba slavonă: „de două ori”.

206 În limba slavonă: „Adâncul cel mai de dedesubt...”.

Глас г҃ ле

Немѧрника фїинда аврамъ • слꙋгоѡдобнꙋ кꙋ ѿкнпꙋнре дꙋ
прїимнꙋ, сѫнгꙋратекъ амꙋ дмнъ ѿтреистатꙋрї сꙋпрѫ
фїинцатекъ, кꙋ бъръбъте́щъ дарꙋ ѡбразе: в҃.
Ѿдрептѣзѫ инемиле алѡрѡтъ шербї, спрелꙋмина чѣ
не апропїатѫ • ѡ трегорѧтекꙋле дмне • шн аатꙋ слаѫ стръ
лꙋкоаре дꙋ сфѧтелѡръ нѡстре, кꙋ сѫ кнтнм ата фрѫмсѣцѫ
неповестнтѫ. Гѡ.
Дешкинде ꙋшиле мѣ алꙋмнїй ченинъскꙋте дмнѫтечелетѣ
прѣкꙋратѫ • кꙋ бъзъ трелꙋминатека раѫ а дмнезъреи •
шн съ слъвъске тине, тотлꙋмната дмнитоаре:
Шедаре гла г҃: Пѡ. бꙋнѧ вѣри
Ѧ дмнезъска фире дѡфїинцѫ • трегорѧтека кѫнтѣмъ пꙋ
таре • шн кꙋ тре свнте глаасꙋрї съ стрнгъм • свнте ещъ та
тъ чел деманнте денчепꙋт • свнте ещъ фїиел чел дешмпре
ꙋнѫ ненчепꙋт • свнте ещъ дхъ свнте • ачел ꙋнꙋ неде
спърцѫт дмнезꙋ нѡстрꙋ шн тꙋтꙋрегорѧ фъптѡрꙋ • шн
кѡнтѡрꙋ де ѡмъ: Слава нинѣ: в҃
Шинꙋне прѣ маре, кꙋм сꙋ кꙋпринсꙋсѫ • ачел чейне ѿкъпꙋт •
Ѿпѫнтечелетѣ • шн съ нтрꙋпѫ шн съ ивн клꙋн ѡмъ • не
сꙋферинде фрѣмѫнтаре • сꙋ despърцаре • ѿ дмнезъска шн
нестрѣмꙋтата дмнезъре • фнчоарѫ тотꙋратѫ • дерп
тачѧ дмнезꙋнъскътоаре тѣне кꙋ credинцѫ проповѣдꙋнмъ
пꙋрꙋрѧ шн слъвнмъ:
Пѣсна з҃, нрмосъ, Ѧкоже древле ꙋ
Сеарнкѫ мѣ аратѫ • аата дмнезъре despꙋнторюле • ачейи
ѿтреи лꙋкоурї тотлꙋмнатѫ • бѣ апъкателѡръ понегрѣлѫ
кꙋмплитѫ

35r **N**emearnic fiind Avraám, s-au spodobit cu î*n*chipuire de-au priimit sînguratec amu Domn în trei státuri suprăființatec, cu bărbătești dară obraze. в҃

Îndirepteadză inemile alor Tăi șerbi spre lumina cea neapropiată, o, tresoratecule Doamne, și a a Ta slavă strălucoare dă sufletelor no[a]stre, ca să chitim a Ta frîmseață nepovestită.

Бѡ҃:

Deșchide ușile mie a luminii ceii născute di*n* pî*n*tecele tău, Preacurată, ca să vădz treluminateca radză a Dumnădzăirei și să slăvăsc tine, totluminata Domnitoare.

Ședeare, glas 3. **Пѡ҃: Бж҃ї҃ѧ в҃ѣ́ри...**[207]

A dumnădzăiasca Fire de o ființă tresorateca cîntăm puteare și cu tresvinte glasuri să strigăm: Svînt ești, Tatăl cel de mainte de-nceput, svînt ești, Fiiul cel de-o-mpreună-nenceput, svînt ești, Duhul Svînt, acel unul nedespărțît Dumnădzăul nostru și tuturora făptoriu și iubitoriu de om.

Сла́ва..., ’И нн҃ѣ..., в҃:

Minune prea mare! Cum S-au cuprinsu-Să Acel ce-i neîncăput î*n* pîntecele tău și Să-ntrupă și Să ivi ca un om, nesuferind frămîntare sau despărțare î*n* dumnădzăiasca și nestrămutata Dumnădzăire, Ficioară totcurată? Derept aceaea, Dumnădzău-Născătoare, tine cu credință propoveaduim pururea și slăvim.

Peasna 7:
Irmos: Ꙗкѡже дрéвле...[208]

Besearică mă arată a a Ta Dumnădzăire, Despuitoriule, aceii î*n* trei lucori tot luminată de a păcatelor ponegreală

[207] În limba slavonă: „A dumnezeieștii credințe...”.
[208] În limba slavonă: „Precum de demult...”.

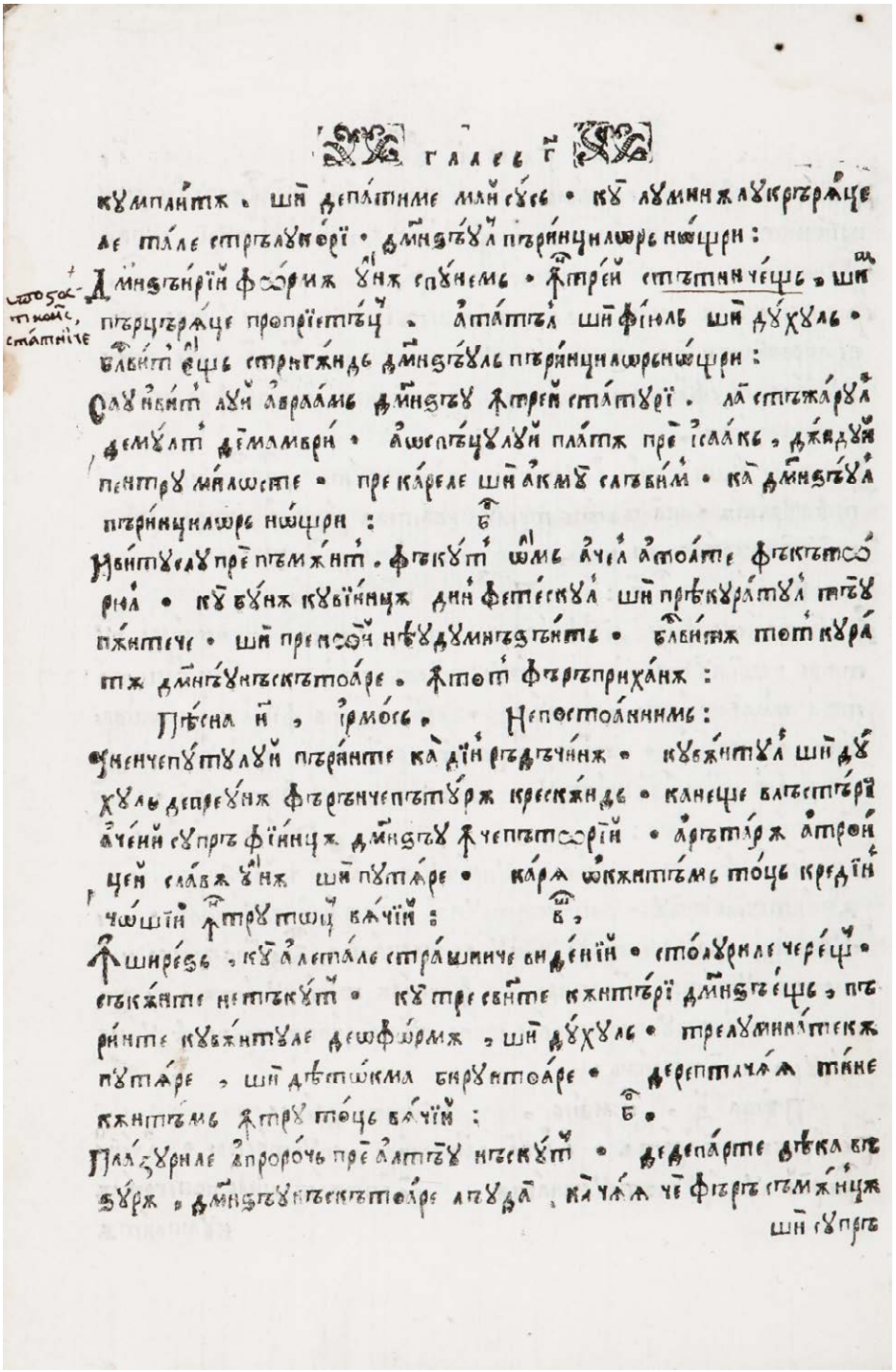

ГЛАСЪ Г

кꙋмплитѫ. шн̃ дєпа́тиме мли́сꙋсє. кꙋ̃ лꙋмнѫ лꙋкрꙋ́ѣ-
ле та́ле стрꙋ́лꙋнорї. дмн̃дꙋ́л пꙋрі́нцилѡрє нѡ́щри:
Дмн̃дꙋнрїй фсо́рнѫ ꙋнѫ спꙋ́нємє. ѿтре́й стꙋтнє́ще. шн̃
пꙋрцꙋрѫ́ще пропрїєтꙋ́ц. а҆та́тꙋ шн̃ фі́ноль шн̃ дꙋ́хꙋлє.
бл҃вїт є҆ще стрнгѫ́нде дмн̃дꙋ́лє пꙋрі́нцилѡрєнѡ́щри:
Сꙋ́нєвит лꙋй а҆вра́мє дмн̃дꙋ ѿтре́й ста́тꙋрї. ла̃ стꙋжа́рꙋ
демꙋ́лт дємамвре́. а҆шєпꙋ́цꙋлꙋй пла́тѫ пре̃ і҆сса́кє. дѫ́ждꙋй
пентрꙋ мі́лѡстє. пре ка́реле шн̃ а҆́кмꙋ слꙋ́бнм. ка̃ дмн̃дꙋ́л
пꙋрі́нцилѡрє нѡ́щри:
Ивитꙋ́лꙋ пре̃ пꙋмѫ́нт. фꙋ́кꙋт ѡ҆́мє а҆́чєл а҆тоа́тє фꙋ́кꙋтсо́
рнл. кꙋ̃ бꙋ́нѫ кꙋвї́нцѫ дин фєте́скꙋ шн̃ прѣ́кꙋра́тꙋ пꙋ̃
пѫ́нтєчє. шн̃ пресо́ч нѣ́ꙋдꙋмнꙋ́ит. бл҃вїтѫ тот кꙋра́
тѫ дмн̃дꙋ́нꙋскꙋтоа́ре. ѿтот фꙋрꙋприхе́нѫ:
Пѣ́сна ѳ҃. і҆рмо́с. Непостоа́нимє:
Ꙋнєнчепꙋ́тꙋлꙋй пꙋрі́нте ка̃ дїн рꙋдꙋчі́нѫ. кꙋвѫ́нтꙋ шн̃ дꙋ
хꙋ́лꙋ дєпрєꙋ́нѫ фꙋрꙋнчепꙋтꙋ́рѫ кресѫ́нде. канєще влꙋстꙋрї
а҆чє́й сꙋпрꙋ фї́нцѫ дмн̃дꙋ ѿчепꙋтсорїй. а҆рꙋта́рѫ а҆трої
цєй сла́вѫ ꙋ́нѫ шн̃ пꙋта́ре. ка́рѧ ѡ҆кѫ́нтꙋ́мє то́цє кредїн
чѡ́шїй ѿтрꙋтѡ́ц вѧ́чїй:
Ѿшире́зє. кꙋ̃ а҆лета́ле стра́шиче ви́дєнїй. сто́лꙋрнле чере́ц.
єтꙋкѫ́нте нєтꙋкꙋ́т. кꙋ̃ тресвѣ́нте кѫнтꙋ́рї дмн̃дꙋ́єщє. пꙋ
рі́нте кꙋвѫ́нтꙋле дєѡфѡ́рмѫ. шн̃ дꙋ́хꙋлє. трєлꙋмна́тєкѫ
пꙋта́ре. шн̃ дѣтѡ́кма бирꙋнтоа́ре. дєрєптлча́ѧ тѧ́не
кѫнтꙋ́мє ѿтрꙋ то́цє вѧ́чїй:
Пла́ꙋрнле а҆пророчь пре̃ а҆лтꙋ нєскꙋ́т. дєдєпа́рте дѣ́кла вꙋ
бꙋ́рѫ. дмн̃дꙋнꙋскꙋтоа́ре лꙋда̃. ка́чѧ ѧ чє фꙋрꙋ стмѫ́нцѫ
шн̃ сꙋпрꙋ

35v cumplită și de patime mai sus, cu lumină-lucrăreațele[209] Tale strălucori, Dumnădzăul părinților noștri.

Dumnădzăirii formăună spunem î*n* trei stătnicești[210] și-*m*părțăreațe proprietăț, a Tatăl și Fiiul și Duhul, Blago*s*lovit ești, strigînd, Dumnădzăul părinților noștri!

S-au ivit lui Avraám Dumnădzău în trei staturi la stăjarul demult de Mamvrí, a ospățului plată pre Isaác dîndu-i pentru miloste; pre Carele și acmu slăvim, ca Dumnădzăul părinților noștri.

҃в:

Ivitu-S-au pre pămînt făcut om acel a toate Făcătoriul cu bună cuviință din fetescul și preacuratul tău pîntece și pre noi ne-au dumnădzăit, blago*s*lovită totcurată D[u]mnă[dză]u[211]-Născătoare, în tot fără prihană.

Peasna 8:
Irmos: Непостоа́ннимь...[212]

A nenceputului Părinte ca din rădăcină Cuvîntul și Duhul depreună fără-ncepătură crescînd, ca nește vlăstări aceii supră ființă Dumnădzău-începătorii arătară a Troiței slavăună și puteare, carea o cîntăm toț credincioșii î*n*tru toț veacii. ҃в[213]

Înșiredz cu ale Tale strașnice videnii[214] stolurile cerești să cînte netăcut cu tresvinte cîntări dumnădzăiești, Părinte, Cuvîntule de o formă și Duhul, treluminatecă puteare și de-atocma biruitoare. Derept aceaea, Tine cîntăm întru toț veacii.

҃в:

Plazurile a proroci pre al tău născut de departe deaca vădzură, Dumnădzău-Născătoare, lăuda ca ceaea[215] ce fără sămînță

[209] Cf. gr. ταῖς φωτουργαῖς σου λάμψεσιν.
[210] Cuvântul este subliniat în text. Pe margine, de mâna lui Dosoftei: „υποστατικαῖς, statnice”.
[211] Scris: дм҃нъѹ.
[212] În limba slavonă: „Cu nesuferitul...”.
[213] În limba slavonă: „de două ori”.
[214] Cf. gr. φρυκτωρίαις (φρυκτωρία ‘făclie, torță’, Lampe, s.v.). Oct. 2003: „cu strălucirile Tale”.
[215] La fel ca în alte câteva locuri (e.g. 21r), și aici este folosit pronumele relativ feminin în loc de masculin; aici, poate, sub influența substantivului feminin care urmează.

434

Глась г̃ лѕ

Шн҃ еꙋпрѣфи́ре чеслꙋнѣвекꙋ́т҃ деспꙋнтоа́ре • шнѝ глась токмѝ •
преа́чѣста лѣꙋдѣмь ка́пре д҃мнлє • шн҃ прѣвѣлцѣмь преще҃
тѡ́цѣ ба́чїн :

Пѣ́сна д҃ • Но́вое чꙋ́дѡ •

Нѡ́вѣй минꙋ́нѧ • шїн҃ д҃мнѣтѣ́скѫ кꙋвїнцѫ • кѣ прѣ́ аф
чо́рей ѧ҆кꙋ́тѫ ꙋ҆́ше ведера́ть тра́чи д҃мнль • гола ѧ҆тра́т҃ •
шн҃ ѧ҆трꙋ́п ѧ҆брѣка́ сѣ ѧ҆рѣтѫ ла ѥ҆шн҃ дѣѣꙋ • шн҃ рѣмѫ́не ꙋ҆ша
ѧ҆кꙋ́тѫ • преа́чѣста непобѣстнт҃ • ка ѡ҆ ѧ҆лꙋ́н д҃мнѣтꙋ ми́н
кѫ мѣрѝмь :

Ѡ҆ва́ѣѫ сла́ва трелꙋкора́тѣкѫ • а҆чѧ́ле кꙋ дѣтѣ́ск фа́ю • а҆фѣ
рѣтрꙋ́пь стсо́лꙋї ведера́ть • а҆сѣѣꙋ́н кꙋ а҆рнмле сѣелобѡ́дь
ѧ҆ꙋ́сь • чѣтѣ́сѫ́ѣскь фоа́рте дѣ не а҆пропїта лꙋмнѫ • шн҃ кѫ
тѣкь непѣрѣѣ́нѣдь стрѝгѫ • кꙋ а҆чѣ́цѧ ѧ҆токмѝт҃ гла́сь • сѫ
гꙋра́тѣкѫ тро́нцѫ тѝне слѣвѝмь :

Кꙋ́ нестѣцѫ́ѡсѫ дра́гоѣте • шн҃ чещї депрѣ́пѣмѫ́нт҃ кꙋцета́тѣк
еꙋ́флеть делатѝне лꙋ́нѣдь шн҃ кꙋвѣнта́тѣкь • тѝне кѫнтѣ́м
деспꙋнто́рюле • д҃мнѣтѣле а҆тꙋтꙋрсо́ра • преа́чѧ сѫнгꙋра́ти
кѫ фѝре а҆дѣвѣ́рь • шн҃ ѧ҆нтрѣ́нтѫ кꙋ фѧ́целе • дела́ то́ѧтѫ ѝне
ма дрептаѧ́ѧ милѡ́сꙋле • ка́ꙋн мꙋ́лть мїлостѝвь пре нѡ́й
крꙋ́цѣне •

Гесѧ́рикѫ мѣ а҆ра́тѫ • сѫнгꙋрѣнчентѣсо́рничей • шн҃ трелꙋми
на́тей та́ле д҃мнѣтꙋ ѧ҆чентѣторїй лꙋмина́тѫ ѧ҆фа́ю • кꙋра́т҃
сѣлꙋѫ́ѣскь цѣ • ꙋчдитѡ́рюлꙋй тꙋтꙋрсо́ра • шн҃ негрѣ́нтей
сла́ве кѫцета́тѣкь вѣзѣтѡ́рю • прїн рꙋ́цнле а҆сѫнгꙋра д҃мнѣтꙋ
мѣскѣтоа́ре • пре ка́рѧ кꙋ́м фѧ́ка́де • ка ѡ҆прѣѣлѣвѝтѫ
мѣрѝмь :

Ла́ нтрогь

36r și supră fire ce S-au născut, Despuitoare, și-n glas tocmi*t* pre Acesta lăudăm ca pre Domnul și preanălțăm preste toț veacii.

Peasna 9:
Но́вое чю́дѡ...[216]

Novă-i minunea și-n dumnădzăiască cuviință, că prin a Ficio[a]rei încuiată ușe vederat treace Domnul, gol la întrat și în trup îmbrăca*t* să arătă la ieș*it* Dumnădzău, și rămâne ușea încuiată. Pre aceasta[217] nepovestit ca o a lui Dumnădzău Maică mărim. ҂в

Să vadză slava trelucoratecă, aceale cu dumnădzăiesc faiu a fără-trup[218] stoluri vederat a să sui cu aripile să slobod în sus, ce să sîiesc foarte de neapropiiata lumină și cî*n*tec nepărăsînd strigă; cu acești în tocmit glas, sî*n*guratecă Troiță, Tine slăvim!

Cu nesăț îo[a]să dragoste, și cești de pre pămînt, cugetatec suflet de la Tine luînd și cuvîntatec, Tine cîntăm, Despuitoriule Dumnădzăule a tuturora, pre acea sînguratică fire adevăr și întreită cu feațele, de la toată inema. Drept aceaea, Milosule, ca un mult milostiv pre noi cruță-ne!

Besearică mă arată sîngură-ncepătornicei și treluminatei Tale Dumnădzău-începătorii, luminată în faiu, curat să slujesc Ț ie, Ziditoriului tuturora, și negrăitei slave cugetatec[219] vădzătoriu, prin rugile a sîngura Dumnădzău-Născătoare, pre carea cum să[220] cade ca o preaslăvită mărim.

---

216 În limba slavonă: „Minune nouă...”.

217 Scris: ἀνέστα, poate o confuzie a tipografului datorată contextului.

218 Cf. gr. τῶν Ἀσωμάτων.

219 Scris: кицетáтекь.

220 A doua slovă este acoperită cu o mică pată de cerneală.

Глась г

Лаудативе, дуп҃ъ а҃ Стихолосъ Шедаре гласа г҃.

Хс҃ дин мощеа слоуслоуалъ, пъргъ адормицилоуръ. шй
ариѣнъскоуторъ зидирий. шй аширъ фъкъторію тоуторо
ора кжте съфъкоуръ. стрикъта фире арождоуй нъстроу, а
трооине со ау анойтъ. нъкдмай дѣкмоу моарте вей дмни.
къ атоуторосора стъпжноуъ пъутаръ та аоурѣсжпитъ:

Коутроуноуа де моарте густжндъ дмне. амароуъ мосорцжй
жакурмашъ коу скоуларѣ та. шй пресомоуъ асоупра ей лай
аторитъ. ачелоуй дін тъй блъстѣмъ бироуире адъръптжй
дъ, скоутитсорюъ вѣцій нолстръ дмне славацїе:

Слава нинѣ Богородична:

Фрѣмсѣца фичорїй тале. шй сопрѣлоуминатоуа коуръцъ ей
тале. гарїйъ мирѣндъ стрига цїе, нъскътолра лоуй доу
мнезъ. каре цїе лаудѣ вой адоуче дестосїнникѣ. шй чѣ
тевой нъмй тиме, нъмѣ прочепъ шй мироумѣ. дерептачѣа
коум мнсаоу дать аѣцътоуръ стрицъ цїе. бъкоурътте чѣа
чѣ ещъ де драгостѣ лоуй дмнезъ плинѣ:

Доуп҃ъ аладсонлѣ стихолосъ шедаре тот ашѣ.

Де непременѣла дмнезъ́ирій. шй девсоланика патимата до
мне. атроуинне спъимѣндоуе ідоуъ съ бочїа. тремоуоумѣ
де атроупоуй нестрикатоуъ стать. възъ прочеа невъзоуй,
тъйноуит чѣ мъ лоуптѣ. дрептачѣа шй карїй жй домъ пріш
ей стрігѣ. слава хе аѣтерїй тале:

Некоуринцоуъ аръстигнирїй, шй нетъмъчитоуъ. а аѣтерїй
богословиндъ крединочошїй непобедитѣ тинѣ. къ аттъ
мсорта шй ідоуъ саоу прѣдать. ірѣ родоуъ сменесъ, коу

непоутрезже

36v **LA ITROS**

După 1 stiholog, ședeare, glas 3:

Hristos din morț S-au sculat, pîrga adormiților și întîi-născutul zidirii și î*n* șir Făcătoriu tuturora cîte să făcură, stricata fire a rodului nostru î*n*tru Sine o au înnoit. Nu camai de-acmu, moarte, vei domni; că a tuturora stăpînul putearea ta au răsîpit.

Cu trupul de moarte gustînd, Doamne, amarul morțîi îl curmaș cu scularea Ta și pre omul asupra ei l-ai întărit, acelui dintîi blăstăm biruire îndărăptînd. Scutitoriul vieții noastre, Doamne, slava Ție.

Сла́ва..., **’И нн҃ѣ**..., Bogorodicina:

Frîmseața ficioriei tale și suprăluminatul curățîiei tale Gavriíl mirînd striga ție, Născătoarea lui Dumnădzău: Care ție laudă voi aduce destoinică și ce te voi numi tine nu mă pricep și miru-mă. Derept aceaea, cum mi s-au dat învățătură strig ție: Bucură-te, ceaea ce ești de dragostea lui Dumnădzău plină!

După al doilea stiholog, ședeare tot așea:

De nepremeneala Dumnădzăirii și de volnica patima Ta, Do[a]mne, întru sine spăimîndu-să iadul să bociia: Tremuru-mă de a trupului nestricatul stat, vădz pre Cel nevădzut, tăinuit ce mă luptă. Drept aceaea, și carii îi am pri*n*ș ei strigă: Slava, Hristoase, învierii Tale!

Necuprinsul a răstignirii și netălmăcitul a învierii b[o]goslovind credincioșii nepovestită taină; că astădz mo[a]rtea și iadul s-au prădat, iară rodul omenesc cu

Глась г: ѯ

Непутрєбже слꙋ ѿбрѣтка́тѣ • дрєптачѧ́ шй мꙋлцѣмйнде стрігѣ́мѣ • сла́ва хє ѿвєрй та́ле : Сла́ йнйтѣ є,

Прєчла́ нєкꙋпрйнєсѣ, шй нємпрєцꙋрѣ скрйнєсѣ • чєла́ дєшфтйнцѣ кꙋ та́тѣлѣ шй кꙋ дꙋхꙋ́л • ѿпѧ́жнтєчєлє тѣꙋ тѣйнꙋйнтлй ѿ кѣ пꙋтѣ дмнєзѣꙋнѣскѣ то́рє • ꙋнѧ шй нєслєйтѧ ѧтрѣ́нцєй фа́чєрє • кꙋнєскꙋ́мѣ нѣскꙋтꙋлє тѣꙋ ѿлꙋ́мє ѧсѣєлѣвѣрѧ • дрєптачѧ́ шй мꙋлцѣмйнде стрігѣ́мѣ цїє • бꙋйꙋрѣте чѧ́ чє цїї плйнѧ дє дарꙋрї :

Дꙋпѣ нєпорсо́чнй, бла́вєнїлє : ѹпакѡй гла г •

Ѿстѣ́йнде кꙋ бєдѧ́рѧ, рꙋхрѧ́нде кꙋ грѧ́ѭрнлє • фꙋлцєрѣто́рѭлє ѿцєрє мйрокоєнцєлорѣ грѣнѧ • прєчєла́ вїꙋ ѧчєла́ чєрка́цѣ ѿ мормѧ́нт, скꙋлатꙋєлꙋ дєшєртѧ́нде мормѧ́нтꙋйнлє • стрйка́тꙋлꙋй прємєнїтѡрї сѣкꙋнѡ́щєцѣ прєчєла́ нєпрємєнїтѣ • ѕѧ́чєцѣ лꙋй дмнєзѣꙋ кѧ́тꙋсѣ дє стра́шнйчє лꙋкрꙋрнлє та́лє, кѣ ро́дꙋлѣ лй мѧнтꙋнїтѣ ѧѡ́мєнїлѡрѣ : Трѧ́пчєлє

Ѧнтифѡ́нꙋлѣ а гла г :

Пра́да сѡ́нꙋлꙋй тꙋ скосє́щѣ дйн бавнлѡ́нѣ • шй прємйнє дйн пѧ́тнмї, кѣтрѣ вѧцѣ трѧ́цємѧ кꙋбѧ́нтꙋлє :

Ѿтрахстрх ка́рй са́мѣнѧ ла́крѣмї дмнєзѣ́щѣ, сѧ́чєрѧ спйчє кꙋ бꙋкꙋрїє дє пꙋрꙋрѧ бѧ́цѧ: Сла́ва •

Свнтлꙋй дꙋхѣ то́атѧ бꙋнѧ дѣрꙋ́нрѧ, ка пѣрйнтєлꙋй, шй фїїлꙋй ѿпрєꙋнѧ скрипѧ́цє • ѿтрꙋка́рє тѡ́тє єжнтвїє шй єтѣ мйшкѧ Ѧнтифо́нѣ в,

Дє нꙋвѧ дмнлє зйдй ка́сѧ бꙋнѣтѣцѧлѡрѣ, зѣдарѣ нєѡстнйй • ѿрѣсфїтлє ѧкѡпєрйнде, нйме ѧно́лстрѧ нꙋвѧ жѣкꙋй чєтѧ́тє: Ѧ́ресо́да зѣрѣлꙋй, кꙋ дꙋхꙋлє фїй фа́чєрє цїє лꙋй хс • ка пѣрйтєлꙋй

3 ✠

37[221]r neputredzîie s-au îmbrăcat. Drept aceaea și mulțămind strigăm: Slava, Hristoase, î*n*vierii Tale!

Сл҃а..., ’И нн҃ѣ..., б҃:

Pre Cel necuprins și ne-mpregiur-scris[222] cel de o ființă cu Tatăl și cu Duhul în pîntecele tău tăinuit L-ai încăput, Dumnădzău-Născătoare; ună și nesleită a Troiței facere cunoscum născutul tău în lume a să slăvirea. Derept aceaea și mulțămind strigăm ție: Bucură-te, ceaea ce ești plină de daruri!

După **непорѡ́чни**[223], Blagosloveniile, ipacoi, glas 3:

Înspărind cu vedearea, ruărînd cu graiurile, fulgerătoriul î*n*ger mironosițelor grăiia: Pre Cel viu a ce-L cercaț î*n* mormînt? Sculatu-S-au, deșertînd mormînturile. Stricatului premenitori să cuno[a]ștеț pre Cel nepremenit, dzîceț lui Dumnădzău: Cîtu-s de strașnice lucrurile Tale, că rodul ai mîntuit a o[a]menilor!

TREAPCELE

Antifonul 1, glas 3:

Prada Siónului Tu scoseș din Vavilón; și pre mine din patimi cătră viață trage-mă, Cuvîntule.

Într-austru carii samănă lacrămi dumnădzăiești seaceră spice cu bucurie de pururea viață.

Сла́ва...

Svîntului Duh toată bună-dăruirea[224], ca Părintelui și Fiiului împreună-scripeaște, întru Care to[a]te sînt vie și să mișcă.

Antifon 2:

De nu va Domnul zidi casa bunătățîlor, zădar ne ostini*m*; iară sufletul acoperind, nime a noastră nu va jăcui cetate.

A ro[a]da zgăului cu Duhul fii-facere Ție, lui Hristos, ca Pări*n*-

---

221 Notat greșit: л҃г.

222 Cf. gr. ἀπερίγραπτον (ἀπερίγραπτος ‘uncircumscribed, infinite’, Lampe, s.v.).

223 În limba slavonă: „Cei fără prihană”, prin care se indică Ps. 118.

224 Cf. gr. ἀγαθοδωρία.

Гласъ г҃

телꙋ и҆ свѧщїи, тоу дꙋхна сѫтъ: Слава.
Ла҃ свѧтїи дꙋхъ ѿ вѣ҃ѧ, тоу фѧнꙋлъ де свѧщїе, ѧ҆чтасеачю
не. къ ѧ҆фїнцѧ҃ѧ тоатѫ фѧпта. а҆челꙋѧ ѿслꙋжѧ́ме.
кѣ҃и дмнгꙋ, на пѣрїнтелꙋи шн кꙋвѫнтꙋлꙋи. Ѿ҃ти г҃
Карїи сѫтѣ́ме дѣ дмнлъ ферїчнцѫ. карїи ѧ҆кѣрѣрї ѧ҆блѫ
порꙋнчилѣ. къ вѣрмѫнка бѫцѫиꙋрѣторе тоу фѧнꙋлъ дѣ
нсо́ме.
Ѧ҆мпрѣцꙋрь дѣ маслтѣ. тѣвеслѧ́ще вѣзѫ́ндꙋцꙋ. дѣпѣстѡрї
ѧ҆чепѣтѡрїле. непоцѫи ѧ҆дꙋкѫ́нде стѣлпѣрї дѣ бꙋ́ме фѧ́п
тꙋрї: Слава, и҆нн҃ѣ.
Свѧтꙋи дꙋх тоатѫ богѣцѫѧ слѣвїи, дни карелей харь шн
вѣцѫ ѧ҆тоатѫ фѧпта. къ кꙋ́тѣлъ сѣ кѫнтѫ шн кꙋ кꙋ
вѫнтꙋлъ: Прокимень гласъ г҃.
Спꙋнецъ ѧ҆пѣтѧнї, къ дмнлъ стѣтꙋмпѣрѧ́тъ: Стнх
Кѫнтѧ́цъ дмнлꙋи кѫнтекь нсо҃ꙋ. Пѧсапнѡн є҃ѵ҃ї
Сѣскрсенїе христо҃, шн ѱалмꙋлъ н҃: Канѡнꙋлъ чл
демкїере: Пѣсна а҃. Гласъ г҃. Ірмосъ:
Чела чеапеле дїнтѣи, къ мелцѧтꙋлъ дмнгѣскъ ѧ҆тро ідꙋ
нѣтꙋрѫ лѣꙋ грѣмѣдїте. шѧꙋ тѣнїте мѧрѧ ѧ҆зранатескꙋ
ꙋи погоь. а҆честѧи дмнгѣꙋлъ нострꙋ. прослѣвїте ѧ҆ѧте.
а҆честꙋѧ сѫнтꙋрꙋлꙋи сѣкѫнтѣ къ гаꙋ прослѣвїте: Тропарь
Чела чепѣмѫнтꙋлъ сѫсѫндї, къ а҆скꙋлѣтѣсорнлꙋи сѣ скѡцѫ
роадѫ спинї. дѣ сонї кꙋнꙋнѫ, дїн кѣлкѣтоаре леціи мѫнѫ,
а҆честа дмнгѣꙋлъ нострꙋ, трꙋпѧ́ще прїимїндъ. блѣстѣ
мꙋлъ дѣзлегѫ кѣгаꙋ прослѣвїте:
Гнрꙋитсо́рїи ѿзѫндитсо́рїи, ѧ҆ꙋтра мсо́рцѫи, моарта тѣ
моасѫ

37v telui svinții totdeauna sînt.

Сла́ва...

La Svîntul Duh să veade tot fealiul de svinție înțălepciune, că înființadză toată fapta; Aceluia să slujim, că-i Dumnădzău, ca Părintelui și Cuvîntului.

A[n]ti*f*[on][225] **3:**

Carii să tem de Domnul fericiț îs, carii în cărări î*m*blă a poruncilor, că vor mînca viață-curăto[a]re tot fealiul de po[a]me.

Împregiur de masa Ta Te veseleaște[226] vădzîndu-Ț, de păstori Începătoriile, nepoțîi aducînd stîlpări de bune-fapturi[227].

Сла́ва..., ’И нн҃ѣ...

Svîntului Duh toată bogățîia slăvii, din Carele-i har și viață a toată fapta, că cu Tatăl Să cîntă și cu Cuvîntul.

Prochimen, glas 3: Spuneț în păgîni că Domnul stătu-mpărat. Stih: Cîntaț Domnului cîntec nou. **Па́са пнѡѝ...**[228], Ev[a]*n*[ghe]liia, **Въскр҃се́нїе христѡ҃...**[229] și Psalmul 50.

Canonul cel de-mviere
Peasna 1, glas 3. Irmos:

Cela ce apele dintîi cu melițatul dumnădzăiesc într-o adunătură le-au grămădit ș-au tăiat marea izrailtescului popor, Acesta-i Dumnădzăul nostru, proslăvit iaste; Acestuia sîngurului să cîntă*m*, că S-au proslăvi*t*.

Tropare

Cela ce pămîntul osîndi neascultătoriului să-i sco[a]ță roadă spini, de spini cunună din călcătoare legii mînă acesta Dumnădzăul nostru trupeaște priimind, blăstămul dezlegă, că S-au proslăvit.

Biruitoriu izbînditoriu asupra morțîi, moartea te-

225 În text: **атѝ**. Cf. forma **антифонъ** din unele texte vechi slave (vezi SJS).

226 În text: **тѐвелѧ́ще**. Cf. gr. εὐφράνθητι.

227 Cf. gr. ἀγαθοεργίας.

228 În limba greacă, cu slove chirilice: Πάσα πνοή... („Toată suflarea...”).

229 În limba slavonă: „Învierea lui Hristos...”.

Глас г.

Моасѣ сѣ арѣтѣ • кѣ пѣтнамичюсь трѣпь рефлтатѣ лѣждь,
ачеста дмнедѣѣле нострѣ • шн лѣждѣѣ ралѣптѣ кѣ мѣн
чнтоорѣле • пре тоце кѣ сніне аѣ рвісь кѣ сѣпрослѣвѣще: Б
Ал деѣсѣратѣ дмнедѣѣнѣскѣтоаре тоатѣ лнмѣнле теслѣвѣскѣ •
пара не сѣмѣнатѣ нѣскѣше • кѣ ртрѣнде рѣгѣѣ свѣцн
тѣ тѣ, ачеста дмнедѣѣ нострѣ • чаа нѣме сѣнтемѣ
нѣн сѣ рѣфінцатѣ • шн дмнедѣѣ шн соме дин тіне сѣмѣ
скѣ: Ал канонѣ де рѣстнгнире • шн демѣіре

Пѣсна а, Глас г,

Кѣнтекѣ нѣ сѣкѣнтѣме поорѣле • чеаѣн дин фичоаре нѣ
скѣтѣ, рѣспѣсніа нѣстре • шаѣ ѣнітѣ кѣ чале черѣще ча
сте пеміннтеще, нѣ сѣ прослѣвітѣ:
Родѣѣ оменесѣ кѣ сѣнцеле дмнедѣѣскѣ • Ще ера ровітѣ де
мѣнчнторѣ ѣбіторѣ де пѣкатѣ • Хс лѣ рѣскѣмпѣра •
шн дмнедѣнчѣѣ лѣ рнойтѣ, кѣ сѣ прослѣвітѣ:
Ка ѣн амѣ мортѣ • моарте де боє, ачела авіецій вестѣ
рнле • Хс аѣгѣтатѣ • шн клѣн фінчѣ фѣрѣ моарте хн
рнше • пре морцнѣ мѣ рѣвецатѣ кѣ сѣ прослѣвітѣ:
Ал канонѣ апрѣчестій кѣрѣѣ ірлегранесѣѣле,
Агіотрітіон меліісма сої Ѳеотоке: Кѣ ірмоселе,
Приношѣ третопѣніе тесѣ богородице: Ѡдѣкс,
Ѡтреа вѣнтекѣ ціе дмнедѣѣнѣскѣтоаре: Гла гнѣ нноѣ
ченѣнке плѣкѣ тоатѣ фіра сѣ прѣчерѣщнаоре, фичоаре
пліннтѣ кѣрѣѣ сѣ рѣтрѣнатѣ дінтіне • шн кѣ неміннте
ціі прекѣме сѣкаде дедесѣптѣрile, кѣ сѣ прослѣвітѣ:
Ѡ демпрѣѣнѣ сѣмѣнѣчкнї • челоре рѣтіне бѣнѣрї дарѣ •

З нерѣхнїт

38[230]r moasă să arătă. Că pătimicios trup însufletat luî*n*d acesta Dumnădzăul nostru și luîndu-Să în luptă cu muncitoriul, pre toț cu Sine au învis, că Să proslăveaște.

҃в҃:

Adevărată Dumnădzău-Născătoare, toate limbile te slăvăsc, carea nesămănat născuș; că întrînd î*n* zgăul svințitul tău, acesta Dumnădzăul nostru ceaea cum sîntem noi S-au înființat și Dumnădzău și om din tine Să născu.

Alt canon, de răstignire și de-mviere
Peasna 1, glas 3:

Cântec nou să cîntăm, popo[a]răle, celui din Ficioară născut, în spăseniia no[a]stră Ș-au unit cu ceale cerești ceaste pemintești, că S-au proslăvit.

Rodul omenesc cu sîngele dumnădzăiesc ce era robit de muncitoriu iubitoriu de păcate Hristos l-au răscumpăra*t* și, dumnădzăindu-l, l-au înnoit, că S-au proslăvit.

Ca un amu mortac moarte de voie acela a vieții vistearіul Hristos au gustat și ca un fiind fără moarte hiriș pre morțîi i-au învițat, că S-au proslăvit.

Alt canon, a Preacistii
căruia-i craegranesul, cu irmo[a]sele:
Ἄγω τρῖτων μέλῖσμα σοὶ Θεοτόκε.
Приношѫ̀ третопѣ́нїе тебѣ̀ Богоро́дице[231].
Aduc a treia cîntec ție, Dumnădzău-Născătoare.
Glas 3. Пѣ҃н новѫ...[232]

Genunche pleacă toată firea suprăcerештilor, Ficioară, naintea Căruia S-au întrupat din tine, și cu pemintештii precum să cade dedesupturile, că S-au proslăvit.

O, dempreună-schimbăciuni[233] celor în tine! Bunuri dară

[230] Notat greșit: ѧ҃д.

[231] În text, în limba greacă cu slove chirilice, respectiv în slavonă: „Aduc ție a treia cântare, Născătoare de Dumnezeu” (Ἄγω τρίτον μέλισμά σοι, Θεοτόκε).

[232] În limba slavonă: „Cântare nouă...”.

[233] Cf. gr. συναλλαγμάτων (συνάλλαγμα ‘înțelegere, contract’, Liddell-Scott, s.v.). Oct. 2003: „împăcările”.

Гласъ г

нерѣхнитѣ дѣтѣтовою кѣ хн дмнезѣ • дх дмнезѣске дѫнде
ишѫ, каре дни тине фичоаре лѫатѫшаѫ кѣ слѫ просте
бите, Пѣсна г: ірмосъ. Иже ѡнесѣщи
чела че дчитрѫнефїинде тоате ле адѫсѣше, кѫ кѫбѫнтѫ зи
дите • гѫтатен трегѣ кѫ дѫхѫле • тот пѫтѣрнче дѫ
мнитоарле, ѣ дѫгоста ѣтатѣ мѫ ѣтѣрѣще:
Де крѫчѣ та слѫ рѫшнѣте некѫратѫле • кѣ ѣлѫкрате грѣпѫ
дарѫ, кареа сѣпѫнде, ѣтрѫчеѫ кѣбѫ • мрѣ ѣсмерицилоаре
слѫнѣлцате хе корнѫле ѣтрате ѣвіере:
Ѫкрадинцей бѫне стригаре, преапѣгѫнилоаре, кѣ нецеапѫ
ѣѫ ѣпресѫрате мѣцї. Сонь ѣбнитоарле • кѣ скѫлѫндѫте дїн
мормѫнте, ѣтронцей ѣн дескопериѣ лѫминѫ:
Прѣсѣлѣбите слѫ грѣнѣте де тине, четате ѣѫфлетате • лѫн
кѣкѫиѣ ѣпѣрѣцитоарлѫн • кѣ пентрѫ тине стѣпѫнѫ, кѫ
чецѣ преплѣмѫнѣ дмнезѣ ѣѫ дерепѫнѫ вие: ѣатѫле,
Ѣрѫле фрѫнсѣше ѣпѫзмашѫлѫн шї пѣвецеле зѫробише • ѣкѣ
тѫте деспѫнтоарле хе • ѣтѣрнтѫра ноастрѫ свѣнѣ ецѣ
дмне:
Кѫрѣцѫре прѣкѫратѫ крѫче, ѣ ідолецѣ тѣрѣташ тѫ пѫнгѣ
рнтѫрї • кѣ іс чел сѫпрѫдмнезѣоасе ѣтине мѫнѫле шаѫ
тинѣ:
Кѣ тоцѣ крединчошїн • вицѫпрїнмнтоарле момѫнт, цїе сѣнен
кинѣ • кѣ слѫ ѣгрога ѣтине • шї слѫ скѫлѫ хс, ѣ дерѣрѣ ѣ дѫ
мнезѣлѣ нострѫ: ѣчеллаш ѣпрѣчистїн
Тоате дин рѣдѣчинѣ лѫн іесе • подочѣще крескѫнде фичо
ра • флоре тине хе ѣѫрѣсѣрнѣ поѫ • свѣнѣ ецѣ дмне:

Каде

38v nerîhnit dătătoriu ca un Dumnădzău Duh dumnădzăiesc dînd no[a]ă, carne din tine, Ficioară, luatu-Ș-au, că S-au proslăvit.

Peasna 3
Irmos: Иже ѿ нєстѣ́щїй...[234]

Cela ce dintru nefiind toate le adusăș cu cuvîntul zidite, gătate-ntreg cu Duhul, totputearnice Domnitoriule, în dragostea î*n* a Ta mă întăreaște.

De crucea Ta s-au rușinat necuratul, că au lucrat gro[a]pă dară, carea săpînd, î*n*tr-însă cădzu, iară a smeriților s-au nălțat, Hristoase, cornul într-a Ta înviere.

A credinței bune strigarea pre a păgînilor ca nește apă au î*m*presurat mări, om-Iubitoriule, că, sculîndu-Te din mormînt, a Troiței ai descoperit lumină.

҃в:

Preaslăvite s-au grăit de tine, cetate însufletată, lui văcuit Împărățitoriului, că pentru tine, Stăpînă, cu cești pre pămînt Dumnădzău au depreună-vis[235].

Altul

Arcul frînsăș a pizmașului și pavețele zdrobiș î*n* vîrtute, Despuitoriule Hristoase, întăritura noastră, svînt ești, Doamne.

Curățîre, preacurată Cruce, a idolești te-arătaș tu pîngărituri, că I[isu]s cel suprădumnădzăos în tine mînule Ș-au tins.

Ca toț credincioșii, viață-priimitoriule Mo*r*mî*n*t, ție să ne-nchină*m*, că S-au îngropa*t* în Tine și S-au scula*t* Hristos, adevărat Dumnădzăul nostru.

Acelaș. A Preacistii

Toiag din rădăcina lui Iesé proroceaște crescînd Ficio[a]ra, flo[a]re Tine, Hristoase, au răsărit no[a]ă; svînt ești, Doamne.

[234] În limba slavonă: „Cel ce din cele ce n-au fost...”.
[235] Cf. gr. συνανεστράφη, Oct. 2003: „Dumnezeu a viețuit împreună cu cei de pe pământ”.

437

Глась г҃ ле

Кѧ дѣ дмнзѣ́ре пѧ́ртичь, прѣ пеминтаніі сѣй фѧ́чь, дни фѧ
чоарж пѣлица коастрж • тѹ тѣ месерѝшь дѣ ѧ́ѹѧшь, сѣтѣ
єцѣ дмне: Пѣсна д҃. Положивь кѣнѧ́мь •
Пѹсе́шь кѣтрѣ́ ноѝ, вѣртоѧ́сж двѧ́гостѧ тѧ дмне, кѣ пре
сѫ́нгѹрь нѣскѹ́тѹль тѣѹ фіѝ, пентрѹ ноѝ ѧ мо́ртеѧ дедѣ́шь •
дрептачѧ́ѧ цїе стрѧ́нгѣ́ме мѹлцѣмнѝндь • слѧ́ва пѹте́рїѝ тѧ́
ле дмне: Тропарї:
Ѧ пѹнтѹ́рї хѣ, кѹ́ милж шѝ ра́не сѹфе́ришь • ѡ́кѧрж дѣпѧ́ме
рѣвджѝнь • шїѝ лѹ́нгж рѣвдѧ́ре рѣдѫ́жѝнь шкопнтѹ́рї, прѝ
ка́рилѣ лѹкра́шь мїе спѣсе́нїе • слѧ́ва пѹте́рїѝ тѧ́ле дмне:
Ѡ трѹ́пь мѹрнчо́сь, вѣ́ца дѣ моа́рте тѣ́ропїѧ́шь • пентрѹ
кѝнѹ́л мнше́нїлоръ, шѝ сѹспи́нѹль стрѣнмѧ́нїлоръ тѣѝ • шѝ
дѣ́кѧ стрикѧ́шь прѣ стрикѣтѣ́рїль прослѣвѝтѹле • прѣ то́ць кѹ
тѝне скѹлѧ́шь кѣте прослѣвѝцїь:
Помѧ́нѧ́ще хѣ ка́рѧ цѧгонесѝшь тѹ́рмж кѹ кѝнѹ́л тѣѹ • ѧ
прѣслѣвѝтѧ тѧ ма́ѝкж милоа́се рѹцї прїнмѝнь, шѝ черче
тѫ́нь • прѣ сѹпѣрѧ́та тѹ́рмж ѝзбѣвѧ́ще, кѹ пѹте́рѧ тѧ
дмне: Ѧлтѹль стра́нное ѝнескѧзѧ́нїѡ •
Ѧ́чѧ стрѣ́нж, шѝ неповестѝтж ѧ́нѣскѹ́тѹлѹѝ тѣѹ тѧ́нж •
Ѧ́ѹзѧ́тамь ѧ́ѹзѹ́лтѣѹ шѝ мамѣ́мѹть • шѝ бѹкѹ́ржѝнь стрѝ
цїе • пѹте́рїѝ тѧ́ле слѧ́ва ѡ́мь кѣнто́рїле:
Ѣ́ла чѣ плѣзмѹ́шь дѹпѣ кѝнѹ́л тѣѹ, ѡ́мь кѣнто́рїле прѣ ѡ
мѹль • шѝ сѡ́моржть дѣ пѣка́ть пентрѹ нѣ ѧ́снѹлта́рѧ • рѣс
стѝгнѝнѝдѹте ѧ́цѣ́сть лѧ́ѝ мжнтѹ́нть:
Прѣ мо́рць ѧ́мѹ чѧѹ ѧ́гнцжть моа́рте, тѹ дѧ́тѹѝ, шѝ слѹ́рѣѣж
пѝтѹсж шѝ ѧ́ѡ́ѝдѹлѹѝ дѣстрѝкатьфѣкѣтоа́ре ѧ́пѣрѣцже •
скѹлж

39[236]r **C**a de Dumnădzăire partnici pre peminteani să-i faci, din Ficioară pelița noastră Tu Te meseriș de-Ț luaș; s[vî]nt ești, Doamne.

Peasna 4. **Положи́вь къ на́мь...**[237]

Puseș cătră noi vîrtoasă dragostea Ta, Doamne, că pre sîngur născutul Tău Fiiu pentru noi în mo[a]rte-L dedeș. Drept aceaea, Ție strigăm mulțămind: Slava puterii Tale, Doamne!

Tropari

Împunturi, Hristoase, cu milă și rane suferiș, ocară de palme răbdînd și-n lungă răbdare rădicînd[238] școpituri, pri*n* carile lucraș mie spăsenie. Slava puterii Tale, Doamne!

Cu trup muricios, Viața, de moarte Te-apropiiaș, pentru chinul mișeilor și suspinul sărăimanilor Tăi; și deaca stricaș pre stricătoriul, Proslăvitule, pre toț cu Tine sculaș, că Te proslăviș.

Pomenească, Hristoase, carea-Ț agonesiș turmă cu chinul Tău; a preaslăvita Ta Maică miloase rugi priimind și cercetînd, pre supărata turmă izbăveaște cu putearea Ta, Doamne.

Altul. **Стра́нное и҆ несказа́нѡ...**[239]

Acea streină și nepovestită a născutului Tău taină audzît-am audzul Tău și m-am temut și bucurînd strig Ție: Puterii Tale slava, om-Iubitoriule!

Cela ce plăzmuiș după chipul Tău, om-Iubitoriul, pre omul și, omorît de păcat pentru neascultarea, răstignindu-Te în Țest, l-ai mîntuit.

Pre morț amu ce-au înghițît moartea i-au datu-i și s-au răsîpitu-să și a iadului de stricat făcătoare împărățîie,

---

236 Notat greșit: **л҃е**.

237 În limba slavonă: „Pus-ai către noi...”.

238 Cf. gr. φέρω ‘a ridica; a suferi’.

239 În limba slavonă: „Străină și negrăită...”.

Глас г҃

Скоуажнѣуте дінтрмижнтоуль тръ дїне : Апрїтїй аче ла
Уела че пусеше мѹнцкї деспѹнтоурюле , кѹ кѹмптъна , а дїнгъ
мска кѹноуцере . тъатѹтаї дїн фїчоарж . пїтрж дѣ мижнж
ѡтъгї . пѹтерїй тале салъж ѡмъ юнторюне :

Голїтж тъмъдѹїшъ анолїтрж фїра деспѹнторюле , маї сжргѹ
ланїкж , фїчоарж . ачастж прѣѹнашъ лѣковаїе . прѣ
та кѹратж кѹвжнтоуле дїнгъїре :

Пїрта маї ѡщъ дїнлъ , шї горцѹле дорїтъ . кареле мъ ѹнїш
дїн фїчоара . кѹвжнтоуле кѹ статѹлъ тръ . трѹпѹлѹї фъ
кжндѹте статъ : Апостасне Пѣсна ѣ . Ірмосъ .
. Кътръ тїне мжнекъ . а чела атѹтѹрора фъкъторюле . чаа
. че ещъ дековрше ще дѣпрестѣ тотж мїнтаа паче . дерепчѣ
. кѣлѹмїнїнъ порѹнчале тале прїкарїле прїдрептъмж :

Аучдецъ стрѣмбъ . дѣ жїдовїлоуре пїзмж . дїнтъ фїїндъ то
вѣстъторюле . шї пре тотї кѹ дрептате че цїдеж пъмжї
тѹле . пре адѹмъ дечаа бїне аѹїзъвїте сосїндж :

Ітї паче аловїтале бесарнчъ хе . кѹ нѣ кїнїчїта пѹтере а
крѹчїї тале . чела че дїн мѹрц теекѹдашъ , дърѹаще шї мж
тѹаще сѹфїтелеостре :

Кѹрїї свїтъ , шї маї десфътате декжт черюле . качаа
че прѣ ітоатж неакъпѹтѹле креатѹрж , кѹвѹнтѹ аѹї дѹ
мнъзъ прїїмїндъ . сжнгѹрж тѣръташъ пѹрѹра фїчоа
рж :

Ѧатѹа , На земли :

. Препъмжнтъ чеа неатъзѹте нїнїдѹте . шї кѹ ѡменїї дѣ
. вое прѣѹнж вїцѹїшъ , ачеа неѹпрїнсе . шї спрестїне мж
некжндъ , кжнтъмѹте , ѡмъ юнторюле :

Г Кѹсѹлица

39v sculîndu-Te din mormîntul Tău, Doamne.

A Pr[ea]cistii acela

Cela ce puseș munțîi, Despuitoriule, cu cumpăna a dumnădzăiasca cuno[a]ștere tăiatu-Te-ai din Ficioară piatră de mînă osăbi. Puterii Tale slavă, om-Iubitoriule!

Bolită tămăduiș a noastră firea, Despuitoriule, mai sîrguialnică în Ficioară această împreunaș lecovanie, pre-a Ta curată, Cuvîntule, Dumnădzăire.

Partea mea ești, Domnul și sorțul dorit, Carele mă uniș din Ficioara, Cuvîntule, cu statul Tău, trupului făcîndu-Te stat. ѝпо́стасиѥ[240]

Peasna 5. Irmos:

Cătră Tine mînec, acela a tuturora Făcătoriul, ceaea ce ești de covîrșești de preste to[a]tă mintea pace, derep ce că lumină-s poruncile Tale, în carile îndireaptă-mă.

A giudeț strîmb de-a jidovilor pizmă dat fiind To*t*vădzătoriul și pre tot cu direptate ce giudecă pămîntul, pre Adám de cea veache au izbăvit osîndă.

A Ta pace alor Tale besearici, Hristoase, cu neînvincita puteare a Crucii Tale, Cela ce din morț Te sculaș, dăruiaște și mî*n*tuiaște sufletele no[a]stre.

Cort svînt și mai desfătat decît ceriurile, ca ceaea ce pre în toată nencăputul creátură Cuvîntul[241] lui Dumnădzău priimind, sîngură te-arătaș, pururea Ficioară.

Altul. На̀ землѝ...[242]

Pre pămînt Cel nevădzut ivindu-Te și cu o[a]menii de voie împreună viețuiș, Acel necuprins, și spre Tine mînecînd, cîntămu-Te, om-Iubitoriule.

---

[240] Deasupra cuvîntului *stat* este o vrahie, care se regăsește și deasupra lui ѝпо́стасиѥ; traducătorul arată astfel ce cuvânt (gr. ὑπόστασις) a încercat să echivaleze prin rom. *stat*, care este, în sine, prea puțin transparent semantic. Probabil că tipograful a cules pur și simplu cuvântul notat în manuscris, fără a-și da seama că nu face parte din text.

[241] Scris: кѹвѹнтѹл҃.

[242] În limba slavonă: „Pe pământ...”.

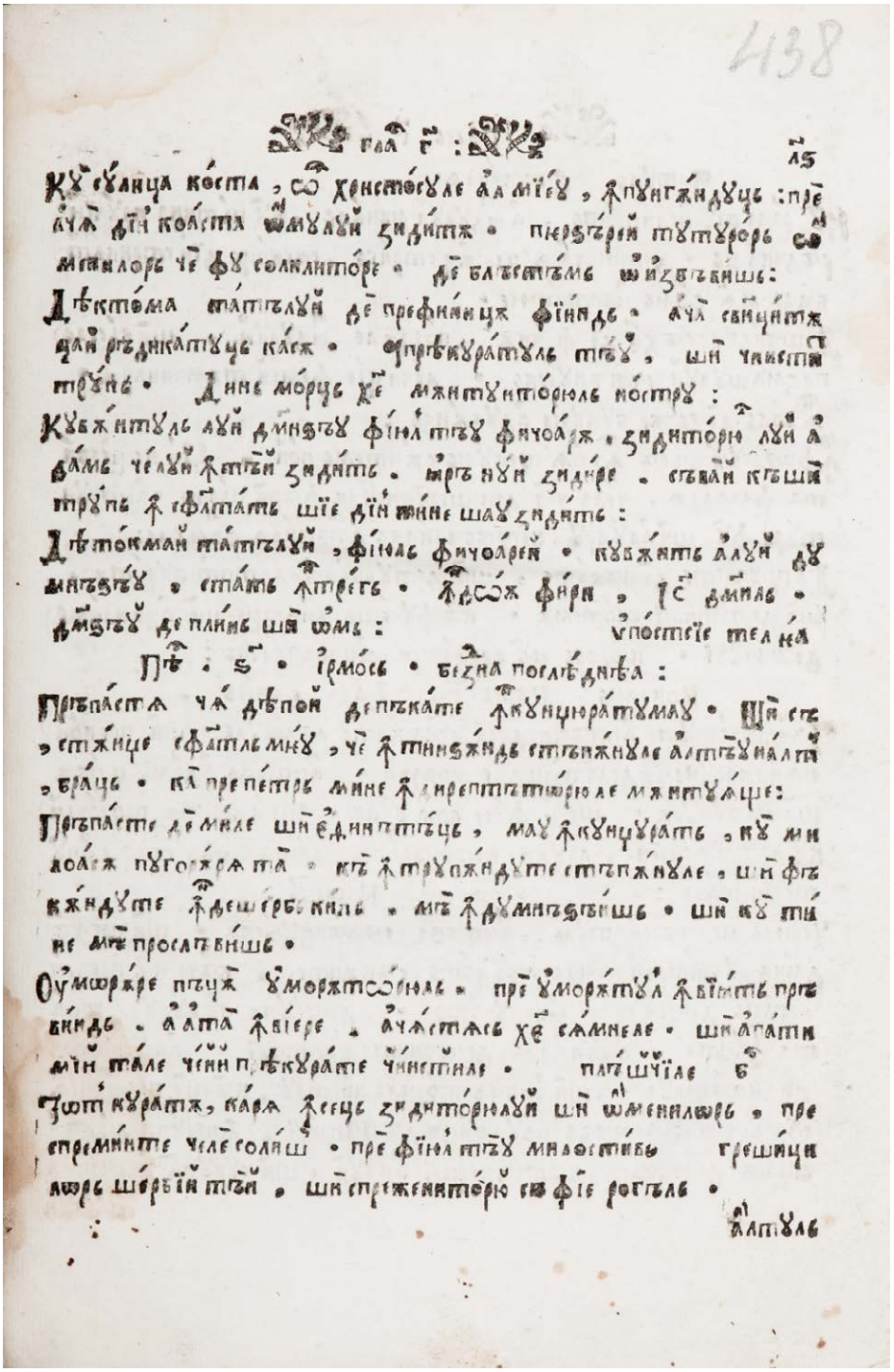

438

ГЛА Г : ЛЗ

Ку сѣанца коста , со хенстосѹле аламїеѹ , апѹнгѫндѹць : пре
лѹѫ дїн коаста ѡмѹлѹй зидитѫ • перебѣрей тѹтѹроръ со
метилоръ че фѹ солклиторе • де блъстѣме ѡйзбъвишь :
Дѣктома матѣлѹй де префиницѫ фїиндь • ачѧ свицитѫ
дай рѣдикатѹць каѫ • оупрѣкѹратѹле тѣѹ , шй чинстїй
трѹпе • Дине морць хе мѫнтѹиторюле нострѹ :
Кѹбѫнтѹле лѹй дмнезѹ фїиле тѣѹ фичоаре , зидиторю лѹй а
даме челѹй атѣй зидите • мъръ нѹй зидире • сѣвай кѣшй
трѹпе а сфатате шїе дїн тїне шаѹ зидите :
Дѣтокмай матѣлѹй , фїиле фичоарей • кѹбѫнте алѹй дѹ
мнезѹ • стате атреце • адѫ фїре , Іс дмиле •
дмнезѹ де плїне шй ѡме :

Упостїе тела

Пѣ . ѕ • ірмосъ • бѣзна послѣднѣа :

Прѣпастѧ чѧ дѣпой депъкате акѹнцюратѹмаѹ • Шй сѣ
стѫнїце сфатле мнѣѹ , че атинезѫнде стѣнѫнѹле алтѣѹ алтй
браць • ка пре петре мїне анреппатюрюле мѫнтѹаце:
Прѣпасте де мїле шй єдинатѣць , маѹ акѹнцѹрате , нѹ ми
доаѫ пѹгоѫрѧта • кѣ атрѹпѫндѹте стѣпѫнѹле , шй фѣ
кѫндѹте адешерѣ кїле • мѣ адѹмнезѣвише • шй кѹ ти
не мѣ прослѣвише •

Оумилѫре пѣцѫ ѹморѫтоарнле • пре ѹморѫтѹл аѣїте пре
бѣнде • аатѧ аѣїере • ачѧстѧсь хе сѧмнеле • шй апатѣ
мїй тале чїй пѣкѹрате чїнстїле • пѣтѣшїїле є
Зѡтѣ кѹратѫ , кѧрѧ аесць зидиторюлѹй шй ѡменїлоръ • пре
спремїнте челе солїш • пре фїиле тѣѹ мнлостївѣ грешїцї
лоръ шѣрѣїй тѣй • шй спреженїторю ка фїе рогѣле •

ѧлтѹле

40[243]r **C**u sulița co[a]sta, o, Hristosule al mieu, împungîndu-Ț, pre acea din coasta omului zidită, pierdzărei tuturor o[a]menilor ce fu solito[a]re[244], de blăstăm o izbăviș.

De-atocma Tatălui de pre ființă fiind, acea svințită Ț-ai rădicatu-Ț casă a preacuratul Tău și cinsti*t* trup din morț, Hristoase, Mîntuitoriul nostru.

Cuvîntul lui Dumnădzău, Fiiul tău, Ficioară, Ziditoriu*l* lui Adám celui întîi zidit, iară nu-i zidire, săvai că și trup însufletat Șie din tine Ș-au zidit.

De-atocma-i Tatălui Fiiul Ficioarei, Cuvînt a lui Dumnădzău, stat în*t*reg î*n* do[a]ă firi, I[isu]s Domnul, Dumnădzău deplin și om. {ѵ҆пóст[а]сїс телѥ́а}[245]

Peas[na] 6:
Irmos: Бе҃зна послѣ́днѣа...[246]

Prăpastea cea de-apoi de păcate î*n*cungiuratu-m-au și să stînge sufletul mieu; ce întindzînd, Stăpînule, al Tău nalt braț, ca pre Petră mine, Îndireptătoriule, mîntuiaște.

Prăpaste de mile și ieftinătăț m-au încungiurat cu miloasă pugorîrea Ta; că întrupîndu-Te, Stăpînule, și făcîndu-Te î*n* de șerb chip, mă îndumnădzăiș și cu Tine mă proslăviș.

Umorîre păț̂i umorîtoriul, pre umorîtul înviiat prăvind; a a Ta înviere aceastea-s, Hristoase, seamnele, și a patimii Tale ceii preacurate cinstile. {plășcile}[247]

҃в҃:

Totcurată, carea înseț Ziditoriului și o[a]menilor prespre minte ce le soliș, pre Fiiul tău milostiv greșiților șerbii tăi și sprejenitoriu să fie ro[a]gă-L.

---

243 Notat greșit: ѧ҃ѧ.

244 Scris: солилитóрє. ♦ Cf. gr. πρόξενος ‘mijlocitor’ (Lampe, s.v.), dar și ‘cauză, pricină’ (Sophocles, s.v.).

245 Este preluată aici, cu slove chirilice, probabil din textul-sursă, secvența gr. ὑπόστασις τελεία, tradusă mai sus prin *stat întreg*; Dosoftei acordă o atenție deosebită sintagmelor cu încărcătură teologică specială și care pun probleme de traducere. Probabil că tipograful a găsit adnotarea în manuscris și a cules-o ca atare (vezi supra, nota 240).

246 În limba slavonă: „Adâncul cel mai de jos...”.

247 În text, deasupra cuvintelor *ceii* și *cinstile* sunt câte două; este semnalată, astfel, o corectură, prin înlocuirea cu *plășcile* (care are și el două vrahii deasupra). Plasarea vrahiei pe adjectivul pronominal se datorează unei erori a tipografului. Probabil că și aici tipograful a reprodus întocmai o glosă din manuscris (vezi supra, notele 240, 245).

Гласъ г҃

Ѿтꙋлъ Сѣселе́нїѧ.

Кꙋ ра́не тꙋ непнти́те, а҆ ꙗдꙋлꙋй рѣснѣцѣ, кꙋ пѧ́тина крꙋчїй рѣдика́шѣ. дрептѣчѧ́ѧ цїе жѣстрѣ́гѣ, сѣскоцѣ дїн стрикатѣ бѣца мѧ́ со́мѣ ювитоюле.

Дешкидꙋжѣ хе́ де фрикж, порѣжле ꙗдꙋлꙋй, шй вѣселе пазмашꙋлꙋй сѣжѣкꙋ́ескѣ. дечнцїе фемей тѧмпина́рж. ѧ҆лоѣ де грѣже бꙋкꙋрїе а҆дꙋкѧ́ндѣ:

Ѳформꙋ́ѣсѣ ѳꙋ́ѧ прекꙋ́мѣ сѧ́нтемѣ ной. Дїн нещерѣй та фнчоа́рж, чѣла чей де́н шерꙋнтꙋ́рж фѣрѣ пѧ́рте. а҆шерꙋнтꙋ́рж фꙋ шй а҆лꙋ́кꙋ, непрѣвѣлиндѣ дмѣзѣирѧ со́мꙋлѣ:

Де прѣтѧ́сте де пѣкѧ́те, шй детꙋрѣꙋрѣ́ѧ тот кꙋ́ратж. шй де пѧ́тимї ско́темж. кѣ фꙋсе́шѣ линище шй а҆дѧ́ниме де́минꙋнї. кѣ́ѕорѣ кꙋ крединцж жѣцнѣзꙋ́ескѣ:

Кондакъ Глаcъ г҃. Дѧ́ва дѣне́сѣ.

Зѧйскꙋлѧ́тꙋте а҆стѣзѣ делѧ́ мормѧ́нтѣ милоcꙋ́ле. шй преной нѧй скоcꙋ́не. делѧ́ порѣжле мо́рѣжй. а҆стѣзѣ а҆дꙋ́мѣ цѧ́кж шй сѣ бꙋ́кꙋрж. шїш фѧ́че воѧ бꙋ́нж. Шїй преꙋ́нж пророчїй кꙋ патрїѧ́ршїй. лꙋ́дж непѣрѣсѧ́тѣ, дмѣзѣмска тѣрїе а҆пꙋтерїй тѧ́ле:

Исѡ́ѣ:

Ѹ́ерюле шй пѣижнтꙋ́ле, а҆стѣзѣ сѣдѣнцꙋ́ѧскж. шй пре хс дмѣзѣꙋ ѳтрꙋ́й гѧ́ндѣ лѣꙋдѧ́тѣ сѣкѧ́нте. кѣче кѣ пречей легѧ́цѣ деприй гро́пї ꙗꙋскꙋлѧ́тѣ. деприꙋ́нж сѣ бꙋ́кꙋрж тоѧ́тж фѧ́пта. а҆дꙋкѧ́ндѣ дестоиниче кѧнтѣрї. а҆тꙋтꙋро́ѧ зиднтоюлꙋй. шй ѣзѣвѣнтоюлѣ но́стрꙋ. кѣ пре пѣмнтѧ́нї дїн ѧ҆ѣ а҆стѣзѣ калꙋй вѧ́цж дѣтѣторї. ѳпреꙋ́нж дѣѣкѣй трѧ́лж дей скоѧ́ж, кѣтрѣ черїй жй сꙋй. шй сꙋрꙋпж а҆вѣзѣжмѧ́шꙋлꙋй

40v **Altul. Въселе́нїѧ...**[248]

Cu rane Tu ispitit, a iadului răniț cu patina Crucii rădicaș. Drept aceaea, Ție Îț strigăm: Să scoț din stricat viața mea, om-Iubitoriule.

Deșchidu-Țî-să, Hristoase, de frică porțîle iadului și vasele pizmașului să jăcuiesc. Deci Ție femei tîmpinară, î*n* loc de grije bucurie aducînd.

Î*n*formuiadză-Să î*n* ceaea precum sîntem noi din neșterbita Ficioară Cela ce-i den șeruitură fără parte, a șeruitură fu și a lucru, neprăvălind Dumnădzăirea omul.

De prăpaste de păcate și de turbureală, Totcurată, și de patimi sco[a]temă, că fuseș linișteș și adîncime de minuni căror cu credință îț năzuiesc.

Condac, glas 3: Да́ва дънне́сь...[249]

Te-ai sculatu-Te astădz de la mormînt, Milosule, și pre noi ne-ai scosu-ne de la porțîle morțîi. Astădz Adám gio[a]că și să bucură[250] și-ș face voia bună și-mpreună prorocii cu patriiarșii laudă nepărăsît dumnădzăiasca tărie a puterii Tale.

Icos:

Ceriul și pămîntul astădz să dănțuiască și pre Hristos Dumnădzău î*n*tr-un gînd lăudat să cînte, căce că pre cei legați de prin gropi i-au sculat. Depreună să bucură toată fapta, aducînd destoinice cîntări a tuturora Ziditoriului și Izbăvitoriul nostru; că pre peminteani din iad astădz ca un viață-dătători împreună deacă-i trasă de-i scoasă, cătră ceriuri îi sui și surupă a vrăjma-

248 În limba slavonă: „Locuința...”.

249 În limba slavonă: „Fecioara astăzi...”.

250 Prin comparație cu textele grecesc (Oct. Veneț.) și slavon (Oct. Liov 1644, Oct. Nikon), lipsește: „Eva”; apare, în schimb, „și-ș face voia bună”.

Глаѣ ѿ

шхлѹй нѣлцѣрї • шн порѫжле ѿдѹлѹй здровѧще • дмнѣѹ
мска тѣрїе апѹтерїй сале : Пѣсна ѕ •

Кѹмѣ ѿвѧке прѣ бѹнї крединочїй, трїй кѹконї ѧнѹшрѧтѣ •
• ѿпарѧ дѣ фѡкѹлѣ халдїнїческѣ, кѹ лѹмїнїторнѣ ѧ дмнѣѹй
рїй фокѣ • шн прѣнѡй лѹчѧщене • Глвїть ѥще чѣ стрїгѣмъ
• дмнѣѹлѣ пѣрїнцїлорѣ нсѡщрї :

Олѹрѹмїть ѧбїсѧрїчїй • лѹмїнѧта катапетѣзмѫ • лѧ крѹчї
тѹлѣ зїдїторнѣлѹй ѧчѧѧскѹнесѫ ѿкрїптѹрѫ ѧрѣтѫнде кре
дїночїшлорѣ ѧдевѣрѣтѣте • Глвїть ѥще чѣ стрїгѫ дмнѣѣ
ѹлѣ пѣрїнцїлорѣ нсѡщрї :

Дїн ѿпѹгата колетѫ пїкѣтѹрї дѣ дмнѣѣ кѹрѣтолре • дѣ
вмѣѫ фѣкѣторнѣ сѫще хѣ • кѹ сокотѣлѫ чѣ пїкѧ прѣ пѣ
мѫнїть прѣчїй дїн пѣмѫнїть ѧн прѣплѣзмѹнїть • благосло
вїть ѥще чѣ стрїгѫ дмнѣѣлѣ пѣрїнцїлорѣ нсщрї : ѿ

Прѣ дѹхѹлѣ чѣл бѹн • кѹ пѣрїнтелем прѣѹнѫ сѣ слѣвїме • шн
кѹ фїнѣ • кѹ чѣл сѫнгѹрѣ нѣскѹї • ѹнѫ ѿтрїй • чїнстїнѣ
ѿчептѹрѫ : шн ѹнѫ дмнѣѣнре • благослѡвїть ѥще стрї
гѫнде дмнѣѣѹ пѣрїнцїлорѣ нсщрї: Алтѹ грѣдїй •

Зрѹфашѹй мѹнїнїторнѣ • чѣ кѹконїлорѣ фѹ дѣ блїцїнѹрѫ •
кѧ цѣрна чѣ кѣзакарѫ • ѧчѣл ѿшептїть фокѣ • дѣ кѫнтѧ •
благословїть ѥще дмне дмнѣѣлѣ пѣрїнцїлорѣ нсщрї :

Нѹ прѡстаї солѣле • прѣ крѹче ѿкрѹчїть сомѣ • чѣ дмнѣѣѹ •
сѣнтѹнїкѫ ѿтрѹпать вѣзѫнде • кѣрѹѧй шн кѫнтѣмѣ • бла
гословїть ѥще дмнле дмнѣѣлѣ пѣрїнцїлорѣ нсщрї :

Прѣ тареле ѿ дмнѣѣнре • лѹѫнде ѿдѹлѣ бїчїнїѧлѣ • прѣ нѣ
стрїкѣтѹрїй дѣтѣторнѣ • ѳфѧтле дрѣпцїлорѣ, чѣ мѫнїлѣсѫ

ѿ

ѫнѣборѫ

41[251]r ș*u*lui nălțări și porțîle iadului zdrobească dumnădzăiasca tărie a puterii Sale.

Peasna 7:

Cum î*n* veac pre buni-credincioșii trei cuconi ai ruorat î*n* para de focul haldeicesc cu luminătoriul a Dumnădzăirei foc, și pre noi luceaște-ne, Blagoslovit ești, ce strigăm, Dumnădzăul părinților noștri!

S-au rumt a besearicii luminata catapeteazmă la crucitul Ziditoriului, acea ascunsă î*n* Scriptură arătînd credincioșilor adevărătate, Blagoslovit ești, ce strigă, Dumnădzăul părinților noștri!

Din împunsa Ta coastă picături de Dumnădzău curătoare, de viață făcătoriul sînge, Hristoase, cu socoteală ce pica pre pămînt, pre cei din pămînt ai prăplăzmuit, Blagoslovit ești, ce strigă, Dumnădzăul părinților noștri! ϯ[252]

Pre Duhul cel bun cu Părintele-mpreună să-L slăvim și cu Fiiul cu cel sîngur născut, ună î*n* trei[253] cinsti*n*d î*n*cepătură și ună Dumnădzăire, Blagoslovit ești, strigînd, Dumnădzăul părinților noștri!

Altul. **Гръдїй...**[254]

Trufașu-i muncitoriul ce cuconilor fu de batgiocură, ca țărna ce călcară acel î*n*șeptit foc, de cînta: Blagoslovit ești, Doamne Dumnădzăul părinților noștri!

Nu prostac, soarele, pre cruce î*n*crucit om, ce Dumnădzău, să-ntunecă, întrupat vădzînd, Căruia-I și cîntăm: Blagoslovit ești, Domnule Dumnădzăul părinților noștri!

Pre tarele î*n* Dumnădzăire luînd iadul becisnicul, pre nestricăturii dătătoriul, sufletele drepților ce mîncasă

---

251 Notat greșit: ѧ҃з.

252 Ultimul tropar din cântare este de obicei o bogorodicină, semnalată prin ϯ. Aici însă avem un tropar al Sfintei Treimi (troicinică), introdus în mod obișnuit prin **Трóичєнъ**, semnalat în manuscrisele moldovenești prin тр҃, cu slovele тр în ligatură, ceea ce permite confuzia cu alte prescurtări, ϯ (vezi, de exemplu, Oct. Putn.) sau ϯ. Confuzia se datorează probabil tipografului, indicația „de două ori” nu este potrivită aici.

253 Prin comparație cu textele grecesc și slavon, lipsește: „credincioșii”. Cf. și Oct. 2003.

254 În limba slavonă: „Mândrul...”.

Глась г

жи вор҃ • благословитъ ещь четврга҃ , дмнедъулъ пърн
цилоръ нощи :
Систарїй де мултъ прець • де блеенїе тотъ кураторъ •
тефечешь кътрора ку инемъ дирептъ тине мъртурисеск •
дмнедъунъскъ толоре • дине тине шй даръ сфъ пелнцъ дмн
едъулъ пъринцилоръ нощи : апрѣчнстїй ачелаш
учела слъвїй дмнле • шй вирунторїю ку чале десуле нутерї •
чемпрехнъ ку пъринтеле шаде • де фетеще мъръ братей
нъртате • благословитъ ещь дмнле • дмнедъулъ пъринцилоръ
нощи :
Собраднициъй моартъ • че прѣ дъне латине апропїинуеъ •
дїнтру фичеаръ , шъръжинишь • де дмнедъу ркеитъ трупъ
фъкъндуте • благословитъ ещь дмне дмнедъулъ пъринцилоръ
нощи :
Едъунъскъ толоре тощтине прѣ дрептъ че нъскуш те нуноскъ •
прѣ чел дин тронъ унулъ даръ трупате • дїнтине дай
нъскуте • благословите тот кураторъ плодулъ пъмнтечелуй
тъу : Пѣсна н , немосъ , непостоян :
Ку месуферите фоке унїндуеъ , абуръ кредїнцъ дворъ
рїй тинерїй • шй де паръ не вітежїндуеъ • дмнедъеск къ
тек кжнтъ • благословицъ тоате аукрурile дмнлуй прѣ до
мнул • шй прѣвнъцлацъ престе тоцъ вѣчїй : Трсо •
Олъ дестикат авесарїй лумината заръ • кжнд круче та
лу ф фїгтъ пе цеетъ • шй фапта ф преунъ съ легъна де фрї
къ сусъ кжнтъ • благословицъ тоате аукрурile дмнлуй
прѣ дмнл • шй прѣвнъцлацъ престе тоцъ вѣчїй :

Тескъ

41v îi borî, Blagoslovit ești, ce striga, Dumnădzăul părinților noștri!

Vistearіu de mult preț de blagoslovenie, Totcurată, te feceș cărora cu inemă direaptă tine mărturisesc, Dumnădzău-Născătoare. Din tine și dară să-mpeliță Dumnădzăul părinților noștri.

A Preacistii. Acelaș:

Acela slăvii Domnul și biruitoriu cu ceale de sus puteri, ce-mpreună cu Părintele șeade, de fetești mînă în brațe-i purtat. Blagoslovit ești, Domnule Dumnădzăul părinților noștri!

Obraznică-i moartea, ce pre dînsă, la Tine apropiindu-să[255], dintru Ficioară, o răsîpiș, de Dumnădzău î*n*cheiat trup făcîndu-Te. Blagoslovit ești, Doamne Dumnădzăul părinților noștri!

Dumnădzău-Născătoare toț tine, pre Dumnădzău ce născuș, te cunoscu*m*, pre Cel din Troiță unul dară î*n*trupat din tine L-ai născut. Blagoslovit, Totcurată, plodul pîntecelui tău!

Peasna 8:
Irmos: Непостоа́н...[256]

Cu nesuferit foc unindu-să a bună-credință dvorbitorii tinerei și, de pară nebetejindu-să, dumnădzăiesc cî*n*tec cînta: Blagoslovіț, toate lucrurile Domnului, pre Domnul și-L preanălțat preste toț veacii!

Tro*p*[ar]

S-au despicat a besearicii luminata zaveasă cînd crucea Ta s-au înfipt pre Țest și fapta împreună să legăna[257] de frică, sus-cîntînd[258]: Blagoslovіț, toate lucrurile Domnului, pre Domnul și-L preanălțat preste toț veacii!

---

255 Scris: ꙗ҆пропїи́нꙋсѧ.

256 În limba slavonă: „Cu nesuferitul...”.

257 Cf. gr. συνεκλονεῖτο, Oct. 2003: „împreună se cutremura”.

258 Cf. gr. ἀναμέλπουσα (ἀναμέλπω ‘praise in songs’ Lampe, s.v.).

Чє скꙋлаш хє дїн мормжнт. шн пре чеа кръꙋт дє ѧшъгъ
чинє. кꙋ лємнꙋл ѧдерепташ. ѧ дмнєръмска пꙋтарє. чє
стрнга шн грънѧ благословиц тоате лꙋкрꙋриле дмлꙋй прє
дмнл:

Богородична.

Сєлѧнкж лꙋй дмнєръ тѣєръта́ш. ѧ сꙋфлєтатж хо́лдж.
шн ра́кдж. прє тѣо́рєцꙋл кꙋ со́менїй дарꙋ дмнєръ́ескꙋ то́
рє тот кꙋра́тж ѧпъка́шє. шн кꙋ дєстонинчїє тоате лꙋкрꙋ
риле тє кжнтъм. шн прѣнъцъм престє тоц бѣчїй:

Чатꙋл, Сєщъстжнаго пламєн.

Ѧлꙋта́тєй фо́кꙋ па́рж, кꙋчєл нєлꙋта́тєй бєщєсꙋ́рж. дє дꙋ
мнєръ́ꙋ грънтоо́рїй кꙋко́нї, шн кжнта. благословиц то
тє лꙋкрꙋриле дмнлꙋй прє дмнлє:

Кꙋвѣнтꙋл нꙋй пъцжто́рїю, кръй непъцжто́рїю кꙋ дєстира. па́тє кꙋ
трꙋ́пꙋ дарꙋ дмнєръ. кръꙋ шн кжнтъм. благословиц тоте
лꙋкрꙋриле дмнлꙋй прє дмнлє:

Ѧдормиш амꙋ кꙋ ꙋн мортаꙋ. шн тєстърниш кꙋ ꙋн фъръ
моарте мжнтꙋнтоо́рїле. шн мжнтꙋєц дє моарте прє карїй
кжнтж. благословиц тоате лꙋкрꙋле дмнлꙋй прє дмнлє. шн
прѣнъцаца прє ѧсꙋлє престє тоцє бѣчїй:

Слꙋжим кꙋ бꙋнж рєдинцж. трй ѹпостасника дмнєръ́ре. чє
стє ꙋнѧ́ще нєнъръсжт. шн кжнтъм бєнц тоате лꙋкрꙋри
ле дмнлꙋй прє дмнлє: Ѧпрѣчистїй, нрмоє, ачєлаш

Кара шнрѣгꙋрнле чале кꙋцєтъраце ка ѡмайкж лєнтрєкꙋш.
шн єоцж лꙋй дмнєръ єцє. благословим благословитж фнчо
арж нѣскꙋтꙋлє тѣꙋ, шїл прѣнъцъм престє тоц бѣчїй:

Фрѫмєѧцѧ чѧ хїрнше, майфрꙋмоасж ѡ ѧръташе. фꙋлцєрѫ

42[259]r **T**e sculaș, Hristoase, din mormînt și pre cel cădzut de înșălăciune cu lemnul î*n*dereptaș î*n* dumnădzăiasca puteare, ce striga și grăiia: Blagosloviț, toate lucrurile D[o]m[nu]lui, pre Domnul!

Bogorodicina:

Besearică lui Dumnădzău te-arătaș, î*n*sufletată holdă și raclă, pre Tvorețul cu o[a]menii dară, Dumnădzău-Născăto[a]re Totcurată, î*m*păcaș și cu destoinicie toate lucrurile te cîntăm și preanălțăm preste toț veacii.

Altul. Вещъстѫнаго пла́мен...[260]

A lutatec foc pară cu cel nelutatec veștedzîră de Dumnădzău grăitorii cuconi și cînta: Blagosloviț, to[a]te lucrurile Domnului, pre Domnul!

Cuvî*n*tul nu-i pățîtoriu, că-i nepățîtoriu cu dumnădzăirea; pate cu trupu*l* dară Dumnădzău, Căruia și cîntăm: Blagosloviț, to[a]te lucrurile Domnului, pre Domnul!

Adormiș amu ca un mortac și Te stîrniș ca un fără-moarte, Mîntuitoriule, și mîntuiești de moarte pre carii cîntă: Blagosloviț, toate lucrurile[261] Domnului, pre Domnul și preanălțaț pre Î*n*sul preste toț veacii!

Slujim cu bună-credință triipostasnica[262] Dumnădzăire ce Să uneaște nepărăsît și cîntăm: Blagosloviț, to[a]te lucrurile Domnului, pre Domnul!

A Preacistii. Irmos acelaș:

Carea șireagurile ceale cugetăreațe ca o maică le-ntrecuș și so[a]ță lui Dumnădzău ești, blagoslovim, blagoslovită Ficioară, născutul tău și-L preanălțăm preste toț veacii.

Frîmseața cea hirișe mai frumoasă o arătaș fulgerî*n*d

---

259 Notat greșit: ѧ҃з.

260 În limba slavonă: „Văpaia materialnicului...”.

261 Scris: лѹкрѹле.

262 Cf. slav. трїѵпостáсномѹ (Oct. Liov 1639, 1644), тринпостáсномѹ (Oct. Nikon), gr. τρισυπόστατον.

Глас г

Пе́лицѫ де̑ дмнѣзѣ́ре. Благословимъ благословитѫ фнчо́
рѫ нѣскѹтѹ́лтѣ, шилпрѣнѣлацѣ́м престе̑ тсо́ц вѧчїи і

Пѣ́сна девѧ́та. ірмо́с. Новое чѹдо.

Нѡвѣ́ минѹ́нѧ, шїи дмнѣзѣ́мскѫ кѹвїи́нцѫ. кѣ прнї ѧ́фнчо́
рей ѿкѹ́мтѫ ѹ́ше. ведера́т кѣлѣтори дмнл. гѡ́ѧ ѿтра,
шї кѹ трѹ́пѣ ѿвѣрѣка́тѣ. сѣ ѧ́рѣтѫ ла̑ ѥшї́ дмнѣзѣ. шї
рѣмѫ́не ѹ́шѧ ѿкѹ́мтѫ. пре̑ ѧ́чѣ́ста неповестїтѣ ка̑ со̑
ѧ́лѹї дмнѣзѣ́ ма́нїѫ мѣрѝмѣ:

Грѡ́зник лѹ́крѹї ѧ́ведѧ тїне тѡ́орецѹ́ пре̑ ле́мнѣ рѣдника.
кѹвѣ́нтѹле ѧ́лѹї дмнѣзѣ. шї трѹпа́ще пѣцѫ́нде. дмнѣзѣ
пентрѹ ше́рїї. шї́ мормѫ́нт ѣ́рѣ сѹфа́ре ѕѣкѫ́нде. шї
пре̑ мсо́рцѹї дела́ мѣ́ дезлегѫ́нде. дрептачѧ́ѧ хе̑ тїне ка̑
ѹ́ї тсо́т пѹтѧ́рнїкѣ мѣрѝмѣ.

Де̑ стрика́тѹ́ мсо́рцѫї. мѫнтѹ́нш хе̑ пре стрѣмсо́шїї.
кѹлкѫ́ндѹте ѿгоа́пѫ мсо́рт. шї вѣ́цѫ ѿфлорѝш. пре̑
мсо́рцѫї скѹлѫ́нд. де̑ мѫ́нѫ пѹртѫ́нд фѝрѧ чѧ̑ со̑менѣ́скѫ
спре̑ лѹмѝнѫ. шї кѹ дмнѣзѣ́мскѫ ѿвѣрѣкѫ́нде нестрикѣтѹ
рѫ. дрептачѧ́ѧ нѣсо́рѣ тїне де̑ лѹмѝнѫ. а́де пѹ́рѹрѧ вѣ́цѫ
мѣрѝмѣ:

Гсо́рикѫ шї скѹ́ї тѣрѣта́ш лѹї дмнѣзѣ. ѿтрѹ ка́рѧ лѣ
кѹї че́ла чентрѹче́ї де̑ сѹ́сѣ ѧ́сте. нѣскѫ́ндѹѫ фѣрѣ нѣпѝ
тѫ де̑ѣрѣба́тѣ тот кѹра́тѫ. а́трѹпѣлѹї недешкидѫ́ндѹц
нѝче лѣ́кѣ ѹ́шиле. дерептачѧ́ѧ кѹ нѣтѣрѣсѫ́теле кѹра́тѫ рѹ
цнле та́ле. нѣмѹрнле варварнлѫрѣ. маї де̑ сѫ́рѣ кѹ то́тѹ́,
ѿтѣра́тѹлѹї нсо́ѣтрѹ сѹтѹ́неле: а́лтѹл ѿ же сла́дкѡѫ.
Ка́рїї кѹ ла́чѧ дѹ́лче а́прѣкѹра́тѹлѹї тѣ́ѹнѣскѹ́тѣ сѣцѧ́тѫ нѣ́м
рѣмнїтѣ

42v peliță de Dumnădzăire. Blagoslovim, blagoslovită Ficio[a]ră, născutul tău și-L preanălțăm preste toț veacii.

Peasna дева́та[263]:

Irmos: Но́вое чю́дѡ...[264]

Novă-i minunea și-n dumnădzăiască cuviință, că prin a Ficioarei în*c*uiată ușe vederat călătorí Domnul, gol î*n* î*n*tra*t* și cu trup îmbrăcat Să arătă la ieșit Dumnădzău și rămîne ușea î*n*cuiată. Pre aceasta nepovestit ca o a lui Dumnădzău Maică mărim.

Groznic lucru a vedea Tine, Tvorețul, pre lemn rădica*t*, Cuvîntule a lui Dumnădzău, și trupească pățînd Dumnădzău pentru șerbii, și-n mormînt fără suflare dzăcînd și pre morțîi de la iad dezlegînd. Drept aceaea, Hristoase, Tine ca un totputearnic mărim.

De stricatul morțîi mîntuiș, Hristoase, pre strămoșii, culcîndu-Te î*n* groapă mort, și viață î*m*floriș, pre morțîi sculînd, de mînă purtînd firea cea omenească spre lumină și cu dumnădzăiască î*m*brăcînd nestricătură. Drept aceaea, izvor Tine de lumină a de pururea viață mărim.

Besearică și scaun te-arătaș lui Dumnădzău, î*n*tru carea lăcui Cela centru cei de sus iaste, născîndu-Să fără ispită de bărbat, Totcurată, a trupului nedeșchidzîndu-ț nice leac ușile. Derept aceaea, cu nepărăsîtele, Curată, rugile tale neamurile varvarilor mai de sîrg cu totul Împăratului nostru suppune-le.

Altul. Іже сла́дкѡѫ...[265]

Carii cu acea dulce a preacuratului tău născut săgeată ne-am

263 În limba slavonă: „a noua”.
264 În limba slavonă: „Minune nouă...”.
265 În limba slavonă: „Cei ce cu dulce...”.

Глас г̃ м̃

Рътнїте прѣкꙋрѧтѫ • ѧ҆тѧ̃ бра҆дникнѣбїтѫ фрѣмѣ́ще мирѫ д҃ •
кꙋ кѫнтърї ѿцерѣ́щь прѣ кꙋ́м сѣ на́дѣтѧ́не ка ѡма́нїкѫ а҆лꙋ́и
дмнѣтъ мѣрїмь :

Ꙋ́нїсте пеминтѧ́нїлѡр , дїн фъръчи́нїсте моа́рте тꙋтꙋрсо
ѧ҆н ѿфлорїтї • ка́рѧ прїн рѣстигнїре мѫнтꙋитоа́ле гꙋ
стѧ́ш : кꙋ фи́рѧ кꙋ чѧ̃ мортѧ́текѫ • нестрикѧ́ре ми́е дъръ
нїш х҃е , ка ꙋ́к нѣнторї дѣ со́мь :

Ѡ҆нтꙋ́нїшнѧ скꙋлѫ́ндꙋте дни́ мормѫ́нт х҃е шї нѣлцѧ́ш ,
шї пъръ́нтелꙋ́и мѣ а҆дꙋ́сѣ́ш а҆лꙋ́и а҆лтъ́ꙋ нѣскѧтсо́рїю • шї на
дръ́пта ѿ а҆лꙋ́и , дѣпрѣꙋ́нѫ а҆шѣ́ѧ́ш , прїн нѣсма мнѧ́їи та́ле
дмне • А҆прѧ́чнїтїи ,

О́ѧцѫ дѣ та́ле лъꙋ́дѧ́те кънтъ́рї фнчоа́рѫ , Свѣцѧ́шїрь кре
дїнчсо́ш , кꙋ тѡтꙋ́ѧ нꙋ́шїсѣ фа́че • нѣ кꙋ дѡрꙋ́ѧ , дѡрь пꙋ
рꙋрѧ дмнѣтѣ́ск лꙋ́ѫнде , ка ѡма́нїкѫ а҆лꙋ́и дмнѣтъ ꙋ ми́е мѣ
рїмь •

Пꙋсе́ш нѡѫ нѣстидїтѫ рꙋгътоа́ре • прѣ ка́рѧ тѣнѣскꙋ х҃е •
пентра е҆и рꙋгъчїнї • мнлостївнїкь дїн нѡѫ дꙋхь • ѿпъръцѫ
тѡрїю дѣ бꙋнѣтѧ́те , дїн пъръ́нтеле прїн тїне пꙋрчесътѡ́рїю :

Ла Нахвалѧнте • Стихїре глась г̃

Бенїц тоа́те а҆мѣ́нїле , дѣ ѿцѣлѧ́цец а҆стрѧ́шнїка та́нїнѫ
пꙋтѧ́ре • кѣ х҃омѫнтꙋнтсо́рюльнсо́трꙋ • а҆чеа ла ѿчетъ
тꙋ́рѫ кꙋвѫ́нт • сѧ́ръстигнїнт пентрꙋ нѡї • шї дѣ вое сѧ
ѿгропа́т • шї сѧ́ускꙋлѧ́т дїн мсо́рц • ѿтрꙋ сѣ мѫнтꙋ́ѧскѫ
пре тоа́те • а҆челꙋ сѣнѣнїнїѣмь •

Пѡвестїрѫ то́те мнꙋнѧ́теле , стръжѧ́рїи тѣї дмне • чѣ
а҆дꙋна́рѧ дѣшертъчїунеї • ѿпѫ́нде дѣ мѫ́зде дрѣ́пта лѡрь •

сѣ а҆скꙋ́нзѫ

43[266]r rănit, Preacurată, a ta vreadnic iubită frîmseațe mirî*n*d, cu cîntări îngerești precum să cade tine ca o Maică a lui Dumnădzău mărim.

Cinste peminteanilor din fără cinste moarte tutur*or* ai înflorit, carea prin răstignire, Mîntuitoriule, gustaș cu firea cu cea mortatecă, nestricare mie dăruiș, Hristoase, ca un iubitori de om.

Mîntuiși-mă sculîndu-Te din mormînt, Hristoase, și nălțaș și Pări*n*telui mă aduseș, alui al Tău Născătoriu, și na direapta î*n* a Lui depreună aședzaș, prin inema milii Tale, Doamne.

A Preacistii

Sațîu de-a tale lăudate cîntări, Ficioară, svinților credincioș cu totul nuș[267] să face, că, cu dorul dor pururea dumnădzăiesc luînd, ca o Maică a lui Dumnădzău te mărim,

Puseș no[a]ă nestidită rugătoare pre carea Te născu, Hristoase, pentr-a ei rugăciuni milostivnic dai no[a]ă Duh împărțîtoriu de bunătate, din Părintele prin Tine purcedzătoriu.

LA NAHVALITE

Stihire, glas 3:

Veniț, toate limbile, de î*n*țăleageț[268] a strașnica taină puteare; că Hristos, Mîntuitoriul nostru, acel la î*n*cepătură Cuvînt, S-au răstignit pentru noi și de voie S-au î*n*gropat și S-au sculat din morț î*n*tru să mîntuiască pre toate. Aceluia să ne-nchinăm.

Povestiră to[a]te minunatele străjearii Tăi, Doamne; ce adunarea deșertăciunei, î*m*plînd de mîzde direapta lor,

[266] Notat greșit: м҃.

[267] Scris: нѹш҆.

[268] Scris: ѳ҆цъла́ѵец҆.

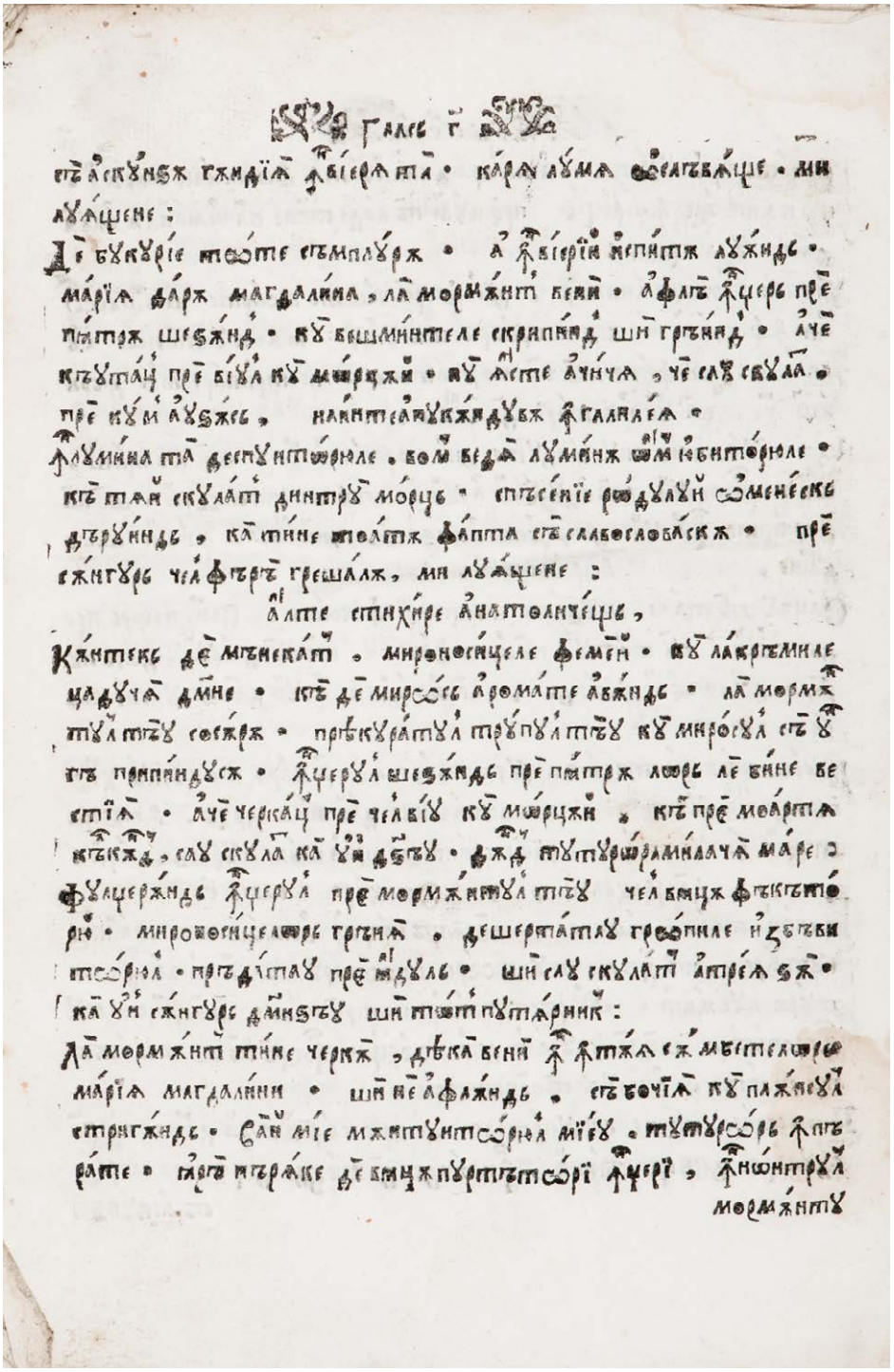

ГЛАСЪ Г

Въ аскꙋнѧ гѫдїѧ дїеромѧ • кꙋрѧ лꙋмѧ ѡсѣтѣвѧще • ми лꙋѧщене :

Дѣ бꙋкꙋрїе тоте сѣмплꙋрѫ • а дїерїи непитѫ лꙋѫнде • марїѧ дарѫ магдалина, лѧ мормѫнт бенї • аѳлѣ ѿцерь прѣ питѫ шедѫнд • кꙋ бѣшминтеле скрипнѫ шї грѣнѫ • аче кѣутац прѣ бїꙋл кꙋ мѡрцѫї • нꙋ ѧсте ачнѧ, че слꙋ сꙋлѧ • прѣ нꙋмѧ лꙋдѫсь, наинтеаинꙋкѫндꙋѫ ѿ галилеѧ •

ѧлꙋмина тѧ деспꙋнтѡрнле • вом бедѧ лꙋмїнѫ шї нѣнтѡрнле • кѣ тѧї скꙋлаѣ динтрꙋ морцѣ • спъсенїе рѡдꙋлꙋї сѡменеске дѣрꙋнде, кѧ тїне тѡатѫ фѧпта сѣ слѣвоеловаскѫ • прѣ сѫнгꙋрь чел фѣрѣ грешалѫ, ми лꙋѧщене :

Алте стихире анатолнчеще,

Кѫнтекс дѣ мѣнекаѣ • мироносицеле фемѣї • кꙋ лакрѣмиле цадꙋчѧ дмне • кѣ дѣ мирсось аромате аѣнде • лѧ мормѫнтꙋлꙋї сосѫрѫ • прѣкꙋратꙋл трꙋпꙋлꙋї кꙋ мирослꙋ сѣ ꙋнѣ пїнѫндꙋсѫ • ѿцерꙋл шедѫнде прѣ питѫ лѡрь лѣ бине бе стїѧ • аче черкац прѣ чел бїꙋ кꙋ мѡрцѫї • кѣ прѣ моартѧ кѣкѫ, слꙋ сꙋлѧ кѧ ꙋн дѣꙋ • дѫ тꙋтꙋрѡрамилачѧ маре : фꙋлцерѫнде ѿцерꙋл прѣ мормѫнтꙋлꙋї чел бѣцѫ фѣкѣтоѡ • мироносицелѡрь грѣнѧ • дешертатꙋ грѣопиле нѣзѣбѣвї тсорꙋл • прѣдꙋтꙋ прѣ мꙋдꙋле • шї слꙋ сꙋлаѣ ѧтреѧ сѫ • кѧ ꙋн сѫнгꙋрь дѣнсѣꙋ шї тѡтпꙋтѧрник :

Лѧ мормѫнт тїне черкѫ, дѣкѧ бенї ѿ ѧтѫѧ сѫ мѣстелѡрь марїѧ магдалїнї • шї не аѳлѫнде • сѣ ѣочїѧ кꙋ плѫнсꙋл стрѫгѫнде • сѧн мїе мѫнтꙋнтсорꙋл мїеꙋ • тꙋтꙋрсорь ѧпѣ рѧте • ѡрѣ мѣрѫке дѣ бѣцѫпꙋртѣтсорї ѿцерї • ѿнѡнтрꙋл

мормѫнтꙋ

43v să ascundză gîndiia î*n*vierea Ta, carea lumea o slăveaște. Miluiaște-ne.

De bucurie to[a]te să-mplură, a î*n*vierii ispită luînd; Máriia dară Magdalína la mormînt veni, află î*n*ger pre piatră ședzînd, cu veșmintele scripind, și grăind: A ce căutaț pre Viul cu morțîi? Nu iaste acicea, ce S-au scula*t*, precum au dzîs, nainte apucîndu-vă în Galiléea.

Î*n* lumina Ta, Despuitoriule, vom vedea lumină, om-Iubitoriule; că Te-ai sculat dintru morț, spăsenie rodului omenesc dăruind, ca Tine toată fapta să slavoslovască, pre sîngur Cel fără greșeală. Miluiaște-ne.

Alte stihire anatolicești

Cîntec de mînecat mironosițele femei cu lacrămile-Ț aducea, Doamne; că, de miros aromate avînd, la mormî*n*tul Tău sosîră, preacuratul trupul Tău cu mirosul să u*n*gă pripindu-să. Î*n*gerul ședzînd pre piatră lor le binevestiia: A ce cercaț pre Cel viu cu morțîi? Că, pre moartea că*l*cî*n*d, S-au scula*t* ca un Dumnădzău, dî*n*d tuturora mila cea mare.

Fulgerînd î*n*gerul pre mormîntul Tău cel viață-făcătoriu, mironosițelor grăiia: Deșertat-au gropile Izbăvitoriul, prădat-au pre iadul și S-au sculat a treia dzî, ca un sîngur Dumnădzău și totputearnic.

La mormînt Tine cercă, deaca veni î*n* întîia sîmbetelor Máriia Magdalín[269], și, neaflînd, să bociia cu plînsul, strigînd: Vai mie, Mîntuitoriul mieu,[270] tuturor Împărate! Iară păreache de viață-purtători î*n*geri î*n*nontrul

[269] Cf. gr. Μαρία ἡ Μαγδαληνή.

[270] Lipsește, prin comparație cu textele grecesc și slavon: „cum ai fost furat (Împărate al tuturor)”.

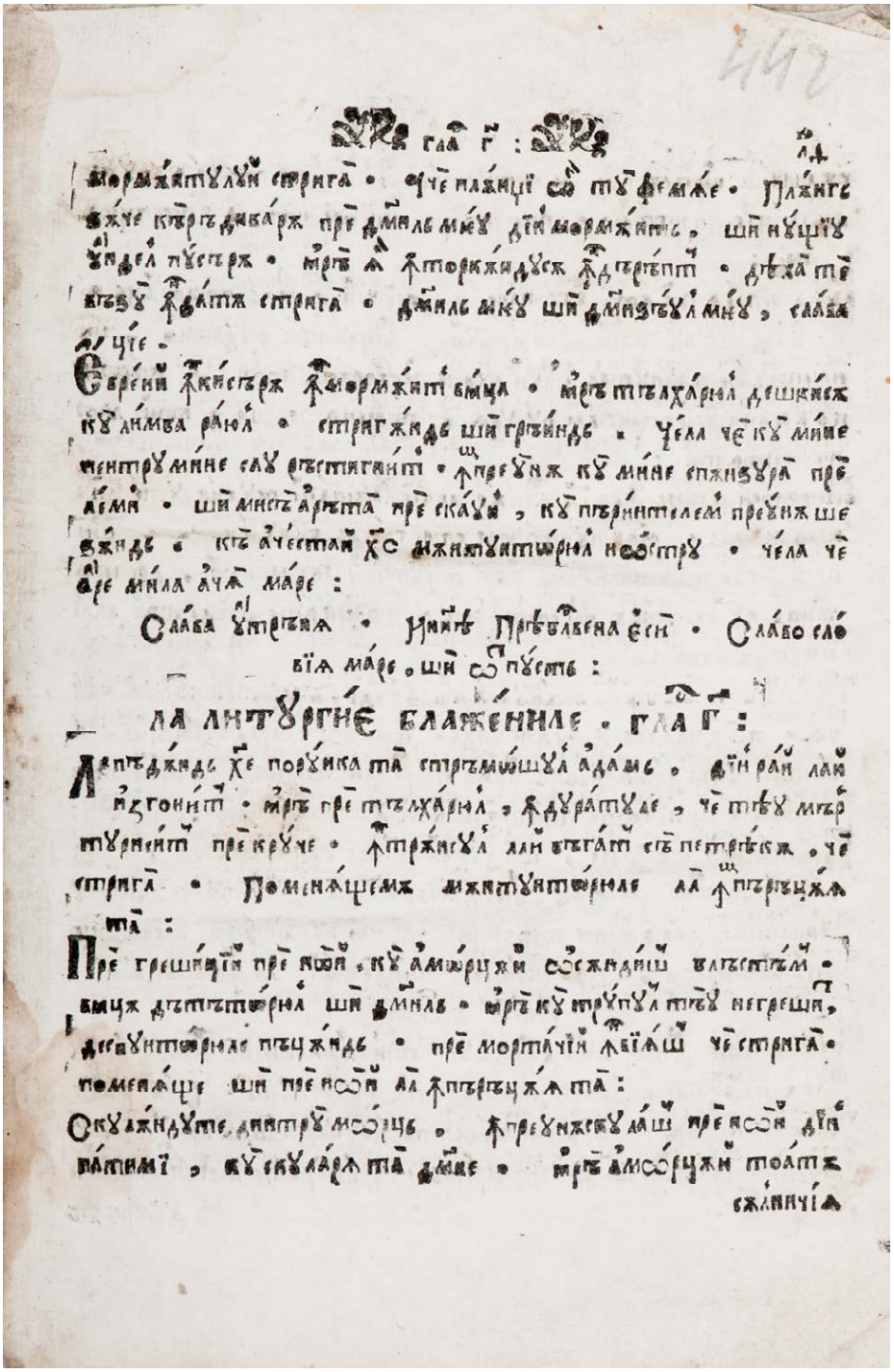

ГЛА Г :

Мормѫитулуй стрига • Чче плѫнцї со туфемѫе • Плѫнгъ
бѫче кръгъ дикарѫ пре дмилемиу дїй мормѫитъ, ши нуцїу
ундеа пуетерѫ • мръ ѫ ѫторкѫидуе ѫдръптъ • дъха тъ
бъу ѫдатѫ стрига • дмилемиу ши дмидъулмиу, слава
цїе.

Ереи ѫкестерѫ ѫмормѫитъ вмуа • мръ тъалхарїа дешкисѫ
кудимва раюа • стригѫидъ ши грăиндъ • Чела че кумине
пентрумине слу вестїгатъ • ѫпреунѫ кумине спѫнзура пре
аемї • ши мисъ арăта пре скаунї, кумпъринтелем преунѫ ше
вѫидъ • къ ачестаї хс мѫнтуиторїа ностру • чела че
аре мила ачѫ маре :

Слава ѵ третїа • Унїй Пръсвета есї • Славо сло
вїа маре, ши со пуетъ :

ЛА ЛИТУРГИЕ БЛАЖЕНИЛЕ • ГЛА Г :

Лепъдѫидъ хе порунка та стръмутатуе адамъ • дїй раї лаї
ѫгонїтъ • мръ пре тъалхарїа, ѫдурăтуе, че тъу мръ
турисїтъ пре круче • ѫтрѫнсуе лаї в

та ев петрецерѫ, че
стрига • Поменѫцемѫ мѫнтуиторїле аа ѫпръвцѫ
та :

Пре грешницїй пре нуй, кумарцѫй сосѫидїй вльстъм •
вицѫ дъстъторїа ши дмилемиу • мръ кумпрупуе тъу негреши,
десфунторїле пъцѫидъ • пре мортачїй ѫвїѫ че стрига •
поменѫце ши пе нсоу аа ѫпръвцѫта :

Окуаѫидуте дмитръ мосцъ, ѫпреунѫкуаш пре нсоу дїй
патимї, кусклаѫта дмие • мръ амосцѫй тоатѫ
сѫлинчїа

44[271]r mormîntului striga: A ce plîngi, o, tu, femeaie? Plîng, dzîce, că rădicară pre Domnul mieu din mormînt și nu știu unde-L pusără. Iară ea, întorcîndu-să î*n*dărăpt, deaca Te vădzu, î*n*dată striga: Domnul mieu și Dumnădzăul mieu, slava Ție!

Evreii î*n*chisără î*n* mormînt viața, iară tîlhariul deșchisă cu limba raiul, strigînd și grăind: Cela ce cu mine pentru mine S-au răstignit, î*m*preună cu mine spîndzura pre lemn și mi Să arăta pre scaun cu Părintele-mpreună ședzînd, că acesta-i Hristos, Mîntuitoriul nostru, Cela ce are mila acea mare!

Слава... ѿтрѣнѧ, И нн҃ѣ..., Прѣбл҃вена є҆сѝ...[272] Slavosloviia mare și otpust.

LA LITURGHIE

Blajenile, gla*s* 3:

Lepădînd, Hristoase, porunca Ta strămoșul Adám, din rai l-ai izgonit; iară pre tîlhariul, Înduratule, ce Te-au mărturisit pre cruce î*n*tr-însul l-ai băgat să petreacă, ce striga: Pomenească-mă, Mîntuitoriule, la î*m*părățîia Ta!

Pre greșiții pre noi cu a morțîi osîndiș blăstăm, viață-Dătătoriul și Domnul; iară cu trupul Tău negreș*it*, Despuitoriule, pățînd, pre mortacii î*n*viiaș, ce striga: Pomenească și pre noi la împărățîia Ta!

Sculîndu-Te dintru morț, împreună sculaș pre noi din patimi cu scularea Ta, Doamne; iară a morțîi toată

[271] Notat greșit: ѧ҃.

[272] În limba slavonă: „Slava... Utreniei, Și acum..., Preabinecuvântată ești...”.

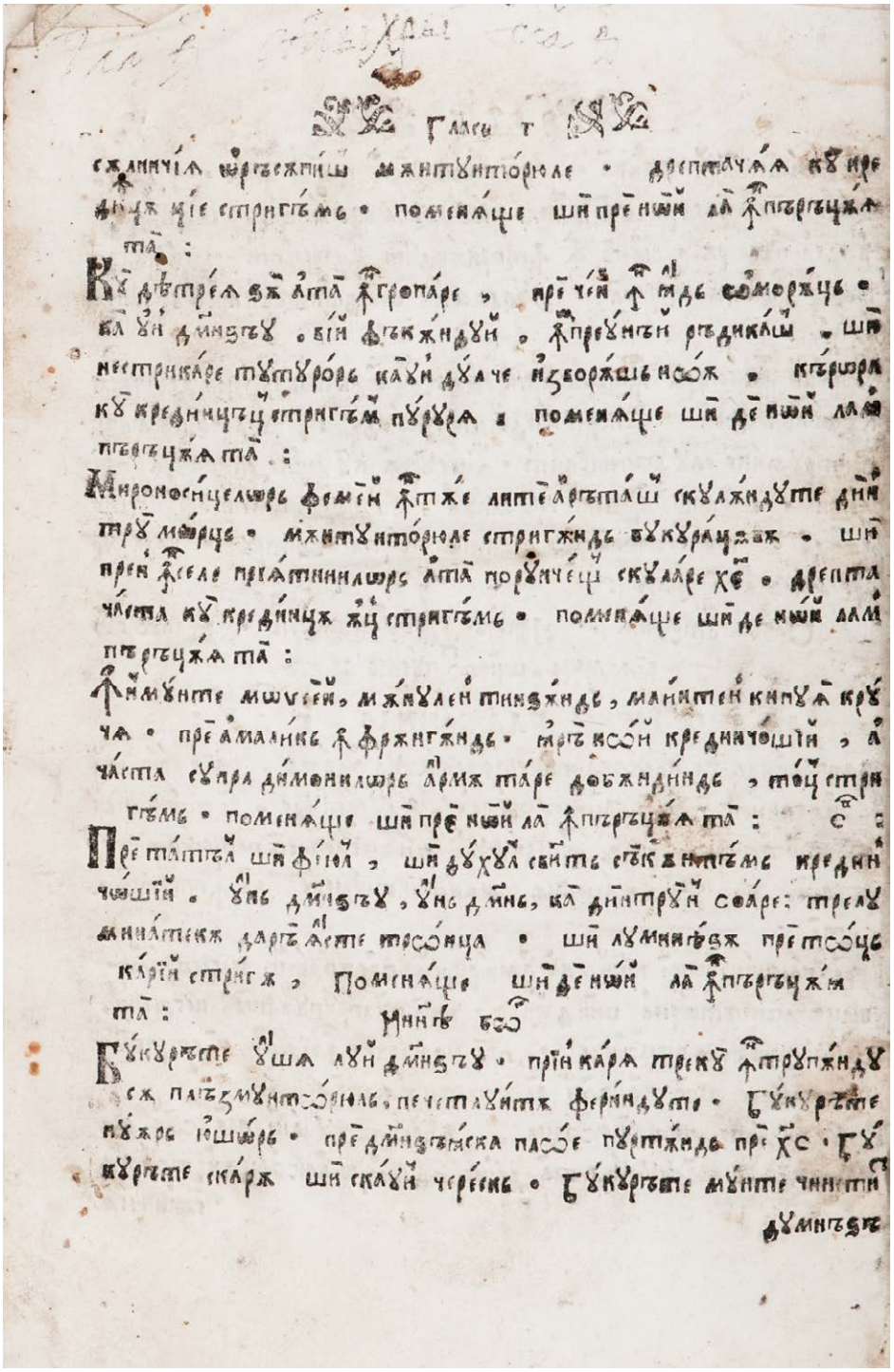

Гласи т

Сѫ нинчіа шръсѫтиш мѫнтѹитоурле • дрептачѧ кѹ пре
дѹ ціе стригѣмъ • поменѧще ши пренїй ла пъргъцѧ
та :

Кѹ дѣтрелѧ сѫ ата гропаре, пречїй тѹ сѫморѫцъ •
ка ѹн дѹмнезѣ • віи фъкѫндѹй • преѹнїн рѣдикаш • ши
нестрикаре тѹтѹроръ каѹн дѹаче изворѫшъ нсоѫ • кръпора
кѹ кредїнцъ стригѣмъ пѹрѹрѧ • поменѧще ши дѣнїй ла
пъргъцѧ та :

Мироносїцелоръ фемїй тѫ же лїтѣарѣташ скѹлѫндѹте дїн
трѹ моурце • мѫнтѹитоурле стригѫндъ вѹкѹрацѫ • ши
прен ѣселе прекатїнилоръ ата порѹнчеш скѹларе хѣ • дрепта
часта кѹ кредїнцѫ ѫ стригѣмъ • поменѧще ши де нїй ла
пъргъцѧ та :

Нѣмѹнте мѫчїй, мѫнѹлеи тїнѫндъ, маїнтеи кинѹ кѹ
чѧ • преамалїкъ фрѫнгѫндъ • мѣрѣ сїй кредїнчошїй, а
часта сѹпра дїмонилоръ армѫ таре доѫндїндъ, тоц стри
гѣмъ • поменѧще ши пренїй ла пъргъцѧ та : С :

Пре татъ ши фїїй, ши дѹхѹ свїтъ сѣкѫнтѣмъ кредїн
чошїй • ѹнъ дїмнезѣ, ѹнъ дїмнъ, ка дїнтрѹн соаре: трелѹ
маїнатекѫ дарѣ ате тсоонца • ши лѹмїнїѣѫ пре тсоонцъ
карїй стрїгѫ, Поменѧще ши дѣнїй ла пъргъцѫ
та :

Мнїнѣ бо

Бѹкѹрѣте ѹша лѹй дїмнезѣ • прїн кара трекѹ трѹпѫндѹ
сѫ пѣзмѹнтоурїле, печатѹїнтѣ фрїндѹте • Бѹкѹрѣте
пѹрѫ ѹшоръ • пре дїмнезѣїска пасоѣ пѹтѫндъ пре хс • Бѹ
кѹрѣте скарѫ ши скаѹн череѣ • Бѹкѹрѣте мѹнте чїнїстї
дѹмнезѣ

44v sîlniciia o răsîpiș, Mîntuitoriule. Drept aceaea, cu credi*n*ță Ție strigăm: Pomenească și pre noi la î*m*părățîia Ta!

Cu de-a treia dzî a Ta î*n*gropare pre cei î*n* iad omorîț ca un Dumnădzău vii făcîndu-i, î*m*preună-i rădicaș și nestricare tuturor ca un dulce izvorîș no[a]ă, cărora cu credință-Ț strigăm pururea: Pomenească și de noi la-mpărățîia Ta!

Mironosițelor femei î*n*tîie li Te arătaș, sculîndu-Te dintru morț, Mîntuitoriule, strigînd: Bucurați-vă! și pren î*n*sele priiatinilor a Ta porunceș sculare, Hristoase. Drept aceasta, cu credință Îț strigăm: Pomenească și de noi la-mpărățîia Ta!

În munte Moiséi mînule-ntindzînd mainte-nchipuia[273] crucea, pre Amalic înfrîngînd; iară noi, credincioșii, aceasta supra dimonilor armă tare dobîndind, toț strigăm: Pomenească și pre noi la împărățîia Ta!

Ѳ҃

Pre Tatăl și Fiiul și Duhul Svînt să cîntăm, credincioșii, un Dumnădzău, un Domn, ca dintr-un soare; treluminatecă, dară, iaste Troița și lumineadză pre toț carii strigă: Pomenească și de noi la î*m*părățîia Ta!

И нн҃ѥ..., бѡ҃:

Bucură-te, ușea lui Dumnădzău prin carea trecu î*n*trupîndu-Să Plăzmuitoriul, pecetluită ferindu-te! Bucură-te, nuăr iușor, pre dumnădzăiasca plo[a]ie purtînd, pre Hristos! Bucură-te, scară și scaun ceresc! Bucură-te, munte cinsti*t* Dumnădză[...][274]

[273] Cf. gr. προετύπου.
[274] Restul filelor lipsesc.

GLOSAR

Mădălina Ungureanu, Iosif Camară

A

acrostih = poezie sau strofă în care literele inițiale ale versurilor alcătuiesc unul sau mai multe cuvinte (25r, 33v)

adusătură = aducere (cf. gr. προσαγωγή) (26r)

amăgeu = impostor, șarlatan (14v)

anatolicesc = (în sintagma *stihire anatolicești*) creație a imnografului Anatolie, patriarhul Constantinopolului (2r, 16r, 18r, 18v, 30v, 32r, 43v)

antifon = scurtă cântare bazată pe psalmi, executată alternativ de cele două strane (coruri) (24r, 37r) (v. DECR)

apleca = a alăpta (33r)

argea = bolta cea mare a unei biserici (3r)

aromat = substanță vegetală care răspândește aromă; mirodenie (23r, 43v)

asta = a sta lângă sau în fața (23r, 25v)

astruca = a îngropa (23r)

austru = (vânt de) sud (37r)

B

bdenie = priveghere, slujbă bisericească de noapte (4r)

blajenii (pl.) = fericiri – fragment din Predica de pe Munte executat sub formă de stihuri intercalate cu tropare, formând cel de-al treilea antifon al Liturghiei (cf. DECR) (16v, 44r)

bogorodicină = scurtă cântare bisericească, din categoria troparelor, în cinstea Maicii Domnului (3v, 10v, 19r, 19v, 31v, 36v, 42r)

bogoslovi = a vorbi despre Dumnezeu; a lăuda pe Dumnezeu (din slav. богословити ‘de deo disserere’, Miklosich, s.v.; cf. gr. θεολογέω) (14v, 15r, 36v)

bogoslovie = teologie, învățătură despre Dumnezeu (cf. gr. θεολογία) (4v)

bogoslovnic = teolog, cel care vorbește despre Dumnezeu (din slav. богословьникъ ‘theologus’, Miklosich, s.v.; cf. gr. θεόλογος) (33v)

bolit = bolnav (39v)

C

camai = mai (niciodată nu mai...) (36v)

catapeteazmă = perete despărțitor (împodobit cu icoane) între altar și naos (13r, 41r)

călcător = cel care nu ține o rânduială, jurământ (16v, 27v, 37v)

cămară = cameră, încăpere (1r, 14v, 16r, 34v)

căuta = a privi (10v, 21v)

căutat = (în expr. *a trece cu căutatul*) vederea, privirea (3v)

cerca = a căuta (17r, 20v, 37r, 43v)

chiti = a vizualiza cu mintea, a contempla (cf. gr. φαντάζεσθαι) (35r)

cinonacealnic = căpetenie a unei cete (din slav. чинонача́льникъ, Miklosich, s.v.) (11r)

ciumilitură = ghicitoare; enigmă (cf. gr. αἴνιγμα) (28r)

cleveti = a vorbi de rău (cf. gr. συκοφαντέω) (16v)

condac = strofă poetică izolată, care apare în canonul imnografic, de unde este preluată

pentru a fi cântată în diferite momente din Liturghie și din cele șapte laude (12v, 27r, 40v)

craegranes = acrostih (din slav. краюгранесию 'acrostichis', Miklosich, s.v.) (38r)

creátură = creație (39v)

crucit = răstignire, crucificare (41r)

cucoană = copilă, fecioară (cu referire la Fecioara Maria) (cf. gr. κόρη) (1v, 18r)

cucon = copil, tânăr (13r, 26v, 27v, 28r, 33r, 41r, 42r)

cugetatec = care gândește, înzestrat cu gândire (cf. gr. νοερός 'intellectual, spiritual', Sophocles, s.v.) (36r)

cugetăreț = care gândește, înzestrat cu gândire; înțelegător (cf. gr. νοερός 'intellectual, spiritual', Sophocles, s.v.); perceptibil cu mintea (cf. gr. νοητός 'inteligibil, care poate fi înțeles cu mintea') (4v, 10v, 13r, 42r)

cumplit = mult, foarte; groaznic (12r, 22r, 27r, 29v, 35v)

curător, -oare = curgător, -oare (13v, 37v, 41r)

curățăciune = curățare, curățire (19v)

cursoare = curgere (cf. gr. ἀρρεύστως 'defluxion', Sophocles s.v.) (9v, 20r)

cuviiată = cuvenită (în sintagma „de Dumnădzău cuviiata", cf. gr. θεοπρεπής 'appropriate to a god, divine, holy', Sophocles, s.v.) (16r)

cuvîntăreț = cuvântător (cf. gr. λογικός) (1r)

D

datnic = dătător (9r, 9v, 31v)

despuitor = domn, stăpân (și fem.) (9v, 12v, 15v, 17r, 20v, 26r, 27r, 27v, 30r, 35r, 36r, 38v, 39v, 43v, 44r)

dihanie = ființă, vietate (30r)

dogmaticon, dogmaticesc, dogmaticească = adj. (asociat cu slav. богородиченъ 'bogorodicină') sau subst.: cântare cu un conținut doctrinar privitor la Hristos și Fecioara Maria, alcătuită de Sfântul Ioan Damaschin, care se cântă la vecernia mică și la cea mare sâmbătă seara, potrivit glasului de rând (cf. DECR) (1r, 1v, 17r, 31r)

doite = de rangul al doilea (22r)

domnitorie = domnie, împărăție (21v)

dorios = aflat în durere, îndurerat (cf. gr. κατωδύνου 'in great pain', Sophocles, s.v.) (23v, 27r)

dumnădzăi = a îndumnezei (9r, 12v, 22r, 35v, 38r)

dumnădzăiciune = îndumnezeire (cf. gr. θέωσις) (12v)

dumnădzăos = (și în *suprădumnădzăos*, cf. gr. ὑπέρθεος 'more than god, absolute god') dumnezeiesc (28r, 34r, 38v)

dvorbi = a sluji (12v)

dvorbitor = slujitor (41v)

dvori = a sluji (2v)

dzăcută = care zace (29v)

E

ectenie = rugăciune de cerere constând într-o suită de formule fixe rostite în numele poporului de către preot sau diacon (3r) (cf. DECR)

F

fai = înfățișare, chip (36r)

fapt = facere (10r, 37v)

faptă = creație, făptură (14v, 16r, 19r, 22v, 25r, 27v, 28v, 29r, 30r, 33r, 37v, 40v, 41v, 43v)

făcătornic = creator (33v)

făptoriu = făcător, creator (11r, 26v, 35r)

făptură = creație (1r, 11v)

Fecioriță = Fecioară (12v, 31r)

fireș = (și: *hiriș*) substanțial, natural, adevărat (cf. gr. οὐσιώδης); după fire (20r, 21r, 21v; 38r, 42r)

G

găvozd = piron (19r)

găvozdi = a pironi, a țintui (2r, 3r, 18v, 26v, 28v)

giudeț = judecată (25v, 39v)

goidi = a ridica glasul, a striga (cf. gr. ἀναμελωδέω) (18v)

goz = impuritate (21r)

greșit = cel care a greșit (27r, 40r, 44r)

H

hiriș = vezi *fireș*

holcă = zarvă, ceartă (16v)

holceală = zarvă, ceartă (22v)

horiu = ceată, adunare (10r, 22r, 22v)

hrubă = groapă, mormânt (26v)

I

icoană = imagine (4r, 22v, 25r, 28v)

iconicește = prin asemănare (4r)

icos = strofă poetică izolată din canonul imnografic, asemenea condacului, dar cu un caracter mai dezvoltat decât acesta (13r, 27v, 40v)

ieftinătate = compasiune, îndurare (17r, 30r, 40r)

ierarhie = arhierie, putere sacerdotală (cu referire la Iisus Hristos) (cf. gr. ἱεραρχία) (10r)

ipacoi = strofă autonomă care se recită solemn înaintea antifoanelor utreniei din duminici și praznice împărătești (24r, 37r)

ipostas = substanță, esență (9r)

iscușenie = ispită (23r)

itros = utrenie (23r, 36v)

iznoavă = (în loc. adv. *de iznoavă*) din nou, de la capăt, încă o dată (21r, 31v)

Î

îmbe = ambele, amândouă (32v)

îmbla = a umbla (25r, 28r, 37v)

împărățitoriu = cel care împărățește, împărat (38v)

împărțîtoriu = care împarte (43r)

împlea = a umple; a împlini (3v, 30r, 43r)

împuntură = străpungere, împunsătură (cu o armă cu vârf ascuțit) (39r)

începăratec = care începe, care se află la început, originar (gr. ἀρχικός '1. ruling; 2. original, first', Sophocles, s.v.) (33v)

începătoratec = care se află la început, originar (21v)

începătoreț = care începe, care se află la început, originar (20r, 21r, 33v)

începătorie = început, origine (21v, 22v, 24r, 33v, 34r, 36r)

începătornic = care începe, care se află la început, la origine (4r, 15v, 20r, 22v, 34v, 36r)

începătură = început; origine (1r, 4r, 20v, 35v, 41r, 43r)

încrucit = răstignit (41r)

încungiurătură = pericol, adversitate (cf. gr. περίστασις) (34r)

îndurat = milostiv, îndurător (44r)

înființa = a lua/ a primi ființă (20v, 22v, 28v, 29r, 34r, 37v, 38r)

înformui = a da formă; a lua formă, a se întrupa (4r, 9v, 21r, 40v)

însufletat = care are suflet, însuflețit (9v, 10v, 38r, 38v, 42r)

înspăria = a șoca, a speria (37r)

întinsoare = (în sintagma *cu întinsoare*) cu zel, cu fervoare (cf. gr. ἐκτενῶς) (1v)

întorsură = schimbare (32v)

învește = a se îmbrăca (21v, 28v)

învieța = a aduce la viață (38r)

învince = a birui (15v, 26r)

J

jecui = a jefui, a prăda (12r, 26r, 27v, 37r, 40v)

jolnir = soldat (19r)

L

lecovanie = remediu (cf. slav. лѣкованиѥ, φάρμακον Miklosich, s.v.) (19r)

litie = slujbă religioasă care se săvârșește în cadrul vecerniei din ajunul duminicii și sărbătorilor mari (praznice, sfinți cu „priveghere” sau hramuri), când se sfințesc ofrandele aduse de credincioși (3r)

luciu = noian, imensitate, cantitate mare (cf. gr. πέλαγος) (20r, 20v, 21v, 23r)

lucoare = lumină, strălucire (4r, 4v, 20r, 21v, 29v, 35r)

lucrăreț = eficient, care înfăptuiește (4r, 20r, 20v, 22r, 34r, 35v)

luminăciune = lumină (21r)

luneca = a cădea, a se lăsa dus, ispitit de ceva (cf. DLR sensul 5) (20r, 30r)

lutatec = pământesc (20v, 21r, 33v, 42r)

M

mainte = mai înainte (3v, 9v, 12v, 18r, 21v, 22v, 24r, 26v, 28r, 30r, 31r, 32v, 33r, 34r, 35r, 44v)

matrică = pântece, uter (20r, 28v)

melițat = ordin, poruncă (cf. gr. νεῦμα) (25v, 37v)

meseri = a sărăci (39r)

milostivătate = milostivire (23r)

milostivnic = milostiv (43r)

miroseală = mirodenie, ulei parfumat (24r)

mișel = sărac, umil (15v, 39r)

mîdreț = înțelept (din slav. мѫдрьць ‘sapiens’, Miklosich, s.v.) (4r)

mîneca = a se trezi de dimineață; a se îndrepta spre (21r, 39v)

mînecat = utrenie; dis-de-dimineață (33v, 43v)

mîzdă = mită (43r)

monarh = Împărat, Singur-stăpânitor (cf. gr. μόναρχος) (4v, 22r)

monárhie = Împărăție (cf. gr. μοναρχία) (20v, 22v)

mortac = muritor (19r, 24v, 26v, 27v, 38r, 42r, 44r)

mortatec = muritor (43r)

mortăcios = muritor (28v)

muncă = durere, chin (26r,

munci = a chinui (27v)

muncitor = care chinuie; tiran, despot (cf. gr. τύραννος) (27v, 38r)

muricios = supus morții, muritor (39r)

muriciune = moarte, mortalitate (9v)

N

na = la (43r)

nahvalite = laude (parte a utreniei constituită din stihuri ale psalmilor 148, 149 și 150, intercalate de obicei cu stihiri) (15v, 30r, 43r)

nastihovnă = stihoavnă (moment din cadrul vecerniei constând într-o suită de creații poetice – stihiri – și câteva stihuri de psalmi, citiți altădată integral) (1v, 3r, 17v, 19r); vezi și *stihovnă*

nădăi = a-și pune nădejdea (24r, 26v)

neascultoi = care nu ascultă, neascultător (15r)

nebeteji = a nu suferi stricăciune (22v, 41v)

necercat = nemăsurat (cf. gr. ἄπειρος) (9r, 20v)

neclătit = neclintit, statornic (26r)

nedeie = sărbătoare, praznic (1r)

negrișit = fără greșeală, fără păcat (16v, 44v)

negustat = care nu a gustat, nu a cunoscut (13v)

neimat = neprihănit, fără păcat (1r, 27v)

neîncăput = care nu încape (35r, 39v)

neînvincit = neînvins (39v)

nelutatec = nepământean, imaterial (12r, 20v, 21r, 22r, 25r, 26v, 33v, 42r)

nemernic = venit din altă parte, pribeag (35r)

nemortăcie = nemurire (28v)

nenevestită = care nu este măritată (despre Fecioara Maria) (9r, 9v, 27v, 31r)

neocit = fără prihană, fără păcat (cf. gr. ἄμωμος) (15r)

nepărăsî = a nu înceta (18r, 36r)

nepărăsît = neîncetat (14r, 33v, 40v, 42r, 42v)

nepătimat = care nu pătimește (9r)

nepățîtoriu = care nu suferă (cf. gr. ἀπαθής) (42r)

nepriceput = care nu poate fi înțeles (9r)

neputredici = a face nemuritor (cf. gr. ἀφθαρτίζω) (29r)

neputredicioși = a face nemuritor (cf. gr. ἀφθαρτίζω) (26v)

nerîhnit = fără invidie; (aici) belșug, cf. gr. ἄφθονως 'fără invidie; din belșug' (Liddell-Scott) (38v)

nerodoslovit = de origine necunoscută, căruia nu i se cunoaște originea (cf. gr. ἀγενεαλόγητος 'of uncertain origin', Sophocles, s.v.; Evr. 7:3 „fără spiță de neam"; din slav. родословити сѧ 'quo ad genus recenseri' Miklosich, s.v.) (12v)

nesleit = netopit, neamestecat, distinct (cf. gr. ἀσύγχυτος) (21r, 37r)

nestidit = netemător (cf. gr. ἀκαταίσχυντος) (43r)

neștirbat = neștirbit (29v)

O

oborî = a doborî, a învinge (9v, 12r, 23v, 25v, 27r, 29v, 30r)

obraz = chip, înfățișare, formă (28r, 35r)

oceit = deznădăjduit (21r)

Osmoglasnic = Octoih (1r)

osmoglasnii = ale Octoihului (18r)

otpust = formulă de binecuvântare rostită de preot la sfârșitul slujbei (2r, 16v, 33r, 44r)

P

partnic = care ia parte, părtaș (29r, 39r)

pavăță = scut (38v)

păciui = a aduce pace (2v, 15v

păciuită = cu pace (26v)

părăsî = a înceta (1v, 2r, 19v, 22r, 31v, 33r)

pătimicios = pătimitor, care pătimește, care este supus pătimirii (38r)

pățî = a pătimi, a suferi (2v, 9r, 11v, 16r, 33r, 40r, 42v, 44r)

pățît = supus răului, păcatului (20r)

pățitor = care pătimește, care suferă (26v, 42r)

peasnă = cântare (diviziune a unui canon imnografic alcătuită din mai multe strofe sau tropare, cu aceeași schemă metrică și linie melodică) (4r, 9r, 9v, 10r, 11r, 12r, 13r, 14r, 15r, 20r, 20v, 21r, 21v, 22r, 22v, 24v, 25r, 25v, 26r, 26v, 27v, 28v, 29r, 33v, 34r, 34v, 35r, 35v, 36r, 37v, 38r, 38v, 39r, 39v, 40r, 41r, 41v, 42v)

peliță = trup (39r, 42v)

pemintean = pământean, muritor, om (4v, 9v, 11v, 29v, 31v, 34r, 39r, 40v, 43r)

pemintesc = pământean, muritor, om (subst.) (38r)

petrece = a trăi, a viețui (22v, 25r, 28v, 29r, 44r)

pevg = pin (cf. slav. пєвькъ, gr. πεύκη) (26r)

pîrîș = dușman, vrăjmaș (32r)

plașcă = răsplată, recompensă (40r)

plaz = prorocie (35v)

plămădeț = aluat (20v)

plăzmui = a crea, a face (20v, 25v, 29r, 39r)

plăzmuire = creare, facere; creație (10v, 31v, 32v, 34r)

plăzmuitor = creator (25r, 34r, 44v)

poftori = a repeta, a spune încă o dată (1r, 17r, 31r)

poligni = a doborî (24v)

polunoștniță = (și: *polunoșniță*) miezonoptică, una din cele șapte laude ale zilei, care se face la miezul nopții (4r, 33v)

poncișător = ostil, care se pune împotrivă (13v)

ponegreală = întunecare (35r)

ponegri = a întuneca (32v)

postățî = a așeza (34v)

pravoslavie = dreaptă-credință (2v)

pravoslavnic = drept-credincios (21v)

prăființă = împărtășire, participare (cf. gr. μετουσία; Oct. 2003: „cu împărtășirile cele prea dulci”) (20r)

prăplăzmui = a modela din nou, a înnoi (cf. gr. ἀναπλάσσω ‘to regenerate’, Sophocles) (41r)

prisne = cum se cuvine, în mod legitim (cf. gr. κυρίως) (29r)

proprietate = specificitate, caracteristică; individualitate (cf. gr. ἰδιότης) (22v, 32v, 35v)

prost = simplu, de rând (25r)

prochimen = stih din psalmi care precedă lecturile biblice din cadrul slujbelor, sintetizând conținutul acestora (1v, 17v, 24v, 37v)

prostac = om simplu, de rând (41r)

purcede = a pleca, a porni, a proveni (4v, 11r, 14r, 14v, 16r, 20r, 23r, 30v)

purcedzător = care provine din, care are originea din (43r)

purcesúră = purcedere (33v)

purtăreț = care poartă, purtător (18r, 22v)

R

răstoarce = a întoarce, a schimba (14r)

rîntuna = a răsturna (30r)

ropoti = a produce zgomot; (aici) a bate (din palme) (13v)

rost = gură (18v, 20v, 30v, 33v)

rudă = neam, popor (1v, 12v)

ruora = (și: *ruăra*) a picura, a răspândi, a împrăștia (26v, 28v, 37r, 41r)

S

săvai că = deși, chiar dacă (40r)

săzdanie = creație, zidire (18v)

schimosîtură = aparență, înfățișare, haină (fig.) (cf. gr. πρόσχημα; Oct. 2003: „cu chip sărăcăcios”) (25r)

scîrbă = necaz, supărare (1v, 17v)

scripi = străluci (37r, 43v)

scursăcios = care curge, pieritor (34r)

scutitor = protector (36v)

sirepit = furios, sălbăticit (15r)

sîi = sfii (36r)

sîială = sfială (14v)

sîlă = putere, forță (18v)

sîlnic = puternic, stăpân (29v)

sîlnicie = putere, stăpânire (44v)

sîngurană = (subst. fem.) unitate, Unime (cf. gr. μονάς) (34v)

sîngurare = unitate, Unime (cf. gr. ἑνικός, Oct. 2003: *Unimea*) (21v)

sîngurat = unul (cf. gr. ἑνιαῖος; gr. μόνος) (22v, 34r)

sînguratec = unul; unitar (cf. gr. ἑνιαῖος; gr. μοναδικός) (4r, 4v, 34r, 35r, 36r)

sîngurățat = unul, unic (cf. gr. μοναδικός) (4r)

sîngurățează = (probabil) ca unul (23r)

sînguriană = una, unitară (cf. Oct. 2003: *Unimea*; gr. ἑνικός) (33v)

slavoslovi = a slăvi, a preamări (16v, 17r, 23v, 34r, 34v, 43v)

slavoslovie = slavă, preamărire; doxologie, imn ce se cântă sau se citește la sfârșitul utreniei (2v, 16v, 44r)

slobodnici = a elibera (13r)

soli = a intermedia, a mijloci (33r, 40r)

solitor = mijlocitor (17v, 30r, 40r,

spăsenie = mântuire (10v, 11r, 12r, 14v, 15r, 19r, 25v, 27r, 38r, 39r, 43v)

spăsî = a (se) mântui (3v, 15v, 16r, 17r, 23r, 32r)

spăsîtor = mântuitor (1r, 16r, 21r)

spodobi = a (se) învrednici, a (se) arăta vrednic de ceva (10r, 16r, 20v, 21v, 23v, 26r, 30v, 33v, 34v, 35r)

stat = ipostas, esență, substanță (cf. gr. Ὑπόστασις; Oct. 2003: *Ipostasul*; vezi glosa de la 39v) (4r, 4v, 15v, 21v, 34r, 35v, 36v, 39v, 40r)

statnic = ipostatic (vezi glosa de la 35v) (9v, 15v, 20v)

stătnicești = ipostatic (vezi glosa de la 35v) (35v)

stih = vers luat din psalmi sau din alte cărți ale Vechiului și Noului Testament, cântat recitativ și servind ca introducere stihirei sau altor cântări de stil irmologic și stihiraric (1v, 3r, 4r, 17v, 24v, 31v, 32r, 37v)

stihiră = strofă poetică având un conținut teologic bogat, care se cântă mai lent decât troparul – în stilul stihiraric –, precedată de un stih din psalmi executat într-o manieră recitativă (1r, 2r, 16r, 17r, 18r, 18v, 19r, 30v, 32r, 32v, 43r, 43v)

stiholog = recitarea stihurilor; moment al utreniei în care se citesc din Psaltire catismele de rând (36v)

stihovnă = moment din cadrul vecerniei constând într-o suită de creații poetice – stihiri – și câteva stihuri de psalmi, citiți altădată integral (31v, 32v) (vezi și *nastihovnă*)

stîrni = a se trezi, a se scula, a învia (25v)

stol = armată (35v, 36r)

stoli = a aranja, a grupa (22r)

străin = neobișnuit (cf. gr. ξένος ‘străin; straniu, ciudat’) (39r)

strălucoare = strălucire (11r, 16v, 20r, 21r, 21v, 22r, 26v, 28r, 33v, 35r, 35v)

strîmbătate = nedreptate (17v)

subașterne = a așterne dedesubt, a întinde (cf. Oct. 2003: *tinzându-ne*) (21v)

subsistenție = substanță, realitate, ipostas (cf. lat. *subsistentia*; gr. ὑπόστασις; Oct. 2003: *Ipostas*) (20v)

substanție = substanță, ipostas (cf. gr. ὑπόστασις) (21r)

substăți = a așeza (20v, 22v)

suppune = a supune (cf. gr. καθυποτάσσω) (42v)

suprăființatec = mai presus de ființă (cf. gr. ὑπερούσιος) (34v, 35r)

Ș

șchiopi = (și: *șchiupi*) a scuipa (22v, 28v)

școpit = scuipat (39r)

ședeare = sedealnă, tropar cântat în anumite momente din slujbă, îndeosebi după stihologia psalmilor de la utrenie, numit astfel deoarece în timpul cântării sale cei prezenți pot să se așeze (20v, 21v, 23r, 23v, 34r, 35r, 36v)

ședzătoriu = care șade (17r)

șeruitură = chip, înfățișare (40v)

șir = grup, mulțime, ceată (20v); (în sintagma *în șir*) în rânduială, ordonat (36v)

șireag = ceată, mulțime (21r, 42r)

șugubăț = (și: *șigubăț*) ucigaș (13v, 24r)

T

temos = temător (37v)

tipăriceaște = prin viziune; cu închipuire (cf. gr. τυπικῶς) (35v)

trebogat = de trei ori bogat (cf. gr. τρισόλβιος) (22v)

trecînd de = în afară de (20v, 21r)

trefericit = de trei ori fericit (cf. gr. τρισόλβιος) (29r)

treidzili = a petrece trei zile (cf. gr. τριημερεύω) (30v)

treită = întreit, din trei (20r)

trelucat = cu trei străluciri (cf. gr. τριλαμπής) (21v, 33v)

trelucătoare = de trei ori strălucitoare, care strălucește de trei ori (cf. gr. Τριφεγγής; Oct. 2003: „întreit strălucitoare”) (20r)

treluceat = cu trei străluciri (cf. gr. τριλαμπής) (21v, 22r, 23r)

trelucoasă = cu trei străluciri (cf. gr. τρισσοφεγγής) (29v)

trelucoratecă = cu trei străluciri (cf. gr. τρισσολαμπής) (36r)

treluminatecă = în trei lumini (cf. gr. τρίφωτος) (20r, 33v, 34v, 35r, 35v, 44v)

treluminată = în trei lumini (cf. τρίφεγγος) (36r)

tresoratec = în trei sori, în trei străluciri (cf. gr. τρισήλιος) (4v, 21v, 22r, 34r, 34v, 35r)

tresoreață = în trei sori, în trei străluciri (cf. gr. τρισήλιος) (4r, 20v, 22v, 23r)

tresvînt = de trei ori sfînt (4v, 33v, 35r, 35v)

triipostasnic = (și: *trii-ipostasnică*) în trei ipostasuri (4v, 14v, 22r, 34r, 42r)

troicesc = treimic (19v, 33v)

Troiță = Treime (4r, 4v, 8v, 17r, 20v, 21r, 21v, 22r, 22v, 23r, 28r, 29r, 29v, 32r, 33v, 34r, 34v, 35v, 36r, 37r, 38v, 41v, 44v)

tropar = strofă, creație imnografică alcătuită potrivit legilor compoziției poetice, care poate să aibă caracter izolat – de exemplu, o cântare de laudă în cinstea unui sfânt sau a unui eveniment religios – sau să aparțină unei serii – de exemplu, ca subdiviziune a unei cântări din canonul imnografic (2r, 3v, 11r, 14r, 15r, 17v, 19v, 31v, 33r, 37v, 39r)

tvoreț = creator (25v, 31v, 42r, 42v)

Ț

Țest = (și: *Țăst*) craniu; aici: Golgota (29r, 29v)

U

unitură = unire, uniune (1r)

úniță, Uniță = una (cf. Oct. 2003: *Unime, una*; gr. μονάς, slav. **єдиница**) (4v, 20r, 20v, 21r, 22r, 29v, 34v)

upovăi = a nădăjdui (24v)

utrănă = utrenie (15v)

V

valsam = balsam (23v)

văcui = a trăi veșnic (27r)

văcuit = veșnic (14r, 22v, 38v)

văcuitor = veșnic (1v, 2v, 4r, 10v, 21v, 29r)

văhod = vohod, numele procesiunilor solemne din cadrul Liturghiei și vecerniei, în care Evanghelia și Darurile sunt duse la altar prin ușile împărătești de către preot (3r)

văscreasnă = nume dat unor cântări care au ca tematică Învierea și se cântă doar la utrenia duminicii; 1. adj., în sintagma *ședeare văscreasană*: desemnează sedelnele care urmează stihologiei Psaltirii; 2. subst.: seria de stihiri de la hvalite (laude); în prezent, numele *voscreasnă* se aplică doar ultimei stihiri din această serie, care parafrazează pericopa evanghelică de la utrenia duminicii, operă a împăratului Leon Filosoful (1r, 1v, 15v, 17r, 18r, 23r, 31r, 32r)

vederare = clar, evident, manifest (cf. gr. ἁγνήν, σαφῶς); cum a fost prevăzut (cf.

gr. προφανῶς) (4r, 9v, 10r, 11v, 12v, 21r, 21v, 26r, 33v, 42v)

vederos = care a fost prevăzut (gr. προφανής) (31r)

vinovnic = responsabil (cf. gr. αἴτιος, Oct. 2003: *pricinuitor*) (15r)

voinicame = oaste (22r)

Z

zapis = act, document (18v)

zaveasă = perdea (la ușa unei biserici) (41v)

zăgneț̂i = a aprinde (27v)

zdanie = făptură, creatură (19r) (din slav. **зьданиѥ, зданїѥ**)

zgău = pântece, uter (2v, 9v, 17r, 20v, 21v, 22r, 24v, 30r, 31v, 37r, 38r)

BIBLIOGRAFIE

1. Izvoare

Anastasim. = *Αναστασιματάριον: νέον, αργόν και σύντομον*, μελοποιηθέν υπό Πέτρου Λαμπαδαρίου του Πελοποννησίου και Ιωάννου Πρωτοψάλτου της του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας θεωρήσαντος επιμελώς και ανακαθάραντος τούτο, Εν Κωνσταντινουπόλει, Εκ του Πατριαρχικού Τυπογραφείου, 1905.

B 1688 = *Bibliia ádecă Dumnezeiasca Scriptură ale cei Vechi şi ale cei Noao Leage, toate care s-au tălmăcit dupre limba elinească spre înţeleagerea limbii rumâneşti, cu porunca preabunului creștin și luminatului Domn Ioan Şărban Cantacozino Basarab Voievod și cu îndemnarea dumnealui Costandin Brâncoveanul, Marele Logofăt*, (…), Bucureşti, 1688. [Ed. modernă: *Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură* (…), cuvânt înainte de Patriarhul Teoctist, coordonatori: I. C. Chiţimia și Mihai Moraru, București, Editura IBMBOR, 1988].

B. Frankf. = Τῆς Θείας Γραφῆς, Παλαίας Δηλαδὴ καὶ Νέας Διαθήκης, ἁπάντα / *Divinae Scripturae nempe Veteris ac Novi Testamenti, omnia* [...], Francofurti, apud Andreae Wecheli haeredes, 1597.

B. Sinod. = *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2023.

Catav. 1747 = Catavasier, patronat de Episcopul Climent al Râmnicului, tipărit de preotul Mihai Atanasievici și corectat de ieromonahul Lavrentie Dimitrievici, Râmnic, 1747.

DÎR = *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, text stabilit şi indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniţă, Alexandru Mareş şi Alexandra Roman-Moraru, introducere de Alexandru Mareş, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1979.

DOS.LIT. = Dosoftei, *Dumnezăiasca Liturghie, 1679*, ediție critică de N. A. Ursu, studiu introductiv de Mitropolitul Teoctist, Iași, 1980.

DOS.MOLIT. = Mitropolitul Dosoftei, *Molităvnic de-nțăles, Iași, 1681*, ediție, studii și glosar de Mădălina Ungureanu (coord.), Iosif Camară, Ana Catană-Spenchiu, Maria Moruz, Mihail Khalid Qaramah, Cornel Tatai-Baltă, Anca-Elisabeta Tatay, Iași/ Mănăstirea Putna, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași/ Editura Mitropolit Iacov Putneanul, 2024.

DOS.OP. = Dosoftei, *Opere*, vol. 1. *Versuri*, ediție critică de N. A. Ursu, studiu introductiv de Al. Andriescu, București, Minerva, 1978.

DOS.P. = Dosoftei, *Psaltirea de-nțăles*, text stabilit și studiu lingvistic de Mihaela Cobzaru, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2007.

DOS.PAR. = Dosoftei, *Parimiile preste an*, ediție, studiu introductiv și glosar de Mădălina Ungureanu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2012.

DOS.PS. = Dosoftei, *Psaltirea în versuri, 1673*, ediție critică de N. A. Ursu, Mitropolia Moldovei și Sucevei, Iași, 1973.

DOS.RUG. = Dosoftei, *Carte de rugăciuni, 1673*, studiu introductiv, ediție și glosar de Cristina-Ioana Dima, Editura Universității din București, 2023.

Dos.VS = Dosoftei, *Viața și petreacerea svinților, Iași, 1682-1686*, text îngrijit, nota asupra ediției și glosar de Rodica Frențiu, Cluj, Editura Echinox, 2002.

Ghica = Ion Ghica, *Opere*, vol. I, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii, glosar, bibliografie de Ion Roman, București, Editura pentru Literatură, 1967.

Lex.Oct. = Λεξικὸν γραμματικὸν, ἱστορικὸν καὶ θεολογικὸν τῆς Ὀκτωήχου, Veneția, 1643.

Minei 1780 = Mineiul pe septembrie, Râmnic, 1780.

Minei 1984 = *Mineiul pe septembrie*, ediția a V-a, București, Editura IBMBOR, 1984.

MLD = *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*. Pars I-IX, XI (coord.: Paul Miron/ Vasile Arvinte/ Alexandru Andriescu), Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi, 1988-2009 (serie veche); Pars VIII, X-XXIV (coord. Eugen Munteanu), Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi, 2009-2016 (serie nouă).

Ms. 4389 = Ms. nr. 4389 de la Biblioteca Academiei Române [c. 1665-1672]. Conţine traducerea integrală a Vechiului Testament, efectuată după slavonă şi latină, atribuită lui Daniil Andrean Panoneanul; editat în seria MLD.

Ms. 45 = Ms. nr. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române, editat în *Vechiul Testament – Septuaginta. Versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu (Ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)*, ediție de Eugen Munteanu (coord.), Ana-Maria Gînsac, Ana-Maria Minuț, Lucia-Gabriela Munteanu, Mădălina Ungureanu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016.

NEC.CRON. = Neculce, Ion, *Cronica lui Ion Neculce copiată de Ioasaf Luca. Manuscrisul „Mihail”*, ediție de Zamfira Mihail și Paul Mihail, cuvânt înainte de Ștefan Ștefănescu, București, 1980.

NEC.LET. = Neculce, Ion, *Opere. Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, Minerva, 1982.

NT Vatop. = *Noul Testament*, ediție bilingvă greco-română, coord. pr. prof. dr. Constantin Coman, Muntele Athos, Sfânta Mare Mănăstire Vatoped, 2022.

Oct. 1491 = Octoih slavon, tipărit de Schweipoldt Fiol, Cracovia, 1491.

Oct. 1557 = Octoih slavon, tipărit de logofătul Oprea și diaconul Coresi, Brașov, 1557.

Oct. 1567 = Octoih slavon, tipărit de Lorinț, Brașov, 1567.

Oct. 1578 = Octoih slavon, atribuit tipografului Lorinț, Brașov, 1578.

Oct. 1594 = Octoih slavon, Moscova, 1594.

Oct. 1700 = Octoih slavon cu tipic românesc, tipărit cu porunca și cheltuiala voievodului Constantin Brâncoveanu, de Episcopul Mitrofan, Buzău, 1700.

Oct. 1706 = Octoih slavon cu tipic românesc, tipărit cu osârdia și cheltuiala vel-spătarului Mihai Cantacuzino, de Mihai Ištvanovici, Râmnic, 1706.

Oct. 1712 = *Octoih, acum întâi tălmăcit pre limba rumânească, spre înțeleagerea de obște, și tipărit întru al 24 de ani a înălțatei domnii a prealuminatului oblăduitoriu a toată Țara Rumânească Ioan Constandin B[râncoveanu] Basarab Voievod, cu toată*

chieltuiala Preasfințitului Mitropolit al Ungrovlahiei Chir Anthim Ivireanul, în Sfânta Mitropolie a Târgoviștii, la anul de la Hristos 1712, de Gheorghie Radovici.

Oct. 1720 = Octoih românesc, tipărit de ieromonahul Sava egumenul, București (Mănăstirea Antim), 1720.

Oct. 1742 = Octoih românesc, tipărit cu cheltuiala Episcopului Climent, de preotul Mihai Athanasievici tipograful, Râmnic, 1742.

Oct. 1811 = *Octoih sau Paraclitichí, carele acum a doao oară s-au tipărit după izvodul grecesc*, [...] *prin osârdia la îndreptarea tălmăcirii și cu toată chieltuiala a smeritului episcop al Argeșului Iosif, în tipografia Sfintei Episcopii Râm[nicului], la anul de la Hristos 1811*.

Oct. 2003 = *Octoih mare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.

Oct. Barn. = Octoih slavon, tipărit sub patronajul voievodului Moldovei Miron Barnovschi, cu contribuția lui Petru Movilă, de către Frăția Ortodoxă din Liov, 1630.

Oct. Bis. = Octoih slavon (glasurile 5-8), 1525, manuscris ctitoricesc de la Mănăstirea Bisericani; Biblioteca de Stat a Rusiei (RGB), ms. fond 98, nr. 15.

Oct. Derman = Octoih slavon, Derman, 1604.

Oct. Liov 1639 = Octoih slavon, tipărit de Frăția Ortodoxă, Liov, 1639.

Oct. Liov 1644 = Octoih slavon, tipărit de Frăția Ortodoxă, Liov, 1644.

Oct. Macarie = Octoih slavon, tipărit de ieromonahul Macarie, din porunca voievodului Vlad al Țării Românești, Târgoviște, 1510.

Oct. Nikon = Octoih slavon, Moscova, 1666 (ediție care atestă reforma liturgică a Patriarhului Nikon).

Oct. Putn. = Octoih slavon, secolul al XV-lea, atribuit scriptoriului Mănăstirii Putna; Biblioteca de Stat a Rusiei (RGB), ms. fond 256, nr. 287 (glasurile 1-4) și 288 (glasurile 5-8).

Oct. șch. = Octoihul șcheian, manuscris bilingv, în slavonă și română, 1596-1610; Biblioteca Județeană din Brașov, ms. rom. 2872.

Oct. Veneț. = Octoih grecesc, tipărit de Andreas Iulianos, Veneția, 1671.

Pent. 1649 = Penticostar slavon, Târgoviște, 1649.

Vul. 1590 = *Biblia sacra, quid in hac editione a theologis Lovaniensibus praestitum sit, paulo post indicatur, Antverpiae, ex officina Christophori Pantini apud viduam*, 1590.

Vul. 1598 = *Biblia sacra Vulgatae editionis Sixti V P.M. iussu recognita atque edita, Romae, ex Typographia Vaticana*, 1598.

2. Dicționare

DECR = Pr. Prof. Dr. Ene Branișteș, Prof. Ecaterina Branișteș, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diacezană Caransebeș, 2001.

DLR = *Dicționarul limbii române*. Redactat sub egida Academiei Române, 1913-2000, în ediția anastatică digitală, https://dlr1.solirom.ro/ [accesat: 1 septembrie 2024].

DLRLV = Mariana Costinescu, Magdalena Georgescu, Florentina Zgraon, *Dicționarul limbii române literare vechi (1640-1780). Termeni regionali*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987.

Lampe = G.W.H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford, Clarendon Press, 1961.

Liddell-Scott = *A Greek-English Lexicon* Compiled by Henry George Liddell and Robert Scott, Oxford, Clarendon Press, 1996.

Miklosich = Fr. Miklosich, *Lexicon Palaeoslovenico-Graeco-Latinum*, Vindobonae, Braumueller, 1862-1865.

SJS = Academia de Științe a Republicii Cehe, *Old Church Slavonic Dictionary*, vol. I: Praga 1966, vol. II: Praga 1973, vol. III: Praga 1982, vol. IV: Prague 1997; în ediția digitală, http://gorazd.org/ [accesat: 1 septembrie 2024].

Sophocles = E.A. Sophocles, *Greek Lekicon of the Roman and Byzantine Periods*, New York, Charles Scribner's Sons, 1900.

3. Literatură secundară

Arvinte, Vasile, *Studiu lingvistic asupra cărții a patra (Numerii) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și cu ms. 4389*, în *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars IV. Numeri*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 1994, p. 1-44.

Arvinte, Vasile, *Studiu lingvistic asupra cărții Facerea din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și cu ms. 4389*, în *Monumenta linguae Dacoromanorum. Pars I. Genesis*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 1988, p. 47-105.

Barbu-Bucur, Sebastian, *Filothei sin Agăi Jipei, Psaltichie rumânească*, București, Editura Muzicală, 1981.

Bălan, Filotheu, Monah, *Studiu despre Anastasimatar și despre ediția de față*, în Sfântul Macarie Ieromonahul, *Anastasimatar. Privegher Paisian*, București, Sophia, 2023, p. 1-52.

Bărbulescu, Ilie, *Fonetica alfabetului chirilic în textele române din vécul XVI și XVII în legătură cu monumentele paleo-, sîrbo-, bulgaro-, ruso- și româno-slave*, București, Tipografia Universitară, 1904.

BH = Émile Legrand, *Bibliographie hellénique: ou description raisonnée des ouvrages publiés par des Grecs au dix-septième siècle*, Paris, Alphonse Picard et Fils (vol. I-IV), Maisonneuve & Guilmoto (vol. V), 1894-1903.

Bianu, Ion, *Introducere* la Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, publicată de pe manuscrisul original și de pe ediționea de la 1673, București, Tipografia Academiei Române, 1887, p. V-XL.

Bogdanović 1998 = Димитрије Богдановић, *Стара српска библиотека*, în *Idem*, *Студије из српске средњовековне књижевности*, ed. Татјана Суботин-Голубовић, Српска књижевна задруга, Belgrad, 1998, p. 5-79.

Brașiște, Ene, *Liturgică generală*, I, ed. a III-a, red. Eugen Drăgoi, Galați, Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2002.

BRV = *Bibliografia românească veche. 1508-1830*, t. I-IV, București, Atelierele Grafice Socec: vol. I, de Ioan Bianu și Nerva Hodoș, 1903; vol. II, de Ioan Bianu și Nerva

Hodoş, 1910; vol. III, de Ioan Bianu, Nerva Hodoş şi Dan Simonescu, 1936; vol. IV, de Ioan Bianu şi Dan Simonescu, 1944.

Bulaev 2020 = Иеродиакон Епифаний (Денис Булаев), *Рукописные источники византийского Октоиха и их типология*. Диссертация на соискание учёной степени кандидата богословия, Moscova, 2020.

Cartojan, Nicolae, *Istoria literaturii române vechi*, postfață și bibliografii de Dan Simonescu, prefață de Dan Zamfirescu, București, Minerva, 1980.

Cândea, Virgil, *Les Bibles grecque et roumaine de 1687-1688 et les visées impériales de Șerban Cantacuzène*, în „Balkan Studies", 10 (1969), p. 351-376.

Cândea, Virgil, *Raţiunea domninată*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.

Chivu, Gheorghe, *Limbă și cultură. Studii de istorie a limbii române literare*, București, Editura Academiei Române, 2019.

CMG = *Catalogul manuscriselor grecești din Biblioteca Academiei Române*, vol. I de Constantin Litzica (București, 1909), vol. II de Nestor Camariano (București, 1940), vol. III de Mihai Caratașu (București, 2004).

CMR = Gabriel Ștrempel, *Catalogul manuscriselor româneşti*, vol. I-IV, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978-1992.

CMS = P. P. Panaitescu, *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei RPR*, vol. 1, București, EARPR, 1959; P. P. Panaitescu, *Catalogul manuscriselor slavo-române şi slave din Biblioteca Academiei Române*, vol. 2, ediție de Dalila-Lucia Aramă, revizie de G. Mihăilă, prefață de Gabriel Ștrempel, EAR, 2003; P. P. Panaitescu, Zamfira Mihail, *Catalogul manuscriselor slavo-române şi slave din Biblioteca Academiei Române*, vol. III/1, ediție de Zamfira Mihail, introducere de Șt. S. Gorovei, EAR, 2018.

Cojocaru, Alexie, Monah, *O carte românească regăsită: Octoihul Mitropolitului Dosoftei*, „Analele Putnei", VI, 2010, nr. 1, p. 49-90.

Cojocaru, Alexie, Monah, *Regăsirea unei opere pierdute: Octoihul românesc al Mitropolitului Dosoftei al Moldovei*, „Limba română", LX, 2011, nr. 1, p. 33-46 (= 2011a).

Cojocaru, Alexie, Monah, *Cărți românești tipărite de Mitropolitul Dosoftei: coligatul 2505 din Biblioteca Mănăstirii Putna*, în „Analele Putnei", VII, 2011, nr. 2, p. 25-52 (= 2011b).

Coman, Constantin-Cornel, *Sfântul Ierarh Dosoftei, Canonul Paștilor*, Editura Doxologia, Iași, 2024.

Costinescu, Marina, *Versuri necunoscute ale lui Dosoftei*, în „Limba română", 22/2 (1973), p. 155-159.

Coșeriu, Eugeniu, *Lecţii de lingvistică generală*, traducere din spaniolă de Eugenia Bojoga, cuvânt înainte de Mircea Borcilă, Chișinău, Editura ARC, 2000.

Dinu, Mihai, *„Bătrânul poet dintâi" – incursiune în poezia și poetica dosofteiană*, București, Editura Academiei Române, 2007.

Djamo-Diaconiță, Lucia, *Octoihul de la Caransebeș*, în „Mitropolia Banatului", 31/4-6 (1982), p. 238-257.

Eșanu, Andrei; Eșanu, Valentina, *Circulația incunabulelor slave ale lui Schweipolt Fiol în Sud-Estul Europei (sec. XVI-XVII)*, în *Istorie, cultură și politică în Sud-Estul Europei*, Brăila, 2017, p. 205-218.

Gaidagis, Nicos, *Catalogul cărţilor greceşti de la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iaşi*, cuvânt înainte de M. Bordeianu, Iași, Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu”, 1974-1978.

Gherman, Alin Mihai, *Despre cronologia și tipologia textelor lui Dosoftei*, în „Annales Universitatis Apulensis. Series Historica”, 12/2 (2008), p. 161-175.

Gheție, Ion; Mareș, Al., *Diaconul Coresi și izbânda scrisului în limba română*, București, Minerva, 1994.

HEM = Bogdan Petriceicu-Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, vol. 1, București, Universitas, 1998.

Layton, Evro, *The Sixteenth Century Greek Book in Italy: Printers and publishers for the Greek world*, Venice, 1994.

Mazilu, Dan Horia, *Recitind literatura română veche. Partea I: Privire generală*, Editura Universității București, 1994.

Mihail, Paul, *Un Octoih manuscris slav din secolul al XVI-lea*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 40/5-6 (1964), p. 298-302.

Mihail, Zamfira, *La diffusion en Valachie du livre de culte slave imprimé a l'étranger au XVIIe siecle*, în „Revue des études sud-est européennes”, 48/1-4 (2010), p. 179-193.

Moldoveanu, Nicu, *Istoria muzicii bisericești la români*, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2010.

Munteanu, Cristinel, *Teze despre problema terminologiei. Perspectiva lui Eugeniu Coşeriu*, în „Limba Română”, Chișinău, nr. 1-2 (175-176), 2010, p. 115-119.

Munteanu, Eugen, *Dosoftei, primul și cel mai mare poet român de până la Eminescu*, în *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică şi traductologie*, XII, Iași, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2023, p. 43-57.

Munteanu, Eugen, *Lexicologie biblică românească*, București, Humanitas, 2008.

Mycko 1981 = И. З. Мыцко, *Дерманский культурно-просветительный центр и его участие в идеологической борьбе на Украине (70-е годы XVI в. – 30-е годы XVII в.)*, în *Федоровские чтения. 1978*, ред. Е. Л. Немировский, Moscova, Наука, 1981, p. 47-56.

Panaitescu, P. P., *Contribuţii la istoria culturii româneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1971.

Panaitescu, P. P., *Fundaţiuni religioase româneşti în Galiţia*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, 22 (1929), fasc. 59, p. 1-19.

Panaitescu, P. P., *Începuturile și biruința scrisului în limba română*, București, Editura Academiei R.P.R., 1965.

Panaitescu, P. P., *Petru Movilă. Studii*, ediţie îngrijită, postfaţă, note şi comentarii de Ştefan S. Gorovei şi Maria Magdalena Székely, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1996.

Pelin, Valentina, *Manuscrise românești din secolele XIII-XIX în colecții străine (Rusia, Ucraina, Bielorusia). Catalog*, ediție de Andrei Eșanu, Valentina Eșanu și Veronica Cosovan, Chișinău, Știința, 2017.

Qaramah, Mihail Khalid, *Cuvânt, Melos și Ritm în Podobia bizantină. Receptarea structurilor metrico-muzicale bizantine în spațiul românesc*, în „Studia Doctoralia Andreiana”, 1 (2018), p. 113-153.

Qaramah, Mihail Khalid, *Liturghierul Mitropolitului Dosoftei: surse și reformă. O analiză preliminară*, în *Receptarea Sfintei Scripturi, între filologie, hermeneutică și traductologie*, XIII, Iași, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2025 (sub tipar).

Qaramah, Mihail Khalid, *Molitfelnicul Mitropolitului Dosoftei: o analiză din perspectiva istoriei liturghiei*, în DOS.MOLIT., p. 21-49.

Schatz, Elena-Maria; Stoica, Robertina, *Catalogul colectiv al incunabulelor din România*, București, CIMEC, 2007.

Stănuș, Ilie, *Introducere* la Sfântul Nicodim Aghioritul, *Eortodromion sau Tâlcuire la canoanele sărbătorilor împărătești*, vol. 1, Arad, Editura Sfântul Nectarie, 2024, p. XIII-XCIV.

Subotin-Golubović 2011 = Татјана Суботин-Голубовић, *Октоих: узор и инспирација за средњовековне српске химнографе*, în „Музикологија: часопис Музиколошког института Српске академије наука и уметности”, 11 (2011), p. 53-62.

Ștefănescu, Melchisedec, *O vizită la câteva mănăstiri și biserici din Bucovina*, „Revista pentru istorie, arheologie și filologie”, an I (1882), vol. 1, fasc. II, București, Tipografia Academiei Române, 1883, p. 245-281.

Tatai-Baltă, Cornel, Tatay, Anca Elisabeta, *Arta grafică în cartea lui Dosoftei Molităvnic de-nțăles, Iași, 1681*, în DOS.MOLIT., p. 50-70.

Ursu, N. A., *Contribuții la istoria culturii românești în secolul al XVII-lea. Studii filologice*, Iași, 2003.

Ursu, N. A., *Debutul literar al lui Dosoftei*, în „Limba română”, 26/6 (1977), p. 607-620.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE. Un act de restituire necesar (*Eugen Munteanu*) 5

STUDIU INTRODUCTIV. Un Dosoftei necunoscut și Octoihul său (*Iosif Camară*) 9

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI (*Mădălina Ungureanu*)..... 41

TEXT ȘI FACSIMILE
(transcriere, revizie și stabilirea textului: *Mădălina Ungureanu*, *Iosif Camară*) 51

[Glas 1] 53

[Glas 2] 101

[Glas 3] 157

GLOSAR (*Mădălina Ungureanu*, *Iosif Camară*) 213

BIBLIOGRAFIE 223

COLOFON

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului
și cu săvârșirea Sfântului Duh
apare, la 400 de ani de la nașterea Sfântului Dosoftei,
prima ediție transcrisă în alfabet latin a primului Octoih tipărit în limba română,
publicat de Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, la Iași.
.

Publicarea se face cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, în urma unui parteneriat între Mănăstirea Putna, Stareț arhim. Melchisedec Velnic, și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Rector prof. univ. dr. Liviu-George Maha.

Din partea mănăstirii, demersul a fost sprijinit de arhim. Dosoftei Dijmărescu, ierom. Iachint Sabău, ierom. Ambrozie Gavrilă, monah Mardarie Marinciu.

Sub îndrumarea prof. univ. dr. Eugen Munteanu, transcrierea a fost realizată de Iosif Camară și Mădălina Ungureanu, de la Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum” al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Punerea în pagină a fost realizată în cadrul Editurii Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași de ing. Luminița Răducanu.

Fotografiile exemplarului de la Mănăstirea Putna, inv. 2505, au fost realizate de protos. Timotei Tiron.

Tipărirea volumului s-a realizat prin Sectorul Cultural al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, condus de PC Pr. Consilier Ciprian Blaga.

Sfinte Ierarhe Dosoftei,
luminătorule al cuvintelor, primește acest dar smerit și îl fă de folos poporului român!

În colecția FONTES TRADITIONIS au mai apărut:

Ioan Cantacuzino, *Patru apologii pentru religia creștină și Patru orații. Traduse în limba română la mijlocul secolului al XVII-lea de Nicolae Spătarul (Milescu)*,
Ediție de **Eugenia Dima**

Șeapte taine a Besearecii. Iași, 1644,
Ediție de **Iulia Mazilu**

Dosoftei – Parimiile preste an, Iași, 1683,
Ediție de **Mădălina Ungureanu**

Teonimie românească,
Ana-Maria Gînsac

Flores Philologiae. Omagiu profesorului Eugen Munteanu, la împlinirea vîrstei de 60 de ani,
Ediție de **Ana Catană-Spenchiu** și **Ioana Repciuc**

Ilie Miniat, *Cazanii (București, 1742)*,
Ediție de **Cristina Crețu**

Din arhiva Companiei Negustorilor Greci din Sibiu (1453-1895). Texte epistolare grecești,
Loredana Dascăl

Determinări culturale și teologice în traducerea Noului Testament,
Emanuel Conțac

Negustorii „greci” și arhivele lor comerciale,
Loredana Dascăl

Epistolă și panegiric greco-român adresate lui Constantin Brîncoveanu (Ms. BAR 766),
Ediție de **Silvia Chiosea**

Negustorii „greci” și arhivele lor comerciale,
Dumitru Limona

Gramatica românească a lui Radu Tempea (1797). Ediție critică și studiu lingvistico-filologic,
Andreea Drișcu (editor)

Noul Testament de la Bălgrad (1648) și Reforma. Studiu istorico-filologic,
Emanuel Conțac

Zoonimie biblică românească,
Cristina-Mariana Cărăbuș

Andreas Clemens, *Kleines Walachisch-Deutsch und Deutsch-Walachisches Wörterbuch*, Buda, 1821,
Ediție de **Mariana Nastasia**

Ioan Piuariu-Molnar, *Deutsch-Walachische Sprachlehre. Gramatică germano-română.* Viena, 1788. Vol. I, Vol. II,
Ediție critică, studiu introductiv, traducere și note de **Ana-Maria Minuț** și **Ion Lihaciu**

Fitonimie biblică românească,
Anuța-Rodica Ardelean

Vartolomei Măzăreanu, *Ithica ieropolitica* (Ms. BAR 67),
Ediție de text și studiu filologico-lingvistic,
Carmen Livia Tudor

Constantin Diaconovici-Loga, *Orthografia sau dreapta scrisoare pentru îndreptarea scriitorilor limbii românești*, Buda, 1818,
Ediție de text și studiu filologico-lingvistic,
Loredana-Liliana Buzoianu

Rugăciunea Tatăl nostru *în limba română*. Studiu istorico-filologic,
Iosif Camară

Antim Ivireanul, *Evanghelie, 1697.* Ediție critică și studiu filologico-lingvistic,
Roxana Vieru, Adina Chirilă

Ecclesiastul. Introducere şi analiză morfologică a textului ebraic,
Mihai Valentin Vladimirescu

Mărgăritarele Sfîntului Ioan Gură de Aur,
Versiune românească de Șerban Greceanu și Radu Greceanu, București, 1691,
Volumul I. Text, notă asupra ediției, facsimile și indice electronic de cuvinte și forme,
Ediție critică de **Eugen Munteanu**

Florilegium doctorale. Eugenio Munteanu *septuagesimum annum peragenti a discipulis gratitudinis causa offertum*,
Mariana Nastasia, Maria-Lucreția Cazac (editori)

Mitropolitul Dosoftei, *Molităvnic de-nțăles*, Iași, 1681,
Ediție, studii și glosar de
Mădălina Ungureanu (coordonator),
Iosif Camară, Ana Catană-Spenchiu, Maria Moruz, Mihail Khalid Qaramah, Cornel Tatai-Baltă, Anca-Elisabeta Tatay

În multe chipuri de Scripturi.
Studii de traductologie biblică românească, ediția a II-a
Ioan-Florin Florescu

Ioan Piuariu-Molnar, *Wörterbüchlein Deutsch und Wallachisches. Vocabularium nemțesc și românesc, Sibiu, 1822*,
Ediție critică, studiu introductiv și note de
Ana-Maria Minuț și **Ion Lihaciu**